

2020

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds DSM Nederland

2020

JAARVERSLAG

Stichting Pensioenfonds DSM Nederland

Heerlen, 28 mei 2021

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	11
Kerncijfers	15
Verslag van het bestuur	19
1. Profiel en governance	21
1.1 Mission statement	21
1.2 Pensioenregelingen	21
1.3 Organisatiestructuur en fondsorganen	23
1.4 Uitvoering	26
1.5 Governance beleid	27
2. Beleggings-, Pensioen-, en Communicatiebeleid	31
2.1 Beleggingsbeleid	31
2.2 Premiebeleid	37
2.3 Toeslagenbeleid	37
2.4 Kortingsbeleid	40
2.5 Communicatiebeleid	41
3. Interne ontwikkelingen	45
3.1 Financiële positie	45
3.2 Uitvoeringskosten	47
3.3 Bestuursbesluiten 2020	52
4. Externe ontwikkelingen	56
4.1 Financiële markten in 2020	56
4.2 Wet- en regelgeving	57
4.3 Extern Toezicht in 2020	58
5. Risicomanagement	60
5.1 Risicobeleid	60
5.2 Risicomanagementmodel	60
5.3 Risicoanalyse	63
5.4 Ontwikkelingen Risicomanagement	67
5.5 Gevoeligheid dekkingsgraad voor marktontwikkelingen	69
6. Vooruitblik	70

INHOUDSOPGAVE

7.	Jaarrekening	73
7.1	Balans per 31 December	75
7.2	Staat van Baten en Lasten	76
7.3	Kasstroomoverzicht	77
7.4	Gebeurtenissen na balansdatum	78
7.5	Toelichting op de jaarrekening	79
7.6	Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur	103
7.7	Goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht	103
8.	Overige gegevens	105
8.1	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	105
9.	Duurzaamheidsverslag	117
10.	Overige informatie	163
10.1	Verslag van de raad van toezicht	165
10.2	Verslag van het verantwoordingsorgaan	172
10.3	Actuariële verklaring	177
10.4	Rapportage Compliance Officer	179
10.5	Personalia	181
11.	Summary in English	187
12.	Bijlagen	195
A.	Afkortingen en begrippen	197
B.	Checklist code Pensioenfondsen	201

VOORWOORD

The background of the page is a solid dark blue. In the lower-left corner, there is a light blue geometric shape that looks like a stylized arrow or a folded piece of paper pointing towards the center. To its right, there is a white geometric shape that resembles a stylized mountain peak or a chevron pointing upwards. The word 'VOORWOORD' is written in a bold, orange, sans-serif font, centered within a white rectangular box that is positioned in the upper-right area of the page.

VOORWOORD

Voor u ligt het jaarverslag 2020 van de Stichting Pensioenfonds DSM Nederland (PDN). Een jaar waarin wij allemaal te maken kregen met de COVID-19 pandemie. Wij zijn blij u te kunnen vertellen dat het fonds goed kon blijven functioneren te midden van de uitdagingen. Dan denk ik vooral aan het zorgdragen dat elke maand de pensioenuitkeringen worden uitgekeerd. Maar ook dat de pensioenpremies voor de actieve deelnemers zijn ontvangen en de beleggingen van de aan PDN toevertrouwde gelden kon plaatsvinden. Dat is immers de essentie van het bestaansrecht van het fonds. Dat alles gebeurde grotendeels vanuit huis. Alle medewerkers die betrokken zijn bij het fonds toonden in hun werkzaamheden veel flexibiliteit en extra inzet. Dat is een groot compliment waard.

Het was ook een jaar waarin belangrijke stappen zijn gezet en we de doelen bereikten die we ons als bestuur voor 2020 stelden. Drie contracten zijn vernieuwd en verlengd: met de deelnemers, aangesloten ondernemingen, en de pensioenuitvoeringsorganisatie DSM Pension Services (DPS). Ook startten we in 2020 de concrete voorbereidingen voor de implementatie van het Pensioenakkoord. De beoogde pensioenhervormingen in de Nederlandse pensioensector heten wij van harte welkom. Vooraleerst vergt echter de zorgvuldige transitie ernaar toe veel aandacht. Naast dit alles realiseerden we in 2020 de geplande wisselingen in de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en volgden we de bevindingen op van een DNB-onderzoek naar onze IT-infrastructuur en een DNB-onderzoek naar onze beleggingen. Ook plukten we de vruchten van de in 2019 nieuw ingevoerde commissiestructuur en de drie nieuwe sleutelfunctiehouders.

Het was al met al een druk bestuursjaar, waarin het lukte om te midden van de COVID-19 pandemie belangrijke lijnen uit te zetten en de beoogde doelen te realiseren. Hieronder lichten we deze in het kort verder toe.

Deelnemersportaal

Begrijpelijke communicatie met de deelnemers vinden wij zeer belangrijk. De afgelopen jaren besteedde het fonds daarom al veel aandacht aan het contact zoeken met deelnemers. In de nieuwe pensioenregeling, die naar verwachting gaat volgen uit het pensioenakkoord, staat deelnemerscommunicatie nog hoger op onze prioriteitenlijst. De investeringen die we in 2020 deden sorteren hierop voor.

We worden daarbij geholpen door de technologische vooruitgang. De PDN website wordt steeds belangrijker. Via deze website is ook het deelnemersportaal toegankelijk. In dit beveiligde portaal ziet elke deelnemer zijn eigen, gepersonaliseerde informatie en op basis daarvan kan de deelnemer zelf keuzes maken. Via deze planner kan ook worden berekend hoe hoog de verwachte pensioenuitkering is onder verschillende scenario's. Bijvoorbeeld bij wel of niet langer doorwerken, bij goede en minder goede beleggingsresultaten, na het bijeenbrengen van pensioen-spaargelden die elders zijn ondergebracht en met eventueel zelf bijsparen. Het inzicht hebben dat je goed op weg bent voor de financiering van 'de oude dag' geeft rust en vertrouwen. Niet alleen voor ouderen en gepensioneerden, maar ook voor jongeren.

Beleggingen

Voor de deelnemers is het essentieel dat de aan het pensioenfonds toevertrouwde gelden goed worden beheerd. Beleggingsrisico's nemen is noodzakelijk om voldoende verwacht beleggingsrendement te realiseren en daarmee de nagestreefde uitkering te realiseren. De vuistregel is, dat 1/3e deel van de pensioenuitkering afkomstig is van de betaalde premie en 2/3e deel afkomstig van beleggingsrendementen. De totale omvang van het beheerd

vermogen van PDN bedraagt eind 2020 7,702 miljard euro (ten opzichte van 7,724 miljard euro aan pensioenverplichtingen).

Naar aanleiding van COVID-19 raakten de financiële markten in het voorjaar 2020 in een vrije val. De waarde van de PDN beleggingen daalde aanzienlijk. PDN hield echter vast aan het langetermijnbeleggingsbeleid en bracht geen ad-hoc wijzigingen aan. Vooral door ingrijpen van de (Nederlandse) overheid en de Europese Centrale Bank (ECB) herstelden de koersen zich gelukkig in de loop van het jaar. Per saldo boekte PDN in 2020 een positief beleggingsrendement van 4,0%.

Ondanks de aandacht die moest uitgaan naar onrustige financiële markten, kon PDN in 2020, geholpen door het onderzoek van DNB, veel aanscherpingen realiseren op beleidsmatig beleggingsterrein. De Commissie Beleggingen vervulde daarin een voortrekkersrol. In de eerste plaats is het bestaande beleid beter vastgelegd in beleidsdocumenten en procedures. Daarbij is ook nog meer oog gekomen voor het ijken van het beleggingsbeleid op de pensioenverplichtingen (integraal balansbeheer). In de tweede plaats is het fiduciaire adviesteam binnen DPS versterkt en kreeg een nog meer eigenstandige rol ten opzichte van de uitvoerende beleggingsteams. In de derde plaats is besloten om een aanzienlijke investering te doen in de beleggingsinfrastructuur van DPS. Op deze wijze versterkt DPS de bedrijfsvoering en wordt een solide operationele basis gelegd voor een overstap naar premieregelingen en persoonlijke pensioenvermogens.

Dekkingsgraad

De financiële gezondheid van het fonds wordt gemeten via de dekkingsgraad. Hoeveel geld is nu in kas en hoeveel groeit het aan, in verhouding tot de pensioenuitkeringen die tot in lengte van dagen moeten plaatsvinden. De lage rentestand speelt ons al jaren parten. Desondanks hoefde het fonds in 2020 de pensioenaanspraken van de actieve werknemers en de pensioenuitkering van de pensioengerechtigden niet te verlagen. Eind 2020 was onze dekkingsgraad bijna terug op 100%. Dat is een niveau waar gelukkig geen ingrijpen nodig is.

In 2020 kon het pensioenfonds onvoldoende overrendement realiseren. Daarom is helaas (wederom) geen toeslag ("indexatie") toegekend. Hierdoor zijn zowel de bijeen gespaarde pensioenvermogens van de actieve deelnemers als ook de pensioenuitkeringen van de pensioengerechtigden niet verhoogd.

Nieuwe pensioenregeling

In 2020 voerde het pensioenfonds de bestaande pensioenregeling uit. Vanaf 2021 is een nieuwe pensioenregeling van toepassing voor de deelnemers. De sociale partners, de werkgever en de vakbonden, spraken deze regeling en de bijbehorende premie af. Het fonds heeft daarop geen invloed. Wel beoordeelden we als fonds in 2020 of we de nieuwe regeling konden uitvoeren. Hierbij hoorde ook of we de ambitie (verwachte pensioenuitkering) kunnen waarmaken met de ingelegde premie. Het bestuur oordeelde dat dit kan en aanvaardde de opdracht.

Bij dit besluit besteedden we als bestuur veel aandacht aan de evenwichtige belangenafweging. Hoe delen we de beschikbare gelden en binnenkomende premies toe aan de verschillende belanghebbenden binnen het fonds: de actieve werknemers, de slapers (oud-werknemers) en de pensioengerechtigden. Het zogenaamde 'opbouwpercentage' voor de actieve werknemers wordt in 2021 verlaagd van 1,738% naar 1,4%. De premie-inleg van de werkgever is gelijk gebleven maar is vanwege de lage rente niet meer toereikend om voor de werkenden evenveel toekomstige pensioenuitkering mee in te kopen als voorheen. Binnen strikt afgebakende grenzen (maximaal 1% van de dekkingsgraad over een periode van 5 jaar van 2021-2025) zal indien nodig het bestaande

pensioenvermogen worden aangewend om de opbouw te ondersteunen. In 2020 zijn deze grenzen nogmaals goed geborgd.

De nieuwe pensioenregeling heeft op verzoek van de sociale partners een looptijd van twee jaar, met de mogelijkheid tot verlenging met een jaar. Deze looptijd is door de sociale partners zo gekozen, opdat flexibel kan worden ingespeeld op het nieuwe pensioenakkoord, waardoor de regeling zal gaan veranderen.

Nieuwe uitvoeringsovereenkomst

In 2020 is door het pensioenfonds niet alleen de overeenkomst (pensioenreglement) met de deelnemers vernieuwd. Ook is de overeenkomst met de werkgevers vernieuwd. Er zijn nieuwe uitvoeringsovereenkomsten afgesloten met DSM en met de andere aangesloten ondernemingen. Naast voor DSM, verzorgt PDN ook de pensioenvoorziening voor ex-DSM ondernemingen. Het fonds is verheugd dat de werkgevers besloten hun pensioenvoorziening door PDN te laten blijven beheren.

Het bestuur had in dit traject intensief contact met de aangesloten ondernemingen. Nieuwkomer is Covestro; het bedrijfsonderdeel DSM Functional Resins dat in 2021 is gededesinvesteerd. Als PDN kijken we ernaar uit om onze (ex-) collega's te blijven bedienen, zodat er geen grote verandering in hun pensioenvoorziening plaatsvindt.

Over ons

Bestuur

Als laatste deel van dit voorwoord, sta ik graag even stil bij het pensioenfonds zelf. In 2020 vonden in het PDN-bestuur een drietal wisselingen plaats. In de eerste plaats zijn er voor de geleding pensioengerechtigden verkiezingen gehouden voor twee zetels in het bestuur. Naast een herverkiezing van Ton de Boer als bestuurslid en plaatsvervangend voorzitter, is Rein Pikaart als opvolger van Michel Ubachs benoemd. In de tweede plaats is in de geleding werknemers Wim Reinartz door de centrale ondernemingsraad voorgedragen als opvolger van Piet Rennen. In de derde plaats is Monique van Heeswijk herbenoemd namens de geleding werkgever. We zijn verheugd dat ze wederom beschikbaar is.

De raad van toezicht van PDN en toezichthouder DNB stemden in met de (her)benoemingen. Wij bedanken Michel en Piet voor hun jarenlange kundige en toegewijde inzet voor het fonds en wensen Ton, Wim, Rein en Monique veel succes.

Ook in het verantwoordingsorgaan (VO) waren in 2020 wisselingen. De nieuw gekozen VO-leden, Wil Beckers, Etha van de Wiel en Peter Pasmans verlieten hun aspirant-status en traden formeel toe. Zittend voorzitter Martin Aertsen trad af als voorzitter, maar bleef aan als VO-lid tot medio maart 2021. De vrijgekomen zetel is vanaf 1 april 2021 ingevuld door Albert Noteborn. De voorzitterspositie is ingevuld door Wil Beckers. Daarnaast is een nieuwe plaatsvervangend voorzitter en nieuw lid benoemd: Laurine Lemon. Er is afscheid genomen van vijf ervaren VO-leden, Dirk van den Bos, Henk Bosch, John van Engelen, Martin Aertsen en Henk Lukkezen. Als bestuur zijn wij dankbaar voor de jarenlange inzet van de afgetreden leden van het VO en wensen de nieuwkomers veel succes. In de raad van toezicht (RVT) vonden in 2020 geen wisselingen plaats.

Governance structuur

2020 was ook het eerste volle kalenderjaar dat we werkten met de nieuwe commissiestructuur. Het dagelijks bestuur, de Commissie Beleggingen en de Commissie Pensioenen & Communicatie geven advies aan het bestuur en bereiden het beleid voor. Ook zijn in 2020 de sleutelfunctiehouders (SFH) en de sleutelfunctie vervullers (SFV) verder ingebed in de organisatie. Deze hebben een duidelijke meerwaarde. Er is (nog) meer aandacht voor het

risicobeheer en voor een frisse helikopterblik. Ook de bestuursondersteuning is versterkt door de aanstelling van een nieuwe bestuurssecretaris.

Om de rolinvulling en samenwerking van de fondsorganen te optimaliseren startten we eind 2020 een zelfevaluatie op, die in maart 2021 is afgerond. Dat gebeurde via een gebundelde, efficiënte aanpak. Alle fondsorganen pasten dezelfde werkwijze toe en evalueerden ook elkaar en de onderlinge samenwerking. Het nieuwe beleidsplan geschiktheid en het concept van aspirant-bestuurders, dat we in 2019 introduceerden, wierp zijn vruchten af. Via het aspirantschap kunnen kandidaat bestuurders en VO-leden geleidelijk toegroeien naar hun functie en ook de noodzakelijke opleidingen volgen om te voldoen aan de geschiktheidseisen.

Nieuwe Dienstverleningsovereenkomst

Ter afronding van deze terugblik op 2020 wil ik nog een “last but not least” resultaat uitlichten. In 2020 is nog een belangrijke overeenkomst vernieuwd en verlengd. Het is het uitbestedingscontract van PDN met de pensioenuitvoeringsorganisatie DPS. Als bestuur was het doel om de uitbestedingsrelatie (verder) te objectiveren, met behoud van de grote meerwaarde van het intensieve, reeds jarenlange bestaande, vruchtbare partnerschap met DPS. Het contract heeft een looptijd van 5 jaar.

De voortzetting van de nauwe samenwerking met deze looptijd biedt de mogelijkheid voor DPS om een goede bedrijfsvoering te borgen onder andere door een investering in een toekomstbestendige infrastructuur en verdere voorbereiding te treffen voor de implementatie van het pensioenakkoord.

Afsluiting

In dit jaarverslag over 2020 treft u een veelheid van informatie aan; beleidsmatig en financieel. Het dient om u als belanghebbenden van het fonds te informeren en tevens om als bestuur verantwoording aan u af te leggen over onze doelen en of en hoe we die bereiken. Van alle belangrijke nieuwe ontwikkelingen in het fonds houden we u daarnaast op de hoogte via onze website www.PDNPensioen.nl. En voor de deelnemers ook via het deelnemersportaal.

Edith Schippers
Voorzitter PDN
Mei 2021

KERNCIJFERS

KERNCIJFERS

(Ultimo jaar in € mln, tenzij anders aangegeven)

	2020	2019	2018	2017	2016
PENSIOENEN					
Totaal aantal deelnemers	27,462	27,792	28,011	28,081	28,393
Actieven (incl. postactieven en arbeidsongeschikten)	6,132	6,284	6,384	6,393	6,513
Pensioengerechtigden	12,982	13,100	13,184	13,329	13,657
Gewezen deelnemers	8,348	8,408	8,443	8,359	8,223
 Aantal werkgevers	 17	 18	 18	 18	 14
Toeslagverlening					
Toeslagverlening Actieven	-	-	-	-	-
Toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers	-	-	-	-	-
 Cumulatieve achterstand toeslagverlening Actieven **	 22.48%	 17.73%	 14.31%	 10.98%	 8.80%
Cumulatieve achterstand toeslagverlening Pensioengerechtigden / Gewezen deelnemers **	18.74%	17.42%	15.43%	13.52%	12.02%
Premie en uitkeringen					
Feitelijke premie	105	103	99	98	100
Ongedempte kostendekkende premie	154	124	117	125	114
Gedempte kostendekkende premie	98	84	80	82	84
Uitkeringen	228	229	233	240	241
 Uitvoeringskosten Pensioenbeheer per deelnemer (in €)	 251	 216	 223	 219	 238
FINANCIELE POSITIE					
Pensioenfondsvermogen	7,718	7,541	6,818	7,086	6,862
Pensioenfondsverplichtingen	7,741	7,253	6,494	6,435	6,674
Overige (technische) voorzieningen	0	16	14	14	13
Pensioenfondreserve	-23	288	324	651	188
 Dekkingsgraad PDN	 99.7%	 104.0%	 105.0%	 110.1%	 102.8%
Beleidsdekkingsgraad					
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104.2%	104.2%	104.2%	104.2%	104.2%
Vereiste dekkingsgraad	118.4%	118.1%	119.3%	119.7%	119.6%
Gehanteerde rekenrente	0.1%	0.7%	1.3%	1.5%	1.3%
BELEGGINGEN					
Totaal belegd vermogen (IBM*)	7,725	7,560	6,835	7,102	6,874
Matchingportefeuille	4,409	4,131	3,857	3,842	3,654
Rendementsportefeuille	3,360	3,501	2,841	3,315	3,304
Overige beleggingen	0	0	0	-4	-11
Liquiditeiten	-44	-72	137	-51	-73
 Beleggingsrendement (netto*) 1 jaars	 4.0%	 12.7%	 -1.8%	 5.6%	 7.6%
Benchmarkrendement (1 jaars)	4.5%	11.6%	-1.6%	4.8%	7.0%
 Kosten Vermogensbeheer (in basispunten / gem bel verm)	 41.0	 38.0	 35.0	 32.0	 29.0
Transactiekosten (in basispunten / gem bel verm)	6.0	5.0	7.0	8.0	7.0

* Het rendement na aftrek van alle beheerkosten (exclusief DPS beheerkosten) die gedurende de periode zijn gemaakt.

** Cumulatief maximale achterstand %: geldt voor pensioengerechtigden/gewezen deelnemers alleen voor zover zij reeds vanaf 2007 die status hadden, en geldt voor actieven alleen voor de opbouwjaren t/m 2011.

VERSLAG VAN HET BESTUUR

1 PROFIEL PENSIOENFONDS

1.1 Mission statement

Mission statement

PDN verzorgt voor de Nederlandse ondernemingen van Koninklijke DSM N.V. (DSM) en de daaraan (voormalige) verbonden ondernemingen de pensioenen wegens ouderdom en arbeidsongeschiktheid voor werknemers en gewezen werknemers in Nederland, alsmede de pensioenen voor de nabestaanden van overleden werknemers en gewezen werknemers.

Het fonds tracht een maximale uitvoering van de missie te waarborgen door de volgende doelen na te streven: De middelen van PDN worden op een verantwoorde wijze belegd teneinde zo veel als mogelijk de verplichtingen na te komen en de door sociale partners afgesproken toeslagambitie te realiseren tegen een door PDN als acceptabel bepaald risiconiveau. De financiering vindt plaats conform de met de werkgever overeengekomen uitvoeringsovereenkomst.

PDN wil een betrouwbare partner voor deelnemers en pensioengerechtigden zijn. Daartoe heeft PDN de intentie om de deelnemers en de pensioengerechtigden zo goed mogelijk te informeren. PDN streeft ernaar dat de deelnemers en pensioengerechtigden de regeling kennen, een helder beeld hebben van de risicohouding van PDN en realistische verwachtingen kunnen koesteren ten aanzien van de uitvoering van de regeling.

1.2 Pensioenregelingen

PDN kent drie pensioenregelingen. De pensioenregelingen worden hieronder kort toegelicht.

Basispensioenregeling

Voor de deelnemers van PDN geldt een voorwaardelijke middelloonregeling op basis van een uitkeringsovereenkomst. De pensioenregeling van PDN houdt in 2020 op hoofdlijnen het volgende in:

- Opbouw van ouderdomspensioen met 1,738% (niveau 2020) per jaar over de pensioengrondslag, gedefinieerd als het vaste jaarsalaris gemaximeerd op het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 110.111 - niveau 2020) verminderd met de franchise.
- De franchise is vastgesteld op € 14.167 (niveau 2020). De aanspraken op ouderdomspensioen kennen een pensioenrichtleeftijd van 67 jaar.
- De pensioenregeling (uitkeringsovereenkomst) voorziet naast ouderdomspensioen in (tijdelijk) partnerpensioen en wezenpensioen op opbouwbasis en arbeidsongeschiktheidspensioen en aanvullend partnerpensioen op risicobasis.

Prepensioenspaarregeling

Een aantal (gewezen) deelnemers hebben bij PDN een prepensioen (PPS)-saldo (voorheen prepensioenkapitaal) opgebouwd. Met dit PPS-saldo kunnen (gewezen) deelnemers een PPS-uitkering inkopen. De PPS-uitkering gaat 'standaard' 3 jaar vóór het bereiken van de AOW-leeftijd in. Onder voorwaarden is het mogelijk om de PPS-uitkering op een ander moment te laten ingaan, echter uiterlijk vóór het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Het

overgebleven PPS-saldo wordt met inachtneming van de fiscale wet- en regelgeving gebruikt voor extra ouderdomspensioen en partnerpensioen. De PPS-regeling is een gesloten regeling en kent een eigen beleggingsbeleid dat, gezien de korte looptijd, defensief van aard is en gericht is op kapitaalsbehoud.

Nettopensioenregeling

PDN voert een vrijwillige nettopensioenregeling uit voor het vaste en variabele jaarsalaris dat uitgaat boven €110.111 (niveau 2020). De nettopensioenregeling houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- Een vrijwillige premieovereenkomst waarin inleg plaatsvindt op basis van een fiscale, leeftijdsafhankelijke staffel en het (pensioengevend) jaarsalaris boven het bovengenoemde grensbedrag.
- De deelnemer kan daarbij kiezen om alleen over het vaste (pensioengevend) jaarsalaris boven het bovengenoemde grensbedrag pensioen op te bouwen of ook over het variabele (pensioengevend) jaarsalaris boven het bovengenoemde grensbedrag.
- Het nettopensioenkapitaal, zijnde de ingelegde nettopensioenpremies verhoogd met de voor beheer- en transactiekosten gecorrigeerde maandelijkse rendementen, wordt belegd conform een leeftijdsafhankelijke beleggingsmix. De leeftijdsafhankelijke beleggingsmix is gebaseerd op de matching- en rendementsportefeuille van de basisregeling van PDN.
- Op pensioendatum dient de (gewezen) deelnemer een keuze te maken tussen een stabiele of een variabele uitkering. Indien de (gewezen) deelnemer geen keuze maakt, wordt er standaard een stabiele uitkering ingekocht.
- Gedurende het deelnemerschap biedt de nettopensioenregeling een nettopartnerpensioen, nettowezenpensioen en premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid op risicobasis. Voor deze risicoverzekeringen betaalt de deelnemer risicopremies. De deelnemer kan ervoor kiezen om af te zien van het nettopartnerpensioen op risicobasis. Hierdoor komt er meer premie beschikbaar voor de deelnemer voor pensioenopbouw.

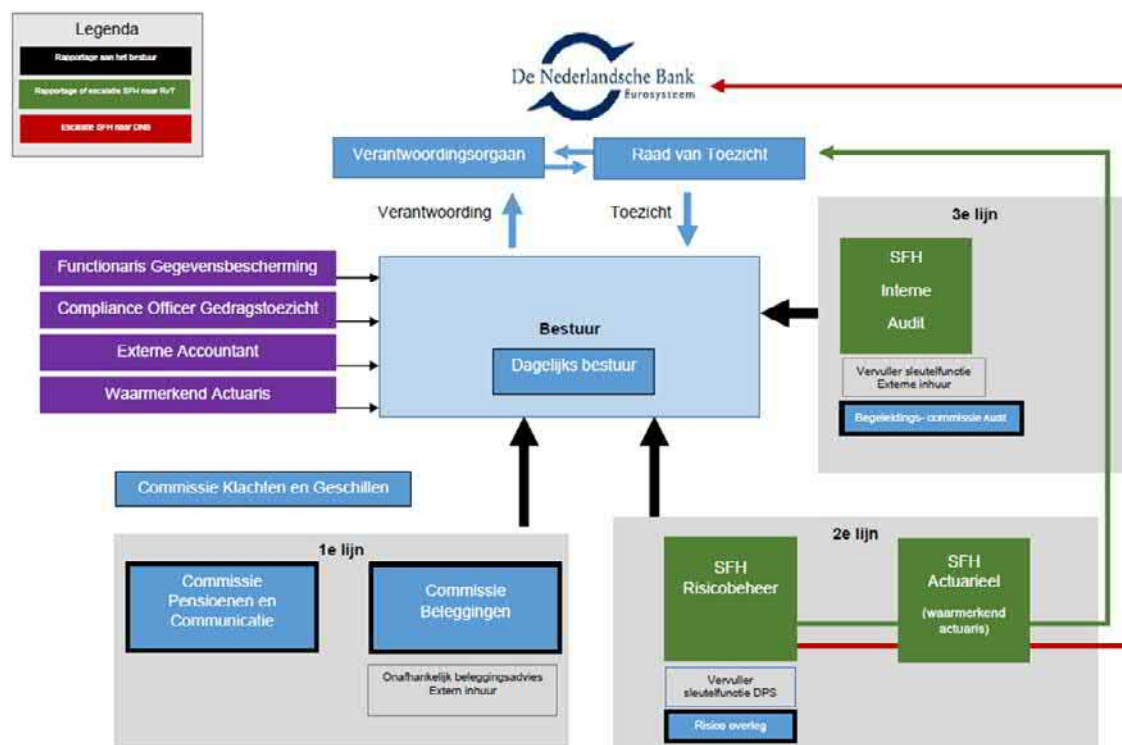
Toeslagverlening

De basispensioenregeling, de prepensioenspaarregeling en de stabiele nettopensioenuitkering kennen een voorwaardelijk recht op toeslagverlening. PDN streeft ernaar om op de opgebouwde pensioenaanspraken van (gewezen) deelnemers en de ingegane pensioenen van de pensioengerechtigden jaarlijks een toeslag te verlenen. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. Een eventuele toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

De variabele nettopensioenuitkering wordt jaarlijks aangepast aan de behaalde resultaten op beleggingsrendement, sterfteresultaat en levensverwachting. De resultaten worden over vijf jaar uitgesmeerd in de uitkering.

1.3 Organisatiestructuur en fondsorganen

De onderstaande figuur illustreert de organisatiestructuur van PDN en de fondsorganen die onderdeel maken van deze structuur.

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het besturen van het pensioenfonds. Hierbij besteedt het bestuur aandacht aan de bepaling van het strategisch beleid, de uitbesteding en de bewaking en bijsturing van de uitvoering van het beleid. De belangrijkste taken en verantwoordelijkheden van het bestuur zijn vastgelegd in de statuten.

Het bestuur is paritair samengesteld en vertegenwoordigt de (sub)geledingen werkgever, werknemers (actieve en gewezen deelnemers) en pensioengerechtigden. Het bestuur bestaat uit acht leden:

- vier bestuursleden worden voorgedragen door DSM Nederland B.V.;
- twee leden worden voorgedragen door de centrale ondernemingsraad (COR) van DSM Nederland B.V. en;
- twee leden worden benoemd na verkiezing uit en door de pensioengerechtigden.

De voorzitter wordt door het bestuur gekozen uit de door de werkgever voorgedragen bestuursleden.

De leden worden door het bestuur voor een periode van vier jaar benoemd. De zittingsduur van de bestuursleden is gemaximeerd op een aaneengesloten periode van twaalf jaar. Maximaal 50% van de bestuurszetels binnen een geleding kan worden ingevuld door externen. Deze externe bestuursleden hoeven geen deelnemer te zijn (geweest) dan wel pensioengerechtigde te zijn van PDN.

In 2020 traden twee bestuursleden regulier af. De beide bestuursleden zijn opgevolgd door twee nieuw togetreden bestuursleden. Twee bestuursleden zijn herbenoemd, één met ingang van 1 juli 2020 en één met ingang van 1 januari 2021.

Dagelijks bestuur

Het bestuur heeft een dagelijks bestuur (DB) aangewezen. Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter. De plaatsvervangend voorzitter wordt eveneens aangewezen door het bestuur. Het DB is aanspreekpunt voor de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan, de werkgevers, sociale partners en de centrale ondernemingsraad (COR). Daarnaast onderhoudt het DB contacten met De Nederlandsche Bank (DNB), Autoriteit Financiële Markten (AFM) en andere externe relaties van PDN en representeert PDN naar buiten. Het DB draagt zorg voor het aansturen van de procesgang en taakverdeling over de diverse (bestuurs)commissies, geldt als kennisdrager op het gebied van de governance van PDN en is verantwoordelijk voor de opzet en werking hiervan. Daarnaast is het DB verantwoordelijk voor vergaderplanning, uitbesteding en voor de externe communicatie.

Bestuurscommissies

Om op specialistische vraagstukken in te kunnen spelen en voor de voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, laat het bestuur zich op een aantal deskundigheidsgebieden adviseren. Het bestuur heeft daartoe onder meer twee bestuurscommissies ingesteld: de Commissie Beleggingen en de Commissie Pensioenen & Communicatie. Beide commissies bestaan, inclusief een bestuurslid die voorzitter is van de betreffende commissie, uit drie (bij voorkeur) paritaire bestuursleden. De uitvoeringsorganisatie DPS faciliteert en ondersteunt beide commissies. De Commissie Beleggingen wordt daarnaast ondersteund door twee externe beleggingsdeskundigen.

De Commissie Beleggingen adviseert het bestuur over het strategisch beleggingsbeleid en heeft de rol van monitoring en evaluatie ten aanzien van de uitvoering van het beleggingsbeleid. De Commissie Pensioenen & Communicatie heeft tot taak het monitoren, informeren en adviseren over onderwerpen of ontwikkelingen die gerelateerd zijn aan het pensioen(juridisch) beleid, actuariel beleid, communicatie- en IT beleid.

Sleutelfunctiehouders

In lijn met de Europese wet- & regelgeving (IORP II) heeft het fonds een sleutelfunctiehouder Risicobeheer, Actuariel en Interne Audit:

- De sleutelfunctiehouder Risicobeheer is een bestuurslid. Hij adviseert over de inrichting van het risicobeheer en ziet toe op de effectiviteit van het risicobeheermodel van PDN, waaronder begrepen het beleid en de bestuurlijke processen en procedures. Het Risico-Overleg ondersteunt de sleutelfunctiehouder Risicobeheer bij de uitvoering van zijn rol. Het risico-overleg vindt enkele keren per jaar plaats en is samengesteld uit een representanten van de Commissie Beleggingen en de Commissie Pensioenen & Communicatie, de sleutelfunctiehouder en sleutelfunctie vervuller Risicobeheer.

- De sleutelfunctiehouder Actuarieel is een ingehuurde externe deskundige die onder andere toezicht houdt op de berekening van de technische voorzieningen en de betrouwbaarheid en adequaatheid daarvan beoordeelt. Ook beoordeelt de sleutelfunctiehouder Actuarieel de gedragslijn voor het aangaan van pensioenverplichtingen en of het risicobeheer doeltreffend wordt toegepast.
- De sleutelfunctiehouder Interne Audit is een ingehuurde externe deskundige die als beleidsbepaler behoort tot de kring van bestuursleden en deelneemt aan de bestuursvergaderingen, echter zonder stemrecht. Hij toetst de werking van het risicobeheer, ziet toe op de werking van de administratieve organisatie en interne beheersing en toetst of bij de totstandkoming en opvolging van het beleid de interne procedures en processen zijn nagevolgd. Hiertoe worden separate interne audits gehouden met rapportage aan het bestuur. De auditbegeleidingscommissie ondersteunt de sleutelfunctiehouder Interne Audit

Compliance Officer

De Compliance Officer ziet toe op naleving van de gedragsregels van PDN en draagt bij aan de bevordering van bewustwording ten aanzien van integriteitsrisico's en risico's op belangenverstremgeling. De compliance functie wordt door een onafhankelijke Compliance Officer ingevuld en is ondergebracht bij de afdeling Corporate Operational Audit van DSM.

De rapportage van de Compliance Officer is opgenomen in hoofdstuk 9.

Raad van toezicht (RvT)

Het intern toezicht bij PDN is vormgegeven door een RvT. De RvT bestaat uit minimaal drie en maximaal vier onafhankelijke deskundigen. De RvT houdt toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken bij PDN en beoordeelt of PDN beschikt over een adequate risicobeheersing en een evenwichtige belangenafweging. De RvT fungeert ook als klankbord voor het bestuur. De RvT legt verantwoording af over de uitvoering van de eigen taken en de uitoefening van de toegekende bevoegdheden aan het VO en aan de werkgever en in het bestuursverslag.

De RvT heeft diverse bevoegdheden om de taken te kunnen uitvoeren. De RvT richt zich in hoofdzaak op de strategisch belangrijke besluiten van het bestuur. Deze strategische besluiten, als meest zwaarwegende en verstrekkende besluitvorming, worden onderworpen aan de goedkeuring van de RvT. Zo vallen onder de reikwijdte van de RvT onder meer de goedkeuring van de besluiten van het bestuur tot vaststelling van het bestuursverslag en de jaarrekening, de profielschets voor bestuurders, het beloningsbeleid (met uitzondering van de RvT zelf), de liquidatie, fusie of splitsing van PDN en de omzetting van PDN in een andere rechtsvorm. De RvT beoordeelt het functioneren van het bestuur als geheel en toetst bestuursleden bij (her)benoeming aan het profiel. Bij de bestuursvergaderingen en commissies kunnen RvT-leden afwisselend als toehoorder aanwezig zijn.

In 2020 hebben geen wijzigingen plaatsgevonden in de samenstelling van de RvT.

De bevindingen van de RvT zijn opgenomen in hoofdstuk 10.

Verantwoordingsorgaan (VO)

Aan het VO zijn wettelijke adviestaken en -rechten toebedeeld. De advisering omvat onder meer het beloningsbeleid, de profielschets voor leden van de RvT, het vaststellen en wijzigen van het communicatiebeleid

en het sluiten, wijzigen of beëindigen van de uitvoeringsovereenkomst. Ook heeft het VO de bevoegdheid om jaarlijks een oordeel te geven over het handelen van het bestuur en het door het bestuur uitgevoerde beleid in het betreffende jaar en de beleidskeuzes voor de toekomst.

In totaal bestaat het VO uit acht leden waarbij de zetelverdeling tussen vertegenwoordigers van pensioengerechtigden en van werknemers is gebaseerd op de onderlinge getalsverhoudingen van deze groepen deelnemers binnen PDN. Als gevolg daarvan komt het zetelaantal van de pensioengerechtigden uit op vier. Voor de werknemers bedraagt dat aantal twee, terwijl het zetelaantal van de werkgevers is vastgesteld op twee. Bij de benoeming van VO-leden worden de betreffende kandidaten vooraf getoetst aan de hand van vastgelegde deskundigheidseisen en een competentieprofiel. Deze eisen liggen op het deskundigheidsniveau A.

Om de continuïteit in het VO te bewaren, besloot het VO in 2018, gesteund door het bestuur, tot het vervroegen van de verkiezingen voor de VO-leden gekozen namens werknemers en pensioengerechtigden. Dit om een aspirant-periode voor de nieuwgekozen leden mogelijk te maken. In 2019 vonden de vervroegde verkiezingen plaats, waardoor drie aspirant-leden toetraden. In 2020 traden drie VO-leden af en zij werden opgevolgd door deze drie leden. Tevens wijzigde het voorzitterschap van het VO. In begin van 2021 is een lid afgetreden en opgevolgd door een van de gekozenen in de verkiezingen van 2019.

Het oordeel van het VO is opgenomen in hoofdstuk 10.

1.4 Uitvoering

Pensioenuitvoeringsorganisatie

De uitvoering van het pensioen- en vermogensbeheer is door het bestuur uitbesteed aan DSM Pension Services (DPS). Naast de uitvoering adviseert DPS PDN bij de voorbereiding van het beleid en ondersteunt de verschillende fondsorganen.

De uitbesteding vindt plaats op basis van een Dienstverleningsovereenkomst (DVO). In 2020 is de DVO herijkt en is een nieuwe DVO, met een looptijd van 5 jaar, afgesloten tussen DPS en PDN. In de DVO zijn de diensten en de kwaliteit hiervan vastgelegd en nader uitgewerkt in een gedetailleerde Service Level Agreement (SLA) en met Key Performance Indicators (KPI's).

DPS rapporteert aan PDN over alle door DPS uitgevoerde risicoanalyses gericht op de administratieve organisatie. Deze risicoanalyses worden op basis van een jaarplan periodiek uitgevoerd. Naast deze interne door DPS uitgevoerde risicoanalyses en de door de afdeling Corporate Operational Audit (COA) van DSM uitgevoerde controlewerkzaamheden, vinden jaarlijks audits plaats door de externe accountant en de SFH Interne Audit.

De uitvoeringsorganisatie stelt jaarlijks een ISAE 3402-rapportage op met de procedures en controles die zijn geïmplementeerd. De opzet en het bestaan van de procedures en de werking van de controles van de uitvoeringsorganisatie worden jaarlijks gecontroleerd door een externe accountant. De resultaten van de ISAE Type II controlewerkzaamheden worden gedeeld met het bestuur. Jaarlijks beoordeelt het bestuur de toereikendheid van de scope van ISAE 3402 Type II verklaring van DPS.

PDN heeft CACEIS aangesteld als custodian voor het bewaren van effecten. Daarnaast zijn diverse andere activiteiten, waaronder derivaten clearing, security lending en tax reclaim neergelegd bij CACEIS. Aan deze uitbesteding ligt een DVO en een SLA ten grondslag, waarin de diensten en de kwaliteitsvereisten verder zijn uitgewerkt. Jaarlijks wordt de ISAE 3402 Type II verklaring van CACEIS beoordeeld door DPS ten behoeve van PDN.

Naar aanleiding van de overname van KAS BANK door CACEIS, voerde het bestuur in 2019 een evaluatie van CACEIS uit, waarbij de diensten vergeleken zijn met die van andere partijen in de custody markt. In 2020 is besloten de samenwerking met CACEIS voort te zetten.

Pensioenfederatie

PDN is lid van de Pensioenfederatie (PF) en vindt een actieve bijdrage aan de PF van groot belang. Om deze reden is PDN via de uitvoeringsorganisatie DPS actief aangesloten bij de PF. Zo maakt de directeur van DPS deel uit van het bestuur van de PF en levert DPS in de diverse commissies en werkgroepen van de PF een actieve bijdrage. In 2020 namen daarnaast bestuursleden van PDN deel aan voorlichtingsbijeenkomsten van de PF.

1.5 Governance beleid

Geschiktheidscriteria

Het bestuur is verantwoordelijk voor de competenties en deskundigheid van de leden van de fondsorganen. Het bestuur besteedde, evenals in voorgaande jaren, ook in 2020 aandacht aan geschiktheid en deskundigheidsbevordering door middel van het volgen van individuele opleidingen en het bijwonen van themadagen en workshops. De door PDN gestelde geschiktheidseisen zijn opgenomen in het Beleidsplan Geschiktheid en liggen individueel voor alle gebieden minimaal op niveau A en voor de afzonderlijke aandachtsgebieden op niveau B, zoals omschreven in de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de PF. Voor bestuursleden die zitting hebben in de Commissie Beleggingen gelden bovendien de vereisten die DNB hanteert in zijn Guidance normenkader verwachte beleggingskennis. In 2020 is het beleidsplan geschiktheid herijkt en nieuw vastgesteld.

Succession planning

Het bestuur draagt zorg voor de continuïteit van kennis en kunde binnen het bestuur als collectief door middel van een orderlijke succession. Daar waar mogelijk wordt de succession planning van het bestuur gecombineerd met de planning van het VO. De regie voor het opleiden van kandidaten is in handen van het DB. In het kader van succession besloot het bestuur te gaan werken met aspirant-VO- en bestuursleden in de periode van de interne goedkeuring door het bestuur en de RvT tot de externe goedkeuring van DNB. In 2020 is het aspirant-bestuurslidmaatschap toegepast in zowel het bestuur als het VO met oog op (toekomstige) wisselingen in de samenstelling van beide fondsorganen.

Zelfevaluatie

Het bestuur is kritisch over het eigen functioneren. Het bestuur besprak in 2019 in een aantal Board Room Dynamics sessies het eigen functioneren als collectief. Daarbij liet het bestuur zich begeleiden door externe deskundigen. Ook is DPS als pensioenuitvoeringsorganisatie betrokken bij de Board Room Dynamics discussie. De focus van de Board Room Dynamics ligt op integriteit, gedrag, samenwerking en perceptie. Aan het einde van

elke bestuursvergadering worden de Board Room Dynamics van de bijeenkomst kort geëvalueerd door één van de bestuursleden.

In 2020 is een gebundelde aanpak voor (zelf)evaluatie van de fondsorganen geïnitieerd, die in het eerste kwartaal van 2021 is afgerond. Hierbij is tevens de in 2019 nieuw geïntroduceerde IORP II sleutelfunctiehouder structuur en commissiestructuur geëvalueerd.

Code Pensioenfondsen

Het bestuur vindt de Code Pensioenfondsen van groot belang en heeft de aanbevelingen en best practices vanuit de Code ingebed in de bedrijfsvoering en in dit bestuursverslag. Om de naleving van de Code Pensioenfondsen op een volledige en gestructureerde wijze te toetsen, zijn de normen vertaald naar een checklist voor het bestuursverslag. Deze is als bijlage integraal aan het jaarverslag toegevoegd.

PDN voldoet aan alle normen, behalve de norm voor één lid jonger dan 40 jaar in het bestuur. PDN maakt gebruik van de in de Code benoemde discretionaire bevoegdheid om voor het VO een maximale zittingstermijn van 12 jaar te hanteren. PDN is van mening dat de begrenzing van een zittingstermijn van de VO-leden een goede zaak is en dit recht doet aan de intentie van vernieuwing zodat de samenstelling meer divers wordt.

Diversiteitsbeleid

Het bestuur vindt diversiteit in het bestuur en de andere fondsorganen van PDN, in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds, van belang. Bij de samenstelling wordt gestreefd dat het bestuur zoveel mogelijk een afspiegeling vormt van het deelnemersbestand, waarbij de bestuursleden ook complementair zijn en competenties en invalshoeken inbrengen die elkaar aanvullen. Hierbij wordt gestreefd dat in het bestuur ten minste één vrouw, één lid jonger dan 40 jaar en één lid ouder dan 40 jaar plaatsnemen. Bij de vervulling van een vacature zal aan deze aspecten verhoogde aandacht worden besteed. In geval van gelijke geschiktheid genieten kandidaten die zorgen voor (meer) diversiteit in het bestuur de voorkeur.

Momenteel zijn er drie vrouwelijke bestuursleden in het acht leden tellende bestuur. Er is geen bestuurslid jonger dan 40 jaar. Er zijn momenteel twee vrouwelijke RvT-leden van het drie leden tellende orgaan. Ook in de RvT hebben geen personen onder de 40 jaar zitting. Het VO kent twee vrouwelijke leden en twee leden onder de 40 jaar. Twee van de drie fondsorganen van PDN hebben een vrouwelijke voorzitter. Gegeven de beschreven doelstelling voor meer jongere beleidsmakers heeft het bestuur de intentie om binnen een termijn van 3 jaar tenminste 1 persoon onder de 40 in het bestuur op te nemen. Het bestuur heeft hiertoe een stappenplan diversiteit als bedoeld in de Code Pensioenfondsen opgesteld. In het stappenplan wordt rekening gehouden met de bestaande bestuurssamenstelling en de zittingstermijnen. Het bestuur evalueert de doelstellingen en de effectiviteit van dit stappenplan periodiek.

Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen

In 2019 heeft de Pensioenfederatie de Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfondsen vastgesteld. Met de Gedragslijn wil de Pensioenfederatie de volgende doelen bewerkstelligen:

- uniforme en specifieke gedragslijnen voor Pensioenfondsen voor het Verwerken van Persoonsgegevens;
- inzicht geven aan personen van wie Persoonsgegevens door Pensioenfondsen verwerkt (zullen) worden;
- bijdragen aan de transparantie over de uitgangspunten die door de Pensioenfondsen worden gehanteerd met betrekking tot het verwerken van persoonsgegevens;

Deze gedragslijn geldt per 1 juli 2019 en pensioenfondsen wordt gevraagd over het verslagjaar 2020 voor het eerst uit te leggen of en hoe PDN voldoet aan de normen in de Gedragslijn. Naar aanleiding van het publiceren van de Gedragslijn heeft PDN zijn gegevensbeschermingsbeleid in lijn gebracht met de Gedragslijn. In 2020 is in samenwerking met DPS en de sleutelfunctiehouder Interne Audit onder meer geëvalueerd in welke mate PDN voldoet aan de eisen uit Algemene Verordening Gegevensbescherming. Hieruit volgen een aantal verbeterpunten die PDN samen met DPS in 2021 verder zal oppakken. Ultimo 2021 voert de Sleutelfunctiehouder Interne Audit van PDN een interne audit uit op de naleving van de AVG en de Gedragslijn door PDN.

Integriteitsbeleid

PDN streeft een integere bedrijfsvoering na en heeft hiervoor een integriteitsbeleid opgesteld. Het integriteitsbeleid heeft als doel te voorkomen dat de integriteit van PDN en daarmee mogelijk het financiële stelsel als geheel, negatief wordt beïnvloed door het niet integer handelen van aan PDN verbonden personen. Om die reden omvat het integriteitsbeleid naast de specifieke activiteiten ook de activiteiten van aan PDN gelieerde derden aan wie diensten zijn uitbesteed.

De gedragscode van PDN is verplicht van toepassing op alle verbonden personen, te weten de (aspirant-)leden van het bestuur, de sleutelfunctiehouder Interne Audit, de externe beleggingsadviseurs en de (aspirant-)leden van het VO en de RvT-leden. Aan PDN gelieerde derde partijen, waaronder de uitvoeringsorganisatie DPS, externe sleutelfunctiehouders en -vervullers en externe vermogensbeheerders, vallen niet onder de gedragscode. Uitgangspunt bij de selectie van gelieerde derde partijen is dat deze partijen beschikken over een eigen gedragscode die minimaal gelijkwaardig is aan de gedragscode van PDN.

Binnen de gedragscode is een insiderregeling ingericht. In 2020 is een herijking van de insidersregeling geïnitieerd. Hieruit is voortgevloeid, dat het bestuur heeft besloten om de reikwijdte van de insidersregeling te verbreden tot alle bestuursleden, RvT-leden, Sleutelfunctiehouder Risicobeheer en SFH Interne Audit, de Compliance Officer en de externe adviseurs van de Commissie Beleggingen.

Klokkenluidersregeling

PDN is als ondernemingspensioenfonds gelieerd aan DSM. PDN heeft zich aangesloten bij de klokkenluidersregeling van DSM. Een beknopte weergave van deze regeling is terug te vinden in de incidentenregeling. Verdergaande informatie over deze regeling is terug te vinden op de website van DSM (whistleblowing) en daarmee voor alle aan PDN verbonden personen en gelieerde derde partijen toegankelijk.

Klachten en geschillen

PDN streeft ernaar om de pensioen-gerelateerde diensten op een zo effectief mogelijke wijze uit te voeren. Het bestuur luistert naar de mening en inzichten van belanghebbenden en derden. Als een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde het niet eens is met de uitvoering van het reglement door de uitvoeringsorganisatie en er na overleg nog steeds ontevredenheid bestaat, kan direct met PDN contact worden opgenomen. PDN heeft een eigen klachten- en geschillenregeling opgesteld voor klachten die naar de mening van de deelnemer niet afdoende zijn afgehandeld. De gemelde klachten worden afgehandeld in de Klachten & Geschillencommissie, waarin twee bestuursleden zitting hebben.

<u>Klachten en geschillen</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Lopend (begin jaar)	0	1
Nieuw	4	3
Afgehandeld	4	4
Klachten/geschillen	0	0

PDN handelde in 2020 twee klachten af die via de Ombudsman Pensioenen binnenkwamen. Bij deze klachten kwam de Ombudsman Pensioenen tot de conclusie dat zij niet kan bemiddelen. Daarnaast zijn twee verzoeken behandeld van gewezen deelnemers. Zij verzochten PDN om, op basis van de hardheidsclausule in het pensioenreglement van PDN, in aanmerking te komen voor premievrije pensioenopbouw wegens arbeidsongeschiktheid en/of arbeidsongeschiktheidspensioen. De Commissie Klachten & Geschillen heeft de verzoeken en de persoonlijke situatie van de betrokkenen afgewogen, maar wees de verzoeken desondanks af.

Beloningsbeleid

Het bestuur voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Aan (voormalige) bestuurders zijn geen leningen verstrekt door PDN. Tevens is geen sprake van vorderingen op (voormalige) bestuurders. PDN heeft geen medewerkers in dienst. Voor de inzet van de (aspirant)bestuursleden, RvT-leden en externe adviseurs is een beloning en onkostenvergoeding van toepassing. In het beloningsbeleid is tevens de vergoeding voor (aspirant-) VO-leden geregeld.

In 2020 is de Europese wet- en regelgeving voor het duurzaamheidsbeleid verwerkt in het beloningsbeleid.

In het beloningsbeleid is zeker gesteld dat de beloningen beheerst zijn en in redelijke verhouding staan tot de gedragen verantwoordelijkheden, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag. Prestatiegerelateerde beloningen en ontslagvergoedingen vinden niet plaats. De beloningen worden toegelicht in paragraaf 6.5.4 van de jaarrekening.

2 BELEGGINGS-, PENSIOEN-, EN COMMUNICATIEBELEID

2.1 Beleggingsbeleid

PDN maakt gebruik van een zogeheten Integraal Balans Management (IBM) proces. Binnen de aanpak van IBM wordt de samenhang tussen het vermogen en de pensioenverplichtingen als startpunt van de strategische besluitvorming genomen. Op basis van de langetermijn strategische doelstellingen is een helder risicokader samengesteld waarin is verwoord welke te nemen risico's passend zijn voor de realisatie van deze doelstellingen. Het bestuur heeft de risicohouding en de nagestreefde strategische doelstellingen vastgelegd en voor de periode van de komende pensioenovereenkomst afgestemd met sociale partners. Voorafgaand hieraan is de risicohouding getoetst bij de deelnemers en pensioengerechtigden via een deelnemersonderzoek.

In 2020 is een Asset Liability Management (ALM) studie uitgevoerd om het strategische beleggingsbeleid te herijken. Hierbij is het economisch wereldbeeld opnieuw beoordeeld. Daarnaast zijn de sturings- en monitoringsvariabelen geëvalueerd en waar nodig aangepast alsmede grenswaarden hierop, waarbij bij overschrijding hiervan het strategisch beleggingsbeleid zal worden herbeoordeeld. De voornaamste conclusies uit deze ALM-analyses zijn opgenomen in paragraaf 3.3.

In 2020 zijn voor alle bestaande beleggingscategorieën investment cases opgesteld. In deze investment cases is tevens bepaald of de betreffende beleggingscategorie passend is om onderdeel uit te maken van het strategische beleggingsbeleid. Daarnaast worden de belangrijkste aspecten die samenhangen met beleggen in de betreffende beleggingscategorie behandeld zoals benchmarks, kaderstelling en duurzaamheid. De gemaakte keuzes met onderbouwing hiervoor, worden in deze investment cases vastgelegd en vormen daarmee een soliede basis voor evaluatie achteraf. Iedere investment case zal periodiek worden geëvalueerd.

In het Beleggingsplan wordt de strategische normportefeuille verder gespecificeerd naar normwegingen per beleggingscategorie en worden benchmarks en uitvoeringskaders vastgelegd. Op basis van het beleggingsplan vindt de uitvoering van het beheer plaats. In lijn met de IBM-aanpak zijn de beleggingen ingedeeld naar kernportefeuilles (matchingportefeuille of rendementsportefeuille) met elk een eigen doelstelling.

2.1.1 Positionering en behaalde beleggingsrendement

De onderstaande tabel geeft de waarde van de beleggingsportefeuilles weer. Tevens staan hierin de strategische weging en de bandbreedtes die hieraan gekoppeld zijn. De portefeuille van PDN heeft zich gedurende 2020 altijd binnen de gedefinieerde bandbreedtes bevonden. Indien in dit jaarverslag over rendement van de beleggingen van het fonds wordt gesproken, betreft dit het nettorendement. PDN betaalt de kosten van alle diensten van DPS via een integrale factuur, deze kosten zijn daarmee niet verwerkt in het nettorendement.

<u>Beleggingen 2020</u>	<u>ultimo 2020</u>		<u>Strategische</u>	<u>Bandbreedte</u>	
	<u>€ mln</u>	<u>weging</u>	<u>weging</u>	<u>Ondergrens</u>	<u>Bovengrens</u>
Matchingportefeuille	4.409	57,1%	55,0%	50,0%	60,0%
Nominale staatsleningen	1.805	40,9%	44,5%	37,1%	51,9%
Inflation-linked bonds	780	17,7%	14,8%	7,4%	22,2%
Investment grade credits	683	15,5%	14,8%	7,4%	22,2%
Hypotheke*	1.026	23,3%	23,3%		
Erfpacht*	115	2,6%	2,6%		
Rendementsportefeuille	3.360	43,5%	45,0%	40,0%	50,0%
Valuta overlay	26	0,8%			
Aandelen	1.756	52,3%	50,6%	35,6%	65,6%
Hoogrentende Obligaties	582	17,3%	20,3%	10,1%	30,4%
Beursgenoteerd Vastgoed	365	10,9%	10,1%	0,0%	20,3%
Alternatieve Beleggingen	631	18,8%	19,0%	9,0%	29,0%
Liquiditeiten	-44	-0,6%	0,0%	-2,0%	5,0%
Totaal	7.725	100,0%	100,0%		

* De illiquide beleggingen in de matchingportefeuille (hypotheke en erfpacht) kennen een normweging gelijk aan de feitelijke weging.

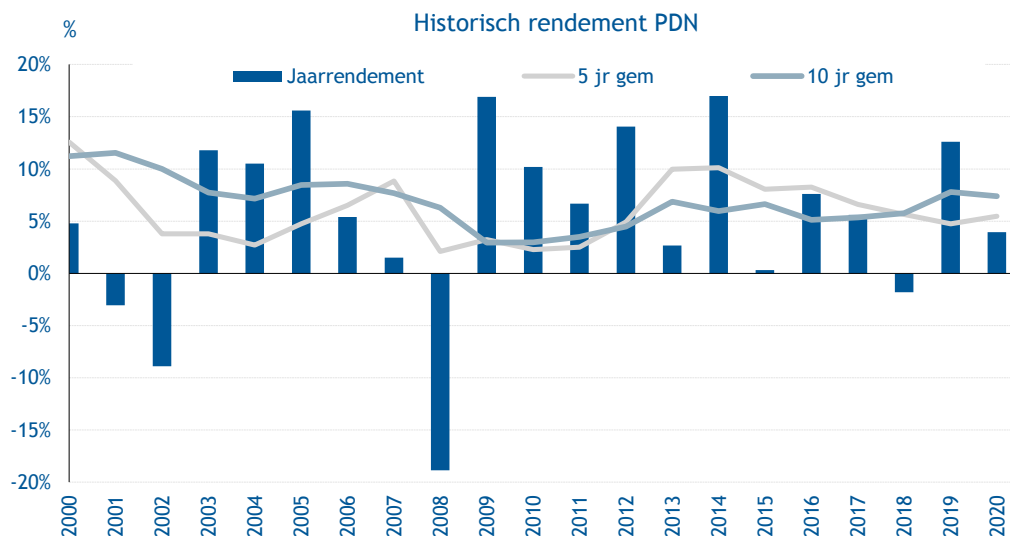
In de volgende tabel is het rendement over 2020 weergegeven. De delta in deze tabel geeft het verschil aan tussen het portefeuille rendement en het benchmark rendement en geeft daarmee de relatieve performance. De bijdrage geeft het portefeuille rendement vermenigvuldigd met het gewicht dat hoort bij de kernportefeuille of beleggingscategorie.

<u>Rendement 2020</u>	<u>Portefeuille</u>	<u>Benchmark</u>	<u>Delta</u>	<u>Bijdrage</u>
Matchingportefeuille	6,2	6,0	0,2	3,7
Nominale staatsleningen	7,4	7,5	-0,1	1,8
Inflation-linked bonds	6,6	6,1	0,5	0,6
Investment grade credits	3,0	2,8	0,2	0,3
Hypotheke	2,6	3,7	-1,1	0,3
Erfpacht	27,2	11,8	15,4	0,7
Rendementsportefeuille	1,3	3,0	-1,7	0,5
Bijdrage valuta overlay	1,9	1,9	0,0	0,8
Aandelen	1,1	4,3	-3,2	0,2
Hoogrentende Obligaties	-1,0	-1,5	0,5	-0,1
Beursgenoteerd Vastgoed	-12,5	-13,7	1,2	-0,7
Alternatieve Beleggingen	3,5	2,4	1,1	0,3
Liquiditeiten	-	-	-	-
Totaal	4,0	4,5	-0,5	4,0

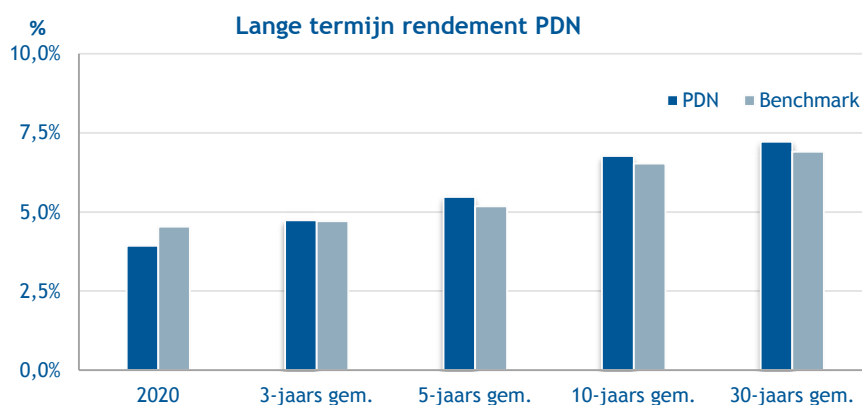
In 2020 hebben alle beleggingscategorieën een positief absoluut rendement behaald met uitzondering van beursgenoteerd vastgoed en hoogrentende obligaties. Dit is best bijzonder als gekeken wordt naar de forse koerscorrectie in het eerste kwartaal van 2020 als gevolg van de COVID-19 pandemie. In het vervolg van 2020 heeft een fors herstel plaatsgevonden waardoor de absolute resultaten weer positief zijn geworden. Per saldo is een portefeuillerendement behaald van 4%. De benchmark liet een rendement zien van 4,5%. PDN kende daarmee over 2020 een underperformance van 0,5%. Binnen de matchingportefeuille werd een licht positief relatief resultaat behaald gedragen door de beleggingscategorieën inflation-linked bonds en erfpacht. Binnen de rendementsportefeuille kwam de underperformance volledig uit aandelen.

Langetermijnbeleggingsresultaat

In onderstaande grafiek zijn de jaarlijkse absolute rendementen sinds 2000 weergegeven (blauwe balken). We zien dat in vier van de twintig jaar een negatief rendement is behaald en in zestien jaar een positief rendement is behaald. Het gemiddelde 5-jaars rendement per eind 2020 komt uit op 5,5% op jaarbasis. Het gemiddelde 10-jaars rendement bedraagt per eind 2020 6,8% op jaarbasis.

PDN streeft ernaar om ook op uitvoerend niveau waarde toe te voegen, door middel van actief beheer. In onderstaande grafiek is het gemiddelde langetermijn nettorendement te zien ten opzichte van de benchmark. Hieruit blijkt dat PDN op middellange en langetermijn meerwaarde heeft behaald als gevolg van het gevoerde actieve beleid.

2.1.3 Renteafdekking

De doelstelling van de renteafdekking is om de nominale rentegevoeligheid van de verplichtingen deels af te dekken. De omvang van de renteafdekking is dynamisch bepaald met gebruikmaking van een rentestaffel en afhankelijk van het niveau van de nominale 10-jaars swaprente. Gedurende 2020 wordt de strategische renteafdekking van PDN vormgegeven door de onderdelen van de matchingportefeuille. Indien gebruik gemaakt wordt van een swapoverlay om het beoogde afdekpercentage te bereiken wordt deze passief ingevuld en heeft als doel het niveau van de renteafdekking van de andere onderdelen van de matchingportefeuille aan te vullen en om de curvepositioneringen te beheren binnen de geldende kaders. In 2020 is geen gebruik gemaakt van een swapoverlay.

Gedurende 2020 gold een strategisch afdekkingspercentage van 31% op basis van de UFR-methodiek. Eind 2020 besloot het bestuur om over te stappen van een UFR-afdekking naar een marktwaarde renteafdekking in 2021. Het afdekkingspercentage op basis van marktwaarde afdekking is vastgesteld op 26% van de nominale verplichtingen, hetgeen overeenkomt met de afdekking van 31% op basis van UFR in 2020. De reden voor de overstap is onder andere gelegen in het feit dat de verschillen met de UFR-renterisico's relatief klein zijn geworden door de aanpassing van de UFR door de DNB, welke geleidelijk in de tijd zal worden geïmplementeerd. Verder is een marktwaarde-afdekking operationeel minder complex in de uitvoering en monitoring. Ten slotte heeft het bestuur besloten om het curverisico te beheren en te monitoren op basis van vier looptijdsegmenten (voorheen acht).

2.1.4 Matchingportefeuille

De matchingportefeuille heeft als doelstelling de nominale renteafdekking van PDN vorm te geven. Binnen de in het Beleggingsplan opgenomen bandbreedtes is er beperkt ruimte voor DPS om actief beheer te voeren binnen de matchingportefeuille. De matchingportefeuille bevat de volgende onderdelen: nominale staatsleningen, inflation linked bonds, investment grade credits, Nederlandse hypotheekleningen en erfpacht.

De matchingportefeuille behaalde in 2020 een rendement van 6,2% en de benchmark een rendement van 6,0% waardoor een beperkt positief relatief rendement is behaald van 0,2%. Dit resultaat werd vooral gerealiseerd door de positieve resultaten van de inflation-linked bonds en erfpacht. De hypotheekleningen bleven achter als gevolg van het feit dat de spreads ten opzichte van Nederlandse staatsobligaties beperkt zijn opgelopen.

Nominale staatsleningen

In 2020 daalden de langetermijnrentes over een breed front. De gehele Duitse en Nederlandse rentecurve noteerde eind 2020 negatief. Dat wil zeggen dat alle looptijden van 1 tot en met 30 jaar een negatieve rente noteerden. Gedurende het jaar zijn renteniveaus 0,3%-punt (10 jaar) tot 0,5%-punt (30 jaar) gedaald. Met name in de eerste maanden van het jaar is de rente fors gedaald door de marktreactie op COVID-19. Dit gold ook voor de Verenigde Staten. Hier daalde de 10-jaars rente, met name in het eerste kwartaal fors en zakte in de zomer van 2020 zelfs tot een niveau van 0,5%. Na het dieptepunt in augustus liep de Amerikaanse 10-jaars rente vanaf het niveau van 0,5%-punt weer op naar een niveau van 0,91% eind 2020. Per saldo is een absoluut rendement van 7,4% behaald voor de nominale staatsleningenportefeuille, ten opzichte van een benchmarkrendement van 7,5%.

Inflation-linked bonds

In 2020 hebben we in eerste instantie te maken gehad met afnemende inflatieverwachtingen samenhangend met de afnemende economische groeiverwachting als gevolg van COVID-19. In de tweede helft van 2020 zagen we de inflatieverwachting weer wat oplopen, met name ook in de VS. De benchmark van de inflatieportefeuille behaalde over 2020 een rendement van 6,1%. De portefeuille zelf behaalde een rendement van 6,6% in deze periode. De positieve relatieve resultaten van 0,5% binnen de inflation-linked bonds werd voor een belangrijk deel gerealiseerd door landenselectie.

Investment grade credits

De investment grade credits in de matchingportefeuille lieten een rendement noteren van 3,0%, met name als gevolg van de dalende rente. De krediet-opslag ten opzichte van staatsleningen fluctueerde in 2020 sterk, maar veranderde uiteindelijk niet. De benchmark noteerde een positief rendement van 2,8%. De portefeuille presteerde daarmee in 2020 0,2% beter dan de benchmark.

Hypotheke en erfpacht

Binnen de matchingportefeuille zitten ook een tweetal minder liquide beleggingscategorieën: hypotheke en erfpacht. Door de allocatie naar Nederlandse hypotheke wordt een verbeterde diversificatie binnen de matchingportefeuille bereikt in combinatie met een aantrekkelijke risico premie voor illiquiditeit. Hypotheke hebben een absoluut rendement laten zien van 2,6%. Het rendement komt vooral voort uit rente-inkomsten. In 2020 liep de risicopremie op hypotheke beperkt op, waardoor hypotheke over 2020 een lager rendement behaalden dan de Nederlandse staatsobligatie benchmark met een vergelijkbare looptijd als de hypothekeportefeuille. Het rendement van de benchmark kwam uit op 3,7%.

De erfpachtportefeuille bestaat uit een beperkt aantal projecten in Nederlandse binnensteden, waarbij het fonds eeuwigdurende erfpachtcanons ontvangt, welke jaarlijks geïndexeerd worden met de Nederlandse inflatie. Deze erfpachtbeleggingen liet een absoluut rendement zien van 27,2%. Dit komt door een forse daling van de reële rentecurve waartegen de erfpachtbelegging wordt gewaardeerd. De inflation-linked obligatie benchmark met langste looptijd, die als benchmark wordt gebruikt, liet een stijging zien van 11,8%.

2.1.5 Rendementsportefeuille

De doelstelling van de rendementsportefeuille is om voldoende rendement te behalen om de toeslagambitie waar te maken. Door middel van actief beleid wordt binnen de toegestane risicoruimte gestreefd om extra rendement na kosten te behalen en/of een lager risicoprofiel te bewerkstelligen. De rendementsportefeuille is onderverdeeld in de deelportefeuilles aandelen, hoogrentende obligaties, beursgenoteerd vastgoed en alternatieve beleggingen. In 2020 was het totaalrendement beperkt tot 1,3%. Dit was lager dan de benchmark die een rendement van 3,0% noteerde. Het verschil in rendement kwam met name door de behaalde resultaten binnen de beleggingscategorie aandelen. Binnen hoogrentende obligaties en beursgenoteerd vastgoed werd een beperkt positief relatief resultaat gerealiseerd.

Aandelen

De internationale aandelenmarkten hebben een zeer volatiel jaar achter de rug. Na een positieve start in de eerste weken van 2020 lieten de aandelenmarkten aan het einde van het eerste kwartaal een zeer sterke terugval zien, nadat duidelijk werd dat er sprake was van een wereldwijde pandemie met zeer ingrijpende economische gevolgen. Ondanks lockdowns, het tot stilstand komen van bepaalde delen van de economie en de grote onzekerheid over de duur van de pandemie, lieten de aandelenmarkten vanaf het tweede kwartaal een herstel zien. Dit vertrouwen werd gevoed door adequaat ingrijpen van centrale banken en overheden, door middel van ongekende stimuleringsmaatregelen. Daarnaast was er de hoop dat er spoedig vaccins tegen COVID-19 ontwikkeld zouden worden. Andere grote gebeurtenissen in 2020, zoals de Amerikaanse presidentsverkiezingen en Brexit, hadden een beperkte invloed op de aandelenmarkten.

De totale aandelenportefeuille sloot het jaar af met een rendement van 1,1%. Het benchmarkrendement bedroeg over dezelfde periode 4,3%. Hierdoor is een negatief relatief resultaat gerealiseerd van 3,2%. Met name door de aandelenportefeuille VS. De underperformance in de VS (-8,2%) is te verklaren uit de gehanteerde defensieve beleggingsstrategie gebaseerd op factoren. De factoren kwaliteit en lage volatiliteit droegen beide sterk bij aan dit negatieve resultaat. In 2020 kwamen de positieve resultaten met name vanuit de grote IT-bedrijven, welke vanuit de gehanteerde factorbenadering een lager aandeel hebben in de portefeuille. De aandelenportefeuilles in de regio's Europa, Pacific Rim en Emerging Markets behaalden een benchmark resultaat van respectievelijk -3,2%, 2,7% en 8,5%, waarbij Europa een underperformance behaalde van 2% en de twee andere regio's een outperformance van 0,5%.

Hoogrentende obligaties

De obligaties in de rendementsportefeuille omvatten beleggingen in Europese en Amerikaanse high yield obligaties en obligaties in Emerging Markets. Het absoluut rendement van de totale hoogrentende obligatieportefeuille binnen de rendementsportefeuille kwam uit op -1,0% versus een benchmarkresultaat van -1,5%. Door de relatief sterke euro in 2020 versus vrijwel alle andere valuta's zagen we dat met name (non-euro)obligaties tot een negatief absoluut resultaat leidden. De resultaten uit valuta-afdekking worden separaat gepresenteerd. De relatieve resultaten in deze beleggingen komen vrijwel volledig uit titelselectie en bij Emerging Markets ook uit landselectie. In 2020 behaalde Europese high yield een positief relatief resultaat van 1,5% en Emerging Markets Debt van 2,0%, terwijl US high yield een negatief relatief resultaat behaalde van -1,5%.

Beursgenoteerd vastgoed

De beursgenoteerde vastgoedportefeuille behaalde in 2020 een negatief rendement. Het beursgenoteerde vastgoed werd behoorlijk negatief beïnvloed door de pandemie en het hiermee gepaard gaande negatieve marktsentiment. Ook de waardestijging van de euro ten opzichte van de dollar zette het euro rendement van wereldwijd beursgenoteerd vastgoed onder druk. Over het hele jaar behaalde de beursgenoteerde vastgoedportefeuille een rendement van -12,5%. Het benchmarkrendement bedroeg -13,7%. Alle onderliggende regio's droegen bij aan het positieve relatieve resultaat, waarbij er sprake is van een positieve bijdrage uit zowel landenallocatie als fondsselectie.

Alternatieve beleggingen

PDN investeert binnen de rendementsportefeuille in alternatieve beleggingen, zoals niet beursgenoteerd vastgoed en infrastructuur. Het betreft fondsen met een laag of gematigd risico profiel. Illiquide beleggingen zijn voor PDN interessant als langetermijnbelegging vanwege de illiquiditeitspremie die kan worden verdiend door in deze beleggingen te investeren. Daarnaast zorgen illiquide beleggingen voor een betere diversificatie

binnen de rendementsportefeuille omdat deze beleggingen minder gecorreleerd zijn met de meer traditionele beleggingen, zoals aandelen.

Het totaal rendement voor alternatieve beleggingen is in 2020 uitgekomen op 5,2% versus 4% voor de benchmark.

In 2020 is een tweetal nieuwe commitments van ieder euro 50 mln in infrastructuur afgegeven, om de beoogde allocatie in stand te houden. Op het gebied van niet-beursgenoteerd vastgoed zijn in 2020 geen nieuwe investeringen gedaan.

Het behaalde rendement voor infrastructuur in 2020 is uitgekomen op 4,3% en voor niet-beursgenoteerd vastgoed op 12,4%. Met name het positieve resultaat op niet-beursgenoteerd vastgoed is opvallend gezien de ontwikkelingen samenhangend met COVID-19. De portefeuille bestaat echter uit een combinatie van investeringen in huurwoningen, zorgwoningen en studentenwoningen. Deze vastgoed categorieën ondervonden geen negatieve invloed van COVID-19 zoals we dat wel zien bij de sectoren winkels en kantoren.

Zoals in paragraaf 2.1 beschreven, heeft PDN in 2020 een nieuw strategisch beleggingsbeleid vastgesteld. Als onderdeel van dit nieuwe beleggingsbeleid is de allocatie naar de “portfolio of strategies” beëindigd. De meerwaarde van dit portefeuille onderdeel zat met name in commodities. Mede op basis hiervan is een allocatie in goud toegevoegd aan de portefeuille, als onderdeel van de alternatieve beleggingen. Goud zal naar verwachting vanuit een portefeuille context de risico's beperken doordat het in verschillende scenario's anders reageert dan de andere beleggingen in de portefeuille en daarmee van toegevoegde waarde is. Deze investering in goud vond in de loop van het vierde kwartaal van 2020 plaats.

2.2 Premiebeleid

De premie is overeengekomen voor een periode van vijf jaar (2016-2020). PDN ontvangt jaarlijks een vaste premie ter grootte van 24% van het vaste jaarsalaris gemaximeerd op het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 110.111 - niveau 2020). Dit komt overeen met ongeveer 30% van de pensioengrondslag en is bedoeld voor de dekking voor onder meer de pensioenopbouw, de risicopremies en de uitvoeringskosten. PDN kent daarmee een collectieve defined contribution (CDC) financiering. De cumulatieve impact van de premie en pensioenopbouw op de dekkingsgraad over de periode 2016 t/m 2020 bedraagt -1,0% en blijft daarmee binnen de afgesproken grens hiervoor.

De leeftijdsafhankelijke premie voor de nettopensioenregeling wordt, voor de werknemers die deelnemen aan deze regeling, ingehouden op het (pensioengevend) jaarsalaris boven het grensbedrag (€ 110.111 - niveau 2020) en door de werkgevers afgedragen aan PDN.

2.3 Toeslagenbeleid

Afhankelijk van de financiële situatie per 1 januari van enig jaar beoordeelt het bestuur of toeslagen al dan niet toegekend kunnen worden aan de deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Deelnemers

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de opgebouwde aanspraken van de deelnemers kunnen worden verhoogd op basis van de algemene loonsverhogingen bij DSM NL Services B.V. in het voorafgaande kalenderjaar.

Pensioengerechtigden en gewezen deelnemers

Het bestuur beoordeelt jaarlijks of de ingegane pensioenuitkeringen van de pensioengerechtigden en premievrije pensioenaanspraken van de gewezen deelnemers kunnen worden verhoogd. Als leidraad voor de aanpassing wordt de ontwikkeling van de kosten van levensonderhoud genomen. Voor de vaststelling van de betreffende ontwikkeling wordt uitgegaan van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)-consumentenprijsindexcijfer ‘alle huishoudens, afgeleid’ (CPI).

Toeslagenstaffel

Als leidraad bij het besluit over de toeslagverlening gebruikt het bestuur de volgende uitgangspunten:

- Indien de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% vindt er geen toeslagverlening plaats.
- Indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan 110% kan een toeslag worden verleend in de mate dat dit is toegestaan conform het Financieel Toetsingskader (FTK). Dit betekent dat alleen een toeslag kan worden verleend als deze naar verwachting consistent naar de toekomst toe blijvend kan worden verleend. Concreet betekent dit dat de mate van toeslag toeneemt naar mate de beleidsdekkingsgraad van PDN hoger is. Bij een beleidsdekkingsgraad net boven 110% zal de toeslagverlening zeer beperkt zijn. Bij een beleidsdekkingsgraad boven ongeveer 123% kan volledige toeslagverlening plaatsvinden.

Inhaaltoeslagbeleid

Als in enig jaar een besluit is genomen tot het niet verlenen van toeslagen of een gedeeltelijk verlenen van toeslagen danwel het korten van de pensioenaanspraken en -rechten, kan het bestuur op een later tijdstip besluiten tot het verlenen van een inhaaltoeslag. Het bestuur kan inhaaltoeslagen verlenen als dit geen gevolgen heeft voor de verwachte toeslagverlening in de toekomst én indien de beleidsdekkingsgraad hoger is dan de vereiste dekkingsgraad. Concreet betekent dit dat inhaaltoeslag pas aan de orde kan zijn bij een beleidsdekkingsgraad boven ongeveer 125%.

Toeslag per 1 januari 2021

Op basis van het toeslagenbeleid heeft het bestuur beoordeeld of per 1 januari 2021 toeslagen kunnen worden verleend aan deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden op basis van de financiële situatie van PDN per einde 2020.

Het bestuur betreurt het dat toeslagen per 1 januari 2021 niet aan de orde zijn vanwege de financiële positie van PDN. De gemiste toeslagen worden conform het inhaaltoeslagenbeleid van PDN op de lat geschreven om eventueel ingehaald te kunnen worden als de financiële positie van het fonds zich substantieel verbetert. In dat kader is in 2020 besloten om de vervalltermijn van 15 jaar voor gemiste toeslagen af te schaffen, m.a.w. ook gemiste toeslagen ouder dan 15 jaar blijven “op de lat” staan.

In de navolgende tabel is de verleende toeslag alsook de achterstand in de toeslagverlening voor deelnemers enerzijds en gewezen deelnemers en pensioengerechtigden anderzijds opgenomen. Hierbij geldt dat de toeslag die per 1 januari 2021 niet is gegeven, betrekking heeft op de looninflatie en prijsinflatie over 2020. Deze niet-toegekende toeslag is in de tabel verwerkt onder het jaar 2020.

Toeslag Actieve Deelnemers

	<u>Algemene loonsverhoging</u>	<u>Verleende toeslag</u>	<u>Achterstand toeslagverlening</u>	<u>Cumulatieve achterstand*</u>
2008	3,50%		3,50%	3,50%
2009	0,00%	3,50%	-3,50%	
2010	2,00%	2,00%	0,00%	
2011	2,50%	1,50%	1,00%	1,00%
2012	2,00%		2,00%	3,02%
2013	1,00%		1,00%	4,05%
2014	1,50%		1,50%	5,61%
2015	3,02%		3,02%	8,80%
2016	0,00%		0,00%	8,80%
2017	2,00%		2,00%	10,98%
2018	3,00%		3,00%	14,31%
2019	3,00%		3,00%	17,73%
2020	4,03%		4,03%	22,48%
Totaal	27,55%	7,00%	20,55%	22,48%

* incl. indexatie over indexatie

Toeslag Pensioengerechtigde en gewezen deelnemers

	<u>Prijsindexcijfer</u>	<u>Verleende toeslag</u>	<u>Achterstand toeslagverlening</u>	<u>Cumulatieve achterstand*</u>
2007	1,91%	1,00%	0,91%	0,91%
2008	1,44%		1,44%	2,36%
2009	0,69%		0,69%	3,07%
2010	1,90%	0,69%	1,21%	4,32%
2011	2,74%		2,74%	7,17%
2012	2,03%		2,03%	9,35%
2013	0,90%		0,90%	10,33%
2014	0,75%		0,75%	11,16%
2015	0,41%		0,41%	11,62%
2016	0,36%		0,36%	12,02%
2017	1,34%		1,34%	13,52%
2018	1,68%		1,68%	15,43%
2019	1,73%		1,73%	17,42%
2020	1,12%		1,12%	18,74%
Totaal	19,00%	1,69%	17,31%	18,74%

* incl. indexatie over indexatie

2.3.1. Aanpassing variabele nettopensioenuitkering

De variabele nettopensioenuitkering wordt jaarlijks aangepast aan de behaalde resultaten op beleggingsrendement, sterfteresultaat en levensverwachting. De resultaten worden over vijf jaar uitgesmeerd in de uitkering.

Aanpassing per 1 januari 2021

Het behaalde resultaat over 2020 is -3,11%. Dit komt overeen met een jaarlijkse verlaging van 0,65% per jaar voor de komende 5 jaar, voor het eerst op 1 januari 2021. In onderstaande tabel zijn de behaalde resultaten en de bijbehorende aanpassingen per jaar vanaf 2019 (eerste ingangsjaar variabele nettopensioenuitkering) terug te vinden. Deze tabel dient als volgt gelezen te worden:

- Voor nettopensioenuitkeringen die ingegaan zijn in 2019 zal als gevolg van het behaalde resultaat over 2019 5 jaar lang (primo 2020 t/m 2024) een aanpassing van -2,28% van de uitkering ultimo 2019 worden doorgevoerd. Daarnaast zal als gevolg van het resultaat over 2020 5 jaar lang (primo 2021 t/m primo 2025) een aanpassing van -0,65% worden doorgevoerd.
- Voor nettopensioenuitkeringen die ingegaan zijn in 2020 zal 5 jaar lang (primo 2021 t/m 2025) de uitkering jaarlijks worden verlaagd met -0,65% als gevolg van het negatieve resultaat van -3,11% in 2020.

Aanpassing primo jaar							
Jaar	Resultaat	2020	2021	2022	2023	2024	2025
2019	-10,47%	-2,28%	-2,28%	-2,28%	-2,28%	-2,28%	-
2020	-3,11%		-0,65%	-0,65%	-0,65%	-0,65%	-0,65%

2.4 Kortingsbeleid

Dekkingstekort

PDN moet de pensioenaanspraken en -rechten korten als op basis van de beleidsdekkingsgraad het eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen (dekkingstekort) voor vijf achtereenvolgende jaren. Eind 2019 was de beleidsdekkingsgraad van PDN voor het eerst lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,2%. Eind 2020 was dit nog steeds het geval. Als deze situatie voor eind 2024 niet verandert, moet PDN eind 2024 mogelijk overgaan tot het verlagen van de opgebouwde pensioenaanspraken en de pensioenuitkeringen.

Daarnaast zal het bestuur besluiten over te gaan tot het verlagen van de pensioenaanspraken en -uitkeringen als PDN niet in staat is om binnen de door het bestuur gekozen hersteltermijn te herstellen naar de vereiste dekkingsgraad en alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet. In 2020 heeft het bestuur besloten om de eerder gekozen hersteltermijn van 7 jaar te verlengen naar 10 jaar. In 2020 heeft PDN op basis van het herstelplan geen verlaging hoeven doorvoeren op de pensioenaanspraken en -uitkeringen. Ook voor 2021 zal dit niet het geval zijn.

Een eventuele verlaging van de opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenuitkeringen vindt plaats in de vorm van een gelijke procentuele korting op alle opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. In het geval het kortingspercentage uitstijgt boven 10%, zal het bestuur onderzoeken of en in hoeverre aanleiding bestaat om dat deel van de korting dat de voornoemde 10% overschrijdt, op een andere manier te verdelen over de verschillende groepen aanspraak- en pensioengerechtigden. Inhalen van doorgevoerde kortingen gebeurt op

dezelfde manier als het inhalen van gemiste toeslagen. Kortingen zijn ook van toepassing op ingegane prepensioenuitkeringen en ingekochte stabiele nettopensoenaanspraken en -uitkeringen.

Premietekort

Conform de wetgeving is er sprake van een premietekort als de ontvangen premie in een kalenderjaar lager is dan de (gedempte) kostendekkende premie. Zoals in paragraaf 3.3.2. beschreven, ontvangt PDN jaarlijks een premie ter grootte van 24% van het vaste jaarsalaris gemaximeerd op het grensbedrag zoals bedoeld in artikel 18ga Wet op de Loonbelasting 1964 (€ 110.111- niveau 2020).

Overeenkomstig de Uitvoeringsovereenkomst 2016-2020 beoordeelden PDN, de werkgevers en vakorganisaties in 2018 of over de gehele contractperiode naar verwachting een onevenwichtig beroep wordt gedaan op de solidariteit tussen enerzijds de al opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en anderzijds de pensioenaanspraken die tussen 1 januari 2016 en 31 december 2020 opgebouwd worden ten gunste van de actieve deelnemers. De afgesproken, tussentijdse beoordeling toonde toen aan dat, op basis van de inzichten in 2018, de bijdrage van de premie en de daarbij behorende pensioenopbouw over de periode 2016 t/m 2020 naar verwachting niet zou leiden tot een verlaging van de dekkingsgraad met meer dan 1%. De cumulatieve bijdrage van de premie aan de dekkingsgraad over de periode 2016 t/m 2020 bedroeg uiteindelijk -1,0% en bleef daarmee binnen de afgesproken solidariteitsgrens.

2.5 Communicatiebeleid

PDN wil bevorderen dat deelnemers inzage hebben in de huidige en toekomstige persoonlijke pensioensituatie. PDN vindt het van belang dat deelnemers overzicht hebben over de eigen pensioenregeling, inzicht hebben in de risico's van hun aanspraken en een realistische pensioenverwachting hebben die aansluit bij de financiële positie van PDN. Daarnaast streeft PDN ernaar om het handelingsperspectief van de deelnemers te vergroten, zodat deelnemers weten wanneer zij in de eigen pensioensituatie actie moeten ondernemen.

Het communicatiebeleid van PDN is vastgelegd in het driejaarlijks Communicatiebeleidsplan. Het Communicatiebeleidsplan bevat onder meer een beschrijving van de beleidsdoelstellingen, betreffende communicatiedoelgroep(en), de communicatiebehoefte en de in te zetten communicatiemiddelen. In het plan is beschreven op welke wijze resultaten van communicatie worden gemeten. Het Communicatiebeleidsplan is vastgesteld voor de periode 2018-2020. Een jaarlijks Communicatie-actieplan beschrijft de communicatie-activiteiten op korte termijn. Hierbij worden zowel de landelijke trends en ontwikkelingen op het gebied van (pensioen)communicatie gevolgd, als ook eigen invulling gegeven op basis van het Communicatiebeleidsplan.

Bij de communicatie wordt onderscheid gemaakt in de relevantie van de boodschap, de doelgroep, het (communicatie)moment en het middel. Er worden doelgroepen onderscheiden op basis van (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde, leeftijdsgroep, digitale communicatie, inkomensgroep en deelname aan een specifieke regeling. Ook wordt er gecommuniceerd bij situaties zoals bijvoorbeeld indiensttreding, echtscheiding, huwelijk, geboortes of verhuizing. Er zijn communicatiemiddelen en -uitingen in diverse vormen en in Nederlandse en Engelse taal beschikbaar. In de communicatie-uitingen wordt zoveel mogelijk gelaagd gecommuniceerd in begrijpelijke taal. De deelnemer krijgt in de eerste laag globale informatie. In de tweede en mogelijk derde laag wordt de deelnemer dieper en uitgebreider geïnformeerd.

De pensioencommunicatie met deelnemers wordt periodiek getoetst en aangepast aan informatiebehoefte en andere criteria.

2.5.1 Reguliere communicatie

PDN zet een groot aantal communicatiemiddelen in welke periodiek wordt geëvalueerd. Een aantal middelen wordt toegelicht in dit verslag.

Informatiesessies en individuele pensioengesprekken

Door de maatregelen rondom COVID-19 vonden in 2020 minder pensioeninformatiesessies op locatie plaats. In totaal bezochten 73 medewerkers een sessie op locatie. Ook werd er een online informatiesessie voor DSM Next georganiseerd. Hieraan namen ongeveer 40 medewerkers deel. In 2020 hadden 74 deelnemers een individueel pensioengesprek. In de individuele gesprekken worden vragen over het eigen pensioen beantwoord en de persoonlijke pensioensituatie toegelicht. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de pensioenplanner en gekeken naar de toekomstige inkomsten. Op basis van de pensioenschijf-van-vijf van het NIBUD wordt een toelichting gegeven op de uitgaven. De deelnemer krijgt overzicht, inzicht en heeft zicht op zijn/haar handelingsperspectief.

PDN heeft periodiek overleg met alle werkgevers aangesloten bij de regelingen van PDN. Specifieke communicatie-uitingen worden afgestemd met de werkgever om de boodschap te versterken en deelnemers beter te bereiken.

PDN Magazine

In 2020 werd het PDN Magazine in mei en november verspreid onder alle deelnemers en pensioengerechtigden van PDN. In het mei-nummer werd aandacht besteed aan de financiële impact van het coronavirus en was er een artikel over jongeren en pensioen. In de uitgave van november gaven werkgever en vakbond informatie over de nieuwe pensioenovereenkomst.

Pensioenreizen

Doelgroepspecifiek worden er pensioenreizen naar deelnemers gestuurd en/of op de website beschikbaar gesteld. Dit zijn digitale klantreizen waarbij de deelnemer persoonlijke keuzes kan aangeven en hierin wordt begeleid. In alle pensioenreizen wordt aan de deelnemers uitgelegd hoe de vragen (Hoeveel pensioen? Genoeg? en Wat kan ik nog doen?) rondom de eigen pensioensituatie kunnen worden beantwoord. In 2020 is de pensioenreis voor de leeftijdsgroep ouder dan 60 jaar naar 227 deelnemers gestuurd. 174 deelnemers openden de mail en 129 deelnemers klikten op de link om de reis te maken. De pensioenreis 'in dienst' werd naar 58 nieuwe indiensttreders gestuurd waarbij 21 deelnemers op de link klikten om de reis te maken.

Digitaal jaarbericht

In een digitaal jaarbericht brachten we de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in beeld over het jaar 2019. Het jaarbericht is een verkorte versie van het jaarverslag en is ook via de website te downloaden.

Crisiscommunicatieplan

In het Crisiscommunicatieplan is gedetailleerd weergegeven welke acties PDN dient te nemen indien zich een (dreigende) crisis/incident bij PDN voordoet en er mogelijk gecommuniceerd moet worden met deelnemers en of andere stakeholders. Het plan geeft de stappen om tot beoordeling van de impact en uiteindelijk tot

communicatie met stakeholders van een incident te komen. Het beschrijft hoe de crisiscommunicatie van PDN dan vorm krijgt. De voorzitter en communicatieverantwoordelijke van het bestuur treden op als woordvoerders namens PDN. De communicatie bij een financiële crisis is opgenomen in het Financieel Crisisplan.

2.5.2 Communicatieactiviteiten 2020

Nieuw deelnemersportaal en vernieuwde website

Omdat de deelnemersportalen technisch aan het einde van hun levensduur waren, startte in juli 2019 een project om de portalen te vervangen. De ‘Mijn PDN pensioen’-omgeving, de pensioenplanner en de website zijn vernieuwd en per 1 juli 2020 live gegaan.

Campagne ‘Mijn PDN pensioen’

In oktober startte de campagne om de nieuwe ‘Mijn PDN Pensioen’-omgeving en pensioenplanner te promoten. Alle deelnemers ontvingen een speciale kaart die de aandacht trok en aanzette om de ‘Mijn PDN pensioen’ omgeving te bezoeken. Per 1 oktober is een 0-meting gemaakt om de effectiviteit van deze communicatie te toetsen. In het 4^e kwartaal hadden we 25.421 unieke inloggers op de ‘Mijn PDN Pensioen’-omgeving. Dat is 85,5% van ons totale deelnemersbestand. Terwijl dat in het derde kwartaal 46,1% was. Vanuit de enquête die gekoppeld is aan het portaal steeg de gemiddelde waardering van een 7,6 naar een 8,1.

Bestuursverkiezingen vertegenwoordigers pensioengerechtigden

Deelnemers werden geïnformeerd via diverse websiteberichten en een artikel in PDN Magazine. Pensioengerechtigden ontvingen een oproep om zich verkiesbaar te stellen. De geselecteerde kandidaten konden zich vervolgens online en via een papieren verkiezingskrant profileren. Daarna volgde een oproep om te stemmen. In 2020 kon er voor het eerst ook online worden gestemd. Deelnemers die niet voor digitale communicatie kozen, ontvingen een papieren stembiljet met verkiezingskrant en een link om digitaal te stemmen. 37,2% van de pensioengerechtigden stemde online en 15,4% via een papieren stembiljet.

Animatie voor nieuwe medewerkers

Om misvattingen over pensioen al in een vroeg stadium te voorkomen is voor nieuwe medewerkers de animatie ‘Welkom bij PDN’ ontwikkeld. Daaraan gekoppeld is een quiz om de kennis te toetsen. De animatie en quiz zijn als verplichte training opgenomen in het trainingsprogramma van DSM. De aangesloten ondernemingen hebben animatie en quiz separaat ontvangen met het advies dit op te nemen in een introductie- of trainingsprogramma.

Nieuwe pensioenovereenkomst 2021-2022

De nieuwe pensioenovereenkomst is via meerdere kanalen onder de aandacht gebracht: een interview met werkgever en vakbond in PDN Magazine, via werkgevers en via PDN website. Begin 2021 volgt persoonlijke communicatie naar deelnemers.

URM-berekeningen

Vanaf 2020 wordt het ‘te bereiken pensioen’ gecommuniceerd in een verwacht, goed- en slecht weer scenario. Op de UPO's en op MijnPensioenoverzicht.nl ziet de (actieve) deelnemer deze drie scenario's.

Nettopensioenregeling

In november ontvingen de deelnemers in de nettopensioenregeling (NPR) informatie over de keuzes in de NPR om aan te zetten tot actie indien nodig.

2.5.3 Meten van communicatie

De beoordeling of informatie correct, duidelijk, begrijpelijk is en voldoet aan de informatiebehoefte van de deelnemer, wordt gekenmerkt door meningen en opvattingen. Om tot objectivering te komen wordt, waar nodig of wenselijk, onder meer gebruik gemaakt van externe deskundigen en wordt nieuw communicatiemateriaal vooraf en/of achteraf getoetst door het zogeheten Communicatiepanel. Dit panel bestaat uit een brede en diverse groep deelnemers die hun mening geven over communicatie-uitingen. Gedurende het jaar wordt de mening van deelnemers getoetst door middel van enquêtes. De resultaten van de communicatie- en voorlichtingsinspanningen worden tweejaarlijks achteraf getoetst aan de doelstellingen door middel van het deelnemersonderzoek. De uitkomst leidt zo nodig tot bijstelling van de communicatie.

Deelnemersonderzoek

Het tweejaarlijkse deelnemersonderzoek werd in mei 2019 uitgevoerd onder actieve deelnemers en gepensioneerden. 677 actieve deelnemers (13,7%) en 1.083 gepensioneerden (21,7%) vulden het onderzoek in. Dit is ruimschoots boven de minimaal vereiste respons (300 per groep) voor betrouwbare resultaten. Van de actieve deelnemers heeft 85% vertrouwen in PDN. Van de gepensioneerden geeft 90% aan vertrouwen te hebben in PDN. Het gemiddelde rapportcijfer van actieve deelnemers is een 7,6. Gepensioneerden geven een gemiddeld rapportcijfer van 7,4. Het volgende deelnemersonderzoek vindt in 2021 plaats.

Cijfers 2020

Wat	Waardering
3.499 vragen gesteld aan de Pension Desk	
waarvan 2.568 vragen om informatie tijdig binnen 3 dagen beantwoord = 97,5%	8,5
waarvan 777 vragen voor berekening tijdig binnen 10 dagen beantwoord = 89,7%	8,4
Toekennen van ouderdomspensioen	8,4
Toekennen van partnerpensioen	8,6
Waardeoverdrachten	7,7
74 persoonlijke pensioengesprekken	9,7
48.304 bezoeken website	
80.438 bezoeken Mijn PDN Pensioen	8,3
53,2% gemiddeld aantal gebruikers Mijn PDN Pensioen (inclusief pensioenplanner)	
Waardering PDN Pensioenplanner	8,1
70,8% van alle deelnemers communiceert digitaal	
4.615 abonnees op de digitale nieuwsbrief	

3 INTERNE ONTWIKKELINGEN

3.1 Financiële positie

3.1.1 Ontwikkeling vermogenspositie

De vermogenspositie van PDN wordt weergegeven in het pensioenfondsvermogen. Dit wordt als volgt berekend:

$$\text{Pensioenfondsvermogen} = \text{Beleggingen} + \text{Vorderingen} + \text{Overige Activa} - \text{Andere Voorzieningen} - \text{Schulden}$$

In het volgende overzicht is een vereenvoudigde balans te zien met de activa en passiva.

BALANS PDN (in € mln.)

<u>Activa</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>Passiva</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Beleggingen	7.776	7.560	Eigen vermogen	-23	288
Vorderingen	6	9	TV risico fonds	7.683	7.195
Overige activa	76	35	TV risico deelnemer	58	58
			TV risico werkgever	0	16
			Schulden	140	47
Totaal activa	7.858	7.604	Totaal passiva	7.858	7.604

Het pensioenfondsvermogen ultimo 2020 (€7.718 mln.) bestaat uit het saldo van de beleggingen, de vorderingen en overige activa minus de andere voorzieningen en de schulden. In de volgende tabel is de ontwikkeling van het pensioenfondsvermogen te zien over het jaar 2020.

<u>Pensioenfondsvermogen</u>	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
Pensioenfondsvermogen primo	7.541	100,0%	6.818	100,0%
Premies	101	1,3%	99	1,5%
Uitkeringen	-228	-3,0%	-229	-3,4%
Beleggingsresultaat	288	3,8%	855	12,5%
Overige mutaties	16	0,2%	-2	0,0%
Pensioenfondsvermogen ultimo	7.718	102,3%	7.541	110,6%

3.1.2 Technische Voorziening (pensioenverplichtingen)

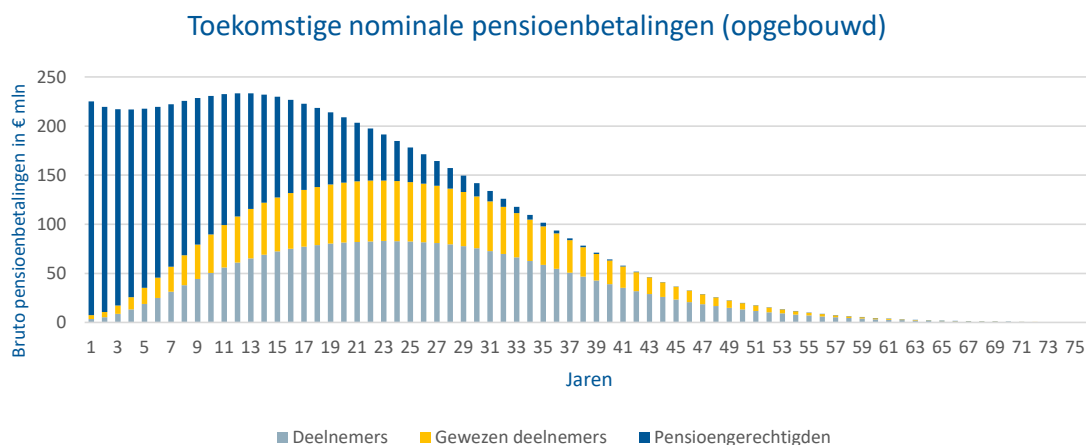
Rente & UFR

De technische voorziening wordt berekend uitgaande van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Voor het samenstellen van de rentetermijnstructuur maakt DNB grotendeels gebruik van de Europese zero coupon swapcurve. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt (deels) gewerkt met een verwachte rente (UFR). Het UFR-niveau wordt vastgesteld als een 10-jaars gemiddelde van de ingeprijsde 1-jaarsrente over 20 jaar (forwards).

Levensverwachting

Voor de vaststelling van de voorziening is rekening gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen door gebruik te maken van de meest recente, door het Actuarieel Genootschap gepubliceerde, AG Prognosetafel 2020 (met startjaar 2021). Daarnaast wordt er rekening gehouden met het verschil in overlevingskansen tussen de werkende en totale bevolking door toepassing van specifiek door PDN afgeleide correctiefactoren voor ervaringssterfte.

Onderstaand zijn de verwachte uitkeringen van de pensioenverplichtingen weergegeven. Deze zijn uitgesplitst naar de verwachte uitkeringen van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden. De contante waarde (op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per einde 2020) van deze pensioenverplichtingen vormt de technische voorziening per einde 2020.

	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioengerechtigden	Totaal
TV risico fonds	2.567.583	1.833.160	3.282.628	7.683.371
Modified duration	24,2	23,0	10,1	17,8

In het navolgende overzicht is de verandering van de technische voorziening uitgesplitst naar factoren. De technische voorziening is toegenomen met €488 mln., grotendeels veroorzaakt door de gedaalde rente.

Mutatie Technische Voorziening

	2020		2019	
	€ mln.	% Mutatie	€ mln.	% Mutatie
TV primo	7.253	100,0%	6.494	100,0%
Pensioenopbouw	144	2,0%	106	1,6%
Uitkeringen	-228	-3,1%	-229	-3,5%
Toeslagen	0	0,0%	-	-
Interesttoevoeging	-21	-0,3%	-10	-0,1%
Aanpassing grondslagen	-229	-3,2%	-	-
Overige mutaties	-17	-0,2%	-6	-0,1%
TV ultimo (rekenrente primo)	6.902	95,2%	6.355	97,9%
Mutatie rekenrente	839	11,6%	898	13,8%
TV ultimo	7.741	106,7%	7.253	111,7%

De rente die wordt gehanteerd voor de waardering van de verplichtingen is gebaseerd op de door DNB voorgeschreven rentecurve. Deze is gedaald van 0,7% per einde 2019 naar 0,2% per einde 2020. In hoofdstuk 7 bij de toelichting op de staat van baten en lasten en actuariële analyse is deze mutatie verder uitgewerkt.

3.1.3 Dekkingsgraad

De dekkingsgraad van PDN wordt als volgt berekend:

$$\frac{\text{Pensioenfondsvermogen voor risico fonds en risico deelnemer}}{\text{Technische Voorziening voor risico fonds en risico deelnemer}} \times 100\%$$

De niet gedempte dekkingsgraad van PDN daalde van 104,0% per eind 2019 naar 99,7% per eind 2020. De belangrijkste oorzaken van de daling van de dekkingsgraad is de waardeinstijging van de verplichtingen door de gedaalde rente. In de volgende tabel worden de veranderingen van de verschillende dekkingsgraden weergegeven op basis van het door DNB voorgeschreven dekkingsgraadsjabloon.

<u>Ontwikkeling Dekkingsgraad</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Dekkingsgraad primo	104,0%	105,0%	110,1%	102,8%	103,7%
Premies	-0,4%	-0,2%	-0,2%	-0,2%	0,0%
Uitkeringen	0,1%	0,2%	0,4%	0,1%	0,1%
Toeslagen	-	-	-	-	-
Rentetermijnstructuur	-10,9%	-12,8%	-4,0%	1,2%	-7,5%
Overrendement	4,4%	13,6%	-1,7%	6,0%	7,9%
Overige mutaties / kruiseffecten	2,5%	-1,8%	0,4%	0,2%	-1,4%
Dekkingsgraad ultimo	99,7%	104,0%	105,0%	110,1%	102,8%
Beleidsdekkingsgraad	95,5%	102,3%	109,3%	107,8%	98,8%

De reële dekkingsgraad is volgens artikel 133b van de Pensioenwet berekend op 84,2%.

3.1.4 Herstelplan

Omdat PDN zich per 1 januari 2020 in de situatie van een reservetekort bevond, heeft PDN vóór 1 april 2020 een hernieuwd herstelplan bij DNB ingediend. In het herstelplan toonde PDN aan dat voldoende herstellend vermogen bestaat om binnen de looptijd van het herstelplan toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad, zonder dat (kortings-)maatregelen hoeven te worden genomen. DNB keurde het herstelplan goed. Als gevolg van het reservetekort per einde 2020 is in 2021 wederom een hernieuwd herstelplan ingediend bij DNB.

3.2 Uitvoeringskosten

PDN vindt kostenbeheersing belangrijk. De uitvoeringskosten beïnvloeden het pensioenresultaat van de deelnemers. Om deze reden streeft PDN naar een acceptabel kostenniveau en besteedt het bestuur aandacht aan de beheersing van de uitvoeringskosten. Het bestuur stelt jaarlijks een budget op en het bestuur volgt de kostenrealisatie via de kwartaalverslaglegging. Daarnaast wordt bij inhuur van diensten een strikt uitbestedings- en contractbeleid nagevolgd om kosten, kwaliteit en toegevoegde waarde op een bewuste wijze af te wegen. In

die PDN maakt voor de pensioenuitvoering, staat in de afweging voorop dat de kwaliteit van de uitvoering de kosten moet rechtvaardigen. Het bestuur toetst de kwaliteit van de uitvoering via de kwartaalverslaglegging, de resultaten van deelnemerstevredenheidsonderzoeken en de evaluatie van de dienstverleningsovereenkomst.

Indeling uitvoeringskosten

Gelet op het belang van de uitvoeringskosten wil het bestuur hier open en transparant verantwoording over afleggen. PDN streeft naar het volledig naleven van de Aanbevelingen Uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie. Niet alleen wordt op deze manier op een begrijpelijke wijze inzicht gegeven in alle uitvoeringskosten, maar kunnen de uitvoeringskosten van PDN worden vergeleken. PDN deelt de uitvoeringskosten op naar de kosten van het pensioenbeheer, kosten van het vermogensbeheer en transactiekosten in lijn met de Code Pensioenfondsen.

PDN heeft de pensioenuitvoering uitbesteed aan DPS. De kosten voor pensioenbeheer zijn vastgelegd in een dienstverleningsovereenkomst. De vermogensbeheeractiviteiten zijn deels uitbesteed aan DPS en deels, voor specialistische mandaten, aan externe commerciële vermogensbeheerders. De vergoeding voor het vermogensbeheer van DPS is onderdeel van de integrale vergoeding die in de dienstverleningsovereenkomst van PDN met DPS is vastgelegd. De vergoeding voor vermogensbeheer is gebaseerd op de daadwerkelijke kosten die DPS maakt in termen van systemen, bemensing en data voor de uitvoering van het vermogensbeheer. De vergoeding kent daarmee geen commerciële opslag en wordt via het reguliere budget van PDN jaarlijks besproken en vastgesteld. De tarieven voor de externe commerciële vermogensbeheerders zijn vastgelegd in beheerovereenkomsten. Daarmee is de toewijzing van de uitvoeringskosten aan pensioen- en vermogensbeheer direct herleidbaar naar de onderliggende dienstverleningsovereenkomst met DPS, respectievelijk met de beheerovereenkomsten van de verschillende externe commerciële vermogensbeheerders.

Verrekening van kosten tussen pensioenuitvoering en vermogensbeheer is uitdrukkelijk niet aan de orde. Onderstaand worden de uitvoeringskosten van pensioenbeheer, vermogensbeheer en transactiekosten in relatie tot de karakteristieken en de kwaliteit van de dienstverlening conform de Code Pensioenfondsen beschreven.

Kosten van pensioenbeheer

De kosten van pensioenbeheer bestaan uit kosten die het fonds maakt voor alle werkzaamheden die verricht moeten worden om de aanspraken te administreren, uitkeringen te verrichten en de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden volledig te informeren.

PENSIOENBEHEER	2020	2019
Pensioenadministratie	1.523.997	1.272.812
Communicatie	1.637.759	1.481.019
Bestuur en Financieel beheer	1.633.926	1.590.339
Kosten pensioenbeheer (€)	4.795.682	4.190.733
Actieven	6.132	6.284
Gepensioneerden	12.982	13.100
Deelnemers (aantal ultimo jaar)	19.114	19.384
Kosten per deelnemer (€)	251	216
Projectkosten (€)	190.888	134.671
Kosten per deelnemer exclusief projectkosten (€)	241	209

Ten opzichte van 2019 zijn de totale kosten voor pensioenbeheer over 2020 met €605K. toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door een toename van de IT-kosten, administratiekosten en door kosten voor een aantal projecten. De stijging van de administratiekosten komt voort uit de loonkostenstijging opgenomen in de nieuwe CAO en een uitbreiding van de bezetting van de uitvoeringsorganisatie. Verdere inrichting en ontwikkeling van de werkgevers- en deelnemersportalen hebben de projectkosten doen toenemen. Tenslotte zijn ook de IT-kosten voor onze pensioensystemen ten opzichte van 2019 licht gestegen.

De kosten voor pensioenbeheer worden op aanbeveling van de PF uitgedrukt in een bedrag per deelnemer, waarbij het aantal deelnemers bestaat uit het totaal van actieve deelnemers en pensioengerechtigden. Over 2020 komen de totale kosten per deelnemer voor PDN uit op €251. Dit is een toename ten opzichte van 2019 waar de uitvoeringskosten uitkwamen op €216 per deelnemer. Met uitzondering van de projecten zijn de kosten voor pensioenbeheer ten opzichte van 2019 gestegen van €209 naar €241.

De kosten per deelnemer worden berekend door de teller (de kosten pensioenbeheer) te delen door de noemer (aantallen deelnemers exclusief gewezen deelnemers). De kosten pensioenbeheer (teller) zijn bovenstaand omschreven. Voor de aantallen deelnemers (noemer) geldt dat deze over 2020 zijn afgenomen met 270 deelnemers. Deze afname in het aantal deelnemers heeft een opwaartse druk uitgeoefend op de kosten per deelnemer. Het bestuur heeft de kosten pensioenbeheer via de budgetbespreking en de benchmarkstudie beoordeeld en als acceptabel aangemerkt.

Kosten voor vermogensbeheer

De vermogensbeheerkosten bestaan uit :

- kosten voor fiduciair beheer;
- financieel risicomanagement;
- beleidsadvies;
- de uitvoering van het vermogensbeheer door DPS;
- kosten van externe commerciële vermogensbeheerders.

VERMOGENSBEHEER	2020	2019
DPS beheerkosten	8.112.037	6.859.443
Beheerkosten overige externe managers	21.862.495	20.700.203
Totale beheerkosten	29.974.532	27.559.646
Gemiddeld belegd vermogen DPS	4.827.750.000	4.894.375.000
Gemiddeld belegd vermogen extern	2.553.750.000	2.416.000.000
Gemiddeld belegd vermogen totaal	7.381.500.000	7.310.375.000
Vermogensbeheerkosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,41%	0,38%
Transactiekosten (DPS beheer)	1.664.497	1.262.016
Transactiekosten (beheer externe managers)	2.618.836	2.731.332
Totaal transactiekosten	4.283.333	3.993.348
Transactiekosten (in % vh gem. belegd vermogen)	0,06%	0,05%

De totale vermogensbeheerkosten kwamen in 2020 uit op € 30 mln. In 2019 bedroegen de vermogensbeheerkosten in totaal €27,6 mln. Dit betekent een kostentoeename over 2020 van €2,4 mln. Deze toename wordt primair veroorzaakt door de algemene stijging van het totaal belegd vermogen. Immers, de kosten die door de verschillende externe vermogensbeheerders in rekening worden gebracht, worden berekend als een percentage van het totaal belegd vermogen. Een stijging van het belegd vermogen als basis van de kostenberekening betekent dan ook een toename in de vermogensbeheerkosten. Naast de voornoemde stijging van het belegd vermogen zijn over het jaar bij niet-beursgenoteerd vastgoed een groot deel van de committed bedragen gecalled. Gelet op het feit dat deze fondsen in opbouw zijn geweest gedurende 2020 zijn de kosten hoger vergeleken met vorig jaar.

Vermogensbeheer per beleggingscategorie	2020				2019			
	Beheerkosten		Transactiekost.		Beheerkosten		Transactiekost.	
	x €1.000	in %	x €1.000	in %	x €1.000	in %	x €1.000	in %
Aandelen	3.966	0,25%	720	0,05%	4.228	0,26%	1.059	0,06%
Vastgoed	4.883	0,96%	193	0,04%	3.617	0,69%	192	0,04%
Alternatieve beleggingen	7.274	1,69%	91	0,02%	8.293	1,77%	211	0,05%
Vastrentende waarden	7.356	0,15%	2.223	0,05%	6.229	0,13%	1.599	0,03%
Commodities	16	0,09%	16	0,09%	-	0,00%	-	0,00%
Overige beleggingen	-	0,00%	19	0,00%	-	0,00%	-	0,00%
Kosten overlay beleggingen	894	0,90%	1.021	1,30%	857	0,90%	932	1,30%
Kosten Fiduciair Beheer	1.343	0,02%	-	0,00%	1.339	0,02%	-	0,00%
Bewaarloon	461	0,01%	-	0,00%	476	0,01%	-	0,00%
Overige kosten	3.782	0,05%	-	0,00%	2.521	0,03%	-	0,00%
	29.975	0,41%	4.283	0,06%	27.560	0,38%	3.993	0,05%

Voor de vergelijking van de kosten van vermogensbeheer worden de kosten gedeeld door het gemiddeld belegd vermogen van PDN. De bepaling van de vermogensbeheerkosten op basis van het gemiddeld belegd vermogen is in lijn met de aanbevelingen van de PF. De vermogensbeheerkosten zijn over 2020 ten opzichte van 2019 toegenomen van 0,38% naar 0,41% van het gemiddeld belegd vermogen.

Over 2020 is beoordeeld of de kosten passend waren. Hierbij werden de behaalde rendementen en daarmee verbonden risico's in samenhang met de kosten besproken. Daarbij werd een tevredenstellend beeld van hoge (actieve) rendementen gerealiseerd met een solide risico gedreven en maatschappelijk verantwoorde uitvoering.

Transactiekosten

Transactiekosten zijn kosten die gemaakt moeten worden om aan- en verkopen tot stand te brengen en deze aan- en verkopen administratief af te handelen. De transactiekosten bestaan uit brokerage fees voor het verwerken van de transactie en de zogeheten spread (verschil tussen bied- en laatkoers). Bij aan- en verkoop van vastrentende waarden maken de transactiekosten deel uit van de transactieprijs. De kosten zijn verwerkt in de spread. In de spread zijn behalve de transactiekosten eveneens opslagen voor liquiditeit en andersoortige risico's verwerkt.

De transactiekosten namen in 2020 toe van €3,9 mln. naar €4,3 mln. De transactiekosten worden conform de aanbeveling van de PF uitgedrukt in percentage van het gemiddeld belegd vermogen. Dit resulteerde in een kostenniveau van 0,06% over 2020, wat een toename van de transactiekosten van 0,01% betekent ten opzichte van 2019.

Het bestuur heeft de vermogensbeheerkosten in de budgetbesprekingen beoordeeld en vastgesteld dat de kosten ten opzichte van vergelijkbare fondsen laag zijn. Het bestuur heeft de kosten als acceptabel beoordeeld.

Vergelijking kosten

Om de uitvoeringskosten zoals bovenstaand omschreven te kunnen vergelijken voert PDN jaarlijks een benchmarkstudie uit. Daarbij geldt dat de benchmarkstudie een vertraging kent van een jaar. Dat betekent dat in 2020 de kosten over 2019 worden beoordeeld. De benchmarkstudie wordt door een onafhankelijke adviseur uitgevoerd. Evenals in het voorgaande jaar, is door het bestuur een kostenbenchmark opgevraagd bij Lane Clark & Peacock (LCP). Reden voor de keuze voor LCP is gelegen in het feit dat de kostenbenchmark van LCP in termen van aanpak en kosten aansluit bij de behoefte van PDN.

Voor pensioenbeheer zijn de gemiddelde uitvoeringskosten van PDN over de periode van 2017 tot 2019 met €219 hoger dan de mediaan van de vergelijkingsgroep van pensioenfondsen (€204). De vermogensbeheerkosten uitgedrukt in percentage van het gemiddeld belegd vermogen komen over de periode van 2017 tot 2019 met 0,43% lager uit dan de vergelijkingsgroep die uitkomt op een niveau van 0,47%. Ook de transactiekosten van PDN waren met 0,02% lager dan de mediaan van de vergelijkingsgroep van 0,09%.

Het bestuur heeft de uitvoeringskosten op basis van de benchmarkstudie van LCP voor de periode 2017 tot 2019 beoordeeld en vastgesteld dat deze verklaarbaar en acceptabel zijn.

3.3 Bestuursbesluiten 2020

Benoemingen

In 2020 heeft het bestuur een aantal nieuwe leden van de fondsorganen benoemd en herbenoemd naar aanleiding van regulier aftreden van zittende leden. In het bestuur zijn de leden Rein Pikaart en Wim Reinartz nieuw benoemd. Tevens is besloten om Ton de Boer, namens gepensioneerden en Monique van Heeswijk, namens de werkgever te herbenoemen. Daarnaast is Piet Rennen als aspirant-bestuurder benoemd. Alle benoemingen hebben plaatsgevonden met instemming van de RvT en DNB. In het VO is Laurine Lemon benoemd als nieuw toetredende VO-lid. Ernst Hagen is als externe beleggingsadviseur benoemd.

Dienstverleningsovereenkomst DPS

De dienstverleningsovereenkomst met pensioenuitvoeringsorganisatie DPS is vernieuwd. Dit belangrijke uitbestedingscontract is tot stand gekomen in een prettig, constructief en intensief proces en onder deskundige leiding van juridisch adviesbureau De Brauw Blackstone Westbroek. Tevens zijn een vernieuwde SLA en eenduidige KPI's toegevoegd.

Beleggingsinfrastructuur DPS

Ter versterking van de toekomstbestendigheid van DPS, heeft het bestuur goedkeuring gegeven aan een meerjarige investering in de IT-beleggingsinfrastructuur van DPS. Op deze wijze is de toekomstbestendigheid van DPS vergroot en de flexibiliteit met het oog op het pensioenakkoord verruimd. Deze investering wordt samen met de andere klant van DPS bekostigd.

Financiële planning

Om de deelnemerscommunicatie verder te verstevigen en gebruik te maken van de toenemende digitaliseringsmogelijkheden en behoeften, heeft het bestuur goedkeuring gegeven aan de uitbreiding van het digitale deelnemersportaal met tooling voor financial planning. Deze tooling zal in de tweede helft 2021 beschikbaar komen via de PDN website.

COVID-19 governance en versoepeling premiebetaling

Om in de pandemieomgeving de bestuurlijke continuïteit goed te borgen, heeft het bestuur het beleidsdocument “continuïteit bestuurlijke besluitvorming” vastgesteld, inclusief machtigingenschema en een belet- en ontstentenisregeling. Ook is afgesproken om voor de duur van de COVID-19-crisis onder voorwaarden mee te werken aan betalingsregelingen wanneer aangesloten ondernemingen daartoe verzoeken.

Pensioenakkoord

Om tijdig de voorbereidingen te kunnen starten voor de transitie en implementatie van het pensioenakkoord, heeft het bestuur een overlegstructuur vastgesteld binnen PDN en tevens inbreng gedaan voor de overlegstructuur met andere belanghebbenden in het transitietraject.

Beleidsplan geschiktheid

Ter versterking van de governance heeft het bestuur besloten om het beleidsplan geschiktheid verder uit te werken en te actualiseren. Naast de toevoeging van de mogelijkheid van aspirant-bestuursleden, zijn de geschiktheidsmatrices aangescherpt, het nieuwe aandachtsgebied Informatietechnologie toegevoegd aan de

Commissie Pensioenen en Communicatie en standaard functieprofielen en -vereisten ontwikkeld voor de uiteenlopende bestuur, RVT en sleutelfunctiehouderposities.

Jaarverslag, fondsdocumenten en budget

Het bestuur heeft het bestuursverslag en het jaarverslag 2019 vastgesteld. Tevens heeft het bestuur goedkeuring gegeven aan de periodiek geactualiseerde fondsdocumenten, zoals de ABTN en de Gedragscode. Ook is het beloningsbeleid geactualiseerd naar aanleiding van het nieuw geïntroduceerde aspirant-bestuurslid concept en de nieuwe Europese duurzaamheidswetgeving. Tevens is het Budget 2021 is vastgesteld.

Interne Audits

De SFH Interne Audit heeft in 2020 een audit uitgevoerd op informatiebeveiliging. Het bestuur besloot dit audit-rapport vast te stellen en de aanbevelingen over te nemen. Tevens voerde de SFH Interne Audit een evaluatie uit van de verkiezingen voor de pensioengerechtigden. Het bestuur besloot de aanbevelingen te verankeren in een aanpassing van het verkiezingsreglement. Na afsluiting van het kalenderjaar heeft het bestuur tevens het audit-rapport van de 2020 audit over de bestuurlijke processen rondom het beleggingsbeleid vastgesteld en besloten de aanbevelingen over te nemen.

Korting en toeslagverlening

Op basis van de beleidsdekkingsgraad ultimo 2019 en het daaraan gekoppelde herstelplan was er gelukkig geen korting noodzakelijk in 2020. Op basis van het toeslagenbeleid van PDN en de wettelijke vereisten rondom toeslagverlening was helaas ook geen toeslag mogelijk per 1 januari 2020. De beleidsdekkingsgraad ultimo jaar diende daarvoor namelijk hoger te zijn dan 110%. Op basis van geldende regels en beleidsvoorschriften constateerde het bestuur in januari 2021 dat een toeslagverlening per 1 januari 2021 niet mogelijk is.

Versleeprechten

PDN beheert een voorziening VPL-vermogen (VUT / Prepensioen / Levensloopregeling) die bedoeld is voor de inkoop van de VPL-versleeprechten in de periode 1 januari 2016 tot en met 31 december 2020. Aan het begin van ieder jaar wordt gekeken in welke mate de VPL-versleeprechten voor het desbetreffende jaar kunnen worden toegekend. Op basis van het aanwezige vermogen per 31 december 2019 en de in de ABTN vastgelegde inkooptarieven besloot het bestuur het toekenningspercentage voor 2020 van de VPL-versleeprechten vast te stellen op 52,4%.

Per 31 december 2020 is het resterende VPL-vermogen gebruikt voor de laatste toekenning van de VPL-versleeprechten. Dit heeft geleid tot een toekenning van 49,8% van de VPL-versleeprechten. Na de toekenning ultimo 2020 zullen er geen VPL-versleeprechten meer worden toegekend. De overgebleven VPL-versleeprechten komen hiermee te vervallen.

Herstelplan

Op basis van de Pensioenwet moet een pensioenfonds, dat zich in een reservetekortsituatie bevindt, jaarlijks een geactualiseerd herstelplan indienen. Omdat PDN zich per 1 januari 2020 in de situatie van een reservetekort bevond, heeft PDN vóór 1 april 2020 een hernieuwd herstelplan bij DNB ingediend. In het herstelplan heeft PDN aangetoond dat voldoende herstellend vermogen bestaat om binnen de looptijd van het herstelplan van zeven jaar toe te groeien naar de vereiste dekkingsgraad, zonder dat (kortings-)maatregelen hoeven te worden genomen. DNB keurde het herstelplan goed. Als gevolg van het reservetekort per einde 2020 is in 2021 wederom een herstelplan ingediend bij DNB.

Nieuwe pensioen- en uitvoeringsovereenkomst(en)

DSM en de vakverenigingen hebben een nieuwe pensioenovereenkomst gesloten voor de periode 2021 t/m 2022 (met een mogelijke verlenging t/m 2023). Voor de uitvoering hiervan hebben DSM en PDN een nieuwe uitvoeringsovereenkomst gesloten voor diezelfde periode. In lijn hiermee zijn ook nieuwe uitvoeringsovereenkomsten (aansluitingsovereenkomsten) met de aangesloten ondernemingen afgesloten.

Aanpassing premie-, toeslagen en kortingsbeleid

Als onderdeel van het proces om te komen tot een nieuwe pensioen- en uitvoeringsovereenkomst, evalueerde PDN in 2020 zijn premie-, toeslagen- en kortingsbeleid. Hierbij zijn de belangen van alle belanghebbenden zorgvuldig afgewogen. Op basis van de ze afwegingen besloot het bestuur om:

- 1) De kostendekkende premie vanaf 2021 te blijven dempen op basis van het verwachte reële rendement. Om te voorkomen dat dit leidt tot een te grote impact op de dekkingsgraad van het fonds, is er additioneel afgesproken dat de cumulatieve impact van de premie en de pensioenopbouw op de dekkingsgraad van het fonds niet meer negatief mag zijn dan -1% voor de periode 2021 t/m 2025. Ook is afgesproken dat in een jaar dat er gekort moet worden op de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten, de impact van de premie en pensioenopbouw op de dekkingsgraad niet meer negatief mag zijn dan de impact van de pensioenuitkeringen op de dekkingsgraad;
- 2) De hersteltermijn die gebruikt wordt in het herstelplan te verlengen van 7 naar 10 jaar;
- 3) De vervaltermijn van 15 jaar die gehanteerd werd voor het inhalen van gemiste toeslagen, te laten vervallen.

Economisch basisscenario en strategisch beleggingsbeleid

In 2020 heeft het bestuur, als onderdeel van het proces om te komen tot een nieuwe pensioen- en uitvoeringsovereenkomst het economisch wereldbeeld geëvalueerd en op basis hiervan het economisch basisscenario aangepast. De verwachtingen rondom de nominale rente en de rendementen op aandelen zijn iets naar beneden bijgesteld. Het economisch basisscenario gaat hierbij uit van een langzame stabilisatie met veel onzekerheden. Concreet betekent dit een langzame, beperkte stijging van de rente en inflatie en beperkte rendementen op zakelijke waarden. Om rekening te houden met de grote economische onzekerheden zijn naast het basisscenario gevoeligheidsanalyses en andere alternatieve scenario's vastgesteld die zijn gehanteerd om het (beleggings)beleid te evalueren.

Op basis van diverse analyses onder de diverse scenario's van verschillende varianten van het beleggingsbeleid is besloten het strategische beleggingsbeleid aan te passen. Per saldo wordt met name de strategische allocatie tot nominale staatsleningen verlaagd (met 10% van het belegd vermogen) ten gunste van de rendementsportefeuille. De rendementsportefeuille wordt beter gediversifieerd door deze uit te breiden met een strategische allocatie in goud van 5% van het belegd vermogen. De renteafdekking wordt gebaseerd op marktrentes en het niveau gehandhaafd op 26% (hetgeen overeenkomt met de huidige afdekking van 31% op basis van UFR). Verder wordt de valuta-afdekking binnen de rendementsportefeuille verlaagd tot 55%. In het kader van de evaluatie van het strategisch beleid zijn ook de monitorings- en stuurvariabelen van het fonds geëvalueerd en aangepast. De beleidswijzigingen zijn opgenomen in het Strategisch Beleidsplan 2021-2023 en het Beleggingsplan 2021 dat vastgesteld is.

Haalbaarheidstoets 2020

De haalbaarheidstoets is wettelijk verplicht en wordt jaarlijks uitgevoerd, rekening houdend met de actuele dekkingsgraad en de voorgeschreven parameterwaarden voor de economische scenario's. De haalbaarheidstoets 2020 toonde net als de haalbaarheidstoets 2019 aan dat het mediane pensioenresultaat nog aan de gestelde ondergrens voldeed, maar dat de afwijking tussen het verwachte pensioenresultaat en het slecht-weerscenario niet langer voldeed aan de gestelde bovengrens. In overleg met sociale partners is besloten om de overschrijding te accepteren voor de resterende duur van de uitvoeringsovereenkomst (t/m 2020) en voor de periode van de nieuwe uitvoeringsovereenkomst nieuwe grenzen op te stellen.

Aanvangshaalbaarheidstoets en vastleggen risicohouding

Als gevolg van de nieuwe pensioen- en uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2021 voerde PDN een nieuwe aanvangshaalbaarheidstoets uit. Op basis hiervan zijn nieuwe grenzen (risicohouding) vastgelegd waaraan het mediane pensioenresultaat (minimaal 90%) en de afwijking hiervan ten opzicht van het pensioenresultaat in een slecht weer-scenario (maximaal 30%) dient te voldoen. De risicohouding is afgestemd met DSM en de vakverenigingen. Vanaf 2021 zal via de jaarlijkse haalbaarheidstoets gemeten worden of het pensioenresultaat nog voldoet aan de afgesproken risicohouding.

Fondsgrondslagen 2020

Het bestuur evalueerde in 2020 zijn fondsgrondslagen. Als gevolg daarvan besloot het bestuur onder andere de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid te verhogen en de sterftegrondslagen aan te passen aan de AG-prognosetafel 2020 en de PDN- ervaringssterfte 2020. De effecten van de aanpassingen zijn met ingang van 30 september 2020 meegenomen in de voorziening van het fonds.

UN PRI

Als onderdeel van het duurzaamheidsbeleid besloot het bestuur om lid (signatory) te worden van UN PRI (Principles for Responsible Investing). Dit zijn een zestal principes die maatschappelijk verantwoord beleggen onder institutionele beleggers promoten, opgesteld door de VN, waarbij gestreefd wordt naar een verduurzaming van de financiële sector en daarmee bij te dragen aan een betere toekomst voor mens en milieu. Alhoewel de PRI actief ondersteund worden door de VN betreft het een onafhankelijk initiatief.

4 EXTERNE ONTWIKKELINGEN

4.1 Financiële markten in 2020

Ook voor de reële economie en de financiële markten stond het jaar 2020 in het teken van het COVID-19 virus. De lockdowns, verstoringen in de handelsstromen et cetera leidde niet alleen in de landen die hard werden geraakt door het virus tot een diepe recessie, maar ook veel opkomende landen, die het virus goed onder controle hielden, werden economisch gezien hard geraakt. De wereldwijde economische terugval was te vergelijken met die van de jaren dertig van de vorige eeuw.

Afhankelijk van de financiële omstandigheden kondigden vooral overheden in de volwassen economieën massale stimuleringspakketten aan die ervoor zorgden dat de ergste negatieve economische effecten werden voorkomen. Ook landen zoals Duitsland, die in het verleden “zuiniger” waren, stimuleerden volop. De begrotingstekorten liepen wereldwijd dan ook op tot ongekennde niveaus.

Niet alleen de overheden stimuleerden de economieën, maar ook de centrale banken kondigden ongekennde stimuleringsmaatregelen aan. Renteverlagingen, opkoopprogramma's, versoepelingen van solvabiliteitseisen et cetera leidden ertoe dat het herstel in de tweede helft van 2020 voorzichtig vorm kreeg. Daarnaast maakten de centrale banken duidelijk dat het soepele monetaire beleid zou worden voortgezet zolang als dat nodig is, en zolang een eventuele tijdelijke oplopende inflatie zou worden geaccepteerd.

Na een forse daling van nagenoeg alle risicovolle beleggingen in de periode februari-maart 2020, kwam een ongezien snel herstel. Vooral de maatregelen van de centrale banken leidden ertoe dat er bijna geen alternatief meer was voor risicovolle beleggingen. De voornaamste Amerikaanse aandelenindexen zoals de S&P 500 en de NASDAQ vestigden zelfs nieuwe “all time highs” in 2020.

Ook staatsleningen en credits in de volwassen economieën lieten per saldo in 2020 positieve rendementen zien. De enige uitschieter in negatieve zin waren de beursgenoteerde vastgoedfondsen, deze lieten globaal gezien negatieve rendementen van meer dan 10% zien.

4.2 Wet- en regelgeving

In deze paragraaf is een overzicht opgenomen van de belangrijkste wet- en regelgeving die in 2020 in werking trad en de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving waar PDN in 2021 mee te maken gaat krijgen.

4.2.1 Nieuwe wet- en regelgeving 2020

Wet verandering koppeling AOW-leeftijd

Dit voorstel voorziet in de uitwerking van de door het kabinet-Rutte III in overleg met de sociale partners in het principeakkoord over de vernieuwing van het pensioenstelsel afgesproken maatregel dat de AOW-leeftijd vanaf 2020 minder snel wordt verhoogd. Dit houdt in dat de AOW-leeftijd de komende jaren minder snel zal stijgen en in 2024 op 67 jaar zal uitkomen.

4.2.2 Ontwikkelingen 2020/2021

Pensioenakkoord

De werkgevers- en werknemersorganisaties en het kabinet bereikten een pensioenakkoord waarin op hoofdlijnen de volgende zaken zijn vastgelegd:

- De AOW-leeftijd wordt tot en met 2021 bevroren op het huidige niveau van 66 jaar en vier maanden. Vervolgens stijgt de AOW-leeftijd in 2022 naar 66 jaar en zeven maanden, in 2023 naar 66 jaar en tien maanden en in 2024 naar 67 jaar. In de oude situatie stijgt de AOW-leeftijd al in 2021 naar 67 jaar (reeds vertaald in de Wet temporisering AOW-leeftijd; zie paragraaf 5.2.1). De koppeling tussen de AOW-leeftijd en de gemiddelde levensverwachting wordt minder streng.
- Het pensioen wordt persoonlijker en transparanter doordat de opbouw meer gaat aansluiten bij de premie die mensen inleggen (afschaffing van de doorsneesystematiek voor pensioenopbouw inclusief afspraken voor compensatie).
- Het pensioen wordt sneller aangepast aan de economische situatie - sneller verhogen in goede, en sneller verlagen in slechte tijden.
- De huidige regels om te korten worden tijdelijk aangepast om kans op kortingen op de korte termijn te verkleinen.
- Het kabinet investeert 800 miljoen euro om mensen te helpen gezond en werkend hun pensioenleeftijd te behalen.
- Er komt ruimte voor werkgevers en werknemers om mensen met zwaar werk eerder te laten stoppen met werken.
- ZZP'ers moeten zich tegen arbeidsongeschiktheid gaan verzekeren, zodat alle werkenden verzekerd zijn.

Het pensioenakkoord regelt de wijzigingen op hoofdlijnen. In december 2020 heeft de regering de uitwerking van het pensioenakkoord uitgewerkt in een internetconsultatie. Hierin wordt onder meer uitgewerkt welke pensioencontracten mogelijk zijn, hoe de transitie naar een nieuw pensioencontract uit ziet en hoe het financieel toetsingskader voor pensioenfondsen tot het transitiemoment uit ziet. Naar verwachting wordt het definitieve wetsvoorstel in 2021 aan de Tweede Kamer gestuurd.

Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen

Op 17 november 2020 is het wetsvoorstel Wet bedrag ineens, RVU en verlofsparen ingediend. Dit voorstel regelt onder meer dat mensen meer keuzevrijheid krijgen bij de aanwending van hun pensioen, door mogelijk te maken dat zij een beperkt deel (maximaal 10%) van hun pensioen in een keer kunnen opnemen. PDN zal in 2021 en 2022 de nodige acties in gang zetten om dit mogelijk te maken.

Wet pensioenverdeling bij scheiding 2022

Dit wetsvoorstel regelt hoe pensioen bij een echtscheiding vanaf 2022 verdeeld moet worden. In dit wetsvoorstel wordt onder meer geregeld dat bij scheiding het te verdelen ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt omgezet in een eigen recht op ouderdomspensioen voor de gewezen partner. Dit wetsvoorstel had in werking moeten treden in 2021, maar is uitgesteld naar 2022. PDN volgt de ontwikkelingen ten aanzien van dit wetsvoorstel en treft de noodzakelijke maatregelen om dit wetsvoorstel in 2022 te kunnen uitvoeren.

4.3 Extern Toezicht in 2020

De Nederlandsche Bank (DNB)

In 2020 is vanaf het voorjaar geregeld contact geweest met DNB in verband met de COVID-19-pandemie. In december 2020 hebben DNB en het voltallige PDN bestuur een jaarlijkse, reguliere bijeenkomst gehad (digitaal), waarbij DNB een toelichting heeft gegeven op de nieuwe werkwijze en de nieuwe impactklasse indeling. Tevens is vanuit DNB een nieuwe toezichthouder benoemd. Het aanspreekpunten voor DNB binnen PDN is in 2020 uitgebreid. Naast de directeur van de pensioenuitvoeringsorganisatie DPS is nu ook de in 2020 nieuw aangestelde PDN bestuurssecretaris betrokken.

In 2019 vond een on-site beleggingsonderzoek plaats bij PDN. Naast een uitgebreid onderzoek naar vele documenten, notulen en rapportages, zijn diverse bestuursleden en leden van de uitvoeringsorganisaties geïnterviewd. Op basis hiervan stelde DNB een rapport met bevindingen op, met name op het gebied van de vastlegging, verantwoording en evaluatie van het beleggingsbeleid. In 2020 zijn de bevindingen van DNB opgevolgd en is het PDN beleggingsbeleid nader uitgewerkt. Het betrof vooral de schriftelijke vastlegging van reeds bestaand beleid in beleidsdocumenten en de uitwerking van monitorings- en sturingsvariabelen.

In de loop van het jaar leverde PDN een bijdrage aan uiteenlopende sector-brede DNB uitvragen, zoals de uitvraag niet-financiële risico's, transitie rentebenchmark, liquiditeitsrisico's en woninghypotheek.

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM let vooral op de pensioencommunicatie. In 2019 en 2020 was contact met de AFM over aanlevering van de URM-gegevens bij het Mijn Pensioen Overzicht. Verder deed de AFM een uitvraag over keuzemogelijkheden bij premieregelingen met variabele uitkering.

Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

Datalekken moeten verplicht en direct gemeld worden bij de AP. Daarnaast gelden er regels ten aanzien van het melden van een datalek aan betrokkenen. In het gegevensbeschermingsbeleid van PDN zijn de eisen beschreven die PDN stelt aan opslag en gebruik van persoonsgegevens voor iedereen die werkzaamheden uitvoert. PDN heeft een functionaris voor gegevensbescherming (FG) aangesteld die belast is met het toezicht op de toepassing en naleving van de (Uitvoeringswet) Algemene Verordening Persoonsgegevens. In 2020 zijn 3 meldingen gedaan aan de AP.

Accountant

Het bestuur wijst een externe accountant aan, die jaarlijks de jaarrekening, het bestuursverslag, het duurzaamheidsverslag en de staten voor DNB controleert. Tevens levert de accountant een controleverklaring bij de jaarstukken. De externe accountant doet jaarlijks schriftelijk verslag van zijn werkzaamheden en bevindingen in de vorm van een assurance rapport en een accountantsverslag, waarin begrepen zijn de controleaanpak, controlebevindingen en informatie uit hoofde van de functie als externe accountant. De externe accountant wordt jaarlijks uitgenodigd de bevindingen toe te lichten in een bestuursvergadering.

Actuaris

Het bestuur wijst tevens een externe waarmerkende actuaris aan. Deze doet jaarlijks schriftelijk verslag aan het bestuur van zijn werkzaamheden en bevindingen in de vorm van een verklaring met betrekking tot de jaarrekening en de jaarstaten voor DNB en een actuariel rapport. De externe waarmerkende actuaris licht jaarlijks de bevindingen toe in een bestuursvergadering.

5 RISICOMANAGEMENT

5.1 Risicobeleid

Risico's kunnen een bedreiging vormen voor het realiseren van de doelstellingen en ambities van PDN, maar kunnen ook leiden tot kansen. Risico's kunnen veranderen door de tijd en kunnen in onderlinge samenhang elkaar versterken. Een systematisch en integraal risicobeheer adresseert de risico's en de onderlinge samenhang tussen deze risico's. Het ondersteunt ook de beleids- en besluitvorming.

Het risicobeheer kent als uitgangspunt de strategische doelstellingen en ambities, het risicoprofiel en de risicohouding van PDN. De navolgende uitgangspunten ('Risk Beliefs') liggen ten grondslag aan het risicobeheer:

- Risico Management draagt bij aan de realisatie van de fondsdoelstellingen.
- Risico Management is een verantwoordelijkheid van het bestuur en is primair geborgd binnen de eerste lijn (adviescommissies) van het fonds.
- Risico Management wordt vanuit een top-downbalans-aanpak vormgegeven. Daarbij worden de strategische, financiële en operationele risico's op consistente wijze beoordeeld en vertaald naar de uitvoering en alle tussenliggende besluitvormingsniveaus.
- Risico Management kent enkel meerwaarde als een integrale aanpak wordt ingericht, hetgeen betekent dat risico's vanuit een fonds-brede analyse in samenhang met correlaties tussen risico's worden beoordeeld.
- Risico-aspecten worden in de bestuurlijke besluitvorming meegewogen. Daarbij wordt een balans gezocht tussen risico en rendement. De daadwerkelijk genomen risico's zijn consistent met de risicohouding van het fonds.
- Risico Management vergt een nauwe samenwerking in de keten van uitbesteding, uitmondend in een vaststelling van de aanpak van risicomanagement in de uitbestedingsketen en een uniforme risicotaal.

5.2 Risicomanagementmodel

PDN heeft een systematisch en integraal risicobeheermodel geïmplementeerd dat is gebaseerd op het als internationale standaard geaccepteerde COSO ERM-model. Gelijk aan het COSO ERM-model bestaat het risicobeheermodel uit acht elementen.

Element 1: Interne omgeving

De risico governance, risicohouding en de risicocultuur van PDN maken deel uit van de interne omgeving.

Risico governance

De risico governance is ingericht conform de in de sector algemeen geaccepteerde drie 'verdedigingslijnen'.

Eerste lijn

Het risicobeheer van PDN is geïntegreerd in de gehele organisatie, van operationeel tot strategisch niveau. Het bestuur is nadrukkelijk eindverantwoordelijk voor het bestaan en de werking van een adequaat risicobeheer en de componenten die daarmee samenhangen. De commissie Pensioenen en Communicatie, Beleggingen en het dagelijks bestuur zijn verantwoordelijk voor de identificatie en beheersing van risico's die raken aan het aandachtsgebied van de betreffende commissie.

Tweede lijn

PDN heeft in de tweede lijn een Sleutelfunctiehouder Risicobeheer aangewezen die toeziet op de beheerste uitvoering van het risicobeheer. De Sleutelfunctiehouder Risicobeheer bewaakt dat voorgenomen materiële besluitvorming door het bestuur in lijn ligt met het beleid en de risicohouding. Daarnaast borgt de Sleutelfunctiehouder Risicobeheer dat het bestuur een totaalbeeld heeft van de verschillende risico's waaraan PDN wordt blootgesteld.

Tevens heeft het bestuur in de tweede lijn een Sleutelfunctiehouder Actuarialaats aangewezen. De invulling van de Sleutelfunctiehouder is extern belegd bij Triple A Finance.

De invulling van de rol van de Sleutelfunctie vervuller voor risicobeheer is aan DSM Pension Services (DPS) toegewezen, de Sleutelfunctie vervuller Actuarialaats is neergelegd bij Triple A Finance.

Derde lijn

De derde lijn wordt binnen PDN ingevuld door de Sleutelfunctiehouder Interne Audit. De Sleutelfunctiehouder Interne Audit ziet toe op de werking van de administratieve organisatie, interne controle en proces van risicobeheersing en stelt zeker dat bij de totstandkoming en opvolging van het beleid de interne procedures en processen zijn nagevolgd en rapporteert hierover aan het bestuur.

In de derde lijn of defence heeft PDN tevens een Sleutelfunctie vervuller Audit aangewezen die de audit werkzaamheden uitvoert. PDN heeft de Sleutelfunctie vervuller Audit belegd bij PWC.

Risicocultuur

De mate waarin het risicomanagement effectief is, is mede afhankelijk van de risicocultuur. De risicocultuur bestaat uit de individuele en collectieve waarden en normen en gedragspatronen die bepalen of en hoe PDN is geëngageerd aan het risicobeheer. Het bestuur en de aan PDN verbonden personen moeten in woord en daad het belang van risicobeheer herkennen, ondersteunen en uitdragen.

Het bestuur vindt dat effectief risicobeheer alleen mogelijk is als risicobeheer geïntegreerd is in de risicocultuur van PDN. PDN heeft hier invulling aan gegeven door een aantal harde en zachte beheersmaatregelen in te richten. De zachte beheersmaatregelen zijn met name van belang voor de risicocultuur. Zachte beheersmaatregelen hebben betrekking op het borgen en verbeteren van het risicobewustzijn, de tone at the top, het verankeren van integriteit en het bevorderen van de board room dynamics.

Risicohouding

PDN heeft als richtinggevend kader een risicohouding afgeleid en vastgelegd. De risicohouding wordt bij de beoordeling van de risico-omgeving ingezet als objectief kader. Bij de risicohouding wordt onderscheid gemaakt tussen financiële risico's niet-financiële risico's.

- Financieel: PDN heeft dit vormgegeven in de ABTN en het Strategisch Beleggingsplan. Specifiek zijn sturingsparameters afgeleid, bestaande uit verwacht pensioenresultaat en slecht-weer pensioenresultaat op lange termijn, aangevuld met grenzen ten aanzien van kortingskansen en volatiliteit alsmede de wettelijke eisen ten aanzien van het vereist eigen vermogen (korte termijn). Bij het vaststellen van de

risicohouding heeft het bestuur rekening gehouden met de resultaten van het risicobereidheidsonderzoek dat onder de deelnemers is uitgevoerd.

- Niet-financieel: de risico-omgeving is breder dan enkel financiële risico's. Voor niet-financiële risico's is geen uitgewerkt wettelijk kader voorhanden waarmee een risicohouding kan worden afgeleid. Voor de risicohouding van de niet-financiële risico's wordt naar risicodraagkracht, de risicobereidheid en risicotolerantie gekeken evenals de strategische doelstellingen. Op basis van deze uitgangspunten en de jaarlijkse bespreking van de Risk & Control Assessment in het voltallige bestuur wordt een kwalitatieve risicohouding afgeleid.

Element 2: Formuleren van strategische doelstellingen

De strategische en operationele doelstellingen van PDN zijn door het bestuur vastgelegd en gelden als basis voor het risicobeheer (zie hoofdstuk 1.2.1).

Element 3 en 4: Identificeren en beoordelen van risico's

Interne en externe gebeurtenissen die van invloed zijn op het behalen van de strategische en operationele doelstellingen worden door het bestuur geïdentificeerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar strategisch, financieel, operationeel en compliance risico's.

- Strategisch risicobeheer omvat het risicobeheer voor het behalen van de strategische doelstellingen.
- De financiële risico's worden door het bestuur via de Asset & Liability Studie (ALM-studie) geïdentificeerd en via de strategische beleggingscyclus continue beoordeelt.
- Operationeel risicobeheer omvat het risicobeheer voor een beheerste uitvoering van bedrijfsprocessen en informatievoorziening. Deze risico's worden onder meer door middel van het Risk & Control Assessment (RCA) geïdentificeerd.
- Compliance risico's bestaan enerzijds uit risico's voortkomend uit veranderingen uit hoofde van wet- en regelgeving, anderzijds uit integriteit gerelateerde elementen. Deze risico's (en de beheersing daarvan) komen terug in de RCA, en daarnaast voert het fonds jaarlijks een SIRA uit, waar integriteitsrisico's worden besproken.

Element 5: Reactie op risico

Afhankelijk van het risicogebied, de potentiële impact op het behalen van de strategische doelstellingen, de beheerkosten en rekening houdend met proportionaliteit maakt PDN binnen de RCA en SIRA een beleidskeuze op welke manier de risico's worden beheerst.

- In de RCA en SIRA wordt per risico de meest geschikte reactie geselecteerd. Het bestuur kan risico's vermijden, accepteren, beheersen of overdragen.

Element 6: Beheersmaatregelen

Risico's die PDN op het strategische niveau raken, worden beheerst door het bestuur, daarbij ondersteund door externe adviseurs en de verschillende bestuurscommissies. Wijzigingen in de strategische risico-omgeving kunnen aanleiding zijn om over te gaan tot bijstelling van het gevoerde beleid. Risico's die PDN op operationeel niveau raken, worden beheerst door middel van het opstellen van aanvullende beheersmaatregelen die primair door de 1^e lijns commissies worden bewaakt op effectiviteit.

- Acties voortkomend uit de RCA en SIRA worden uitgewerkt in concrete acties die worden vastgelegd in het jaarlijkse Risk Management Year Plan (RMYP). De voortgang van de uitvoering van dit RMYP wordt door het Risico-overleg van PDN bewaakt.

Element 7: Informatie en communicatie

Relevante informatie wordt geïdentificeerd, opgeslagen en gecommuniceerd op een wijze die het bestuur in staat stelt om de bedrijfsvoering te bewaken. De uitkomsten van de RCA en SIRA worden vastgelegd in een eindrapportage die door het bestuur wordt vastgesteld.

Element 8: Bewaking

De effectiviteit van het risicobeheer wordt bewaakt en wijzigingen worden aangebracht ter verbetering. Sluitstuk van het risicobeheer van PDN is het monitoren van de werking van de ingevoerde beheersmaatregelen. Indien blijkt dat een beheersmaatregel niet (voldoende) effectief is, dan wordt deze aangescherpt. Via het monitoren wordt derhalve bereikt dat het risicobeheer continu een proces van toetsing en verbetering doorloopt.

5.3 Risicoanalyse

Gedurende 2020 heeft PDN de Risk & Control Assessment uitvoerig behandeld. De eerstelijns Commissies Pensioenen & Communicatie, de Commissie Beleggingen en het dagelijks bestuur hebben het voortouw hierin genomen.

De leden van de commissies zijn hier op voorhand individueel bevraagd over de identificatie van relevante risico's en de risicobeoordeling. Hierbij is de huidige situatie als vertrekpunt genomen. Tegelijkertijd is onderkend dat de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel een grote invloed gaat hebben op de beheersomgeving van het fonds. Vandaar dat een aantal risicobeoordelingen ook in het licht van datgene wat op de planning staat tot stand zijn gekomen, bijvoorbeeld als het gaat over IT-risico en datakwaliteit.

In de commissies is gezamenlijk gediscussieerd over deze beoordeling en de werking van de beheersmaatregelen. Deze discussies leidden tot verbeterde inzichten over de risicobeheersing. Daarnaast bereikten de commissies consensus over de risicobeoordeling en de beantwoording van de vraag of de risico's in voldoende mate zijn beheerst.

In een aantal gevallen is geconcludeerd dat vervolgacties nodig zijn om de risicobeheersing op het gewenste niveau te krijgen. De commissies bespreken deze adviezen primo 2021 in de plenaire bespreking in het bestuur. Vanuit de commissies zijn een aantal key risico's benoemd. Dit zijn nettorisico's die het behalen van de fondsdoelstellingen het meest onder druk kunnen zetten. De beheersing moet daarom prioriteit houden, ook vanuit het oogpunt van de monitoring- en evaluatiecyclus. Deze worden onderstaand kort toegelicht.

Omgevingsrisico

Het risico kenmerkt zich door ontwikkelingen die zich afspelen buiten de invloedssfeer van het fonds om. Met name de transitie naar het nieuwe pensioencontract zorgt in de gehele pensioensector voor dynamiek in omgevingsfactoren. In het najaar van 2020 is de concept wetgeving van het nieuwe pensioenstelsel gepubliceerd. Daardoor krijgt de pensioenwereld een steeds duidelijker kader waar naar toe gewerkt gaat worden de komende jaren.

Beheersmaatregelen

Van belang blijft om de ontwikkelingen nauwgezet te monitoren. Daarnaast blijft het van belang om de communicatie met stakeholders zoals deelnemers en sociale partners voort te zetten. Tenslotte borgt PDN door de inbreng van DPS en de inhuur van externe beleggingsadviseurs ook outside-in kennis binnen commissies en het bestuur.

Samenvattend

Het omgevingsrisico is een belangrijk risico om te blijven monitoren de komende jaren. Op dit moment worden geen additionele beheersmaatregelen genomen; de restrisico's worden geaccepteerd.

Pensioendriehoek

De pensioendriehoek maakt de uitruil inzichtelijk tussen de ambitie, de kosten en de zekerheid. De ambitie komt tot uitdrukking in de pensioenregeling, de kosten hebben te maken met de premiestelling en de zekerheid hangt nauw samen met de risicohouding van PDN. Met name vanwege de lage rentestanden is de spanning op de pensioendriehoek in 2020 verder vergroot. De toenemende indexatieachterstand is daar het meest treffende voorbeeld van. Door de lage rente is in 2020 ook de kostendekkendheid van de premie in relatie tot het geaccepteerde ambitieniveau onder druk komen te staan.

De coronapandemie zorgde vooral in de eerste helft van 2020 voor scherpe dalingen op de beleggingsmarkten, waardoor ook de kortingsrisico's toenamen.

Beheersmaatregelen

Communicatie blijft cruciaal, mede vanwege de financiële positie en de transitie naar het nieuwe pensioencontract. Van belang blijft om deelnemers en overige stakeholders periodiek en op een transparante wijze te informeren. In het najaar heeft minister Koolmees meer duidelijkheid verschaft over het wetgevingskader gedurende de overstap naar het nieuwe pensioenstelsel: het zogenaamde 'transitie FTK.' Daarmee lijken kortingsrisico's in ieder geval weer wat verlaagd.

Samenvattend

Op dit moment wordt de onderkende spanning op de pensioendriehoek geaccepteerd. Nauwgezette monitoring van de financiële positie en de ontwikkeling van bijvoorbeeld renteniveaus blijft zeer belangrijk. Het draagvlak voor PDN onder deelnemers en overige stakeholders is groot. Periodieke en transparante communicatie richting achterban draagt eraan bij dat dit grote draagvlak behouden blijft.

Marktrisico

Om het ambitieniveau van de toeslagverlening waar te maken, moet PDN voldoende rendement behalen. Daarom belegt PDN in beleggingscategorieën zoals aandelen, vastgoed en alternatieve beleggingen, waaronder infrastructuur. Deze beleggingen brengen marktrisico met zich mee omdat de waardeontwikkeling gevoelig is voor bewegingen op de beleggingsmarkten. De aanhoudend lagere renteniveaus hebben, ondanks goede rendementen op de aandelenmarkt, geleid tot een verslechtering van de dekkingsgraad waarmee de buffer voor de opvang van het marktrisico is afgenomen.

Beheersmaatregelen

Marktrisico wordt beschouwd als een lonend risico, dat bewust wordt genomen. Verwacht wordt immers dat deze risicobron een positieve bijdrage levert aan het behalen van de doelstellingen van PDN. Er wordt gezorgd voor voldoende diversificatie in de beleggingsportefeuille door een evenwichtige verdeling over beleggingscategorieën. Daarnaast hanteert PDN binnen markten een gedegen spreiding naar regio's, landen en sectoren om de concentratie naar risico's te beperken. In het jaarlijks beleggingsplan wordt toegelicht hoe de verdeling over de verschillende beleggingscategorieën zal plaatsvinden. Hierbij wordt ook de toegestane ruimte binnen de mandaten ten opzichte van het jaarlijkse beleggingsplan benoemd. Voorbeelden hiervan zijn bandbreedtes (deze beschrijven hoe groot de afwijking mag zijn tussen de daadwerkelijke gewichten per beleggingscategorie en de strategische beleggingsmix) en tracking errors (deze maatstaf beschrijft hoe nauwgezet de manager de benchmark volgt. Bij een lage tracking error is er minder toegestane ruimte voor actief beleid, bij een hogere tracking error is er meer ruimte voor actief beleid). Bij de investment beliefs is vastgelegd hoe het bestuur staat ten opzichte van de inrichting van de beleggingsportefeuille, waaronder de mate van diversificatie, liquiditeit, en actief beheer.

Samenvattend

Ook in 2020 heeft het marktrisico zich een aantal keren gemanifesteerd, vooral gedreven door de ontwikkelingen rondom de coronapandemie. Het bestuur (geadviseerd door de commissie Beleggingen) heeft een aantal keren gesproken over de noodzaak tot het treffen van additionele maatregelen. Steeds is gekozen voor het voortzetten van het bestaande beleid. Het nemen van marktrisico is een middel om het doel (de indexatiedoelstelling) te bereiken. Het restrisico wordt geaccepteerd.

Renterisico

De rentegevoeligheid van de nominale pensioenverplichtingen wijkt af van de rentegevoeligheid van de beleggingen. Dit komt doordat het bestuur ervoor gekozen heeft om het renterisico niet 100% af te dekken. Deze mismatch in de balans heeft bij een rentewijziging impact op de dekkingsgraad. Bij een rentedaling stijgt de waarde van de pensioenverplichtingen bijvoorbeeld sterker dan de waarde van de aangehouden beleggingen, wat een negatief effect heeft op de dekkingsgraad. Het tegenovergestelde geldt ook, een stijgende rente heeft een positief effect op de dekkingsgraad. De rente is aanhoudend laag. De ECB heeft het verruimende beleid gedurende 2020 gehandhaafd. Daarbij oordeelt PDN dat het opwaarts potentieel in de rentebeweging groter lijkt dan het neerwaarts potentieel. Voor nu wordt het renterisico daarom geaccepteerd.

Beheersmaatregelen

PDN dekt het renterisico strategisch af waarbij gebruik wordt gemaakt van een rentestaffel. Bij hogere renteniveaus wordt de renteafdekking uitgebreid, bij dalende niveaus wordt de renteafdekking verlaagd. De afdekking is vormgegeven door middel van staatsobligaties, kredietobligaties en hypotheek binnen de matchingportefeuille, eventueel additioneel aangevuld met renteswaps. PDN heeft voor de renteafdekking restricties afgeleid voor het toegestane curverisico en beleid ten aanzien van tegenpartijen en de beheersing van liquiditeitsrisico.

Samenvattend

De aanhoudend lage rente is de meest belangrijke oorzaak van het niet kunnen realiseren van de ambitie en zet ook de nominale doelstelling onder druk. Het renterisico is ook in 2020 nauwgezet gemonitord. Steeds is bevestigd dat het opwaarts potentieel groter lijkt dan het neerwaarts potentieel. Daarom is het beleid in 2020 niet aangepast.

ESG-risico

Dit zijn risico's die verband houden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen, aangaande de beleggingsportefeuille en het beheer daarvan. Het bestuur onderkent dat dit risicogebied volop in ontwikkeling is. In 2018 heeft PDN het IMVB-convenant ondertekend. IMVB staat voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Om pensioenfondsen te helpen met de implementatie van het IMVB-convenant is een 'Instrumentarium' ontwikkeld in samenwerking tussen pensioenfondsen, NGO's, vakbonden en overheid.

Met de ondertekening van dit convenant heeft PDN zich gecommitteerd om de OESO-richtlijnen en VN Guiding Principles in te bedden in het beleid van het pensioenfonds, de uitbesteding aan externe dienstverleners en de monitoring en rapportage daarover. In 2020 heeft PDN een tweetal duurzaamheidsthema's vastgesteld: (i) klimaatverandering en (ii) controversiële wapens. Hierbij gaat het om het voorkomen van een negatieve impact voor samenleving en milieu, zowel voor bestaande als potentiële beleggingen.

Beheersmaatregelen

PDN benut waar mogelijk ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van beleggingen. De manier waarop maatschappelijke thema's in de vorm van ESG een plek krijgen in de beleggingsbeslissingen verschilt per beleggingscategorie en mandaat. Naast dat PDN zelf de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer onderschrijft verwacht PDN eveneens van zijn fiduciaire managers, ESG-dienstverleners, vermogensbeheerders en van ondernemingen waarin PDN belegt, dat zij conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

Samenvattend

PDN concludeert dat op dit moment de risicobeoordeling in lijn is met de risicohouding. Wel zijn voor komend jaar vervolgacties geformuleerd. In 2021 wordt het ambitieniveau van PDN ten aanzien van ESG besproken, en vraagt het voldoen aan wetgeving om vervolgacties. Zo wordt invulling gegeven aan de SFDR-richtlijn en wordt gewerkt aan de verdere implementatie van het IMVB-convenant en de United Nations Principles for Responsible Investing.

IT-risico

Dit betreft het risico op schade als gevolg van systeemuitval, een gebrekkige beveiliging en/of continuïteit van systemen. Het risicogebied is opgedeeld naar de aspecten informatiebeveiliging en aanpasbaarheid. Het bestuur onderkent de dynamiek binnen de IT-omgeving en benadrukt het belang van een goede beheersing. Vooral om naar de toekomst toe het huidige risicoprofiel niet verder te laten stijgen.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel vergt significante aanpassingen in IT-systemen. Ook de beheersing van bijvoorbeeld cyberrisico, een integraal onderdeel van het informatiebeveiligingsbeleid, wint nog meer aan belang. Het bestuur constateert bijvoorbeeld dat het cyberrisico toegenomen is. Het aantal succesvolle cyberaanvallen is echter niet toegenomen waardoor geconcludeerd wordt dat de beheersmaatregelen effectief zijn.

Beheersmaatregelen

De beheersomgeving omvat het geheel van preventieve, detectieve, repressieve en correctieve maatregelen alsmede procedures en processen die de beschikbaarheid, vertrouwelijkheid en integriteit van informatie binnen PDN verzorgen. Het DNB Security kader is ingericht waarin de beheersmaatregelen staan beschreven om dit te bewerkstelligen. In 2020 zijn de beheersmaatregelen verder ingebed in de bedrijfsvoering.

Het bestuur heeft IT-beleid opgesteld en heeft in 2020 gewerkt aan het ontwikkelen van een Balanced ScoreCard om de IT-risico-ontwikkeling op gestructureerde wijze te monitoren. Deze tool is ontwikkeld in samenwerking met DPS, waar PDN de IT aan heeft uitbesteed. Periodiek bespreekt het fonds samen met de andere klant van DPS relevante ontwikkelingen op het gebied van IT en IT-risicobeheersing. Daarnaast stemde PDN in 2020 in met een aantal investeringsaanvragen vanuit DPS. Daardoor wordt de robuustheid van de IT -en daarmee de gehele beheersomgeving- vergroot. Tenslotte is er een bestuursverantwoordelijke voor IT aangewezen binnen het PDN-bestuur, en is in de governance vastgelegd dat IT als aandachtsgebied is toegewezen aan de commissie Pensioenen en Communicatie.

Samenvattend

Het bestuur onderkent de dynamiek binnen de IT-omgeving en vindt het van belang om de beheersing op peil te houden. Het risiconiveau past binnen de risicohouding van het fonds, er zijn geen additionele vervolgacties geformuleerd.

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de instelling in gevaar komt door de aan derden uitbestede activiteiten op het gebied van bijvoorbeeld pensioenbeheer, vermogensbeheer, custody dienstverlening of actuariële werkzaamheden. PDN heeft een groot gedeelte van zijn activiteiten uitbesteed. Daarom is het beheersen van uitbestedingsrisico van belang. In dat kader is ook de dienstverleningsovereenkomst met PDN in 2020 verlengd met de daarbij behorende SLA en KPI's.

Beheersmaatregelen

Bij de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is de afhankelijkheid van uitbestedingspartners een voornaam aandachtspunt. Daarom zijn heldere afspraken nodig tussen pensioenfonds en uitbestedingspartners. Deze afspraken zijn veelal vastgelegd in SLA-rapportages. PDN wordt op structurele wijze op de hoogte gehouden over de voortgang ten aanzien van de gemaakte afspraken, waardoor het fonds in staat is om het risicoprofiel te monitoren, te evalueren en bij te sturen daar waar nodig.

Samenvattend

De ontwikkeling van het uitbestedingsrisico wordt nauwgezet gemonitord en structureel geagendeerd in commissies en bijeenkomsten van het bestuur. Er zijn geen additionele beheersmaatregelen gespecificeerd, het huidige risicoprofiel voldoet aan de risicohouding.

5.4 Ontwikkelingen Risicomanagement

Risk Vision en Risk & Control Assessment

In 2020 heeft PDN gewerkt aan de ontwikkeling van de Risk Vision. Met het ontwikkelen van een eigen visie op risicobeheer heeft het fonds zijn risicobeheer verder geprofessionaliseerd. De dynamiek in de omgeving van

pensioenfondsen, de eisen vanuit wet- en regelgeving en de voorbereidingen op de Eigen Risicobeoordeling (ERB) dienden als aanleiding om deze stap afgelopen jaar te zetten.

Het bestuur heeft in 2020 middels een drietal gefaciliteerde themasessies invulling gegeven aan de verdere ontwikkeling van risicobeheer door middel van de samenstelling van de Risk Vision.

Specifiek zijn de volgende onderwerpen per themasessie behandeld

- In Themasessie I zijn Governance en Cultuur aspecten uitgewerkt
- In Themasessie II zijn Strategie, doelstellingen en de werking van het risicomanagementsysteem geconcretiseerd
- In Themasessie III zijn monitoring en controle aspecten aan bod gekomen, evenals de informatie-, communicatie- en rapportagestromen

Hierbij is het COSO ERM-model 2017 als leidraad gehanteerd. Dit raamwerk wordt in het algemeen erkend als de norm waartegen organisaties de doeltreffendheid van hun systemen van interne controle en risicomanagement meten.

Het traject onderstreept het belang dat het bestuur hecht aan een beheerste omgang met risico's en de overtuiging van het fonds dat een gedegen risicomanagement aanpak bijdraagt aan het behalen van de doelstellingen. Het waarmaken van de pensioenbelofte aan de deelnemers staat meer dan ooit in het middelpunt van de bestuurlijke aandacht.

In de ontwikkelde Risk Vision heeft de interactie tussen missie, visie en principes, strategie en doelstellingen, implementatie en (evaluatie van) prestaties een belangrijke rol. Het vastgestelde risicomodel is opgebouwd uit principes ('risk beliefs'), een risicoraamwerk ('plan-do-check-act'), en een risicomanagement proces ('proces').

Binnen het proces neemt de Risk & Control Assessment (RCA) een centrale plek in. Doel van de RCA is het identificeren, analyseren en beoordelen van risico's. Daarbij wordt getoetst of de risico's zich binnen de risicohouding van het fonds bevinden. Wanneer dit niet het geval is worden (additionele) beheersmaatregelen gedefinieerd die de risico's terugbrengen tot een niveau dat overeenkomt met de risicohouding van het fonds.

Deze exercitie wordt eenmaal in de drie jaar in zijn volledige vorm uitgevoerd. In 2017 is dit voor het laatst gebeurd, in de daaropvolgende jaren is de RCA geactualiseerd. Afgelopen jaar is derhalve weer een volledige RCA uitgevoerd. Hierbij hebben de eerstelijns commissies van het fonds en het dagelijks bestuur een belangrijke rol gehad. Ze zijn immers (conform de daartoe opgestelde charters) primair verantwoordelijk voor de beheersing van, en advisering over, de aan hen gemandateerde delen van het risicobeheer en leggen hierover verantwoording af aan het bestuur. Risicobeheer blijft daarbij uiteraard een eindverantwoordelijkheid van het gehele bestuur.

De conclusies uit de RCA worden primo 2021 vastgesteld door het bestuur. Daarna worden actiepunten toebedeeld aan actiehouders, veelal de 1^e lijns-commissies van het fonds. Voor een inhoudelijk toelichting bij de RCA verwijzen we naar het hoofdstuk 'Risicoanalyse.'

In het najaar heeft PDN een nieuwe dienstverleningsovereenkomst (DVO) met DPS afgesloten. Een van de elementen daarin betreft de vastlegging van de afspraken over de onafhankelijke positionering van zowel de bestuurssecretaris PDN als de sleutelfunctie vervuller Risicobeheer PDN binnen DPS. Met het formaliseren van deze afspraken is duidelijkheid verschaft over de Risk Governance van PDN en tevens wordt op deze wijze voldaan aan de eisen die de IORP II-regelgeving op dit vlak stelt.

5.5 Gevoeligheid dekkingsgraad voor marktontwikkelingen

De dekkingsgraad van PDN is gevoelig voor veranderingen van renteniveaus en schommelingen in de rendementsportefeuille. In onderstaande tabel is dit effect weergegeven.

- Bij een dekkingsgraad van 99,7%, kan PDN een gezamenlijke daling van de rendementsportefeuille en de rente opvangen van 20% resp. 0,6% voordat de kritische dekkingsgraad van 86% wordt bereikt.
- Vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110% mag (gedeeltelijke) toeslagverlening plaatsvinden binnen het FTK. Vanaf een dekkingsgraad van circa 123% is het toegestaan om volledige toeslag te verlenen. Om volledige toeslag te mogen verlenen is een toevoeging aan de rendementsportefeuille nodig van 35% en een rentestijging van 0,5% nodig.

< - - Waardeverandering rendementsportefolio in % - - >

	-40%	-30%	-20%	-10%	0%	10%	20%	30%	40%
1,5%	-0,3%	5,5%	11,2%	17,0%	22,8%	28,5%	34,3%	40,1%	45,9%
1,0%	-7,1%	-1,9%	3,3%	8,5%	13,7%	18,9%	24,1%	29,3%	34,4%
0,5%	-12,7%	-8,0%	-3,2%	1,5%	6,2%	10,9%	15,7%	20,4%	25,1%
0,0%	-17,3%	-13,0%	-8,7%	-4,3%	0,0%	4,3%	8,7%	13,0%	17,3%
-0,5%	-21,2%	-17,2%	-13,3%	-9,3%	-5,3%	-1,3%	2,7%	6,7%	10,7%
-1,0%	-24,6%	-20,9%	-17,2%	-13,5%	-9,8%	-6,1%	-2,3%	1,4%	5,1%
-1,5%	-27,5%	-24,1%	-20,6%	-17,1%	-13,7%	-10,2%	-6,7%	-3,3%	0,2%

< - - Rentebeveging in % - - >

6 VOORUITBLIK

Pensioenakkoord

Het pensioenakkoord en de beoogde transitie naar een nieuwe pensioenregeling is naar verwachting het belangrijkste dossier voor het bestuur in 2021. Samen met DPS zijn we in 2020 nauw betrokken geweest bij de beleidstrajecten in Den Haag. PDN was een van de pensioenfondsen dat doorrekeningen heeft gemaakt, die de basis hebben gevormd voor de wetsvoorstellen. Ook zijn we vertegenwoordigd in werkgroepen van de pensioenfederatie en andere gremia.

Voor 2021 is ons primaire doel om tot goede afstemming te komen met de stakeholders van PDN in dit traject, met name de sociale partners inclusief gelieerde ondernemingen, de fondsorganen, de uitvoeringsorganisatie en vertegenwoordigers van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. In de besluitvorming kunnen we dan gebruik maken van een gezamenlijke kennisbasis en projectplanning. Dat zal bijdragen aan een gedragen besluitvorming.

Een onderwerp dat raakt aan het pensioenakkoord, is het transitie-FTK. Het betreft het eventueel toepassen van een ander financieel beleidskader voor de waardering van de pensioenverplichtingen, als ingroeipad naar de nieuwe premiepensioenregeling. Dit vergt een gedegen voorbereiding voor besluitvorming door het bestuur.

Communicatiebeleid

De deelnemerscommunicatie is een belangrijk speerpunt in 2021. Gezien de grote veranderingen die op stapel staan voor de deelnemers, is het fonds gericht op het tijdig meenemen van de deelnemers. Deelnemers ervaren al vele jaren de uitdagingen in hun huidige pensioenvoorziening en horen frequent over de beoogde stelselherziening. Het fonds gaat in 2021 uitleg geven over de beoogde wijzigingen, hoe het fonds hier op voorsorteert en welke mogelijke verandering dit inhoudt voor de deelnemer.

COVID-19

Op dit moment is het effect van COVID-19 niet meegenomen in de sterftetafels. Het bestuur is echter op de hoogte van het feit dat de pandemie in de toekomst eventueel effect kan hebben op de ervaring sterfte. Indien dit het geval is zal het effect ook worden meegenomen in de sterftetafels en bijbehorende berekeningen.

Bedrijfsvoering

Samenhangend met het pensioenakkoord, zal het bestuur in 2021 een uitgebreide check doen op de robuustheid van de uitvoeringsorganisatie DPS. Dit is gericht op het vaststellen van mogelijke hiaten met betrekking tot het succesvol kunnen acteren in het komende transitietraject en het identificeren en vervolgens realiseren van de benodigde oplossingen. Als onderdeel van het robuustheidsonderzoek is begin 2021 besloten om een grote investering te doen in de IT-beleggingsinfrastructuur, die in 2021 en daaropvolgende jaren wordt geïmplementeerd.

Risicobeheer

In 2021 vindt ook de Eigen Risicobeoordeling (ERB) plaats, waarvoor in 2020 de aanzet is gegeven via de Risk Vision en de RCA. In de ERB zal de centrale vraag beantwoord worden over de schaal en toekomstbestendigheid van het pensioenfonds. Dit hangt samen met het pensioenakkoordtraject, het robuustheidsonderzoek en de investeringen die het fonds doet. De ERB heeft daarmee een strikte focus en duidelijke toegevoegde waarde in het pensioenakkoordtraject.

Waardering technische voorziening

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

Duurzaam beleggen

Eveneens een speerpunt voor het bestuur voor 2021 is het duurzaamheidsbeleid in de beleggingen. Daarin worden extra stappen gezet, waarbij onder andere verdere invulling wordt gegeven aan het voldoen aan de vereisten vanuit de ‘Sustainable Finance Disclosure Regulation’ (SFDR wetgeving). Het bestuur gelooft in de meerwaarde die pensioenfondsen kunnen creëren op dit vlak, door de aan hun toevertrouwde omvangrijke gelden maatschappelijk verantwoord en duurzaam te beleggen. Dit sluit ook aan bij wat de deelnemers, DSM als belangrijkste werkgever, de Nederlandse overheid en de EU van het fonds vragen. Het bestuur zal daarbij kritisch bekijken hoe het beleggingsrisico en het verwachte beleggingsrendement aansluit op dit beleid. Een actieplan met mijlpalen en met ruimte voor kennisdeling en afstemming is opgesteld.

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland,

Mevrouw E.I. Schippers (voorzitter)

De heer A.M.J. de Boer (plv. voorzitter)

Mevrouw M.E.A. van Boom

Mevrouw M.E.P.J. van Heeswijk-Kuster

De heer J.M.H. Op Heij

De heer K.A. Pikaart

De heer W.M.C. Reinartz

De heer E.P. de Vries

JAAARREKENING

The page features a large, solid blue background. In the upper right, there is a white rectangular box containing the title 'JAAARREKENING' in bold, orange, sans-serif capital letters. At the bottom of the page, there are two large, abstract geometric shapes. On the left, a light blue shape with a complex, angular form extends upwards. To its right, a white shape with a similar angular form extends upwards, creating a sense of depth and contrast against the blue background.

7 JAARREKENING

7.1 Balans per 31 December

ACTIVA (in € mln.)		2020	2019
Beleggingen		7.776	7.560
Vastgoedbeleggingen	(1)	539	590
Aandelen	(2)	1.749	1.793
Vastrentende waarden	(3)	4.984	4.685
Derivaten	(4)	45	21
Overige beleggingen	(5)	459	471
waarvan:			
Beleggingen voor risico fonds		7.718	7.487
Beleggingen voor risico deelnemer (PPS)		43	46
Beleggingen voor risico deelnemer (toedelingskring var. uitkering)		0	0
Beleggingen voor risico deelnemer (NPR)		15	12
Beleggingen voor risico werkgever		0	16
Vorderingen en Overlopende Activa	(6)	6	9
Vorderingen uit gecedeerde rechten		2	2
Overige vorderingen		4	7
Overige Activa		76	35
Liquide middelen	(7)	76	35
Totaal Activa		7.858	7.604
PASSIVA (in € mln.)			
Stichtingskapitaal en Reserves		-23	288
Overige reserves	(8)	-23	288
Technische Voorzieningen	(9)	7.741	7.253
TV voor risico fonds		7.683	7.195
TV voor risico deelnemer (PPS)		43	46
TV voor risico deelnemer (toedelingskring var. uitkering)		0	0
TV voor risico deelnemer (NPR)		15	12
Andere Voorzieningen	(9)	0	16
Overige voorziening		0	16
Overige Schulden en Overlopende Passiva	(10)	140	47
Derivaten	(4)	3	12
Schuld aan kredietinstellingen		108	27
Overige schulden		29	8
Totaal Passiva		7.858	7.604

7.2 Staat van Baten en Lasten

BATEN (in € mln.)		2020	2019
Premies	(11)	105	103
Beleggingsresultaten	(12)	288	855
Direct		142	148
Indirect		159	719
Kosten vermogensbeheer		-13	-12
Transactie gerelateerde kosten		0	0
Overige Baten		0	0
Totaal Baten		393	958
LASTEN (in € mln.)			
Uitkeringen	(13)	-228	-229
Mutatie Voorzieningen	(14)	-471	-761
TV voor risico fonds		-488	-758
TV voor risico deelnemer		1	-1
TV voor risico deelnemer (toedelingskring var. uitkering)		0	0
Overige voorzieningen		16	-2
Saldo Waardeoverdrachten	(15)	1	0
Inkoop		2	4
Afkoop		-1	-4
Uitvoeringskosten	(16)	-5	-4
Overige Lasten		0	0
Totaal Lasten		-703	-994
RESULTAAT (in € mln.)			
Totaal Resultaat		-310	-36

7.3 Kasstroomoverzicht

	(in € mln.)	
	2020	2019
Kasstroom uit Pensioenactiviteiten	-130	-131
Ontvangen premies	105	103
Ontvangen waardeoverdrachten	2	5
Betaalde uitkeringen	-233	-230
Betaalde waardeoverdrachten	-1	-5
Betaalde uitvoeringskosten	-4	-5
Overige mutaties uit pensioenactiviteiten	1	1
Kasstroom uit Beleggingsactiviteiten	91	92
Verkopen en lossingen	1.424	1.148
Directe beleggingsopbrengsten	146	150
Aankopen en verstrekkingen	-1.463	-1.194
Betaalde kosten vermogensbeheer	-13	-12
Indirecte beleggingsopbrengsten	51	-54
Overige mutaties uit beleggingsactiviteiten	-54	54
Netto Kasstroom / Mutatie Liquide Middelen	-39	-39

7.4 Gebeurtenissen na balansdatum

De technische voorzieningen zijn vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur van De Nederlandsche Bank per 31 december 2020 en de factoren zoals genoemd in de grondslagen bij de jaarrekening. De Nederlandsche Bank heeft toegelicht dat de rentetermijnstructuur de komende jaren in vier stappen wordt gewijzigd. Een wijziging die volgt uit het advies van de Commissie Parameters. Tezamen met het effect van de verwachte daling van het tienjaars voortschrijdende gemiddelde van de rente zal een verhogend effect op de technische voorzieningen ontstaan wat een drukkend effect op de dekkingsgraad heeft.

7.5 Toelichting op de jaarrekening

7.5.1 Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De jaarrekening heeft betrekking op Stichting Pensioenfonds DSM Nederland gevestigd in Heerlen. Het KvK-nummer van de Stichting is 41070481.

De jaarrekening is opgesteld conform Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ 400 en RJ 610) en opgemaakt per 28 mei 2021. Vanaf boekjaar 2015 is de RJ 400 gewijzigd. In deze richtlijn wordt invulling gegeven aan het wettelijke vereiste van beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de rechtspersoon wordt geconfronteerd. PDN heeft de belangrijkste risico's, geïmplementeerde beheersmaatregelen en mogelijke impact uiteengezet in hoofdstuk 5 van het bestuursverslag. In dit hoofdstuk zijn ook de wijzigingen in het afgelopen jaar opgenomen in het systeem van risicomanagement. Tot slot wordt via de toelichting op de actuariële analyse inzicht gegeven wat de impact van de belangrijkste risico's is geweest in het afgelopen jaar.

Beleggingen in participaties in renewable energy, infrastructuur en beleggingen in beleggingsinstellingen waarbij geen onderscheid naar categorie te maken is, worden gepresenteerd als overige belegging.

De spaarsaldi van de PPS- en NPR-regeling zijn voor risico van de deelnemers. De beleggingsmix voor de NPR is een lifecycle die gebaseerd is op de matching- en rendementsportefeuille van PDN. De PPS-saldi worden belegd in een passief beheerd obligatiefonds. Per saldo is 0,7% van het belegd vermogen voor risico van de deelnemers.

Het behaalde rendement van de PPS-regeling over 2020 bedroeg 3,8% ten opzichte van een rendement in de basisregeling van 4,0%. Bij de invulling van het beleggingsbeleid voor PPS heeft het bestuur uitdrukkelijk rekening gehouden met de risicotolerantie van de deelnemers in de regeling. Op basis van de relatief korte verwachte looptijd van de PPS-gelden en het belang van behoud van kapitaal voor de PPS-deelnemers heeft het bestuur besloten om een defensief beleggingsbeleid in te richten. Het kapitaal voor de PPS-regeling wordt om deze reden belegd in Europese staatsleningen en investment-grade bedrijfsobligaties met een looptijd die aansluit bij de gemiddelde (resterende) beleggingshorizon. Het voornoemde beleggingsbeleid zorgt dat de uitlagen in rendement en daarmee het risico van grotere neerwaartse bijstellingen van de aangehouden PPS-kapitalen beperkt is. Daarbij geldt dat het defensieve beleid niet meeprofiteert bij beursstijgingen en in een stijgend renteklimaat in termen van rendement achterblijft.

Schattingswijzigingen & veronderstellingen

Voor financiële activa en financiële verplichtingen die gewaardeerd worden tegen reële waarde, moet de rechtspersoon aangeven of de boekwaarden zijn afgeleid van genoteerde marktprijzen, onafhankelijke taxaties, netto-contante-waardeberekeningen of dat een andere geschikte methode is gehanteerd. De waarde van de beleggingen is voor een groot deel gebaseerd op marktinformatie. Voor niet-beursgenoteerde beleggingen waarvan geen marktinformatie beschikbaar is, worden schattingen en veronderstellingen toegepast om de waarde te bepalen. Het gaat hierbij om met name beleggingsmandaten in onder meer infrastructuur en renewable energy.

Daarnaast worden schattingen en veronderstellingen gebruikt bij de bepaling van de vermogensbeheerkosten die niet direct aan PDN gefactureerd worden. Deze veronderstellingen zijn volledig gebaseerd op de aanbevelingen van de PF.

Salderingen

Een financieel actief en passief worden gesaldeerd en als nettobedrag in de balans opgenomen indien de wettelijke of contractuele bevoegdheid bestaat om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat deze posten op deze manier af te wikkelen.

Waarderingsgrondslag per categorie

Buitenlandse valuta

Waarden van activa en passiva genoteerd in buitenlandse valuta, worden omgerekend in euro's tegen de koersen ultimo verslagjaar. Transacties in vreemde valuta worden in de administratie tegen dagkoersen opgenomen. Koersverschillen worden geboekt bij de indirecte beleggingsopbrengsten.

Beleggingen algemeen

Transacties worden geadmistreerd op basis van trade date. De actuele marktwaarde van beursgenoteerde beleggingen in de administratie van PDN is gebaseerd op cijfers afkomstig van Thompson Financial.

Beleggingen in vastgoed

Beleggingen in beursgenoteerd vastgoed worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Beleggingen in niet-beursgenoteerde vastgoed participatiemaatschappijen worden gewaardeerd tegen de laatst bekende intrinsieke waarde (opgave van de externe vermogensbeheerder), tenzij sprake is van een lagere marktwaarde.

Beleggingen in aandelen

Beleggingen in aandelen (inclusief aandelen via externe vermogensbeheerders) worden gewaardeerd op de ultimo verslagjaar bekende marktwaarde. Aandelen waarvoor geen actuele beurswaarde beschikbaar is, worden gewaardeerd tegen de geschatte marktwaarde (onder andere opgave externe vermogensbeheerder).

Beleggingen in vastrentende waarden

Beleggingen in vastrentende waarden (inclusief obligaties via externe vermogensbeheerders) worden gewaardeerd op ultimo verslagjaar bekende marktwaarde inclusief opgelopen rente. De waardering van de overige vastrentende waarden wordt via een theoretische prijs berekend op basis van de op dat moment geldende rentecurve.

Beleggingen in derivaten

Beleggingen in beursgenoteerde derivaten worden gewaardeerd tegen de ultimo verslagjaar bekende marktprijzen. Onderhandse derivaten, waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van actuele marktparameters op basis van de op dat moment geldende rentecurve inclusief een risico-opslag voor kredietrisico en liquiditeitsrisico.

Overige beleggingen

De overige beleggingen waarvan geen directe marktwaardering beschikbaar is, worden gewaardeerd op basis van opgaven van externe vermogensbeheerders en (nog niet) gevalideerde jaarverslagen.

Vorderingen

Vorderingen worden tegen de nominale waarde opgenomen, met uitzondering van vorderingen op gecedeerde aanspraken. Deze worden op dezelfde grondslagen berekend als de pensioenverplichtingen. Vorderingen op beleggingen zijn onder beleggingen meegenomen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Pensioenfondsreserve

De pensioenfondsreserve bestaat uit het verschil tussen de activa en de verplichtingen en schulden. PDN maakt in zijn reserve geen onderscheid naar bestemmingsreserves, wettelijke reserves en overige reserves. De reserve bestaat dus uit een algemene reserve.

Technische Voorziening (pensioenverplichtingen)

Pensioenverplichtingen zijn de verplichtingen wegens pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deelnemers, en van nagelaten betrekkingen. Deze verplichtingen worden berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. De waarderingsgrondslagen die gebruikt zijn bij het vaststellen van de technische voorziening zijn:

Interest:	Conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente per 31 december 2019 zoals gepubliceerd door DNB (2020: 0,1%; 2019: 0,7%).
Interest-toevoeging:	De 1-jaarsrente conform de rentetermijnstructuur van de nominale marktrente primo 2020 zoals gepubliceerd door DNB -/-0,324%).
Sterfte:	Volgens de AG-Prognosetafel 2020 met specifieke PDN ervaringssterfte. Voor de netto-pensioenregeling worden aanvullend deze correctiefactoren voor ervaringssterfte vermenigvuldigd met een factor van 0,94. In 2020 heeft het Actuarieel Genootschap (AG) een nieuwe AG Prognosetafel gepubliceerd. Het pensioenfonds is in 2020 overgestapt naar de AG Prognosetafel 2020. Naar aanleiding van de publicatie van de nieuwe AG Prognosetafel, heeft het fonds een onderzoek uitgevoerd naar onder andere de ervaringssterfte en heeft als gevolg van dat onderzoek haar ervaringssterfte aangepast. Het onderzoek is gebaseerd op de waargenomen vrijval door overlijden bij het pensioenfonds in tien jaar (2010 t/m 2019). Het onderzoek uit 2020 is op eenzelfde wijze uitgevoerd als het onderzoek uit 2018, met een regressie op basis van de eigen waarnemingen van het fonds. Door de aanpassing van de AG Prognosetafel 2020 daalt de voorziening met € 163.330. Door de aanpassing van de ervaringssterfte daalt de voorziening met € 26.173.

Burgerlijke staat:	Bij de vaststelling van de voorziening voor partnerpensioen wordt uitgegaan van de gehuwdheidsfrequenties 1985-1990 zoals gepubliceerd door het Actuarieel Genootschap. Na pensioeningang wordt de voorziening vastgesteld op basis van de werkelijke burgerlijke staat (bepaalde partnersysteem).
Leeftijdsverschil:	Het leeftijdsverschil tussen man en vrouw is op 2 jaar gesteld (man ouder dan vrouw) met aanvullend een opslag op de netto TV ter hoogte van 0,65%.
Leeftijden:	Bij de leeftijdsbepaling wordt aangenomen dat iedereen halverwege het jaar geboren is.
Uitkeringen:	De uitkeringen worden continu betaalbaar verondersteld. In de technische voorziening risico fonds dient rekening gehouden te worden met het feit dat het pensioen in de maand van overlijden nog volledig wordt uitgekeerd. Hierdoor wordt er gemiddeld een halve maand meer pensioen uitgekeerd dan waarvoor in het administratiesysteem een voorziening wordt bepaald. De technische voorziening voor risico fonds wordt hiervoor gecorrigeerd door een opslag van 0,25%.
Kosten:	Als dekking voor toekomstige uitvoeringskosten zijn de verplichtingen met 2,25% verhoogd.
Arbeidsongeschiktheid:	Voor arbeidsongeschikte deelnemers wordt rekening gehouden met het premievrije deel van de toekomstige pensioenopbouw. Bij de bepaling van de voorziening voor arbeidsongeschiktheid wordt de toekomstige schadelast voor zieke deelnemers op balansdatum op nihil gesteld.

Schulden

Schulden worden opgenomen tegen nominale waarde.

Resultaatbepaling

Premies

Premies worden toegerekend aan het jaar waarin de daarmee samenhangende pensioenaanspraken worden opgebouwd.

Beleggingsresultaten

Onderscheiden worden directe en indirecte beleggingsresultaten. Directe beleggingsresultaten bestaan uit dividenden, couponbetalingen, interestontvangsten en vergoedingen voor bruikleen. Deze opbrengsten worden aan het boekjaar toegerekend waar deze betrekking op hebben. Indirecte beleggingsresultaten omvatten gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutaresultaten worden hierin meegenomen. Hierbij wordt geen onderscheid gemaakt naar risico fonds of risico deelnemer; deze verhouding kan uit de balans worden afgeleid.

Uitkeringen

De uitkeringen bestaan uit de bedragen die aan de pensioengerechtigden in het boekjaar worden betaald.

Uitvoeringskosten

het bestuursverslag worden in het volgend boekjaar opgenomen. Uitvoeringskosten die direct gerelateerd zijn aan vermogensbeheer worden conform RJ 610 in mindering gebracht op de beleggingsresultaten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode.

7.5.2 Toelichting op de Balans

Vastgoedbeleggingen

Vastgoed bevat beleggingen in vastgoedaandelen die aan de beurs zijn genoteerd (indirect vastgoed) en daarmee een sterke gevoeligheid kennen met de algemene beursbewegingen. Vastgoed bevat ook beleggingsfondsen die direct in vastgoed beleggen, waarvan de koersvorming minder bepaald wordt door beurs sentiment maar meer door de onderliggende waarde van de vastgoedobjecten (onder andere kantoren, winkels en woningen) die in het beleggingsfonds worden aangehouden. Het fonds belegt niet rechtstreeks in direct vastgoed. Navolgende tabellen geven een overzicht van de beleggingen per categorie, regio en valuta.

	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
<u>Categorie (in € mln.)</u>				
Indirect beursgenoteerd	368	68%	443	75%
Indirect niet beursgenoteerd	171	32%	147	25%
Totaal	539	100%	590	100%
<u>Regio (in € mln.)</u>				
Europa	339	63%	342	58%
Noord Amerika	147	27%	187	32%
Azië / Australië	53	10%	61	10%
Totaal	539	100%	590	100%
<u>Valuta (in € mln.)</u>				
Euro	270	50%	258	44%
Amerikaanse dollar	141	25%	180	30%
Britse pond	42	7%	52	8%
Japanse yen	24	4%	30	5%
Canadese dollar	6	1%	8	1%
Hongkong dollar	10	2%	12	2%
Australische dollar	11	2%	9	2%
Zweedse kroon	16	3%	16	3%
Zwitserse frank	9	2%	12	2%
Singapore dollar	7	1%	9	2%
Overige (nok-nzd-zar)	3	1%	4	1%
Totaal	539	98%	590	100%

Aandelen

Aandelen omvatten directe beleggingen in aandelen en beleggingsfondsen die in aandelen beleggen. De beleggingen in aandelen worden in navolgende tabellen gespecificeerd naar categorie, regio, valuta en sector. Van de beleggingen in fondsen bij externe managers wordt geen sector weergegeven en gecategoriseerd als overige.

	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
<u>Categorie (in € mln.)</u>				
Beursgenoteerde aandelen	1.026	59%	1.111	62%
Beleggingsfondsen	723	41%	682	38%
Emerging Markets	316	18%	309	17%
Pacific Rim	72	4%	81	5%
Japan	166	9%	163	9%
Noord Amerika	169	10%	129	7%
Totaal	1.749	100%	1.793	100%
<u>Regio (in € mln.)</u>				
Europa	652	37%	728	41%
Noord Amerika	538	31%	505	28%
Pacific RIM	243	14%	251	14%
Emerging Markets	316	18%	309	17%
Totaal	1.749	100%	1.793	100%
<u>Valuta (in € mln.)</u>				
Amerikaanse dollar	945	54%	907	51%
Euro	346	20%	386	22%
Britse pond	129	7%	169	9%
Japanse yen	166	9%	163	9%
Zwitserse frank	100	6%	96	5%
Deense kroon	28	2%	36	2%
Zweedse kroon	33	2%	34	2%
Noorse kroon	2	0%	2	0%
Totaal	1.749	100%	1.793	100%
<u>Sector (in € mln.)</u>				
Energie	36	2%	63	4%
Grondstoffen	52	3%	60	3%
Industrie	99	6%	124	7%
Consumentendiensten	77	4%	88	5%
Consumentengoederen	199	11%	191	11%
Gezondheidszorg	193	11%	203	11%
Financiële instellingen	124	7%	162	9%
Informatietechnologie	130	7%	116	6%
Telecommunicatie	57	3%	0	0%
Utilities	57	3%	49	3%
Overige (beleggingsfondsen)	725	41%	737	41%
Totaal	1.749	98%	1.793	100%

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden omvatten beleggingen in reguliere staats- en bedrijfsobligaties, obligaties die gekoppeld zijn aan de inflatie, deposito's, hypotheeklen of beleggingen in fondsen met een aanmerkelijk belang in vastrentende beleggingen. De categorie supranationals bevat obligaties die zijn uitgegeven door overheidsinstanties anders dan nationale overheden, zoals de Europese Investeringsbank. In navolgende tabellen worden de beleggingen in vastrentende waarden uitgesplitst naar categorie, looptijd, valuta, credit rating en regio.

	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
<u>Categorie (in € mln.)</u>				
Staatsobligaties	1.585	32%	1.695	36%
Supranationals	82	2%	40	1%
Credits	926	19%	948	20%
Inflation-linked obligaties	888	18%	798	17%
Hypotheeklen	1.053	21%	749	16%
Deposit	0	0%	-54	-1%
Funds (EMD / PPS / USHY)	450	9%	509	11%
Totaal	4.984	101%	4.685	100%
<u>Looptijd (in € mln.)</u>				
< 1 jaar	36	1%	-27	-1%
1-3 jaar	157	3%	177	4%
4-5 jaar	232	5%	194	4%
6-10 jaar	1.517	30%	1.420	30%
11-20 jaar	698	14%	682	15%
> 20 jaar	841	17%	981	21%
Funds (incl.pps)	1.503	30%	1.258	27%
Totaal	4.984	100%	4.685	100%
<u>Valuta (in € mln.)</u>				
Euro	4.098	82%	3.747	80%
Deense kroon	0	0%	0	0%
Zweedse kroon	15	0%	19	0%
Amerikaanse dollar	871	17%	919	20%
Totaal	4.984	99%	4.685	100%
<u>Credit Rating (in € mln.)</u>				
<i>Investment grade</i>				
Aaa	1.865	37%	1.680	36%
Aa	1.905	39%	1.739	38%
A	233	5%	251	5%
Baa	603	12%	631	13%
<i>Speculative grade</i>				
Ba	309	6%	329	7%
≤B	69	1%	55	1%
geen rating	0	-	-	-
Totaal	4.984	100%	4.685	100%

<u>Regio (in € mln.)</u>	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
België	136	3%	259	6%
Duitsland	836	17%	844	18%
Emerging Markets	205	4%	586	13%
Finland	187	4%	176	4%
Frankrijk	474	10%	458	10%
Italië	40	1%	39	1%
Ierland	64	1%	73	2%
Nederland	1.828	37%	873	20%
Oostenrijk	189	4%	185	4%
Supranationals	82	2%	40	1%
Verenigde Staten	786	16%	842	18%
Verenigd Koninkrijk	64	1%	73	2%
Overig	93	0%	237	1%
Totaal	4.984	100%	4.685	100%

Derivaten

Derivaten zijn afgeleide producten die door PDN gebruikt worden om specifieke risico's af te dekken of op een effectieve manier de risicopositionering op bepaalde markten te verkleinen of te vergroten. Voor derivaten zijn strikte restricties afgeleid die voortdurend door PDN worden bewaakt. In de navolgende tabellen worden de verschillende derivaten uitgesplitst naar categorie en valuta.

<u>Categorie (in € mln.)</u>	<u>2020</u>			<u>2019</u>		
	Activa	Passiva	Totaal	Activa	Passiva	Totaal
FX forwards	45	-3	42	21	-12	9
Totaal	45	-3	42	21	-12	9

<u>Valuta (in € mln.)</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>
Japanse yen	1	1
Canadese dollar	0	0
Zweedse kroon	1	0
Deense kroon	0	0
Nieuw-Zeelandse dollar	1	0
Noorse kroon	0	1
Zwitserse frank	0	0
Australische dollar	1	3
Britse pond	0	-1
Amerikaanse dollar	26	4
Euro	11	1
Totaal	41	9

Op beleggingen in valuta buiten de eurozone loopt PDN valutarisico. Strategisch wordt 100% van het valutarisico binnen de matchingportefeuille afgedekt en 65% voor de grootste valuta (US-dollar, Britse pond, Japanse yen en Zwitserse frank) binnen de rendementsportefeuille exclusief de alternatieve beleggingen.

Doordat de rentegevoeligheid van de verplichtingen (TV) afwijkt van de rentegevoeligheid van de beleggingen, loopt PDN renterisico. Om dit risico te mitigeren, hanteerde PDN ultimo 2020 strategisch een ex-ante afdekking van het nominale renterisico van 31%. De renteaafdekking wordt vormgegeven door de matchingportefeuille en kan (indien nodig) worden aangevuld met een swapportefeuille. Ultimo 2020 heeft PDN geen posities in renteswaps.

Met futures wordt de exposure naar aandelenmarkten en/of de rente vergroot of verkleind. De door PDN gebruikte futures hebben doorgaans een looptijd van drie maanden, waarna deze al dan niet verlengd worden. Ultimo 2020 heeft PDN geen posities in aandelen futures, wel in rentefutures.

<u>Rente-futures (in € mln.)</u>	<u>2020</u>			<u>2019</u>		
	Exposure	Waarde	Onderpand	Exposure	Waarde	Onderpand
Euro-Bund Future	45	-	-	130	-	-
Euro-Buxl Future	0	-	-	23	-	-
Totaal	45	-	-	153	-	-

Overige Beleggingen

Overige beleggingen omvatten onder meer beleggingen in infrastructuur, renewable energy, venture capital en beleggingen in mixfondsen. De mixfondsen beleggen in nominale staatsleningen, inflation linked obligaties, credits, aandelen en commodities, waarbij de verhouding tussen de verschillende beleggingscategoriën verschilt afhankelijk van de economische omstandigheden en de visie op de financiële markten.

<u>Categorie (in € mln.)</u>	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
Mixfund	0	0%	155	33%
Infrastructuur	221	48%	211	45%
Renewable Energy	59	13%	75	16%
Microfinance	30	7%	29	6%
Venture Capital	1	0%	1	0%
Goud	148	32%		
Totaal	459	100%	471	100%
<u>Valuta (in € mln.)</u>				
Euro	434	95%	439	93%
Britse pond	25	5%	32	7%
Totaal	459	100%	471	100%

Aanvullende toelichting

- PDN belegt niet direct in de premiebijdragende ondernemingen.
- Met de custodian is overeengekomen dat aandelen kunnen worden uitgeleend aan derden. Hierbij wordt het juridisch eigendom overgedragen, maar blijven de aandelen economisch eigendom van PDN. Voor het uitlenen wordt een vergoeding betaald aan PDN. Hieraan gekoppeld wordt onderpand gestort in de vorm van stukken (aandelen of vastrentende waarden van hoge kredietwaardigheid) ter afdekking van de uitgeleende stukken. Op dagbasis worden de leenposities en het onderpand gemonitord. Ultimo 2020 waren

er voor €110,4 mln. aan beleggingen uitgeleend, waarvoor €110,8 mln. onderpand gestort was. Over de hoogte en de kredietwaardigheid van het onderpand zijn contractuele afspraken gemaakt met de bewaarbank. PDN heeft de mogelijkheid om restricties op te leggen over het stembeleid van de uitgeleende aandelen.

- Vorderingen en schulden inzake beleggingen zijn conform RJ610 toegewezen aan de betreffende beleggingscategorie.
- Alle beleggingen die in de toelichting zijn vermeld, zijn het saldo van de beleggingen voor zowel de reguliere pensioenregeling als de PPS- en NPR-regelingen. Per saldo is 0,7% van alle beleggingen ten behoeve van de PPS- en NPR-regelingen.

Mutatatieoverzicht

In navolgend overzicht zijn de mutaties in de verschillende belegging categorieën te zien.

MUTATIEOVERZICHT	Indeling jaarrekening							(in € mln.)
	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overig	Derivaten activa	Derivaten passiva	Liq.M & Ov V / S	Totaal
Waarde 31-12-2019	590	1.793	4.685	471	21	-12	12	7.560
Aankopen	59	246	967	188			0	1.460
Verkopen	-55	-298	-866	-156			0	-1.375
Waardeontwikkeling/ov. Posten	-55	8	198	-44	24	9	-60	80
Waarde 31-12-2020	539	1.749	4.984	459	45	-3	-48	7.725

Aansluiting balans en interne portefeuilles

In navolgend overzicht is de aansluiting weergegeven tussen de beleggingsportefeuilles (linkerzijde) van PDN en de indeling zoals deze in de jaarrekening gehanteerd wordt (bovenzijde). De grootste verschillen zitten in de toewijzing van de beleggingen uit de beleggingscategorie Alternatives aan de beleggingscategorieën zoals deze in de RJ610 zijn vastgesteld. Daarnaast worden liquide middelen verantwoord onder de relevante beleggingsportefeuilles waaraan de liquide middelen vanuit het portefeuillebeheer toewijsbaar zijn. Dit gebeurt conform de voorschriften zoals deze gelden vanuit GIPS®, de wereldwijde standaarden voor de berekening van beleggingsrendementen. Verder is in het navolgende overzicht de indeling per beleggingscategorie weergegeven volgens RJ290. Hierbij wordt in de waardering van het vermogen op marktwaarde onderscheid gemaakt tussen:

- Level 1: waardering op basis van genoteerde marktprijzen
- Level 2: waardering op basis van onafhankelijke taxatie
- Level 3: waardering op basis van netto-contante-waarde berekening
- Level 4: waardering niet op basis van waarneembare beursnotering, maar op basis van een andere geschikte methode (extern gevalideerde modellen, overeengekomen uitgangspunten en jaarverslagen)

		Indeling jaarrekening							(in € mln.)
TRANSPONATIELABEL		Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Derivaten activa	Derivaten passiva	Liq. M & Ov V / S	Totaal
Interne indeling	Matchingportefeuille			4.410				-1	4.409
	Nominale staatsleningen			1.789				16	1.805
	Inflation-linked bonds			773				7	780
	Investment grade credits			680				3	683
	Hypotheke			1.053				-27	1.026
	Erfpacht			115				0	115
	Rendementsportefeuille	539	1.749	574	459	45	-3	-3	3.360
	Valuta overlay					45	-3	-16	26
	Aandelen		1.749					7	1.756
	Obligaties			574				8	582
	Onroerend Goed	368						-3	365
	Alternatieve Beleggingen	171			459			1	631
	Liquiditeiten			0				-44	-44
	Totaal	539	1.749	4.984	459	45	-3	-48	7.725
RJ 290	level 1	368	1.508	4.281	148	45	-3	-48	6.299
	level 2								0
	level 3			122					122
	level 4	171	241	581	311				1.304
	Totaal	539	1.749	4.984	459	45	-3	-48	7.725

De beleggingen in Level 4 bestaan voor €311 mln. uit participaties in alternatieve beleggingen, €241 mln. uit aandelenfondsen die door externe managers worden beheerd, €171 mln. uit niet-beursgenoteerd vastgoed en voor €581 mln. aan vastrentende waarden. De waardering ten behoeve van dit jaarverslag van de beleggingen die door externe managers worden beheerd, gebeurt gedeeltelijk op basis van nog niet extern gevalideerde opgaven van de externe managers.

Ultimo 2020 is eenzelfde werkwijze toegepast waarbij de in de jaarrekening opgenomen cijfers per saldo 0,29% afwaken van de definitieve gevalideerde cijfers van de externe managers.

Grote posten

In navolgend overzicht worden de grootste posten weergegeven waar PDN in belegt. Hierbij zijn alle beleggingen weergegeven die een groot deel van het balanstotaal uitmaken. Beleggingen in dezelfde categorie van dezelfde debiteur zijn gesaldeerd.

GROTE POSTEN

Vastrentende waarden

	2020	2019
Duitse staat	9,2%	9,1%
Verenigde staten	6,5%	7,1%
Nederlandse staat	7,4%	5,0%
Franse staat	4,4%	4,3%
Belgische staat	1,3%	3,0%
Oostenrijkse staat	2,6%	2,5%
Finse staat	2,5%	2,3%

Toelichting vorderingen en overlopende activa

Gecedeerde rechten zijn door PDN overgenomen uitkeringsverplichtingen van andere pensioenfondsen voor pensioengerechtigde deelnemers. PDN heeft een vordering op deze pensioenfondsen ter hoogte van de

voorziening. De overige debiteuren bestaan uit nog te ontvangen dividenden en nog te ontvangen bedragen uit hoofde van beleggingstransacties.

Toelichting overige activa

Overige activa bestaan uit de saldi van diverse bankrekeningen in verschillende valuta.

Liquide Middelen (in € mln.)

	<u>2020</u>	<u>2019</u>
ING Bank EURO	-4	1
KasBank EURO	15	0
KasBank non-EURO (diverse valuta)	7	3
Collateral Insight	33	6
Collateral JP Morgan	25	25
Totaal	76	35

Toelichting Pensioenfondreserve

De pensioenfondreserve bestaat uit het verschil tussen de verplichtingen en bezittingen van het pensioenfonds. PDN onderscheidt in zijn jaarrekening geen bestemmingsreserves. In 2020 is het resultaat van -/- €311 mln. aan de pensioenfondreserve toegevoegd. Hierdoor resulteert een pensioenfondreserve van €-/-23 mln.

Vermogen / Voorziening / Dekkingsgraad

	Vermogen € mln.	Voorziening € mln.	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
			EV € mln.	Dg %	EV € mln.	Dg %
Stand primo	7.541	7.253	288	104,0	324	105,0
Premie						
- Ontvangen premie	117					
- Pensioenopbouw		144				
Resultaat op premie			-27	-0,4	-6	-0,2
Uitkeringen						
- Betaalde pensioenuitkeringen	-228					
- Ontrekking voor pensioenuitkeringen		-228				
Resultaat op uitkeringen			-	0,1	-	0,2
Toeslagverlening		-				
Toeslagen			-	-	-	-
Beleggingen						
- Beleggingsopbrengsten	288					
- Rentetoevoeging pensioenverplichtingen		-21				
- Wijziging rente pensioenverplichtingen		839				
Resultaat op Beleggingen			-530	-6,4	-33	0,8
Overige resultaten						
- Resultaat op kanssystemen	-	-13				
- Resultaat wijziging overlevingsgrondslagen	-	-229				
- Kosten	-1	-2				
- Overige resultaten	1	-2				
Langleven en overige resultaten			246	2,4	3	-1,8
Stand ultimo	7.718	7.741	-23	99,7	288	104,0

Het minimaal vereist eigen vermogen is vastgesteld op 4,2% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. Het minimaal vereist eigen vermogen ultimo 2020 bedraagt €325 mln. Het vereist eigen vermogen is het vermogen dat behoort bij de evenwichtssituatie van het pensioenfonds en is vastgesteld op 18,4% van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. In die situatie is het eigen vermogen zodanig vastgesteld dat met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van één jaar over minder vermogen beschikt dan de hoogte van de technische voorziening. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt uitgegaan van de door DNB ontwikkelde gestandaardiseerde methode. Ultimo 2020 bedraagt het vereist eigen vermogen €1.428 mln.

Vaststelling Vereist Eigen Vermogen (VEV)

	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
	€ mln.	%	€ mln.	%
S1 Renterisico	25	0,3	167	2,3
S2 Zakelijke waarden risico	1.066	13,7	924	12,7
S3 Valutarisico	313	4,0	236	3,2
S4 Grondstoffenrisico	159	2,0	-	-
S5 Kredietrisico	459	5,9	425	5,8
S6 Verzekeringstechnisch risico	205	2,6	191	2,6
Effect correlatie	-799	-10,1	-628	-8,5
Totaal	1.428	18,4	1.315	18,1

De vereiste dekkingsgraad is ten opzichte van 2019 gestegen met 0,3%-punt naar 118,4%. Het vereist eigen vermogen wordt afgezet tegen het beschikbare vermogen voor risico fonds en risico deelnemer inclusief vorderingen en schulden minus het vermogen voor de variabele uitkeringen.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste 12 ultimo maanddekkingsgraden. De beleidsdekkingsgraad bedroeg ultimo 2020 95,5%. Dit betekent dat PDN zich (nog steeds) in een reservetekort bevindt en als gevolg hiervan in maart 2020 een hernieuwd herstelplan indiende bij DNB.

Het vereist eigen vermogen is ultimo 2020 vastgesteld op basis van de strategische beleggingsmix. De feitelijke mix kan op enig moment afwijken van de strategische mix uit hoofde van tactische overwegingen, maar deze afwijking blijft beperkt tot de afgegeven tactische bandbreedte. Het meest waarschijnlijke is een terugkeer naar de strategische mix. Ultimo 2020 gaan we uit van de strategische mix zoals die geldt vanaf 1 februari 2021. Alleen als de werkelijke mix structureel afwijkt van de strategische mix, geldt deze laatste als uitgangspunt bij het vaststellen van het vereist eigen vermogen.

Onderstaand overzicht geeft de reservepositie van PDN ultimo 2020 weer. Dit is een momentopname op basis van de dekkingsgraad van 99,7% zonder 12-maandsmiddeling ultimo 2020.

Toereikendheidstoets

Aanwezig toetsvermogen
Af: TV
Af: minimaal vereist eigen vermogen
Dekkingspositie
Af: vereist eigen vermogen*
Reservepositie (reservetekort)

€ mln.	% van TV
7.718	99,7%
7.741	100,0%
325	4,2%
-348	-4,5%
1.103	14,2%
-1.451	-18,7%

* excl. minimaal vereist eigen vermogen

Toelichting technische en overige voorzieningen

De technische voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de verzekerden verkregen pensioenaanspraken. Bij de berekening van de pensioenverplichtingen is uitgegaan van de op balansdatum geldende pensioenreglementen.

Voorzieningen (in € mln.)

	2020	2019
TV risico fonds	7.683	7.195
Pensioenregelingen	7.679	7.191
Prepensioenspaarregeling	5	4
TV risico deelnemer	58	58
Prepensioenspaarregeling (PPS)	43	46
Nettopensioenregeling (NPR)	15	12
Toedelingskring variabele uitkering (TVU)	0	0
Totaal Technische voorzieningen	7.741	7.253
Overige voorzieningen	0	16
Voorziening VPL vermogen	0	16

De technische voorziening voor risico van PDN bedraagt €7.683 mln. In de voorziening voor risico van de deelnemers (totaal €58 mln.) is inbegrepen een voorziening voor de prepensioenspaarregeling van €43 mln. en voor de nettopensioenregeling van €15 mln. De totale technische voorziening voor de berekening van de dekkingsgraad komt hiermee uit op €7.741 mln.

De overige voorziening bestond uit de voorziening VPL-vermogen. Dit betreft het vermogen dat vanuit een in 2011 in CAO-verband gesloten akkoord, gereserveerd is voor (gedeeltelijke) financiering van voorwaardelijke toekomstige toekenningen van versleeprechten in de periode 2016-2020. PDN belegt dit vermogen conform de reguliere beleggingsmix en voegt jaarlijks het behaalde beleggingsresultaat toe aan de voorziening VPL-vermogen. VPL-aanspraken worden naar rato toegekend, afhankelijk van de beschikbare middelen in de door PDN beheerde voorziening VPL-vermogen. Conform de pensioenovereenkomst bepaalt PDN aan het begin van ieder jaar (op basis van de hoogte van de voorziening VPL-vermogen en de kostprijs van volledige inkoop) het percentage dat toegekend kan worden. Aanpassing van de grondslagen vindt plaats bij besluit van het bestuur, als gevolg van bijvoorbeeld nieuwe overlevingstafels en/of als de ontwikkelingen bij PDN daartoe aanleiding geven.

Ultimo 2020 kende PDN de VPL-versleeprechten voor de laatste keer toe aan de PDN-deelnemers die hier nog recht op hebben. Dit is gebeurd op basis van de hoogte van de voorziening VPL-vermogen ultimo 2020. Net zoals

bij toekenning bij pensioneren in 2016 t/m 2020 leidt dit tot gedeeltelijke toekenning van de oorspronkelijk toegezegde versleeprechten. Na de toekenning ultimo 2020 zullen er geen VPL-versleeprechten meer worden toegekend. De overgebleven VPL-versleeprechten komen hiermee te vervallen.

De bijschrijving over het nettopensioenkapitaal binnen de NPR-regeling is gebaseerd op het behaalde rendement na aftrek van de vermogensbeheer- en transactiekosten. Het PPS-saldo van iedere deelnemer wordt maandelijks aangepast met het PPS-rendement, zijnde het nettorendement behaald over de beleggingen gerelateerd aan de PPS.

In de volgende tabel is een gedetailleerd overzicht opgenomen van de samenstelling van het verzekerdenbestand en de opbouw van de technische voorziening voor risico fonds en risico deelnemer. Om inzicht te krijgen in het aantal deelnemers met een prepensioenkapitaal in de PPS en een spaarkapitaal in de NPR zijn deze categorieën in de tabel apart weergegeven.

Categorie

	Aantal verzekerden		TV in € mln.	
	2020	2019	2020	2019
Totaal risico fonds	27.462	27.792	7.683	7.195
<i>Niet ingegaan</i>	14.480	14.692	4.400	3.990
Actieve deelnemers - mannen	4.326	4.431	2.019	1.891
Actieve deelnemers - vrouwen	1.517	1.554	393	333
Postactieven - mannen	6	8	4	4
Postactieven - vrouwen	-	2	-	0
Arbeidsongeschikten - mannen	194	201	119	111
Arbeidsongeschikten - vrouwen	89	88	32	26
Premievrijen (slapers) - mannen	5.589	5.706	1.473	1.328
Premievrijen (slapers) - vrouwen	2.759	2.702	360	297
<i>Ingegaan</i>	12.982	13.100	3.283	3.205
Ouderdomspensioenen - mannen	7.193	7.251	2.522	2.467
Ouderdomspensioenen - vrouwen	882	841	121	105
Partnerpensioenen - mannen	74	74	18	17
Partnerpensioenen - vrouwen	4.740	4.832	620	613
Wezenpensioenen	93	102	2	3
Totaal risico deelnemer	1.657	1.659	58	58
<i>Netto Pensioenregeling (NPR)</i>	898	852	15	12
Mannen	679	658	12	10
Vrouwen	219	194	3	2
<i>Prepensioenspaarregeling (PPS)</i>	737	797	43	46
Mannen	637	692	39	42
Vrouwen	100	105	4	4
<i>Toedelingskring variabele uitkering (TVU)</i>	22	10	0	-
Mannen	22	10	0	-
Vrouwen	-	-	-	-
TOTAAL VERZEKERDEN / VPV	29.119	29.451	7.741	7.253

Ontwikkeling Verzekerden in 2020	Deelnemers	Gewezen deelnemers	Ouderdoms-pensioen	Partner-pensioen	Wezen-pensioen
Beginstand	6.284	8.408	8.092	4.906	102
Toetredingen	402	-25	-	-	-
Einde deelnemerschap	-427	427	-	-	-
Waardeoverdracht	-	-62	-	-	-
Ingang pensioen	-116	-364	480	-	-
Overlijden	-11	-36	-451	-75	14
Afkoop / andere oorzaken	-	-	-46	-17	-23
Saldo mutaties	-152	-60	-17	-92	-9
Stand einde boekjaar	6.132	8.348	8.075	4.814	93

In de navolgende tabel is een overzicht opgenomen met een uitsplitsing van de actieve deelnemers van het pensioenfonds naar de verschillende werkgevers.

VERDELING ACTIEVE DEELNEMERS

	<u>2020</u>		<u>2019</u>	
	aantal	%	aantal	%
DSM werkgever	3.589	61,4%	3.706	61,9%
DSM NL Services B.V.	3.476	59,5%	3.593	60,0%
DSM Executive Services B.V.	111	1,9%	110	1,8%
Koninklijke DSM N.V.	2	0,0%	3	0,1%
Overige aangesloten werkgevers	2.254	38,6%	2.279	38,1%
AnQore B.V.	150	2,6%	150	2,5%
AOC Nederland B.V.	140	2,4%	134	2,2%
Bioprocess Pilot Facility B.V.	36	0,6%	35	0,6%
Brightlands Venture Partners B.V.	7	0,1%	6	0,1%
Centrient Pharmaceuticals Nederland B.V.	231	4,0%	278	4,6%
Chemelot Campus B.V.	72	1,2%	69	1,2%
Chemelot InScite	6	0,1%	9	0,2%
Euroresins Benelux B.V.	-	-	12	0,2%
Fibrant B.V.	335	5,7%	335	5,6%
InnoSyn B.V.	49	0,9%	51	0,9%
Patheon B.V.	7	0,1%	8	0,1%
Patheon Biologics B.V.	239	4,1%	228	3,8%
Sitech Services B.V.	784	13,4%	767	12,8%
Synres B.V.	98	1,7%	99	1,7%
Vynova Beek B.V.	100	1,7%	98	1,6%
Totaal	5.843	100,0%	5.985	100,0%

Toelichting overige schulden en overlopende passiva

Kortlopende Schulden (in € mln.)

	2020	2019
Schulden pensioenuitkeringen	0	5
Exploitatiekosten	1	1
Derivaten passief	3	12
Schulden aan kredietinstellingen	108	27
Schulden aan beleggingsinstellingen (hyp)	0	0
Overige schulden	28	2
Totaal	140	47

Er zijn geen overige schulden uit hoofde van herverzekering. Voor een uitsplitsing van de post derivaten passief zie de toelichting op derivaten.

Niet uit de Balans blijvende verplichtingen

Er waren ultimo 2020 de volgende verplichtingen die niet uit de balans blijken.

Commitments (in € mln.)

	Uncalled
Vastgoed	9
Hypotheken	95
Infrastructuur/ Renewable Energy	18
Totaal	122

Er zijn daarnaast meerjarige contracten met de uitvoeringsorganisatie DPS, de custodian CACEIS en diverse externe vermogensbeheerders afgesloten. Deze contracten zijn jaarlijks opzegbaar.

7.5.3 Toelichting op de staat van baten en lasten

Toelichting Premies

Premies (in € mln.)

	2020	2019
Premies werkgevers	81	80
Premies werknemers	20	20
Premies VPL	1	0
Inleg werknemers NPR	3	3
Totale premies	105	103

Voor de basisregeling bedraagt de door de werkgevers te betalen premie 24% van het vaste jaarsalaris. Het pensioengevend salaris is in 2020 gemaximeerd op €110.111. Deze feitelijke premie ad €104 mln. dient ter financiering van de opbouw van de pensioenrechten en kan verdeeld worden in €81 mln. van de werkgevers, €20 mln. van de werknemers en € 3 mln. inleg werknemers voor NPR. De ontvangen premie wordt getoetst aan de hand van de gedempte kostendeekkende premie, waarbij een verwacht rendement wordt gehanteerd. De feitelijke premie van €104 mln. (premies excl. VPL) is hoger dan de gedempte kostendeekkende premie ad €98

mln. en daarmee is de premie over 2020 kostendekkend. In de navolgende tabellen zijn de gedempte en de ongedempte kostendekkende premie uitgesplitst.

	2020	2019
Ongedempte Kostendekkende Premie (in € mln.)		
Premie pensioenopbouw actieven	120	94
Opslag voor toekomstige excassokosten	2	2
Risicopremies	9	8
Opslag vereist eigen vermogen	23	20
Opslag voor uitvoeringskosten	-	-
Totaal	154	124
Gedempte Kostendekkende Premie (in € mln.)		
Premie pensioenopbouw actieven	52	42
Opslag voor toekomstige excassokosten	1	1
Risicopremies	5	5
Opslag vereist eigen vermogen	10	9
Opslag voor uitvoeringskosten	-	-
Koopsom voorwaardelijke toeslagverlening	30	27
Totaal	98	84

De premie is vastgesteld voor een periode van vijf jaar (2016-2020). PDN ontvangt jaarlijks een vaste premie ter grootte van 24% van het vaste jaarsalaris die naar verwachting voldoende dekking bevat voor onder meer de pensioenopbouw en de risicopremies en de uitvoeringskosten. Daarbij is een mechanisme ingebouwd om in het derde jaar (2018) te evalueren of door de premie een voldoende bijdrage aan de dekkingsgraad over de volledige contractperiode wordt geleverd. De beoordeling heeft aangetoond dat, op basis van de inzichten in 2019, naar alle waarschijnlijkheid de bijdrage van de premie en de daarbij behorende pensioenopbouw over de periode 2016 t/m 2020 niet leidt tot een verlaging van de dekkingsgraad met meer dan 1%. PDN heeft de uitkomst hiervan teruggekoppeld aan vakorganisaties en DSM Nederland B.V. Op basis van deze uitkomst zijn er geen additionele afspraken gemaakt over eventuele verlaging van de pensioenopbouw voor de jaren 2019 en 2020.

In 2020 bedroeg het cumulatieve effect van premie op de dekkingsgraad over de periode 2016 t/m 2020 -/- 1,00%.

Cumulatief premie effect 2016 t/m 2020

2016	-0,04%
2017	-0,19%
2018	-0,17%
2019	-0,17%
2020	-0,43%
Totaaleffect 2016 t/m 2020	-1,00%

Toelichting Beleggingsopbrengsten

	2020	2019
<u>Directe Beleggingsopbrengsten (in € mln.)</u>		
Dividenden	96	98
Coupons	46	50
Gerealiseerd resultaat swaps	0	0
Overige	0	0
Totaal	142	148
<u>Indirecte Beleggingsopbrengsten (in € mln.)</u>		
Gerealiseerde waardemutaties	51	-54
Ongerealiseerde waardemutaties	108	773
Totaal	159	719
<u>Gerealiseerde Waardemutaties (in € mln.)</u>		
Vastgoed	7	7
Aandelen	-39	21
Vastrentende waarden	31	22
Derivaten	-8	-26
Overige (valutakoersen)	60	-78
Totaal	51	-54
<u>Ongerealiseerde Waardemutaties (in € mln.)</u>		
Vastgoed	59	59
Aandelen	-107	413
Vastrentende waarden	99	264
Derivaten	24	24
Overige (valutakoersen)	33	13
Totaal	108	773

Toelichting Uitkeringen

Uitkeringen (in € mln.)	2020	2019
Ouderdomspensioen	165	161
Nabestaandenpensioen	56	57
Wezenpensioen	0	0
Arbeidsongeschiktheidspensioen	2	2
Prepensioenregeling	5	9
Overige	0	0
Totaal	228	229

Toelichting mutatie Technische Voorziening

Ontwikkeling Pensioenverplichtingen (in € mln.)	Risico fonds		Risico deelnemer	
	2020	2019	2020	2019
Technische voorziening ultimo vorig boekjaar	7.195	6.437	58	57
Benodigd voor pensioenopbouw	133	95	3	3
Benodigd voor risicodekkingen	9	8	-	-
Toevoeging i.v.m. kosten	2	2	-	-
Benodigde interesttoevoeging TV	-23	-15	2	4
Overgenomen pensioenverplichtingen	3	5	-	-
Uitkeringen	-228	-229	-	-
Vrijgevallen voor kosten uit de TV	-5	-5	-	-
Overgedragen pensioenverplichtingen	-1	-5	-	-
Toeslagverlening actieve deelnemers	-	-	-	-
Toeslagverlening gewezen deelnemers	-	-	-	-
Toeslagverlening gepensioneerden	-	-	-	-
Wijziging a.g.v. verandering RTS	839	898	-	-
Wijziging van actuariële grondslagen/methoden	-229	0	-	-
Overige incidentele mutaties	-4	-2	-	1
Kanssystemen - sterfte	-19	2	-	-
Kanssystemen - arbeidsongeschiktheid	7	2,00	-	-
Kanssystemen - mutaties	5	4	-6	-7
Kanssystemen - overige technische grondslagen	-1	(2,00)	-	-
Totaal mutaties voorziening	488	758	-1	1
Technische voorziening ultimo boekjaar	7.683	7.195	57	58

Toelichting saldo waardeoverdrachten

Het saldo van waardeoverdrachten bestaat uit betaalde afkopen en ontvangen bedragen voor inkopen.

Toelichting uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten betreffen kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling door DPS en rechtstreeks bij PDN in rekening gebrachte uitvoeringskosten. Uitvoeringskosten die gerelateerd zijn aan vermogensbeheer worden bij de beleggingsresultaten in mindering gebracht. De uitvoeringskosten zijn uitgebreid toegelicht in hoofdstuk 3.2 van het bestuursverslag.

7.5.3 Bestemming saldo Baten en Lasten

Het saldo van de baten en lasten van €36 mln. is toegevoegd aan de pensioenfondsreserve.

7.5.4 Beloning bestuurders

De totale bezoldiging van de bestuurders van PDN (incl. BTW) (€ 346.580 voor zowel intern en extern), de leden van het VO (€24.785) en de leden van het RvT (€70.180) bedroeg in het verslagjaar €441.545 (2019: €410.187); een en ander conform het navolgend schema.

<u>Beloning Bestuurders (bruto)</u>	<u>2020</u>	<u>2019</u>	
Bestuur:			
Bestuurslid (Voorzitter en plv Vz en Cie. Vz)	37.500	37.500	
Bestuurslid (werkgever / werknemer)	25.000	25.000	*
Bestuurslid (pensioengerechtigden)	25.000	25.000	
Bestuurslid (extern)	30.000 - 50.000	30.000-50.000	
Verantwoordingsorgaan:			
Voorzitter	4.500	4.500	
Pensioengerechtigden	3.500	3.500	
Werkgever / Werknemer	3.500	3.500	*
Raad van Toezicht:			
Voorzitter	18.000 - 22.000	18.000 - 22.000	
Leden	16.000 - 20.000	16.000 - 20.000	
Externe beleggingsadviseurs	16.000	16.000	
SFH Interne audit (in kring van bestuur)	25.000	25.000	

* Vergoeding vervalt aan werkgever

Bedragen in de tabel zijn excl. BTW

7.5.5 Honoraria accountant

Conform artikel 382a Titel 9 Boek 2 BW is PDN verplicht informatie over de omvang en samenstelling van de vergoeding van de accountantsorganisatie in het jaarverslag op te nemen. De externe accountant is Ernst & Young Accountants LLP. In navolgende tabel is het honorarium van de externe accountant per type opdracht exclusief BTW opgenomen. De kosten voor andere controleopdrachten bestaan uit de controle van de actuariële basisgegevens en DNB jaarstaten.

Honoraria Accountant (in €)	2020	2019
Onderzoek naar de jaarrekening	77.138	51.760
Andere controle-opdrachten	9.540	9.540
Advies op fiscaal terrein	-	-
Andere niet-controleren diensten	-	-
Totaal	86.678	61.300

7.5.6 Toelichting actuariële analyse

Op basis van de actuariële analyse kan geanalyseerd worden, wat in het afgelopen jaar de impact is geweest van verschillende risico's die door het bestuur zijn benoemd in paragraaf 5.3.

	(in € mln.)	
	2020	2019
Benodigde interest	21	16
Wijziging rentetermijnstructuur	-839	-244
Beleggingsopbrengsten	288	-132
Premie	-27	-3
Waardeoverdrachten	0	0
Kosten	1	1
Uitkeringen	0	0
Kanssystemen	13	2
Toeslagverlening	0	0
Overige incidentele mutaties	233	30
Andere oorzaken	-1	3
Totaal Resultaat	-311	-327

In 2020 is een negatief resultaat behaald van €311 mln. Om de verschillende verlies- en winstbronnen die tot dit resultaat hebben geleid inzichtelijk te maken is een actuariële analyse uitgevoerd. Het negatieve resultaat van 2020 was met name het gevolg van de gedaalde marktrente (€839 mln.) met daar tegenover een stijging van de waarde van beleggingen (€288 mln.).

7.5.7 Toelichting op het kasstroomoverzicht

Kasstroom uit pensioenactiviteiten

De kasstroom uit pensioenactiviteiten is per saldo €130 mln. negatief. Dit wordt met name veroorzaakt door de samenstelling van het deelnemersbestand van PDN. PDN kent relatief veel pensioengerechtigde ten opzichte van het aantal actieve deelnemers, waardoor de ontvangen premie lager is dan de uitbetaalde uitkeringen.

Kasstroom uit beleggingsactiviteiten

De kasstroom uit beleggingsactiviteiten bestaat uit kasstromen gerelateerd aan aan- en verkopen en kasstromen gerelateerd aan rendement. De kasstromen uit aan- en verkopen en beleggingsrendementen was per saldo €91 mln.

Over 2020 is de netto kasstroom €39 mln. negatief.

7.6 Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland heeft de jaarrekening 2020 vastgesteld in de vergadering van 26 mei 2021.

Mevrouw E.I. Schippers (voorzitter)

De heer A.M.J. de Boer

Mevrouw M.E.A. van Boom

Mevrouw M.E.P.J. van Heeswijk-Kuster

De heer J.M.H. Op Heij

De heer K.A. Pikaart

De heer W.M.C. Reinartz

De heer E.P. de Vries

7.7 Goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht

De leden van de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland hebben de jaarrekening 2020 goedgekeurd.

Mevrouw C.P.M. Teunissen (voorzitter)

Mevrouw M.J. Hoekstra

De heer J.C. Kragt

OVERIGE GEGEVENS

8 OVERIGE GEGEVENS

8.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2020

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2020 van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland te Heerlen gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland per 31 december 2020 en van het resultaat over 2020 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2020
- de staat van baten en lasten over 2020
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie *Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening*.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland (hierna: het pensioenfonds) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Materialiteit	€ 57,9 miljoen (2019: € 56,6 miljoen)
Toegepaste benchmark	0,75% van het pensioenvermogen per 31 december 2020, zijnde het totaal van de technische voorzieningen en het stichtingskapitaal en reserves.
Nadere toelichting	Wij hebben voor deze grondslag gekozen omdat dit het vermogen betreft dat de basis vormt voor de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Voor het bepalen van het percentage hebben wij gelet op de financiële positie van het pensioenfonds en de mate waarin de beleidsdekkingsgraad zich rondom een kritieke grens bevindt. Aangezien het pensioenfonds in een herstelsituatie zit maar de beleidsdekkingsgraad per jaareinde niet dichtbij een kritieke grens ligt, hebben wij een percentage van 0,75%

gehanteerd. De wijze waarop wij de materialiteit hebben bepaald, is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand boekjaar.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van toezicht en het bestuur overeengekomen dat wij aan de raad van toezicht en het bestuur tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 2,9 miljoen rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van toezicht en het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

In vergelijking met voorgaand jaar, hebben wij geen wijzigingen aangebracht in de kernpunten van onze controle.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ontwikkeling van de (beleids)dekkingsgraad

Risico

De solvabiliteit van een pensioenfonds wordt gemeten aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad brengt de verhouding tussen de (netto) activa en pensioenverplichtingen tot uitdrukking en is daarmee een graadmeter voor de financiële positie van een pensioenfonds. De beleidsdekkingsgraad is de gemiddelde dekkingsgraad van de twaalf maanden voorafgaand aan het moment van vaststelling.

Het pensioenfonds is wettelijk verplicht om de beleidsdekkingsgraad te hanteren als basis voor bepaalde beleidsbeslissingen, bijvoorbeeld inzake indexatie en kortingen. Daarnaast is de beleidsdekkingsgraad onder meer van belang om te bepalen of het pensioenfonds voldoende buffers heeft.

De dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad zijn toegelicht in toelichting op de balans (7.5.2) onder 'Toelichting pensioenfondsreserve'.

Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de (beleids)dekkingsgraad niet juist wordt vastgesteld.

Onze controleaanpak

Door controle van de balans onderzoeken wij de samenstellende delen van de dekkingsgraad.

De balans en daarmee de dekkingsgraad per 31 december 2020 hebben wij mede met gebruikmaking van de werkzaamheden van de certificerend actuaire gecontroleerd. Wij hebben de ontwikkelingen in de financiële positie van het pensioenfonds beoordeeld op basis van het actuair rapport van de certificerend actuaire en onze controle van de

	jaarcijfers. Vanwege de gevoeligheid van schattingselementen hebben wij specifiek aandacht besteed aan de waardering van de (illiquide) beleggingen en de waardering van de technische voorzieningen. De werkzaamheden die wij in dit kader hebben uitgevoerd zijn in de kernpunten hierna beschreven. Wij controleren geen andere maandelijkse dekkingsgraden dan de dekkingsgraad ultimo boekjaar. Ten aanzien van andere maandelijkse dekkingsgraden hebben wij de navolgende toetsingswerkzaamheden verricht, die minder zekerheid geven dan een controle van twaalf maandsdekkingsgraden: • Wij hebben de opzet van het totstandkomingsproces van de berekening van de maandelijkse dekkingsgraad onderzocht alsmede de juiste maandoerekening van zogenaamde key items vastgesteld. Dit jaar zijn de overgang naar de Prognosetafel AG2020 en de aanpassing van de PDN-ervaringssterfte als key items geïdentificeerd. • Daarnaast heeft de certificerende actuaire een plausibiliteitstoets uitgevoerd op de ontwikkeling van de dekkingsgraad gedurende het jaar in relatie tot de ontwikkelingen in de belangrijkste factoren, zoals de rentecurve. Wij hebben kennisgenomen van de uitkomst van deze werkzaamheden van de certificerende actuaire.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd in de vaststelling van de dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad per 31 december 2020.

Waardering en toelichting van beleggingen zonder genoteerde marktprijzen

Risico	De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds. Alle beleggingen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. Voor een groot deel van de beleggingen is deze marktwaarde te verifiëren aan transacties die tot stand zijn gekomen op de financiële markten (level 1). Er zijn ook beleggingen die worden gewaardeerd op basis van netto contante waardeberekeningen of een andere geschikte methode, waaronder de intrinsieke waarde per participatie voor posities in niet-(beurs)genoteerde fondsen. De waarderingsonzekerheid neemt inherent toe bij netto contante waardeberekeningen en hangt samen met de beschikbaarheid en toepasbaarheid van marktgegevens. Bij de stichting betreffen dit de posities in vastrentende waarden (erfpacht). De posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen, met beleggingen in met name aandelenvastgoed, aandelenfondsen, vastrentende waarden, infrastructuur, renewable energy en microfinance kennen eveneens inherente waarderingsonzekerheid doordat de waarde wordt ontleend aan de meest recente, niet-gecontroleerde rapportages van de fondsmanagers. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de beleggingen beschreven in de grondslagen voor de waardering (7.5.1) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans (7.5.2). Uit deze toelichting blijkt dat er per 31 december 2020 voor € 1.426 miljoen is belegd in beleggingen zonder genoteerde marktprijzen. € 1.304 miljoen daarvan is belegd via fondsmanagers, waarbij de betreffende beleggingsfondsen niet (beurs)genoteerd zijn. Daarnaast is per saldo € 122 miljoen belegd in erfpacht.
--------	---

	Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen niet juist gewaardeerd zijn en dat de toelichting niet voldoet aan relevante verslaggevingsvereisten.
Onze controleaanpak	Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de beleggingen per 31 december 2020. - Voor de posities in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen hebben wij de aansluiting vastgesteld met de door een accountant gecontroleerde rapportage van de fondsmanagers per 31 december 2020. Voor de posities waarvoor geen gecontroleerde opgave beschikbaar was en de waardering is gebaseerd op recente rapportages van de fondsmanagers, hebben wij de betrouwbaarheid op alternatieve wijze vastgesteld, onder andere door gebruik te maken van back-testing (met gecontroleerde jaarrekeningen) en de monitoring procedures van de uitvoeringsorganisatie onderzocht. Wij hebben vastgesteld of de gekozen waarderingsgrondslagen en de belangrijkste uitgangspunten daarbij aansluiten op de grondslagen van het pensioenfonds. - Voor de waardering van erfpacht hebben wij een controle uitgevoerd op het gehanteerde waarderingsmodel en op de gehanteerde input waaronder de uit de markt afgeleide gegevens zoals rentecurves. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij eigen waarderingsspecialisten betrokken. Tevens hebben wij de toelichtingen met betrekking tot de beleggingen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering van de beleggingen zonder genoteerde marktprijzen per 31 december 2020 en de gerelateerde toelichting in de jaarrekening.

Waardering van en toelichting ten aanzien van de technische voorzieningen

Risico	De technische voorzieningen betreffen een significante post in de balans van het pensioenfonds. De technische voorzieningen dienen krachtens de Pensioenwet te worden gewaardeerd op marktwaarde. De waardering is gevoelig voor de gehanteerde (actuariële) veronderstellingen en schattingselementen. Hier ligt een aantal belangrijke conventies aan ten grondslag namelijk dat voor de waardering uitgegaan wordt van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur alsmede de meest recente informatie (tafels) omtrent de levensverwachting, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). In aanvulling op de tafels wordt gecorrigeerd voor de ingeschatte ervaringssterfte bij het pensioenfonds, zijnde de specifieke PDN ervaringssterfte. Deze veronderstellingen hebben tezamen met de hoogte van de kostenopslag, waaraan eveneens schattingen ten grondslag liggen, bijzondere aandacht gehad in onze controle. Het pensioenfonds heeft de waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen beschreven in de grondslagen voor de waardering (7.5.1) en een nadere toelichting opgenomen in de toelichting op de balans (7.5.2). Uit deze toelichtingen blijkt dat een (schattings)wijziging heeft plaatsgevonden door overgang naar nieuwe Prognosetafel AG2020 en aanpassing van de specifieke PDN ervaringssterfte. Dit heeft geleid tot een verlaging van de technische voorziening voor risico fonds met per saldo € 229 miljoen.
--------	---

	Het in het kader van onze jaarrekeningcontrole in aanmerking genomen risico is dat de technische voorzieningen niet toereikend gewaardeerd en toegelicht zijn.
Onze controleaanpak	Bij de controle van de technische voorzieningen hebben wij gebruikgemaakt van de werkzaamheden van de certificerend actuaire van het pensioenfonds. De certificerend actuaire onderzoekt onder meer de toereikendheid van de technische voorzieningen en de naleving van een aantal specifieke wettelijke bepalingen. De certificerend actuaire heeft daarbij gebruikgemaakt van de door ons in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens, waaronder de pensioenaanspraken van deelnemers. Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel over de jaarrekening als geheel hebben wij met de certificerend actuaire onze planning, werkzaamheden, verwachtingen en uitkomsten afgestemd voor de controle van boekjaar 2020. Hierbij hebben wij specifiek aandacht gevraagd voor de toets van de ervaringssterfte op basis van de toegepaste prognosetafels en de effecten van de wijzigingen hierin, de toereikendheid van de kostenopslag alsmede de toepassing van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. Wij hebben de gehanteerde waarderingsgrondslagen geëvalueerd en controlewerkzaamheden uitgevoerd op de waardering van de technische voorzieningen per 31 december 2020: • Daartoe hebben wij ons een beeld gevormd van de redelijkheid van de aannames en schattingen van het bestuur met betrekking tot de gekozen actuariële grondslagen, alsmede de uitkomsten van het actuariële grondslagenonderzoek en de gehanteerde waarderingsgrondslagen besproken met de certificerend actuaire. • Hierbij hebben wij met inachtneming van het oordeel van de certificerend actuaire en met gebruikmaking van onze eigen actuariële specialist gelet op de besluitvorming van het bestuur, de recentheid van beschikbaar grondslagenonderzoek, de toetsing op de onderbouwing van de daarin opgenomen veronderstellingen, de uitkomsten van beschikbare tussentijdse evaluaties, de uitkomsten van de actuariële analyse over meerdere jaren en de aanwezigheid van een consistente gedragslijn. • Daarnaast hebben wij controlewerkzaamheden uitgevoerd om de gehanteerde basisgegevens te toetsen, waaronder het evalueren van de juiste werking van de interne beheersmaatregelen bij de pensioenuitvoeringsorganisatie, het verrichten van aansluitwerkzaamheden met de pensioenadministratie voor wat betreft de aantallen en de aanspraken en het beoordelen van het verloop en de uitkomsten van de actuariële analyse. Tevens hebben wij de toelichtingen ten aanzien van de technische voorzieningen geëvalueerd.
Belangrijke observaties	Wij hebben geen materiële afwijkingen geconstateerd ten aanzien van de waardering per 31 december 2020 of de toelichting van de technische voorzieningen.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het verslag van het bestuur
- het verslag van de raad van toezicht
- de overige gegevens;
- het voorwoord, de kerncijfers, het duurzaamheidsverslag, de overige informatie, de summary in English en de bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van het bestuur en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om zijn werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Het besluit van het bestuur tot vaststelling van de jaarrekening is onderworpen aan de goedkeuring van de raad van toezicht.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Als gevolg van de Covid-19-maatregelen waren wij genoodzaakt om onze werkzaamheden met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2020 voor een groot deel op afstand uit te voeren. Om de beperkingen in verband met fysieke aanwezigheid en directe observatie te compenseren, hebben we op voornamelijk communicatietechnologieën gebruikt en schriftelijke informatie-uitwisseling om de controle-informatie te verkrijgen die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds zijn activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een pensioenfonds zijn continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;

- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Communicatie

Wij communiceren met de raad van toezicht en het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van toezicht en het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Den Haag, 28 mei 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.B. Spiessens RA

9. DUURZAAMHEIDS- VERSLAG

9 DUURZAAMHEIDSVERSLAG

1. Voorwoord

Op het moment van schrijven van dit duurzaamheidsverslag is Nederland, en grote delen van de rest van de wereld, nog steeds in de greep van het coronavirus. Het coronavirus heeft ervoor gezorgd dat wat vorig jaar nog zo vanzelfsprekend leek, nu ineens dat niet meer is. Het coronavirus leert ons dat óók wij als mensen heel kwetsbaar zijn en dat de hele wereld meer verweven is met elkaar dan we misschien ooit dachten. Een virus van waarschijnlijk dierlijke oorsprong dat de sprong naar de mens heeft gemaakt, ergens aan de andere kant van de wereld, heeft uiteindelijk de hele wereld veroverd en in zijn greep. De impact en schade ervan is niet in woorden te beschrijven. Gelukkig heeft het coronavirus weinig grip weten te krijgen op de ontwikkelingen die er op het gebied van duurzaamheid plaatsvinden. Zoals iedere crisis, herbergt een crisis gevaren én kansen. Dé kans om juist op dat moment de greep van het oude te verzwakken en deuren te openen voor het nieuwe. De pandemie leert ons als samenleving dat we juist veel meer rekening zouden moeten houden met wereldwijde bedreigingen voor ons bestaan zoals ook klimaatverandering. De menselijke en economische tol die het virus eist, hebben het belang van duurzaamheid juist nóg meer benadrukt.

In 2020 werden op het gebied van duurzaamheid en het bestrijden van klimaatverandering historische toezeggingen gedaan. Bedrijven, regeringen en beleggers schaarden zich achter het idee van ‘netto nul’: een economie die in 2050 niet méér CO₂ uitstoot dan dat ze uit de atmosfeer verwijdt. Dit wereldwijde streven naar ‘netto nul’ kan gezien worden als een voorbode van een enorme hervorming van de economie.

Ook wij nemen onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. PDN ziet het als zijn taak om te blijven zorgen voor een goed pensioen, in welke omstandigheid de wereld zich ook bevindt. Om een aantrekkelijk pensioen te kunnen bieden, nu en later, beleggen we de pensioenpremies van onze deelnemers op een verantwoorde manier. Talloze wetenschappelijke studies sterken ons in onze overtuiging dat duurzaamheid niet ten koste hoeft te gaan van het rendement op onze beleggingen. In tegendeel, juist door informatie over mens, milieu en goed ondernemingsbestuur mee te nemen in ons beleid en kaderstelling, worden meer weloverwogen beleggingsbeslissingen genomen. Zeker omdat we beleggen voor de lange termijn.

We meten de voortgang op het gebied van duurzaamheid met behulp van prestatie-indicatoren waarbij we per prestatie-indicator onszelf een minimaal te behalen norm hebben opgelegd. We streven ernaar om onze duurzaamheidsprestaties voortdurend te verbeteren. In dit duurzaamheidsverslag lichten wij ons duurzaamheidsbeleid toe en leggen wij verantwoording af over de belangrijkste resultaten op het gebied van duurzaamheid in 2020. Dit verslag bevat voorbeelden van initiatieven op het gebied van duurzaamheid die wij het afgelopen jaar ondernamen. We willen hiermee stakeholders informeren wat PDN doet aan duurzaamheid. Het duurzaamheidsverslag is een aanvulling op ons jaarverslag, waarin wij duurzaamheid bespreken in samenhang met de financiële prestaties van PDN. Dit biedt de mogelijkheid achtergrondinformatie en uitleg te geven over de beknopte, feitelijke rapportage in het jaarverslag. Zo streven wij naar optimale transparantie over onze maatschappelijke bijdrage en bedrijfsvoering.

In 2020 hebben we alle doelen die we onszelf bij iedere prestatie-indicator hebben opgelegd behaald. Een aantal initiatieven en resultaten die we op het gebied van duurzaamheid hebben gerealiseerd wil ik hier graag uitlichten.

In 2018 ondertekende PDN het IMVB-convenant en legde daarmee vast om de OESO-richtlijnen en VN Guiding Principles in te bedden in het duurzaamheidsbeleid van het pensioenfonds, de uitbesteding aan dienstverleners en de monitoring en rapportage daarover. De integratie van de OESO-richtlijnen en VN Guiding Principles verloopt via verschillende stappen. Vorig jaar integreerde PDN de OESO-richtlijnen en VN Guiding Principles in zijn duurzaamheidsbeleid. PDN onderschrijft nu in het duurzaamheidsbeleid de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights. Daarbij gebruikt PDN het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. We verwachten eveneens van onze fiduciaire manager, ESG-dienstverleners, vermogensbeheerders en van ondernemingen waarin we beleggen dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Ook willen wij ons in het kader van het IMVB-convenant focussen op bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen die voor onze deelnemers belangrijk zijn én als risicovol zijn geïdentificeerd voor de beleggingsportefeuille. Tegen deze achtergrond zijn een tweetal duurzaamheidsrisico's geïdentificeerd waarvoor extra aandacht zal zijn: klimaatverandering en controversiële wapens.

Daarnaast investeerden we in 2020 opnieuw in een 'green bonds'. Dit zijn obligaties waarmee beleggers investeren in duurzame projecten. PDN investeerde in 2020 onder andere in de eerste Duitse groene staatsobligatie. De green bond investeringen die we in 2020 hebben gedaan volgen op bestaande green bonds van bijvoorbeeld de Wereld Bank en de Nederlandse Staat waar PDN al in belegt.

Duurzaam investeren betekent voor PDN ook investeren in bedrijven die zich inzetten om producten te verduurzamen en zo bij te dragen aan een duurzamere wereld. In dit kader heeft PDN vorig jaar een investering gedaan in Fertiberia. Dit bedrijf zet zich in om nieuwe meststoffen te ontwikkelen waarbij er minder water nodig is en die milieuvriendelijker zijn in gebruik. Daarnaast wil dit bedrijf de eerste kunstmestfabriek in Europa neerzetten die emissievrij is en groene waterstof gebruikt.

Ook is de infrastructuurportefeuille uitgebreid met twee nieuwe investeringen. PDN heeft een nieuwe investering gedaan bij infrastructuurmanager DIF Capital Partners en een nieuwe investering gedaan bij infrastructuurmanager First State Investments. Beide managers zijn UN PRI signatory en werken conform de UN Principles of Responsible Investment. Daarnaast hebben deze managers zich gecommitteerd aan een aantal specifieke SDG's. Voor deze SDG's zetten deze managers zich in het bijzonder in.

In 2020 hebben we ons engagementbeleid en stembeleid ingezet om de bedrijven waarin we beleggen actief te beïnvloeden om in de bedrijfsvoering duurzaamheid een plek te geven. Hiermee proberen we bedrijven te bewegen naar een meer duurzame manier van opereren. Deze beïnvloeding is natuurlijk effectiever als we dat samendoen met anderen, met duidelijk vastgestelde prioriteiten. In dit duurzaamheidsjaarverslag rapporteren wij hier over.

In 2018 ondertekenden we de Montreal Pledge waarmee instellingen wereldwijd zich committeren om hun CO₂-voetafdruk te publiceren en hierover beleid te formuleren. Via één van onze externe ESG partijen, Sustainalytics, voerden we toen ook een nulmeting uit om de CO₂-voetafdruk in delen van onze beleggingsportefeuille te meten. We besloten toen om de CO₂-voetafdruk van onze beleggingen terug te brengen met 20% over een horizon van 3 jaar door andere beleggingen te selecteren. We hebben dit target eind 2020 behaald. Binnen de Amerikaanse aandelenportefeuille realiseerden we een reductie van 40% en een binnen de Europese aandelenportefeuille

realiseerden we een reductie van 22% ten opzichte van de benchmark. Een andere manier hoe PDN invloed uitoefent op de reductie van CO₂-uitstoot is door middel van engagement. Samen met onze partners en onze uitvoeringsorganisatie DSM Pension Services (DPS) blijven we ons inspannen voor duurzaamheid en blijven we initiatieven ontwikkelen. De kerncijfers in dit verslag laten de resultaten zien van onze inspanningen en de uitkomsten van onze initiatieven op hoofdlijnen.

2021 staat bij PDN volop in het teken van duurzaamheid. We zullen onze duurzaamheidsambitie en uitgangspunten opnieuw bespreken en vaststellen voor de komende jaren. Op basis hiervan ontwikkelen we ons duurzaamheidsbeleid verder door. We vertalen het beleid in prestatie-indicatoren en integreren het in onze beleggingscategorieën. Hierbij blijven we ons zeer bewust van onze maatschappelijke rol, maar ook van onze belangrijke doelstelling om voor onze deelnemers een goed pensioen te kunnen waarmaken. Dat is een enorme verantwoordelijkheid, zeker in een tijd waarin de dekkingsgraad veel lager ligt dan vereist. Daarnaast is het belangrijk dat onze deelnemers van hun pensioen kunnen genieten in een wereld die goed leefbaar is voor iedereen.

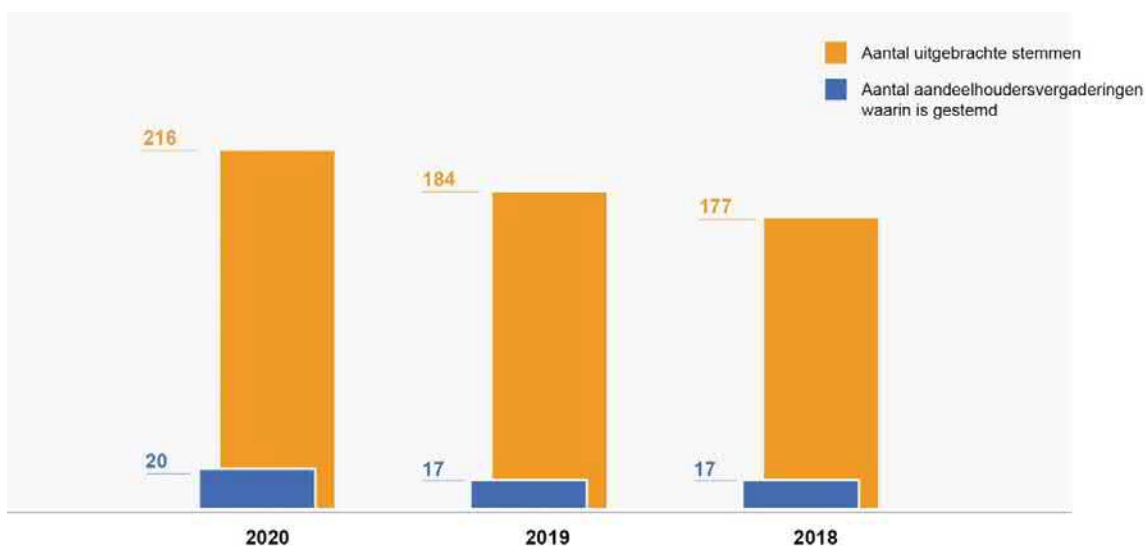
Namens het bestuur

Edith Schippers
Voorzitter

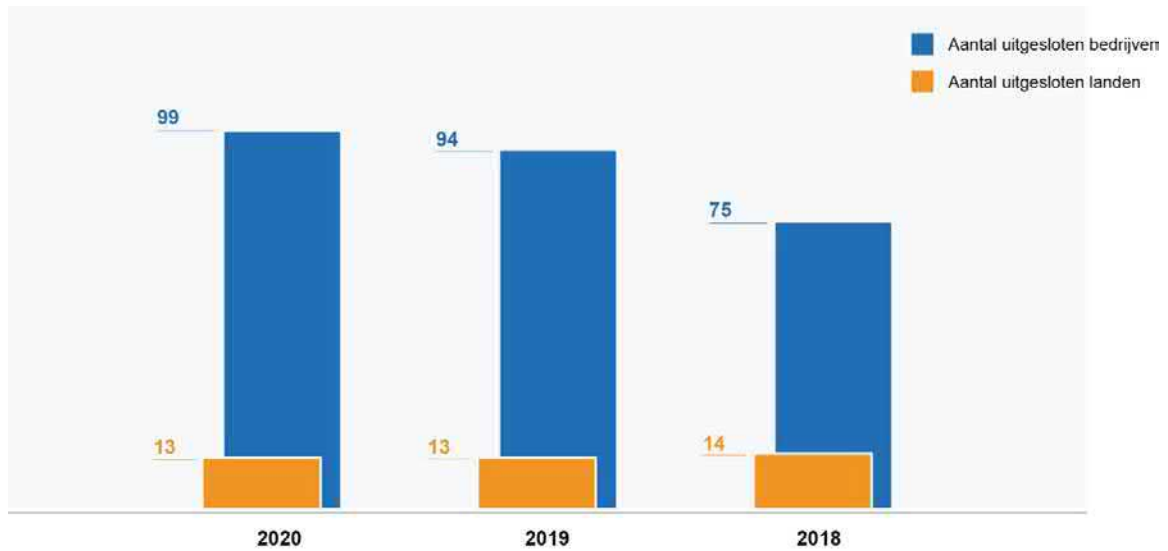
Totaal belegd vermogen

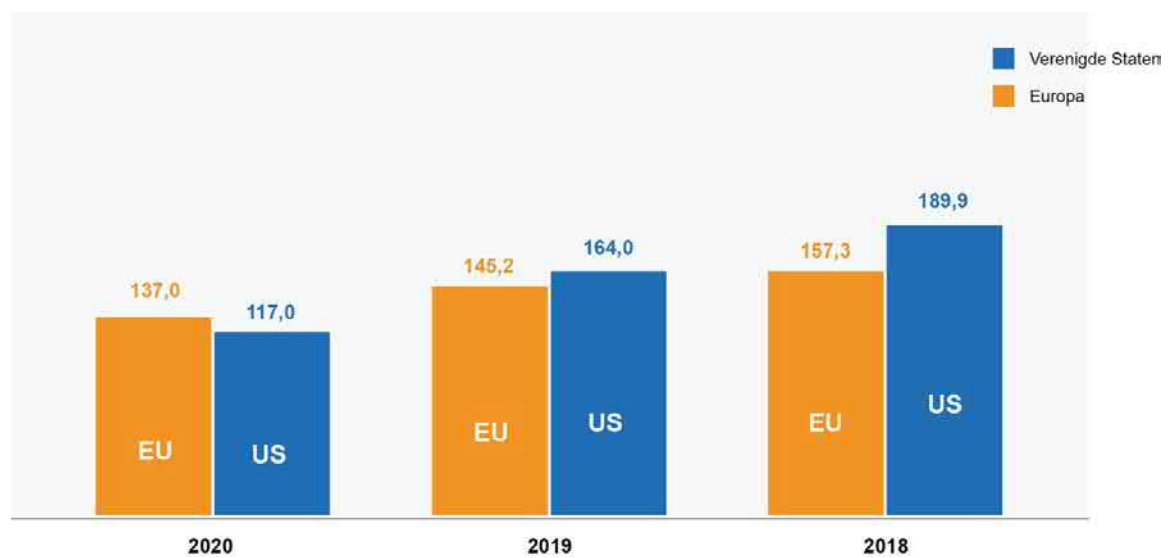
Stemmingen in aandeelhoudersvergaderingen

Aantal uitgesloten bedrijven en landen

Carbon Footprint Europese en Amerikaanse aandelenportefeuille DPS (tCO₂e/mIn USD)

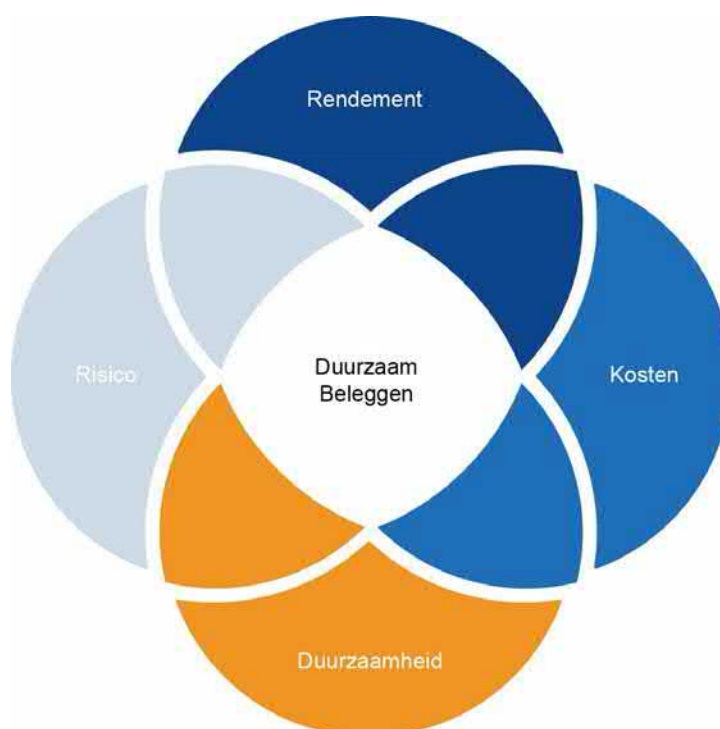

2. Het duurzaam beleggingsbeleid van PDN

Duurzaamheid is voor het bestuur van PDN een belangrijk onderdeel van de beleggingsfilosofie en een integraal onderdeel van de beleggingsbeginselen.

Doel van duurzaam beleggen

Het duurzaamheidsbeleid is een manier om bij te dragen aan de duurzame ontwikkeling van de wereld, waarbij tegelijkertijd het risico- en rendementsprofiel van de portefeuille niet onder druk hoeft te staan. PDN heeft hiertoe een duurzaam beleggingsbeleid opgesteld.

Beleidsvorming

Bij de vaststelling van het beleggingsplan bespreken we initiatieven en ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijk verantwoord beleggen. We beoordelen of en op welke wijze, deze initiatieven en ontwikkelingen worden verwoord in het beleid van PDN. Gedurende het jaar geven we invulling aan het beleid zoals vastgelegd in het beleggingsplan en houdt het bestuur van PDN vast aan de gekozen koers. Via een brede bestuurlijke discussie dan wel besprekingen in de Commissie Beleggingen, worden de ontwikkelingen en initiatieven periodiek beoordeeld.

Het creëren van (maatschappelijke) waarde op langetermijn als leidend principe

PDN streeft via zijn beleggingen naar het creëren van (maatschappelijke) waarde op langetermijn met als doel alle deelnemers nu en in de toekomst een goed pensioen te kunnen bieden. Een pensioen waarvan deelnemers kunnen genieten in een leefbare wereld. Om deze waarde op langetermijn te realiseren maken we onder meer gebruik van de screenings- en researchcapaciteiten van externe dienstverlener Sustainalytics en van externe dienstverlener BMO voor het uitvoeren van het engagementbeleid.

We gebruiken de volgende uitgangspunten:

- We selecteren beleggingscategorieën op basis van reële economische activiteiten en onderliggende waardecreatie.
- We hanteren absolute doelstellingen voor (over)rendement op de lange termijn.
- Bij de selectie van vermogensbeheerders, beleggingsfondsen of individuele titels houden we rekening met vooruitkijkende strategieën voor de lange termijn en maatschappelijke waardecreatie. We kijken hierbij niet enkel naar rendementen behaald in het verleden.
- We hebben de intentie om met externe dienstverleners een langetermijn relatie aan te gaan.
- De beloning van externe dienstverleners is, waar van toepassing, gekoppeld aan prestaties over een voldoende lange termijn.

Ongunstige effecten duurzaamheidsfactoren

PDN heeft duurzaamheid verankerd in het beleid en de uitvoering ervan. Onderdeel van dit beleid is dat we bij het screenen van onze beleggingsportefeuille (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu identificeren. Dat is voor ons belangrijk aangezien we streven naar het creëren van (maatschappelijke) waarde op langetermijn.

Beleidssterreinen

PDN heeft zijn strategische visie op duurzaamheid vertaald naar beleidssterreinen. Aan deze beleidssterreinen hebben we prestatie-indicatoren gekoppeld. Deze beleidssterreinen vormen de basis en structuur van dit duurzaamheidsverslag. Hieronder worden deze 7 beleidssterreinen op hoofdlijnen samengevat. In hoofdstuk 3 t/m 9 worden deze verder uitgewerkt.

- **Thematische aandachtsgebieden:** Met de ondertekening van het IMVB-convenant legden we vast om in 2020 één of meer thematische risico aandachtsgebieden aan ons beleid toe te voegen. Met een keuze voor thematische aandachtsgebieden willen we ons focussen op specifieke maatschappelijke ontwikkelingen die voor onze deelnemers belangrijk zijn én als risicovol zijn geïdentificeerd voor onze beleggingsportefeuille. Tegen deze achtergrond willen wij ons in het bijzonder richten op een tweetal duurzaamheidsrisico's namelijk klimaatverandering en controversiële wapens. Hierbij gaat het om het voorkomen van een negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen gaat het om deze twee thema's.
- **ESG-Integratie:** We benutten waar mogelijk ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van beleggingen. ESG staat voor Environment (omgeving/ milieu), Social (sociaal) en Governance (ondernemingsbestuur). Een minimaal niveau op het gebied van ESG is nodig om het bestaansrecht van een bedrijf of belegging te waarborgen.

- **Impact Investments:** We investeren in zogenaamde Impact Investments (doelinvesteringen) om zowel een aantrekkelijk financieel rendement te behalen als maatschappelijke doelen te realiseren. De 17 Sustainable Development Goals (duurzame ontwikkelingsdoelstellingen) van de Verenigde Naties vormen het raamwerk waarin het duurzame karakter van de Impact Investments geclassificeerd worden. Via dit raamwerk kunnen we gericht investeren in duurzaamheidsthema's die gerelateerd zijn aan duurzame ontwikkeling. Denk aan alternatieve energie, microfinanciering en sociale infrastructuur. Naast het duurzame karakter van deze beleggingen kunnen we door middel van deze beleggingen ook een beter rendement of een lager risico voor de gehele portefeuille van PDN behalen via diversificatievoordelen. We toetsen Impact Investing aan de reguliere financiële parameters die voor PDN gelden.
- **Engagement:** We sporen bedrijven aan om te zorgen voor een positieve ontwikkeling op het gebied van maatschappelijke (duurzaamheids)vraagstukken. Ook starten we bredere engagementtrajecten op om hele sectoren aan te spreken.
- **Stembeleid en Corporate Governance:** We stemmen bij Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen volgens ons stembeleid. Dit gebeurt op de Algemene en Buitengewone Vergaderingen van Aandeelhouders van beursgenoteerde ondernemingen in Nederland.
- **Uitsluiting:** Het uitgangspunt voor het uitsluiten van ondernemingen en landen zijn activiteiten die de Verenigde Naties, de Europese Unie of de Nederlandse overheid onaanvaardbaar vinden. We beleggen niet direct in aandelen of obligaties van ondernemingen die in strijd handelen met de 10 principes van het Verenigde Naties Global Compact. Producenten van controversiële wapens, zoals bijvoorbeeld nucleaire wapens die niet onder de uitsluitingscriteria van het Global Compact vallen, worden ook uitgesloten. Ook staatsobligaties van landen waarop een sanctie van de Verenigde Naties of de Europese Unie rust, sluiten we uit van het beleggingsuniversum. Hierbij gaat het voornamelijk om mensenrechten- en wapenvraagstukken.
- **Transparantie:** We zijn transparant over onze beleggingen. Op de website zijn de namen te vinden van alle bedrijven waarin PDN per einde jaar heeft belegd. We geven inzicht in de namen van beleggingen in alle beleggingscategorieën. Ook dit duurzaamheidsverslag maakt deel uit van het transparantiebeleid.

Belanghebbenden

Het is voor ons van belang dat duurzaamheid bijdraagt aan het vormen van een duurzame toekomst voor alle belanghebbenden. PDN speelt een belangrijke maatschappelijke rol in de samenleving. Het bestuur stelt om deze reden dan ook informatie beschikbaar aan belanghebbenden over het duurzaamheidsbeleid en de realisatie daarvan. Het bestuur neemt de belangen van belanghebbenden zeer serieus en zet zich in om duurzaamheid te stimuleren. Onze belanghebbenden zijn divers en kennen een veelheid aan belangen en prioriteiten, maar de strategische visie gericht op duurzaamheid is als rode draad bij alle belanghebbenden zichtbaar. Hieronder volgt een korte toelichting van de belanghebbenden.

Onze deelnemers

De deelnemers zijn voor ons het allerbelangrijkst. Wij bestaan voor en door de deelnemers. De deelnemers onderschrijven onze visie op het vlak van duurzaamheid. Voor de deelnemers is een actieve houding ten aanzien van duurzaamheid een belangrijk uitgangspunt binnen het beleid van PDN. Deelnemers vinden het de verantwoordelijkheid van PDN om bij beleggingen rekening te houden met de gevolgen voor mens en milieu. Wij onderzoeken regelmatig hoe duurzaamheid leeft onder de deelnemers. De uitkomsten van dit onderzoek worden geëvalueerd en waar nodig wordt het beleid en de communicatie op basis hiervan verfijnt.

Wat vinden onze deelnemers?

In oktober 2019 voerde PDN voor het laatst een risicobereidheidsonderzoek uit onder de deelnemers. Daarbij is ook gekeken hoe duurzaamheid leeft onder de deelnemers.

Onderstaand zijn de belangrijkste uitkomsten opgenomen.

Een grote meerderheid van de deelnemers vindt het een verantwoordelijkheid van PDN om bij beleggingen rekening te houden met de impact op mens en milieu.

Een meerderheid wil niet dat dit ten koste gaat van de rendementen van PDN noch de risico's mag vergroten.

Een grote meerderheid van de deelnemers vindt het een verantwoordelijkheid van PDN om bij beleggingen rekening te houden met de impact op mens en milieu. Een meerderheid geeft hierbij aan dat het rekening houden met de impact op mens en milieu niet ten koste mag gaan van het rendement en de risico's niet mag vergroten. Ook kwam naar voren dat PDN wordt aangemoedigd om meer te communiceren over zijn activiteiten op het gebied van duurzaamheid.

In 2021 stellen we opnieuw onze ambitie en duurzaamheidsuitgangpunten vast om op basis daarvan te beoordelen of en hoe we in het duurzaamheidsbeleid en in de uitvoering daarvan nog meer rekening kunnen houden met de impact op mens en milieu zonder daarmee in te boeten op het risico-rendementsprofiel.

We willen onze deelnemers een goed beeld geven van de ondernomen activiteiten en resultaten op het gebied van duurzaamheid. Dat doen we door middel van een uitgebreide rapportage in het jaarlijks duurzaamheidsverslag en via nieuwsberichten op de website en in het PDN Magazine.

De werkgevers

Wij zijn het ondernemingspensioenfonds van DSM Nederland en van daarmee gelieerde ondernemingen. DSM zet in op duurzaamheid en heeft dit als strategisch kernpunt in de bedrijfsstrategie benoemd. DSM streeft op het vlak van duurzaamheid naar inbedding van duurzaamheid in de bedrijfsvoering en spreekt eigen leveranciers hier op aan. Het is een belangrijke uitgangspunt voor DSM Nederland dat wij een duurzaamheidsbeleid hebben dat aansluit bij de normen en waarden van DSM.

Overheid en toezichthouders

De overheid en toezichthouders maken zich sterk voor financiële stabiliteit en het bijdragen aan duurzame welvaart in Nederland. Zij hebben een belangrijke rol in de naleving van duurzaamheidsgerelateerde wetgeving waaraan PDN zicht dient te houden. De verplichte wet- en regelgeving op het vlak van duurzaamheid is de afgelopen jaren steeds verder uitgebreid als gevolg van het Europees Actieplan ‘Duurzame Groei Financiering’. Doel van dit actieplan is het stimuleren van de financiële sector om een bijdrage te leveren aan de klimaatdoelen van Parijs. Uit dit actieplan komt nieuwe Europese regelgeving voort die voor de gehele financiële sector gaat gelden. Zoals de EU Sustainability Finance Disclosure Regulation met als doel het harmoniseren van transparantie over ESG risicobeheersing. Of de Taxonomy Regulation met als doel het creëren van een duidelijke definitie van ecologische duurzaamheid die binnen het financiële systeem gebruikt dient te worden. PDN is in 2020 begonnen met het in kaart brengen van de verplichtingen die voortvloeien uit de EU Sustainability Finance Disclosure Regulation en hoe PDN hieraan dient te voldoen. In Q1 van 2021 staat de implementatie van de EU Sustainability Finance Disclosure Regulation centraal zodat we per 10 maart 2021 voldoen aan de voor PDN geldende verplichtingen van deze regelgeving per die datum.

Overheid en toezichthouders integreren en verankeren duurzaamheid zo veel mogelijk in de taakuitoefening en bedrijfsvoering. Zowel de Autoriteit Financiële Markten (AFM) als De Nederlandsche Bank (DNB) richten zich op verdere integratie van duurzaamheid in hun kerntaken, duurzame bedrijfsvoering, duurzaam sociaal beleid, integriteit en compliance en maatschappelijke betrokkenheid. De toezichthouders kijken vanuit deze overtuiging ook naar de wijze waarop PDN duurzaamheid in de bedrijfsvoering heeft verankerd. Daarmee is ESG-integratie in de bedrijfsvoering van PDN een belangrijke overweging in het toezicht van DNB en AFM op PDN.

Financiële instellingen, leveranciers en DSM Pension Services

Wij beleggen in een wereldwijd gespreide beleggingsportefeuille door middel van mandaten en beleggingsfondsen. Daarbij bestaat een directe verbintenis met financiële instellingen. Wij hechten eraan dat deze financiële instellingen duurzaamheid hoog in het vaandel hebben staan. Daarnaast vormt duurzaamheid een belangrijk selectiecriteria bij het aangaan van samenwerkingsverbanden met leveranciers. Gelet op de omvang van onze beleggingsportefeuille hebben de financiële instellingen en leveranciers er belang bij om zaken met ons te kunnen doen. Dat kan alleen als ze aan onze duurzaamheidsvisie voldoen. Het niet voldoen aan specifieke criteria kan namelijk gevolgen hebben voor onze samenwerking.

Media en belangenorganisaties

Media en belangenorganisaties spelen een prominente rol als het gaat om beheer en rapportage op het gebied van duurzaamheid. De afgelopen jaren was er op dit terrein een grote betrokkenheid van media en belangenorganisaties. Ze kijken kritisch naar de manier waarop organisaties duurzaamheid inbedden in het beleid en de duurzaamheidskaders implementeren. Om naar de media en belangenorganisaties als belanghebbenden inzichten te verschaffen is transparantie van belang.

Pensioensector

De pensioensector speelt op diverse terreinen een actieve rol in de ontwikkelingen op het gebied van verantwoord beleggen en heeft op dit vlak de afgelopen jaren grote ontwikkelingen doorgemaakt en ook bewuste keuzes gemaakt. Duurzaam beleggen krijgt blijvende aandacht van de pensioensector en de keten eromheen. Duidelijk hierin is dat de aandacht voor duurzaam beleggen verdiept. Waar het aanvankelijk gedreven werd door de reputatierisico's die maatschappelijk als 'fout' gepercipieerde beleggingen met zich meebrengen, verschuift het accent nadrukkelijk van reputatierisico naar financieel risico en naar financiële kans. Duurzaamheid is daarmee op de agenda gekomen als onderdeel van de risicobeheersing én als goede en kansrijke investering.

Prestatie-indicatoren

PDN meet de voortgang op de hiervoor genoemde duurzaamheidsterreinen. Om deze meting objectief te kunnen vormgeven hebben we per duurzaamheidsterrein één of meer prestatie-indicatoren bepaald en per prestatie-indicator onszelf een minimaal te behalen norm opgelegd. We streven ernaar om onze duurzaamheidsprestaties voortdurend te verbeteren. De volgende hoofdstukken gaan in op de verschillende duurzaamheidsterreinen van PDN en het behaalde resultaat. Daarmee wordt inzichtelijk wat we over 2020 op het gebied van duurzaamheid hebben gerealiseerd.

Met het ondertekenen van het brede spoor van het IMVB-convenant in 2018 onderschrijven we de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights. Doordat we ons verbinden aan deze richtlijnen en principes, geven we aan dat we ons focussen op specifieke maatschappelijke ontwikkelingen die voor onze deelnemers belangrijk zijn én als risicovol zijn geïdentificeerd voor de beleggingsportefeuille. Tegen deze achtergrond hebben we in 2020 twee duurzaamheidsrisico's als thema's geïdentificeerd waar we in het bijzonder op willen inzetten. Deze twee thema's zijn klimaatverandering en controversiële wapens. Hierbij gaat het om het voorkomen van een negatieve impact voor samenleving en milieu in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen gaat het om deze twee thema's. Hieronder geven we een toelichting op deze twee thematische aandachtsgebieden.

3.1 Klimaatverandering

Klimaatverandering is één van de grootste mondiale problemen. Klimaatverandering brengt steeds meer onherstelbare schade toe aan mondiale sociale, economische en ecologische systemen. Miljoenen mensen worden daardoor bedreigd in hun bestaanszekerheid. Klimaatverandering wordt veroorzaakt door de uitstoot van broeikasgassen (waaronder CO₂) en ontbossing.

In internationaal, Europees en nationaal verband worden doelstellingen afgesproken, maatregelen genomen én uitgevoerd om klimaatverandering tegen te gaan en de gevolgen te beperken. Het Parijsakkoord uit 2015, de EU Green Deal van eind 2019 en het Nederlandse Klimaatakkoord van 2019 zijn de meest recente afspraken die van toepassing zijn en geïmplementeerd worden. In het kader van internationaal verantwoord maatschappelijk ondernemen wordt van pensioenfondsen verwacht dat ze - door de CO₂-intensiteit van hun beleggingsportefeuille stapsgewijs terug te schroeven - een belangrijke bijdrage leveren aan de strijd tegen klimaatverandering. Aan de andere kant kunnen pensioenfondsen met hun beleggingen in bedrijven die duurzame energie stimuleren de energietransitie ondersteunen en een positieve impact genereren.

PDN heeft al enkele jaren geleden stappen ondernomen om de CO₂-intensiteit van het aandelenbelang in de beleggingsportefeuille te meten en doelstellingen te formuleren. In 2018 ondertekende PDN de Montréal Pledge waarmee instellingen wereldwijd zich committeren om hun CO₂-voetafdruk te publiceren en hierover beleid te formuleren. Dat doen we niet alleen als blijk van onze ambities maar ook om andere beleggers aan te sporen transparant te zijn over hun effect op het klimaat. We publiceren niet alleen onze CO₂-intensiteit, maar hebben eind 2018 ook besloten om de CO₂-intensiteit van een deel van de beleggingsportefeuille met 20% terug te brengen ten opzichte van de nulmeting per jaareinde 2017. De CO₂-voetafdruk wordt gemeten door Sustainalytics. De CO₂-emissiegegevens worden gepresenteerd volgens het GHG Protocol (World Business Council for sustainable development / WRI).

Ook oefent PDN door middel van engagement invloed uit om de onbeheersbare effecten van klimaatverandering tegen te gaan en de CO₂-uitstoot te reduceren. We hebben hiertoe specifieke afspraken gemaakt met onze fiduciaire manager DSM Pension Services. Middels engagement steunen we de ambitie in het klimaatakkoord van Parijs om de opwarming van de aarde tot minder dan 2°C te beperken ten opzichte van de pre-industriële nulmeting en werken we mee aan het realiseren van een nog lagere temperatuurstijging, van 1,5°C.

Van bedrijven in sectoren die het klimaat sterk beïnvloeden wordt middels engagement duidelijke actie verwacht, alsook dat deze bedrijven de volgende stappen doorlopen:

1ste stap: Bewustwording

De eerste stap is die van de basale bewustwording van klimaatverandering en het verband daarvan met de eigen bedrijfsactiviteiten. Dit uit zich onder andere in informatieverstopping over de uitstoot van broeikasgassen.

2de stap: Actief uitstootbeheer

Door middel van actief uitstootbeheer ontplooit de onderneming concreet actie en wordt de uitstoot waarvoor het concern direct verantwoordelijk is, verlaagd. De formulering van streefdoelen en investeringen in efficiëntie maken daar deel van uit.

3de stap: Strategische benadering

In de derde stap, die van de strategische benadering, volgt de essentiële verschuiving, waarbij het bedrijf (het terugdringen van) klimaatverandering gaat zien als een belangrijke bedrijfsactiviteit. Via engagement wordt verwacht dat het bestuur - met behulp van scenario analyses - zich buigt over de risico's en kansen die klimaatverandering met zich meebrengt voor de strategie. Daarbij moet het bedrijf rekening houden met de uitstoot in de hele keten, niet alleen in de directe activiteiten.

4de stap: Afstemming

'Afstemming' is het uiteindelijke doel dat van bedrijven wordt verwacht dat zij nastreven. Deze stap gaat verder dan kijken naar de impact van klimaatverandering op de business. Hier gaat het erom dat het bedrijf kijkt naar de impact van de business op klimaatverandering. Van ondernemingen wordt een actieve bijdrage aan de aanpak van klimaatverandering verwacht door het afstemmen van de eigen bedrijfsdoelstellingen op de doelen van Parijs. Het invoeren van dergelijke doelstellingen vergt proactiviteit die er uiteindelijk toe leidt dat een bedrijf een financieel sterke positie verwerft ten aanzien van de veranderende wereld.

3.2 Controversiële wapens

Een landmijn die ontploft in een gebied waar kinderen spelen, of een regime dat conventionele wapens inzet tegen de eigen burgerbevolking. Dat zijn voorbeelden van wapens die in het gebruik onvoldoende onderscheid maken tussen burgers en militairen of decennia na afloop van een conflict nog steeds slachtoffers maken.

Wapens kunnen door staten gebruikt worden ten behoeve van interne ordehandhaving en het beschermen van de buitengrenzen. Echter, in het geval van misbruik, kunnen wapens groot leed teweegbrengen onder de burgerbevolking, al dan niet in strijd met mensenrechten of oorlogsrecht. Ook spelen wapens een rol bij mensenrechtenschendingen, bijvoorbeeld wanneer deze gebruikt worden door onderdrukkende regimes en gewapende groepen.

Dit maakt dat bij investeringen in de wapenindustrie PDN verhoogd wordt blootgesteld aan ESG-risico's. Om deze ESG-risico's goed te kunnen beoordelen, wordt de volgende invalshoek gebruikt. Allereerst wordt beoordeeld of een bedrijf betrokken is bij de productie van wapens die vanwege bepaalde kenmerken verboden of controversieel zijn. Hier vormt het product van het bedrijf het risico. Naast de producenten van deze wapens worden ook leveranciers met een product dat van vitaal belang is voor de productie van deze wapens (key-suppliers), kritisch beoordeeld.

Naast de uitsluitingen gebaseerd op gedragingen die niet verenigbaar zijn met normen en waarden van PDN, gebaseerd op de 10 principes van de UN Global Compact, sluit PDN ook bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens en leveranciers met een product dat van vitaal belang is voor de productie van deze wapens (key-suppliers). Landen die zich niet houden aan internationale verdragen of waarop een sanctie van de VN, EU of Nederland rust, worden ook uitgesloten van belegging.

PDN maakt hierbij gebruik van de screenings- en researchcapaciteiten van Sustainalytics. Voorafgaand aan een belegging wordt deze getoetst met de uitsluitingenlijst van het fonds. Daarnaast wordt de beleggingsportefeuille op kwartaalbasis achteraf getoetst of alle beleggingen voldoen aan de uitsluitingscriteria van het fonds. De beleggingen van alle mandaten zijn volledig transparant en worden op kwartaalbasis door DPS gescreend op de door PDN vastgelegde duurzaamheidscriteria. Beleggingen die niet voldoen aan de uitsluitingscriteria van het fonds worden verkocht.

4. ESG-integratie

Waar mogelijk benutten we ESG-factoren in het beheer en voor de beoordeling van beleggingen. ESG staat voor Environment (omgeving/ milieu), Social (sociaal) en Governance (ondernemingsbestuur). ESG-aspecten worden meegenomen in investeringsbeslissingen in de diverse mandaten. De manier waarop maatschappelijke thema's in de vorm van ESG een plek krijgen in de beleggingsbeslissingen verschilt per beleggingscategorie en mandaat. Een minimaal niveau op het gebied van ESG is nodig om het bestaansrecht van een bedrijf of belegging te waarborgen. DPS als beheerder maakt gebruik van de ESG-research van onder andere Bloomberg, Sustainalytics, banken en NGO's. Binnen alle door DPS beheerde mandaten worden ESG-factoren toegepast. We onderschrijven niet alleen zelf de ESG-due diligence stappen conform het OESO-richtsnoer. We verwachten ook van onze fiduciaire managers, ESG-dienstverleners, vermogensbeheerders en van ondernemingen waarin we beleggen, dat zij conform de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de VN Guiding Principles on Business and Human Rights handelen en dit publiekelijk kenbaar maken. Daarnaast verwachten we van onze fiduciaire manager en vermogensbeheerders dat zij een beleid hebben op het gebied van duurzaamheid.

4.1 Identificeren en beoordelen van daadwerkelijke en potentiële negatieve impact in de beleggingsportefeuille en bij potentiële beleggingen

Bij het screenen van de beleggingsportefeuille wordt (potentiële) negatieve impact op samenleving en milieu geïdentificeerd. Daarbij wordt tevens de mate van waarschijnlijkheid meegewogen en de meest ernstige negatieve impact geprioriteerd op basis van: (1) ernst, (2) schaal en (3) onomkeerbaarheid.

Bij het beoordelen van de geïdentificeerde daadwerkelijke en potentiële negatieve impact betrekken we, waar relevant, externe belanghebbenden en experts, zoals onze externe dienstverleners Sustainalytics en BMO.

4.2 Negatieve impacts voorkomen en/of verzachten

Wanneer ondernemingen in de beleggingsportefeuille (potentieel) negatieve impact veroorzaken, gebruikt PDN zijn invloed om deze impact te voorkomen en/of te verzachten en herstel en/of verhaal mogelijk te maken.

Dit doet PDN onder andere via engagement bij beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties en/of door in Nederland te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen. Door de focus op Nederlandse aandelen, waarbij de reikwijdte van het stembeleid is beperkt tot een aantal ondernemingen, kunnen de stemadviezen meer diepgaand worden beoordeeld. Op die manier kan meer zicht op risico's en kansen worden bereikt. Bovendien is het bij een beperkte reikwijdte van het stembeleid beter mogelijk om tijdig de (duurzame en sociale) ontwikkeling en richting van een onderneming te onderkennen en de onderneming via het stembeleid in een vroeg stadium ter verantwoording te roepen of bij te sturen. Verder geldt dat het fonds diepgeworteld is in de Nederlandse maatschappij en daarmee van nature nauw betrokken is bij de ontwikkelingen in het Nederlandse bedrijfsleven. PDN kent de Nederlandse markt waarin wordt belegd goed en is daarnaast op de hoogte van de heersende dynamiek. Hierdoor kunnen we meer weloverwogen invulling geven aan actief aandeelhouderschap dan in het geval van een wereldwijd gespreid stembeleid waarbij we minder kennis en inzicht hebben over marktontwikkelingen en de lokale waarden en normen. Het past daarnaast beter bij de maatschappelijke roep om meer eigen verantwoordelijkheid om met diepgaand inzicht het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen te bepalen.

Wanneer ondernemingen waarin PDN belegt, negatieve impact hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen, verlangt PDN dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden bieden of daaraan bijdragen. Wanneer ondernemingen waarin PDN belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, verlangt PDN dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk maken. Wanneer PDN zelf ernstige negatieve impact heeft veroorzaakt of hieraan heeft bijgedragen zal PDN zelf herstel en/of verhaal voor benadeelden bieden of daaraan bijdragen.

Verderop in dit duurzaamheidsverslag, in hoofdstuk 6 en 7, vertellen we meer over het engagement en stembeleid van PDN en hoe we hier invulling aan geven.

In het uiterste geval kan PDN besluiten om te desinvesteren. Daarbij nemen we ook de (potentiële) negatieve gevolgen van de desinvestering op maatschappij en milieu mee. De invulling van het uitsluitingenbeleid beschrijven we in hoofdstuk 8.

Vastrentende waarden

Eind 2020 werd circa 50% van het vermogen van PDN belegd in vastrentende waarden. Daaronder vallen ook leningen aan overheden en bedrijven in de vorm van staatsobligaties en bedrijfsobligaties. Ongeveer 33% van onze portefeuille is belegd in staatsobligaties en supranationals, terwijl circa 17% van ons vermogen is belegd in credits. PDN heeft inzicht in relevante duurzaamheidskwesties die zich voordoen binnen de landen en bedrijven waarvan schuld papier wordt aangehouden.

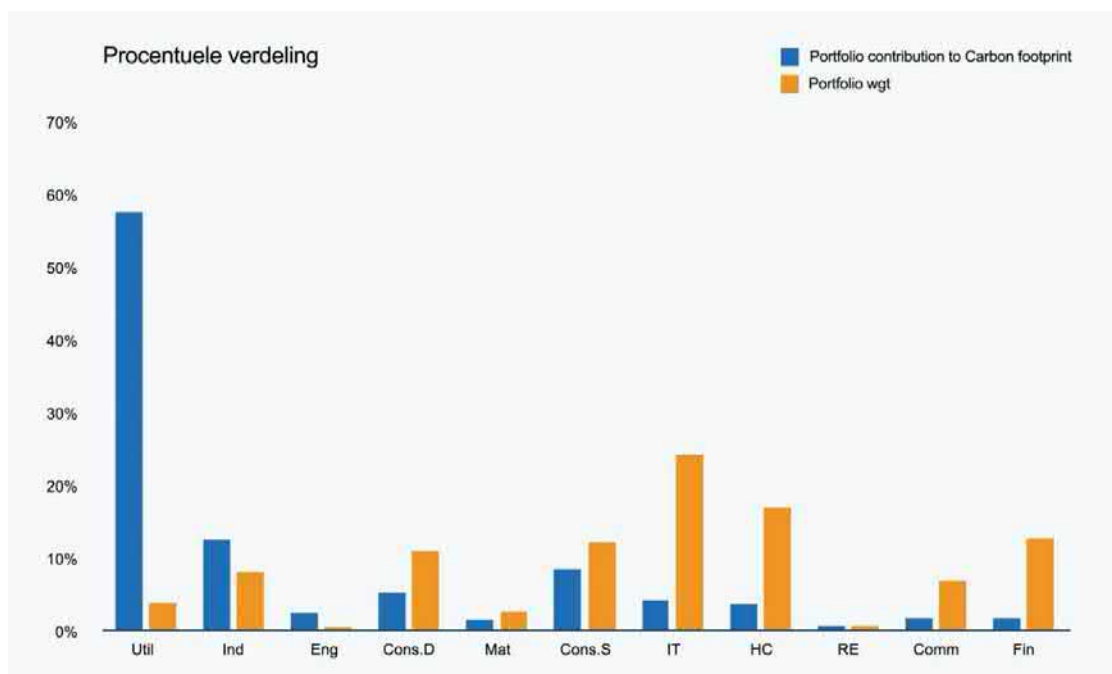
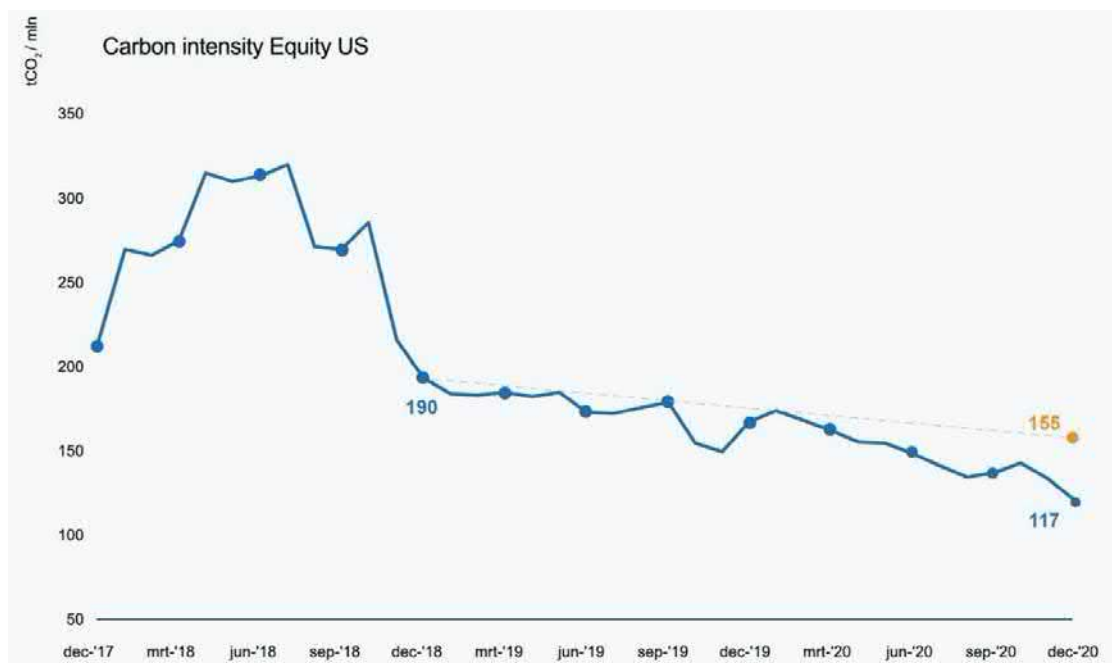
De ervaring leert dat de relevantie van duurzame thema's op de beleggingen per categorie aanzienlijk kan verschillen. Een thema kan de koersontwikkeling van een aandeel beïnvloeden en tegelijkertijd amper effect hebben op de kredietwaardigheid van het bedrijf. Toch kunnen duurzaamheidsthema's ook specifiek voor bedrijfsobligaties relevant zijn. We spannen ons in om de thema's verder te integreren in ons beleggingsproces bij aandelen en bedrijfsobligaties en de kruisverbanden inzichtelijk te maken.

Realisatie prestatie-indicator carbon footprint reductie

Onder de Environment factor valt onder andere ons CO₂ -beleid. Eind 2018 zijn voor de (door DPS beheerde) Amerikaanse en Europese aandelenportefeuilles carbonreductietargets vastgelegd. Dit houdt in dat de carbonintensiteit¹ van de betreffende portefeuilles eind 2020 met 20% gereduceerd moet zijn ten opzichte van de carbonintensiteit van de benchmark, met als ijkmoment Q4 2017. Voor de Amerikaanse aandelenportefeuille bedraagt het doelniveau 155 tCO₂/mln en voor Europa 140 tCO₂/mln waarbij deze reductie enigszins en waar mogelijk geleidelijk in de tijd zou plaatsvinden.

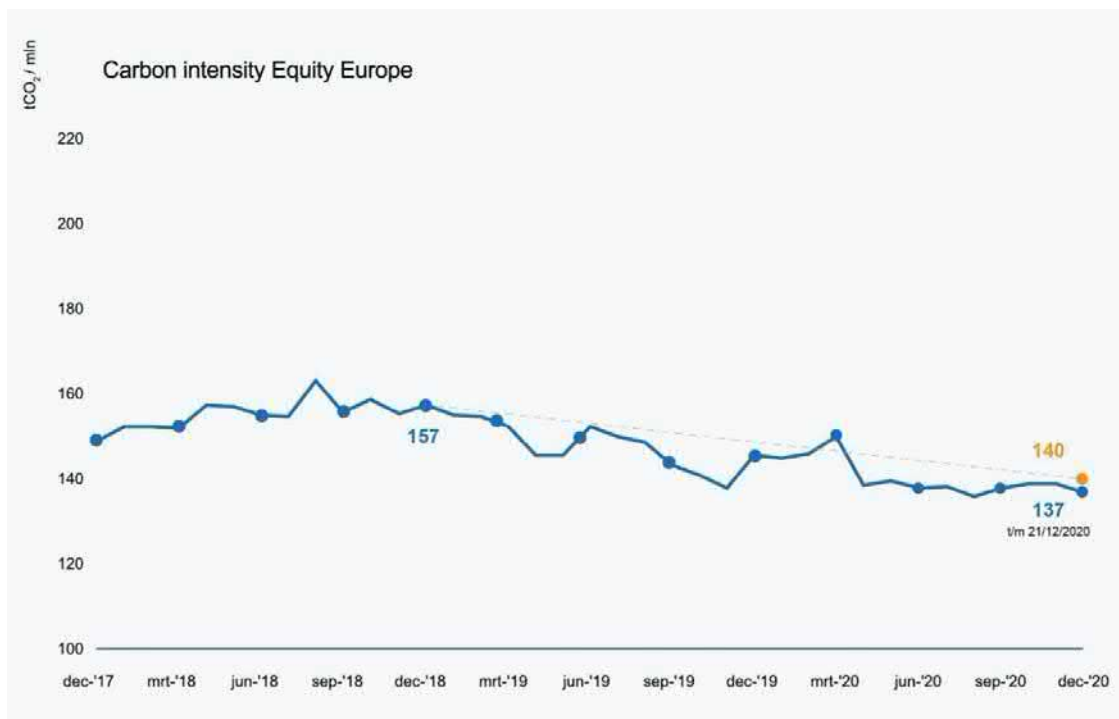
Hieronder geven we het verloop van de carbonintensiteit van de (door DPS beheerde) Amerikaanse en Europese aandelenportefeuilles weer. Op dit moment hebben beide portefeuilles deze targets gehaald.

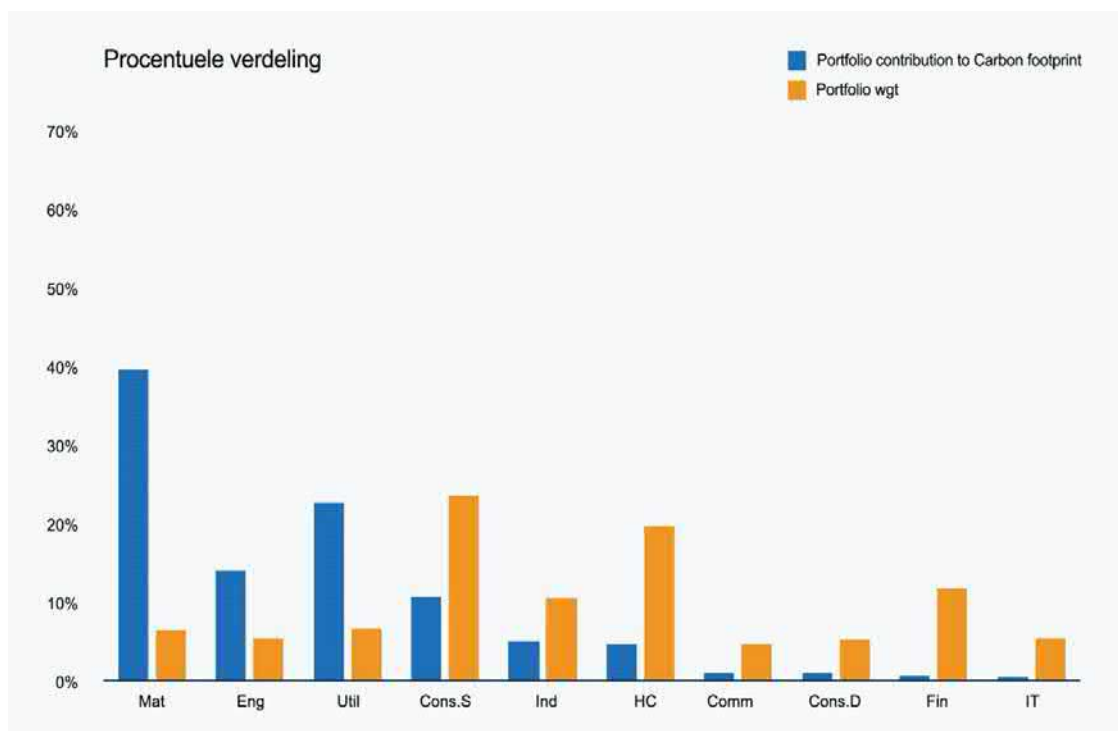
Amerikaanse aandelenportefeuille

De Amerikaanse aandelenportefeuille kent per Q4 2020 een carbonintensiteit van 117 tCO₂/mln (164 tCO₂/mln in 2019). De targetwaarde bedraagt 155 tCO₂/mln. Dit betekent een reductie van 40% ten opzichte van het niveau van de benchmark per Q4 2017 (194 tCO₂/mln). De tweede grafiek geeft de procentuele verdeling weer van de carbonintensiteit van de portefeuille. Hieruit is af te lezen dat 58% van de carbon footprint uit de utilities-sector komt, terwijl het totaal aan investeringen in deze sector maar 4% van de totale portefeuille bedroeg. De bijdrage van de sectoren IT, Health Care en Financials aan de carbonintensiteit is aanzienlijk minder.

Europese aandelenportefeuille

De Europese aandelenportefeuille kent per Q4 2020 een carbonintensiteit van 137 tCO₂/mln (145,2 tCO₂/mln in 2019). De targetwaarde bedraagt 140 tCO₂/mln. Dit betekent een reductie van 22% ten opzichte van het niveau van de benchmark per Q4 2017 (175 tCO₂/mln). De tweede grafiek geeft de procentuele verdeling weer van de carbonintensiteit van de portefeuille. Hieruit is af te lezen dat 40% van de carbon footprint uit de ‘materials’-sector komt, terwijl het totaal aan investeringen in deze sector maar 7% van de totale portefeuille was. De sectoren Consumer Staples, Health Care en Financials dragen als sectoren in vergelijking tot bijvoorbeeld de hiervoor genoemde sector ‘materials’ aanzienlijk minder bij aan de carbonintensiteit.

De getoonde uitstootniveaus zijn gemeten per ton CO₂, per miljoen dollar omzet, oftewel CO₂-intensiteit. De onderliggende CO₂-intensiteitsdata per bedrijf is constant gehouden met als meest recente peildatum eind 2016, portefeuillegewichten zijn per eind 2020. Deze emissiecijfers zijn Scope 1- en 2-emissies zoals gedefinieerd in het Greenhouse Gas (GHG) Protocol. Scope 1-emissies zijn netto-emissies die vrijkomen binnen de bedrijfsvoering. Scope 2-emissies is netto ingekochte energie. Scope 3-emissies is de indirecte netto-uitstoot die niet toe te rekenen is aan scope 2. Hieronder valt bijvoorbeeld het eindgebruik van producten of emissies van toeleveranciers. Scope 3-emissiecijfers zijn momenteel zeer onbetrouwbaar en worden daarom ook niet gerapporteerd.

In dit duurzaamheidsverslag rapporteren we op basis van de bovengenoemde scopes. Waar mogelijk wordt door bedrijven zelf gepubliceerde data gebruikt. Waar dit niet het geval is, wordt een modelmatige inschatting gemaakt door Sustainalytics.²

² Niet van alle bedrijven in de beleggingsportefeuille hebben we het verloop van de CO₂-intensiteit sinds de peildatum kunnen meten. De CO₂-intensiteit wordt ieder jaar berekend van die bedrijven in de beleggingsportefeuille waarvan op het moment

In 2021 gaan we het carbon footprint beleid en bijbehorende ambities en targets opnieuw vaststellen. Tot aan de vaststelling van het nieuwe beleid zullen we het huidige carbon footprint beleid volgen.

Prestatie-indicator	Carbon Footprint reductie
OMSCHRIJVING	Het fonds meet en publiceert de CO ₂ -intensiteit van de Europese en Amerikaanse aandelenportefeuilles die door DPS worden beheerd per einde van het jaar.
MANIER VAN METEN	De CO ₂ -intensiteit is de hoeveelheid uitstoot (in tonnen) per miljoen omzet. Scope 1 en 2 emissies worden gebruikt.
BRON	Sustainalytics & DPS
NORM	Zowel de Europese als de Amerikaanse aandelenportefeuille die door DPS wordt beheerd hebben eind 2020 een reductie van 20% CO ₂ -intensiteit gerealiseerd ten opzichte van de nulmeting per jaareinde 2017.
REALISATIE	✓

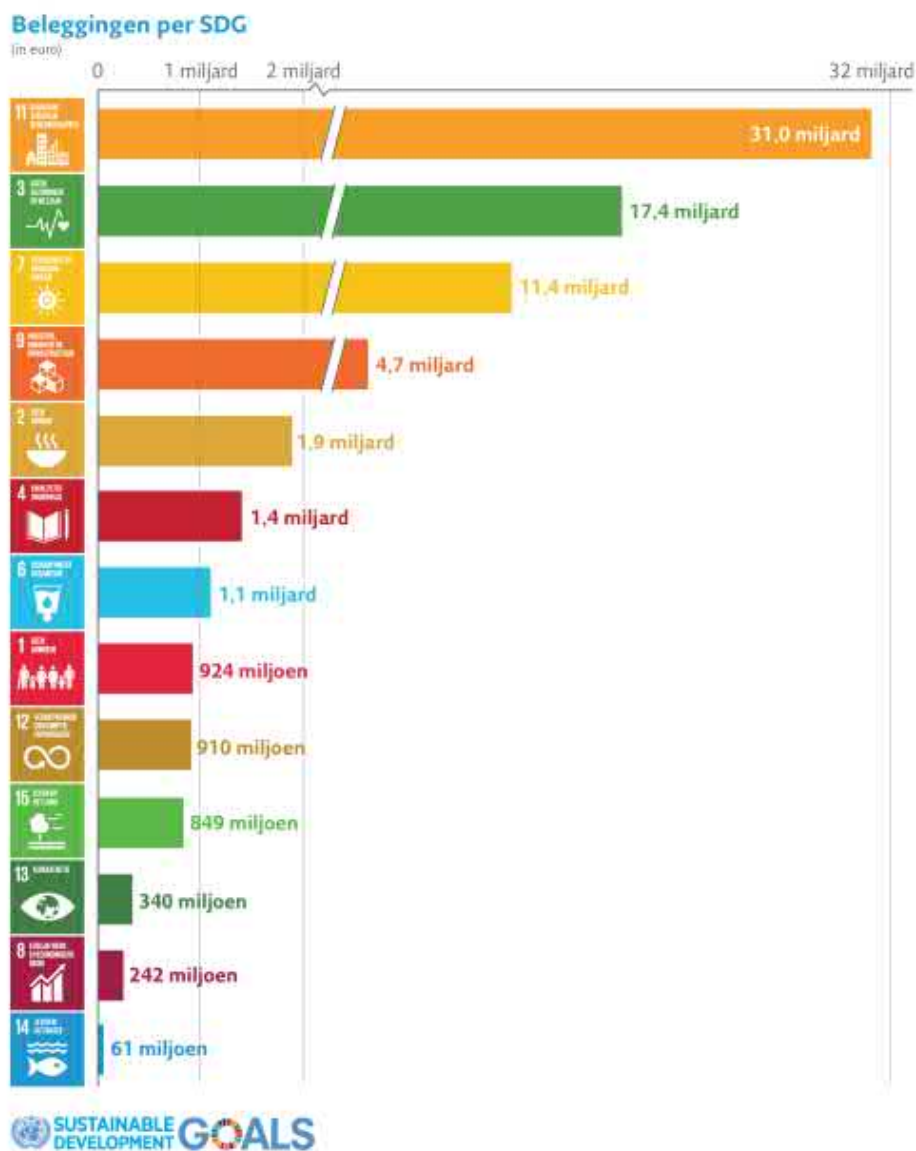
van de peildatum in 2016 de CO₂-intensiteit beschikbaar was. Van bedrijven in de beleggingsportefeuille waarvan in 2016 geen CO₂-intensiteit beschikbaar was is gedurende de meetperiode 2017-2020 de CO₂-intensiteit op 0 gezet in de berekening van de CO₂-intensiteit van de beleggingsportefeuille. Wanneer deze bedrijven niet in de berekening meegenomen worden dan zou het target nog steeds zijn bereikt.

5. Impact investment

Impact investing is het investeren in beleggingskansen die ook maatschappelijke en milieuproblemen helpen oplossen, zoals armoede in ontwikkelingslanden en klimaatverandering. Beleggingskansen die ook maatschappelijke en milieuproblemen helpen oplossen zijn belangrijk voor PDN. We streven ernaar om een gedeelte van onze portefeuille in te richten met beleggingen die kunnen worden aangemerkt als impact investments. Sinds 2020 zijn we begonnen om een klein deel van het belegd vermogen te koppelen aan de Sustainable Development Goals van de VN waar deze aan bijdragen. PDN classificeert de Impact Investments, wanneer er een duidelijk maatschappelijke bijdrage wordt geleverd, naar de 17 Sustainable Development Goals (“SDG”) van de VN3. Deze 17 doelen zijn:

 Global Goals for Sustainable Development	1 NO POVERTY Beëindig armoede overal en in al zijn vormen.	2 ZERO HUNGER Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw.	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING Verzeker een goede gezondheid en promoot welvaart voor alle leeftijden.	4 QUALITY EDUCATION Verzeker gelijke toegang tot kwaliteitsvol onderwijs en bevorder levenslang leren voor iedereen.	5 GENDER EQUALITY Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes.
6 CLEAN WATER AND SANITATION Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.	7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY Verzeker toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen.	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE Bouw veerkrachtige infrastructuur, bevorder inclusieve en duurzame industrialisering en stimuleer innovatie.	10 REDUCED INEQUALITIES Dring ongelijkheid in en tussen landen terug.	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam.
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen.	13 CLIMATE ACTION Neem dringend actie om de klimaatverandering en zijn impact te bestrijden.	14 LIFE BELOW WATER Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en de mariene hulpbronnen.	15 LIFE ON LAND Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan.	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS Bevorder vreedzame en inclusieve samenlevingen met het oog op duurzame ontwikkeling, verzeker toegang tot justitie voor iedereen en creëer op alle niveaus doeltreffende, ver-	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS Versterk de implementatiemiddelen en revitaliseer het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling.

Er zijn twee manieren waarop PDN op dit moment Impact Investing vorm geeft: via fondsen of via individuele effecten. Voorbeelden van fondsen zijn infrastructuur- of zorgvastgoed-beleggingsfondsen zoals het Glennmont infrastructuur fonds. Dit fonds belegt in duurzame energie en heeft tevens als streven om hiermee het aandeel hernieuwbare energie in de globale energiemix te verhogen (SDG 7). Of het Northern Horizon zorgvastgoedfonds dat zich inzet om veilige en betaalbare huisvesting en basisdiensten toegankelijk te maken (SDG 11). Een ander voorbeeld van een impact beleggingsfonds waar PDN in investeert is het Actiam Financial Inclusion fonds dat als doel heeft om micro-financieringen te verstrekken aan kleine ondernemers in ontwikkelingslanden (SDG 1).

Bepaalde individuele effecten worden ook aangemerkt als Impact Investments als er een helder verband is tussen de cashflows van de onderneming en de 17 Sustainable Development Goals van de VN. Een voorbeeld van individuele impact investments die we in 2020 hebben gedaan zijn de investeringen in 'green bonds'. Dit zijn obligaties waarmee beleggers investeren in duurzame projecten. Deze nieuwe green bond investeringen volgen op de bestaande green bonds van bijvoorbeeld de Wereld Bank en de Nederlandse Staat waar PDN al in belegt. PDN investeerde in 2020 onder andere in de eerste Duitse groene staatsobligatie. Duitsland wil in 2050 zo goed als klimaatneutraal zijn. In november 2016 heeft de Duitse federale regering het klimaatactieplan 2050 aangenomen, waardoor het land één van de eersten is die zijn langetermijnstrategie voor broeikasgasemissies aan de VN heeft voorgeschreven, zoals vereist in het kader van de overeenkomst van Parijs. Dit plan schetst de basisprincipes van de strategie van Duitsland om klimaatverandering te beperken door het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen tegen 2050 met 80 tot 95 procent ten opzichte van het niveau van 1990. Duitsland heeft 5 sectoren geïdentificeerd waaraan ze met deze green bond willen bijdragen. Dit zijn 1. transport, 2. internationale samenwerking, 3. onderzoek, innovatie en bewustzijn, 3. energie en industrie, 4. landbouw, bosbouw, biodiversiteit en de natuurlijke omgeving.

Duurzaam investeren betekent voor PDN ook investeren in bedrijven die zich inzetten om producten te verduurzamen en zo bij te dragen aan een duurzamere wereld. In dit kader heeft PDN vorig jaar een investering gedaan in Fertiberia. Dit bedrijf zet zich in om nieuwe meststoffen te ontwikkelen waarbij er minder water nodig is en die milieuvriendelijker zijn in gebruik. Daarnaast wil dit bedrijf de eerste kunstmestfabriek in Europa neerzetten die emissievrij is en groene waterstof gebruikt.

Ook is de infrastructuurportefeuille uitgebreid met twee nieuwe investeringen. PDN heeft een nieuwe investering gedaan bij infrastructuurmanager DIF Capital Partners en een nieuwe investering bij infrastructuurmanager First State Investments. Beiden managers zijn UN PRI signatory en werken conform de UN Principles of Responsible Investment. Daarnaast hebben deze managers zich gecommitteerd aan een aantal specifieke SDG's. Voor deze SDG's zetten zij zich in het bijzonder in. DIF Capital Partners legt de nadruk op SDG 3, 7, 9 en 11. First State legt de nadruk op SDG 3, 4, 5, 8, 10, 11, 13 en 16.

Realisatie prestatie-indicator impact investments

Onze norm voor de prestatie-indicator impact investments is dat impact investments worden aangehouden in de beleggingsportefeuille. Gedurende 2020 zijn impact investments aangehouden in de beleggingsportefeuille en nieuwe impact investeringen gedaan. Het gecommitteerde bedrag aan fondsen met een impact bedroeg eind 2020 2.8% van het totaal belegd vermogen (3,0% in 2019), komend van een niveau van 1,8% in 2015. Deze afname komt door de afbouw van een aantal beleggingen gedurende 2020. In termen van gecommitteerd vermogen was dit €217.7 mln per eind 2020, een afname van €5.3 mln ten opzichte van eind 2019 (€223 mln).

Prestatie-indicator	Impact Investments
OMSCHRIJVING	Het fonds merkt fondsbeleggingen met een duidelijke maatschappelijke rol aan als impact investments.
MANIER VAN METEN	Hoogste van marktwaarde of commitment (contractuele toezegging) aan impact investments, in miljoenen euro's
BRON	DPS
NORM	Investerings zoals door DPS aangemerkt als impact investments worden aangehouden in de beleggingsportefeuille
REALISATIE	✓

6. Engagement

PDN heeft engagement hoog in het vaandel staan. Sinds Q4 2018 heeft PDN een actief engagementprogramma. Ons doel hierbij is dat we bedrijven aansporen om te zorgen voor een positieve ontwikkeling op het gebied van maatschappelijke (duurzaamheids)-vraagstukken. Met bedrijven, die gedrag vertonen dat niet in lijn ligt met de principes van de UN Global Compact en waar (potentiële) negatieve impact is geïdentificeerd wordt een traject van intensieve dialoog gestart.

PDN heeft het voeren van engagement uitbesteed aan BMO. BMO treedt namens meerdere institutionele beleggers als engagementpartij op. Het engagementprogramma van PDN richt zich op de ondernemingen binnen de aandelen en de bedrijfsobligatie portefeuilles. Engagement wordt hierbij op twee manieren gevoerd: proactief of reactief.

Bij proactief engagen worden per thema meerdere bedrijven (veelal sectorbreed) tegelijk aangespoord tot verdere verbetering. Bijvoorbeeld via sectorinitiatieven inzake kinderarbeid, conflictmineralen of CO2-uitstoot. Vaak wordt voor een dergelijk engagementprogramma meerdere jaren uitgetrokken.

Reactief engagement wordt gestart nadat significante misdragingen van een bedrijf aan het licht komen. Deze misdragingen zijn toe te schrijven aan gedragingen die in strijd handelen met de 10 principes van de VN Global Compact. Bij dergelijke incidenten probeert engagement te voorkomen dat een dergelijk incident nogmaals plaatsvindt of nieuwe misstanden veroorzaakt worden, door middel van het verlangen van betere risicomanagementprocedures of proceswijzigingen binnen een bedrijf.

Engagement op basis van negatieve impact bevat voor PDN vier doelstellingen:

- De negatieve impact moet worden beëindigd.
- De onderneming moet zorgen voor herstel en/of verhaal voor benadeelden.
- De onderneming moet voldoende maatregelen nemen om toekomstige incidenten te voorkomen.
- De onderneming moet transparant zijn over de genomen maatregelen.

BMO maakt namens PDN tijdsgebonden afspraken met bedrijven en monitort de voortgang. Indien nodig betrekken ze daarbij stakeholders, inclusief benadeelden. Daarbij richt BMO zich in het bijzonder op ESG-onderwerpen die:

- financieel materieel zijn;
- de meest ernstige negatieve impact voor samenleving en milieu veroorzaken;
- voor onze deelnemers van belang zijn.

Een engagementtraject wordt als succesvol beoordeeld wanneer alle tijdgebonden doelen bereikt zijn. Tussentijds wordt tevens beoordeeld of er voldoende voortgang plaatsvindt binnen het engagementproces met een onderneming.

PDN meet voldoende voortgang bij een engagement wanneer zijn engagementprovider BMO aangeeft dat er sprake is van een vordering binnen het engagementproces met een onderneming.

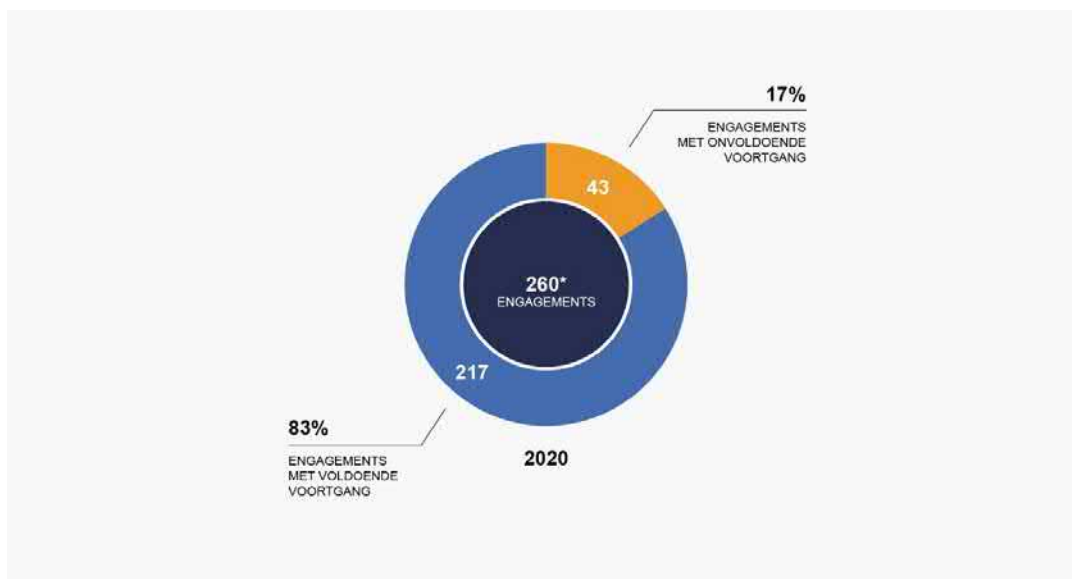
Om te beoordelen of er sprake is van een vordering deelt BMO een engagementproces op in 6 stadia. Ieder kwartaal geeft BMO aan of er een verandering van stadium heeft plaatsgevonden ten opzichte van het kwartaal ervoor. Een stap naar een volgend stadium wordt als een vordering aangemerkt. Wanneer het engagementproces zich in hetzelfde stadium bevindt als tijdens het kwartaal ervoor maar er wel binnen het stadium een positieve beweging richting een volgend stadium is gemaakt wordt dit ook als een vordering aangemerkt.

Wanneer ondernemingen niet binnen de vooraf gestelde termijn naar tevredenheid reageren op onze engagementinspanningen kunnen we op de volgende manieren escaleren:

- Samenwerking met andere beleggers aangaan/intensiveren om de dialoog meer kracht bij te zetten.
- Stemmen, bijvoorbeeld:
 - tegen de benoeming van relevante bestuurders;
 - tegen het beloningsvoorstel van relevante bestuurders;
 - op aandeelhoudersvoorstellen.
- Samenwerking met andere stakeholders (bijvoorbeeld marktpartijen, vakbonden of maatschappelijke organisaties) aangaan/intensiveren om de dialoog meer kracht bij te zetten.
- Publieke uitingen om de dialoog meer kracht bij te zetten.
- Aandeelhoudersvoorstellen in lijn met de doelen van het engagementtraject
- (mede-)indienen.
- Juridische procedures opstarten in lijn met de doelen van het engagementtraject.

Realisatie prestatie-indicator engagement

In 2020 heeft 83% van het totaal aantal uitgevoerde engagements voldoende voortgang laten zien. Daarmee hebben we in 2020 voldaan aan de norm die we ons op het gebied van engagement hebben gesteld dat meer dan 75% van het aantal uitgevoerde engagements voldoende voortgang moest laten zien. Over 2020 heeft BMO binnen de aandelenportefeuille 101 ondernemingen in 10 landen aangesproken. In totaal zijn 69 milestones bereikt. Dat wil zeggen dat een engagement proces is afgerond en het beoogde doel met het engagement traject is bereikt. Binnen de bedrijfsobligatieportefeuilles is met 77 ondernemingen in 12 landen dialoog gevoerd. In totaal zijn 51 milestones bereikt. Naast bedrijfsspecifieke-engagements heeft BMO de volgende thematische engagements gevoerd: diversiteit van Raden van Bestuur, evenwichtig beloningsbeleid, auditor accountability, environmental en sociale factoren van klimaatrisico, en Accountability van Raden van Bestuur.

*Er kunnen met betrekking tot 1 onderneming meerdere engagement trajecten lopen.

Prestatie-indicator	Voortgang op de doelstellingen waartoe de engagement is ingezet
OMSCHRIJVING	Het fonds voert actief en reactief engagement over de Europese en Amerikaanse aandelenportefeuilles en de Europese bedrijfsobligaties.
MANIER VAN METEN	Aantal engagements met voldoende voortgang als % van het totaal aantal uitgevoerde engagements.
BRON	BMO
NORM	Meer dan 75%
REALISATIE	✓

7. Stembeleid en Corporate Governance

Wereldwijd belegt PDN in meer dan 4.000 beursgenoteerde bedrijven. Om de kansen en risico's van deze bedrijven goed te kennen, is een voortdurende screening en analyse van belang. Aan beleggingen in beursgenoteerde aandelen zijn bijvoorbeeld managementrisico's verbonden. Dit zijn risico's als gevolg van verkeerde beslissingen of onjuist beleid door het bedrijfsbestuur. Ons beleid voor goed bestuur is erop gericht om onze belangen als aandeelhouder te beschermen en invulling te geven aan onze verantwoordelijkheid als aandeelhouder.

Wanneer er aanwijzingen zijn dat een bedrijf onverantwoord onderneemt, bestaan verschillende mogelijkheden waarop we onze invloed kunnen doen gelden. Zo stemt PDN actief op aandeelhoudersvergaderingen van Nederlandse bedrijven. Mochten deze steminitiatieven geen effect hebben, dan hebben we nog de mogelijkheid om een engagement-traject te volgen of om de belangen in de betreffende bedrijven af te stoten.

PDN oefent zijn stemrecht en andere aan aandelen verbonden rechten in beursgenoteerde ondernemingen waarin is belegd op een geïnformeerde manier uit. Dit doet we bij alle Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waarin we beleggen.

Middels onze stemaanpak houden we toezicht op de beursvennootschappen waarin we beleggen. We houden toezicht op materiële aangelegenheden, waaronder, maar niet beperkt tot, het bedrijfsmodel van de vennootschap voor het creëren van langetermijnwaarde, de strategie van de vennootschap, prestaties en risico's en kansen, de kapitaalstructuur, maatschappelijke en ecologische effecten, corporate governance en corporate actions zoals fusies en overnames. Materiële aangelegenheden zijn aangelegenheden die waarschijnlijk een belangrijk effect zullen hebben op het vermogen van de onderneming om langetermijnwaarde te creëren.

In het geval dat PDN een stem uitbrengt tegen een voorstel van het bestuur of zich onthoudt van stemming bij een voorstel van het bestuur, kunnen we er al dan niet voor kiezen de redenen voor ons stemgedrag uit te leggen aan het bestuur van die onderneming.

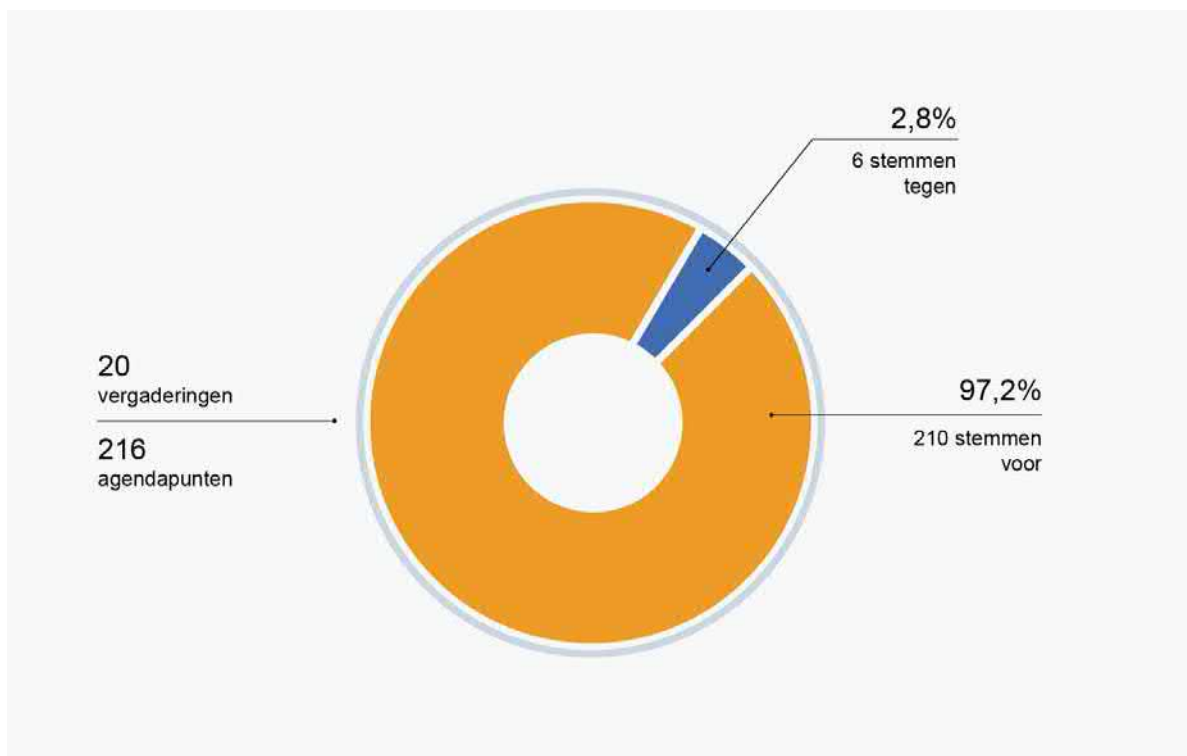
We beleggen in veel ondernemingen. Vanuit kosten- en capaciteitsoverwegingen wordt op afstand gestemd doormiddel van proxy voting. PDN stemt enkel op Nederlandse aandeelhoudersvergaderingen.

Voor het uitoefenen van het stemrecht wordt gebruik gemaakt van de diensten van het gerenommeerde Institutional Shareholders Services (ISS). Als institutionele belegger leeft PDN de Nederlandse Corporate Governance Code na. Deze bevat principes en bepalingen over goed bedrijfsbestuur.

Het stembeleid en de stemrichtlijnen die PDN toepast op al onze beleggingen in Nederlandse beursgenoteerde aandelen zijn te vinden op de website van PDN.

Realisatie prestatie-indicator stemming 2020

Onze norm voor de prestatie-indicator stemming is dat we op alle aandeelhoudersvergaderingen en alle voorstellen een stem uitbrengen. Gedurende 2020 stemde het stemadviesbureau ISS namens PDN op de vergaderingen van alle Nederlandse bedrijven waarin we beleggen en op alle voorstellen. Op onze website publiceren we ten minste eenmaal per jaar hoe PDN heeft gestemd op de algemene vergadering van de Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen waarin we beleggen. Dat doen we per individuele onderneming en per stempunt.

Prestatie-indicator	Aantal aandeelhoudersvergaderingen waarin is gestemd
OMSCHRIJVING	Het fonds stemt conform zijn Corporate Governance en stembeleid en biedt hierin transparantie. Er wordt enkel in Nederland gestemd.
MANIER VAN METEN	Aantal aandeelhoudersvergaderingen gestemd als percentage van het totaal aantal vergaderingen.
BRON	ISS
NORM	100%
REALISATIE	✓

Prestatie-indicator	Uitgebrachte stemmen op voorstellen
OMSCHRIJVING	Het fonds stemt conform zijn Corporate Governance en stembeleid en biedt hierin transparantie. Er wordt enkel in Nederland gestemd.
MANIER VAN METEN	Het totaal aantal voorstellen waar het fonds op heeft gestemd als percentage van het totaal aantal voorstellen.
BRON	ISS
NORM	100%
REALISATIE	✓

8. Uitsluitingen

We beleggen op een dusdanige manier dat onze beleggingen een afspiegeling zijn van onze eigen normen en waarden. Bedrijven die gedrag vertonen dat niet verenigbaar is met de 10 principes van het Verenigde Naties (VN) Global Compact worden uitgesloten van belegging.

De 10 principes van de VN Global Compact zijn afgeleid uit de volgende vier internationale verdragen en verklaringen:

1. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
2. De Internationale Arbeidsorganisatie (ILO) Verklaring over de Fundamentele Principes en Rechten op het Werk.
3. De Verklaring van Rio de Janeiro inzake Milieu en Ontwikkeling.
4. Het Verdrag van de Verenigde Naties tegen Corruptie.

De 10 principes zijn onderverdeeld onder 4 hoofdthema's. Deze hoofdthema's zijn mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en anti-corruptie. Hieronder worden de 10 principes onder de 4 thema's beschreven.

Mensenrechten

1. Bedrijven moeten de bescherming van Internationaal uitgevaardigde mensenrechten ondersteunen en respecteren.
2. Bedrijven zorgen ervoor dat zij niet medeplichtig zijn aan mensenrechtenschendingen.

Arbeidsrechten

3. Bedrijven moeten de vrijheid van vakvereniging erkennen en het recht op collectieve onderhandelingen handhaven.
4. Het uitbannen van alle vormen van verplichte en gedwongen arbeid.
5. De effectieve afschaffing van kinderarbeid.
6. De bestrijding van discriminatie in arbeid en beroep.

Milieu

7. Bedrijven moeten voorzorgsmaatregelen treffen bij het belasten van het milieu;
8. Bedrijven ondernemen initiatieven om een groter milieubewustzijn te bevorderen.
9. Bedrijven stimuleren de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën.

Anti-corruptie

10. Bedrijven moeten elke vorm van corruptie tegengaan, inclusief afpersing en omkoping.

PDN sluit niet alleen bedrijven uit die gedrag vertonen dat niet verenigbaar is met normen en waarden van PDN. Zoals eerder aangegeven in hoofdstuk 3 bij het thematisch aandachtsgebied controversiële wapens, sluit PDN ook bedrijven uit die betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens zoals clustermunitie, landmijnen, chemische of biologische wapens, verarmd uraniummunitie, witte fosfor munitie en nucleaire wapens. Naast de producenten van deze wapens worden ook leveranciers met een product dat van vitaal belang is voor de productie van deze wapens (key-suppliers), uitgesloten van belegging. Landen die zich niet houden aan internationale verdragen of waarop een sanctie van de VN, EU of Nederland rust, worden ook uitgesloten

van belegging. Hierbij gaat het voornamelijk om vraagstukken omtrent mensenrechten, wapenverspreiding en democratische rechten.

DPS als beheerder maakt gebruik van de screenings- en research capaciteiten van Sustainalytics. Deze adviesorganisatie houdt zich actief bezig met wereldwijd onderzoek naar maatschappelijke thema's en voert analyses uit op het gebied van duurzaamheid voor beleggingsportefeuilles. Daarbij wordt een gestructureerde en binnen de pensioensector geaccepteerde aanpak gevolgd.

Voorafgaand aan een belegging wordt de belegging getoetst aan de uitsluitingenlijst van het fonds. Daarnaast wordt de beleggingsportefeuille op kwartaalbasis achteraf getoetst of alle beleggingen voldoen aan de uitsluitingscriteria van het fonds. Het staat DSM Pension Services, onze uitvoerder, vrij om additionele bedrijven

Prestatie-indicator	Belegd vermogen in uitgesloten bedrijven
OMSCHRIJVING	Het fonds belegt niet in bedrijven die conform zijn uitsluitingenbeleid en wet- en regelgeving uitgesloten zijn. De screening vindt op kwartaalbasis plaats.
MANIER VAN METEN	Belegd vermogen in uitgesloten individuele ondernemingen per jaareinde exclusief fondsbeleggingen.
BRON	Sustainalytics & DPS
NORM	0%
REALISATIE	✓

uit te sluiten op basis van duurzaamheidsoverwegingen.

De beleggingen van alle managers zijn volledig transparant en worden op kwartaalbasis door DPS gescreend op de door PDN vastgelegde duurzaamheidscriteria. Beleggingen die niet voldoen aan de uitsluitingscriteria van het fonds worden verkocht door de mandaatbeheerders.

Realisatie prestatie-indicator uitsluitingen 2020

Onze norm voor de prestatie-indicator uitsluitingen is dat we geen beleggingen aanhouden, exclusief onze fondsbeleggingen, in bedrijven en landen die op onze uitsluitingenlijst staan. Aan deze norm hebben we voldaan. Binnen een kwartaal na screening werden individuele beleggingen in bedrijven en landen die op de uitsluitingenlijst stonden verkocht. Gedurende 2020 is als gevolg van ons uitsluitingenbeleid circa 0.4% van de Europese obligatieportefeuilles verkocht. PDN sluit eind 2020 in totaal 93 bedrijven en 13 landen van het beleggingsuniversum uit. Dit is 1 bedrijf minder en evenveel landen in vergelijking met eind 2019. Het rendement van de benchmark inclusief uitsluitingen voor Europese aandelen was 12 bp. hoger dan het rendement van de MSCI Europe benchmark zonder uitsluitingen. Het rendement van de benchmark inclusief uitsluitingen voor Amerikaanse aandelen was 124 bp. hoger dan het rendement van de MSCI USA benchmark zonder uitsluitingen.

Prestatie-indicator	Belegd vermogen in uitgesloten landen
OMSCHRIJVING	Het fonds belegt niet in landen die in overeenstemming met zijn uitsluitingenbeleid en wet- en regelgeving zijn uitgesloten.
MANIER VAN METEN	Belegd vermogen in uitgesloten landen per jaareinde exclusief fondsbeleggingen.
BRON	Sustainalytics & DPS
NORM	0%
REALISATIE	✓

9. Transparantie

Om transparant te zijn over het duurzaamheidsbeleid en de uitvoering daarvan publiceert PDN jaarlijks een duurzaamheidsverslag. In dit verslag geven we aan hoe we in het desbetreffende jaar met duurzaamheid zijn omgegaan en welke resultaten er op het gebied van duurzaamheid zijn bereikt.

In het kader van transparantie over waar PDN in belegt publiceren we op onze website op jaarbasis een overzicht van onze totale beleggingsportefeuille. Ook rapporteren we op onze website over de uitkomsten van het stemgedrag op aandeelhoudersvergaderingen. Tot slot zijn er regelmatig items in het PDN Magazine en op de website te vinden over het duurzaamheidsbeleid van PDN.

Beleggen in Nederland

Het totaal belegd vermogen van PDN bedroeg per eind 2020 €7.679 mln. Van dit bedrag was ~26% belegd in Nederland, in totaal €1.973 mln. Ongeveer 80% daarvan is belegd in Nederlandse staatsobligaties en Nederlandse hypotheeklen. De Nederlandse economie vertegenwoordigt circa 1% van de wereldeconomie.

Realisatie prestatie-indicatoren transparantie

Op het gebied van transparantie hebben we een aantal prestatie-indicatoren geformuleerd met bijbehorende normen. Deze indicatoren zijn op het publiceren van het duurzaamheidsverslag en het duurzaamheidsbeleid op de website van PDN, het meewerken aan de 'VBDO benchmark on Responsible Investment' en tot slot het uiterlijk per 31 maart in het nieuwe jaar publiceren van een lijst van holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuille, credits- en nominale staatsportefeuille waarin PDN is belegd per jaareinde. PDN heeft over 2020 voldaan aan alle bij deze prestatie-indicatoren behorende normen.

Prestatie-indicator	Verslaglegging
OMSCHRIJVING	Het duurzaamheidsverslag wordt openbaar gepubliceerd.
MANIER VAN METEN	Publicatie van het duurzaamheidsverslag van het voorgaande jaar op de website.
BRON	DPS
NORM	Publicatie van het duurzaamheidsverslag van het voorgaande jaar op de website.
REALISATIE	✓

Prestatie-indicator	Beleid
OMSCHRIJVING	De meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid wordt gepubliceerd.
MANIER VAN METEN	Publicatie op de website van de meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid.
BRON	DPS
NORM	Publicatie op de website van de meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid ⁴ .
REALISATIE	✓

Prestatie-indicator	Peer group analysis
OMSCHRIJVING	Meewerken aan benchmarkonderzoek door VBDO.
MANIER VAN METEN	Opname van PDN in 'VBDO benchmark on Responsible Investment' in het jaar waar het duurzaamheidsverslag op betrekking heeft.
BRON	DPS
NORM	Opname van PDN in 'VBDO benchmark on Responsible Investment' in het jaar waar het duurzaamheidsverslag op betrekking heeft.
REALISATIE	✓

Prestatie-indicator	Publicatie holdings waarin wordt belegd
OMSCHRIJVING	Publicatie van lijst van holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, credits en nominale staatsportefeuille waarin PDN is belegd per jaareinde.
MANIER VAN METEN	Jaarlijkse publicatie van lijst van holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, credits en nominale staatsportefeuille waar het fonds in belegd is per jaareinde met maximaal 1 kwartaal vertraging.
BRON	DPS
NORM	Alle holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, credits en nominale staatsportefeuille waarin PDN is belegd per ultimo jaareinde zijn op de website gerapporteerd met maximaal 1 kwartaal vertraging.
REALISATIE	✓

⁴ Op het moment van verslaglegging betreft de meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid op de website van PDN het duurzaamheidsbeleid met als datum 3 februari 2021 en kenmerk 2020-004256.

10. Reporting principles

We hebben de relevante best practice-standaarden en richtlijnen gevolgd om de prestaties van verantwoord beleggen die in dit rapport worden behandeld, samen te vatten. De CO₂-emissiegegevens worden gepresenteerd volgens het GHG Protocol (World Business Council for sustainable development / WRI), waarin drie niveaus zijn gedefinieerd voor GHG accounting en rapportagedoeleinden.

11. Vooruitblik 2021

2021 staat bij PDN volop in het teken van duurzaamheid. We zullen onze duurzaamheidsvisie en -ambitie opnieuw bespreken en vaststellen voor de komende jaren. Op basis hiervan ontwikkelen we ons duurzaamheidsbeleid verder door. We vertalen het beleid in prestatie-indicatoren en integreren het in onze beleggingscategorieën.

Daarnaast zullen we ons in 2021 ook bezighouden met de implementatie van het IMVB-convenant en EU-initiatieven op het gebied van duurzaamheid zoals bijvoorbeeld de EU Taxonomy en de implementatie van Sustainable Finance Disclosure Regulation.

Het werk om risico's op het gebied van duurzaamheid in liquide en niet-beursgenoteerde beleggingen te herkennen en beheersen, wordt voortgezet. Daarnaast zetten we ons ook in om met meerdere partijen samen te werken om duurzaamheid op al zijn raakvlakken te bevorderen.

12. Scope en kengetallen

De kerndoelstelling van het duurzaamheidsverslag is het transparant communiceren over onze activiteiten en de behaalde resultaten met ons duurzaamheidsbeleid. Het duurzaamheidsbeleid van PDN is van toepassing op het totale belegd vermogen. Afhankelijk van de kenmerken van de beleggingscategorie en of het mandaat zijn specifieke onderdelen binnen het duurzaamheidsbeleid wel of niet van toepassing op de desbetreffende beleggingscategorie en of het mandaat.

PDN heeft Ernst & Young Accountants LLP de opdracht verstrekt om de resultaten van de geselecteerde prestatie-indicatoren inzake duurzaamheid te beoordelen. Het door hen afgegeven assurance-rapport is toegevoegd aan dit verslag.

De onderstaande tabel toont de presentatie-indicatoren, de manier waarop de indicator wordt gemeten, de bron van de kengetallen en het behaalde resultaat.

PRESTATIE-INDICATOR	OMSCHRIJVING	MANIER VAN METEN	BRON	RESULTAAT
Carbon Footprint meting	Het fonds meet en publiceert de CO ₂ -intensiteit van de Europese en Amerikaanse aandelenportefeuilles die door DPS worden beheerd per einde van het jaar.	De CO ₂ -intensiteit is de hoeveelheid uitstoot (in tonnen) per miljoen omzet. Scope 1 en 2 emissies worden gebruikt. ⁵	Sustainalytics & DPS	Europa: 137 Amerika: 117

⁵ Wanneer de bedrijven zonder beschikbare CO₂-intensiteit niet in de berekening meegenomen worden dan zou deze voor Europa uitkomen op 139 en daarmee het target nog steeds zijn bereikt.

	Niet van alle bedrijven in de beleggingsportefeuille hebben we het verloop van de CO2-intensiteit sinds de peildatum kunnen meten. De CO2-intensiteit wordt ieder jaar berekend van die bedrijven in de beleggingsportefeuille waarvan op het moment van de peildatum in 2016 de CO2-intensiteit beschikbaar was. Van bedrijven in de beleggingsportefeuille waarvan in 2016 geen CO2-intensiteit beschikbaar was is gedurende de meetperiode 2017-2020 de CO2-intensiteit op 0 gezet in de berekening van de CO2-intensiteit van de beleggingsportefeuille.			
Impact Investments	Het fonds merkt fondsbeleggingen met een duidelijke maatschappelijke rol aan als impact investments.	Hoogste van marktwaarde of commitment (contractuele toezegging) aan investeringen zoals door DPS aangemerkt als impact investments in de beleggingsportefeuille in miljoenen euro's.	DPS	217,7 mln
Voortgang op de doelstellingen waartoe de engagement is ingezet	Het fonds voert actief en reactief engagement over de Europese en Amerikaanse aandelenportefeuilles en de Europese bedrijfsobligaties.	Aantal engagements met voldoende voortgang als % van het totaal aantal uitgevoerde engagements. PDN meet voldoende voortgang bij een engagement wanneer zijn engagementprovider BMO aangeeft dat er sprake is van een vordering binnen het engagementproces met een onderneming.	BMO	83%
Aantal aandeelhoudersvergaderingen waarin is gestemd	Het fonds stemt conform zijn Corporate Governance en stembeleid en biedt hierin transparantie. Er wordt enkel in Nederland gestemd.	Aantal aandeelhoudersvergaderingen waarin is gestemd als % van het totaal aantal vergaderingen.	ISS	100%

Uitgebrachte stemmen op voorstellen	Het fonds stemt conform zijn Corporate Governance en stembeleid en biedt hierin transparantie. Er wordt enkel in Nederland gestemd.	Het totaal aantal voorstellen waar het fonds op heeft gestemd als % van het totaal aantal voorstellen.	ISS	100%
Belegd vermogen in uitgesloten bedrijven	Het fonds belegt niet in bedrijven die conform zijn uitsluitingenbeleid en wet- en regelgeving uitgesloten zijn. De screening vindt op kwartaalbasis plaats.	Belegd vermogen in uitgesloten individuele ondernemingen per jaareinde exclusief fondsbeleggingen.	Sustainalytics & DPS	0%
Belegd vermogen in uitgesloten landen	Het fonds belegt niet in landen die in overeenstemming met zijn uitsluitingenbeleid en wet- en regelgeving zijn uitgesloten.	Belegd vermogen in uitgesloten landen per jaareinde exclusief fondsbeleggingen.	Sustainalytics & DPS	0%
Verslaglegging	Het duurzaamheidsverslag wordt openbaar gepubliceerd.	Publicatie van het duurzaamheidsverslag van het voorgaande jaar op de website.	DPS	Publicatie van het duurzaamheidsverslag van het voorgaande jaar op de website.
Beleid	De meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid wordt gepubliceerd.	Publicatie op de website van de meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid.	DPS	Publicatie op de website van de meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid. ⁶
Peer group analysis	Meewerken aan benchmarkonderzoek door VBDO.	Opname van PDN in 'VBDO benchmark on Responsible Investment' in het jaar waar het duurzaamheidsverslag op betrekking heeft.	DPS	Opname van PDN in 'VBDO benchmark on Responsible Investment' in het jaar waar het duurzaamheidsverslag op betrekking heeft.
Publicatie holdings waarin wordt belegd	Publicatie van lijst van holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, credits en nominale staatsportefeuilles waarin PDN is belegd per ultimo jaareinde.	Jaarlijkse publicatie van lijst van holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, credits en nominale staatsportefeuille waar het fonds in belegd is per jaareinde met maximaal 1 kwartaal vertraging.	DPS	Alle holdings binnen de beursgenoteerde aandelenportefeuilles, credits en nominale staatsportefeuille waarin PDN is belegd per jaareinde zijn op de website gerapporteerd met maximaal 1 kwartaal vertraging.

⁶ Op het moment van verslaglegging betreft de meest actuele versie van het duurzaamheidsbeleid op de website van PDN het duurzaamheidsbeleid met als datum 3 februari 2021 en kenmerk 2020-004256.

13. Assurance-rapport van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland

Onze conclusie

Wij hebben een assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid uitgevoerd op geselecteerde indicatoren in het Duurzaamheidsjaarverslag over 2020 van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland te Heerlen.

Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen assurance-informatie, hebben wij geen reden om te veronderstellen dat de geselecteerde indicatoren niet, in alle van materieel belang zijnde aspecten, zijn opgesteld in overeenstemming met de rapportagecriteria zoals toegelicht in de sectie Rapportagecriteria.

De geselecteerde indicatoren zijn opgenomen in het hoofdstuk "Scope en kengetallen" en betreffen:

- CO2 uitstoot meting portefeuilles
- Impact investments
- Voortgang op de doelstellingen waartoe de engagement is ingezet
- Aantal aandeelhouders vergaderingen gestemd
- Uitgebrachte stemmen op voorstellen
- Belegd vermogen in uitgesloten bedrijven
- Belegd vermogen in uitgesloten landen
- Publicatie duurzaamheidsverslag en -beleid
- Medewerking benchmarkonderzoek
- Publicatie holdings waarin wordt belegd

Basis voor onze conclusie

Wij hebben onze assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 3000A "Assurance-opdrachten anders dan opdrachten tot controle of beoordeling van historisch financiële informatie (attest-opdrachten)". Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht van de geselecteerde indicatoren.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Dit houdt onder meer in dat wij geen activiteiten ondernemen die conflicterend kunnen zijn met onze onafhankelijke assurance-opdracht. Daarnaast hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

Rapportagecriteria

De geselecteerde indicatoren dienen gelezen en begrepen te worden samen met de rapportagecriteria. Stichting Pensioenfonds DSM Nederland is verantwoordelijk voor het selecteren en toepassen van deze rapportagecriteria, rekening houdend met de van toepassing zijnde wet- en regelgeving met betrekking tot verslaggeving.

De gehanteerde rapportagecriteria voor het opstellen van de geselecteerde indicatoren zijn toegelicht in het hoofdstuk "Scope en kengetallen" van het Duurzaamheidsverslag 2020.

Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van duurzaamheidsinformatie biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten onderling en in de tijd beïnvloed worden.

Beperkingen in de reikwijdte van onze assurance-opdracht

Onze assurance-opdracht is beperkt tot de geselecteerde indicatoren. Wij hebben geen assurance-werkzaamheden uitgevoerd voor andere informatie in het Duurzaamheidsverslag 2020 in het kader van deze opdracht.

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de geselecteerde indicatoren

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de geselecteerde indicatoren in overeenstemming met de rapportagecriteria, inclusief het identificeren van belanghebbenden en het toepasbaar zijn van de gehanteerde criteria voor de doelstellingen van de belanghebbenden. De door het bestuur gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de geselecteerde indicatoren en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in hoofdstuk “Scope en kengetallen” in het Duurzaamheidsverslag 2020.

Het bestuur is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opstellen van de geselecteerde indicatoren mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het rapportageproces van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland.

Onze verantwoordelijkheden voor de assurance-opdracht van de geselecteerde indicatoren

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een assurance-opdracht met beperkte mate van zekerheid dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en variëren in aard en timing van, en zijn geringer in omvang, dan die bij een assurance-opdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij een beperkte mate van zekerheid is daarom aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij een redelijke mate van zekerheid.

Wij passen de Nadere voorschriften kwaliteitssystemen (NVKS) toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, professionele standaarden en relevante wet- en regelgeving.

De werkzaamheden van onze assurance-opdracht met een beperkte mate van zekerheid bestonden onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de entiteit voor zover relevant voor de geselecteerde indicatoren.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte rapportagecriteria, de consistente toepassing hiervan en de toelichtingen die daarover in het Duurzaamheidsverslag 2020 staan.
- Het verkrijgen van inzicht in de rapporteringsprocessen die ten grondslag liggen aan de geselecteerde indicatoren, inclusief het op hoofdlijnen kennis nemen van de interne beheersingsmaatregelen, voor zover relevant voor onze assurance-opdracht;

- Het identificeren van gebieden in de geselecteerde indicatoren met een hoger risico op misleidende of onevenwichtige informatie of afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Het op basis van deze risico-inschatting bepalen en uitvoeren van verdere werkzaamheden gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van de geselecteerde indicatoren. Deze verdere werkzaamheden bestonden onder meer uit:
 - het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor het aanleveren van de informatie, het uitvoeren van interne controles en de consolidatie van de informatie voor de geselecteerde indicatoren;
 - het verkrijgen van assurance-informatie dat de geselecteerde indicatoren aansluiten op de onderliggende administraties van de entiteit;
 - het op basis van beperkte deelwaarnemingen beoordelen van relevante interne en externe documentatie;
 - het analytisch evalueren van data en trends.
- Het evalueren van de consistentie van de geselecteerde indicatoren met de informatie buiten de reikwijdte van onze assurance-opdracht in het Duurzaamheidsverslag 2020.

Amsterdam, 28 mei 2021

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. J. Niewold RA

OVERIGE INFORMATIE

10 OVERIGE INFORMATIE

10.1 Verslag van de raad van toezicht

Deze rapportage bevat de bevindingen van de raad van toezicht (verder: RvT) naar aanleiding van zijn onderzoek naar het functioneren van het bestuur van Pensioenfonds DSM Nederland (verder: PDN) over 2020.

De RvT heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene zaken in het pensioenfonds. De RvT ziet tenminste toe op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur en staat het bestuur met raad terzijde. Tevens heeft de RvT een aantal goedkeuringsrechten ten aanzien van besluiten van het bestuur. Een volledige omschrijving van de taken en bevoegdheden van de RvT is opgenomen in het reglement RvT van PDN. Daarnaast legt de RvT verantwoording af over de uitvoering van de taken en de uitoefening van de bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan (verder: VO), aan DSM (via de werkgeversleden in het verantwoordingsorgaan) en in het bestuursverslag. De RvT hanteert voor zijn toezicht de toezichtscade van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector en Code Pensioenfonds als uitgangspunt.

De RvT heeft in overleg met het bestuur een jaarplan opgesteld voor 2020 met een aantal specifieke thema's, de speerpunten, waarop de RvT zich richt naast de reguliere taak. In dit verslagjaar waren dat:

1. Governance, praktijk in plaats van beleid.
 - A) in 2019 heeft de RvT met name beleidsmatig gekeken naar hoe het bestuur de noodzakelijke waarborgen voor kwalitatieve continuïteit van (geschikte) bestuurders regelt. In 2020 heeft de RvT zich gericht op de praktijk van de governance. Vooral omdat er in 2020 volgens rooster drie bestuursleden aftreden. Wat en hoe doet het bestuur dat om op tijd deze benoemingen rond te hebben.
 - B) levert de wijze van invulling van de sleutelfuncties (praktische) meerwaarde en is die invulling werkbaar en zinvol (vooral de combinatie van Sleutelfunctiehouder-bestuurder)
2. Balansbeheer
 - A) bijdragen aan de doelstellingen van het fonds
 - B) fasen in de keten van balansbeheer

Gesprekken

In het kader van voornoemde speerpunten en toezichtonderwerpen, heeft de RvT gesprekken gevoerd met, dan wel als toehoorder vergaderingen bijgewoond van:

- Het bestuur
- Het verantwoordingsorgaan
- De bestuurscommissies
- De compliance officer
- De adviserend actuaaris
- De accountant
- De directeur DPS
- De 3 sleutelfunctiehouders (actuaarief, interne audit en risicobeheer)

De leden van de RvT hebben afzonderlijk bestuurs- en commissievergaderingen bijgewoond. De RvT overlegt vooraf wie bij een vergadering aanwezig zal zijn, deels gerelateerd aan agendapunten. De voorzitter van de RvT overlegt periodiek met de voorzitter van het VO.

De voorzitter van het bestuur en de voorzitter van de RvT spreken elkaar (telefonisch) tussentijds als er punten ter bespreking zijn en de RvT vergadert onderling en met het Dagelijks Bestuur conform de gemaakte jaarplanning. Halfjaarlijks overlegt de RvT met het voltallige VO.

Belangrijkste waarnemingen en aanbevelingen

Inrichting en functioneren van de governance in de praktijk

De governance geeft blijk van voldoende 'checks and balances' en 'countervailing power'.

De organen functioneren naar behoren en gaan open, respectvol en kritisch constructief met elkaar om. De extra inspanningen die geleverd zijn om ondanks de COVID-19 pandemie goed te kunnen blijven functioneren zijn succesvol gebleken. De RvT is hier positief over.

Het verkiezingsproces voor de twee bestuursleden gekozen door en uit de pensioengerechtigden van het fonds is onderzocht door een onafhankelijke functionaris, omdat dit proces voor verbetering vatbaar was.

De RvT heeft twee aanbevelingen:

- Tijdig anticiperen op bestuursvacatures teneinde zowel benoemingen als commissiebezetting bij einde zittingstermijn adequaat in te kunnen vullen en in dit kader tevens de aanbevelingen uit de evaluatie van het verkiezingsproces op te volgen;
- Het huidige bestuursmodel tegen de achtergrond van het nieuwe pensioenstelsel te beoordelen op passendheid.

Balansbeheer en risicomanagement bestuur

De RvT constateert dat het bestuur het balansbeheer en risicomanagement van het fonds zorgvuldig vormgeeft. Het balansbeleid wordt gemonitord en periodiek herijkt. De opvolgingen uit het DNB on site beleggingsonderzoek zijn adequaat opgepakt.

In de aanloop naar de nieuwe pensioenovereenkomst vanaf 2021 is de beleggingsstrategie, met inachtneming van de risicohouding, geactualiseerd.

De RvT ziet een duidelijke verbetering van het balansbeleid. Mede naar aanleiding van een review van de beleggingscategorieën heeft het bestuur besloten tot een investering in goud in ruil voor een portefeuillestrategie.

Het beleggingsbeleid (inclusief kosten) en de beheersing daarvan hebben voldoende aandacht van het bestuur. De RvT onderkent het belang van ESG en ziet in de pensioensector een versnelling optreden op het gebied van duurzaam beleggen. De RvT heeft gezien dat het bestuur in het 1e kwartaal 2021 een themasessie rond ESG heeft georganiseerd.

De RvT constateert dat het beleggingsbeleid bijdraagt aan de doelstellingen van het fonds, maar ziet dit graag in de rapportages nog duidelijker terug. Acties ter verbetering van de rapportages zijn reeds ingezet.

De RvT heeft de volgende aanbevelingen:

- Gelet op de ambitie van het fonds vergt actueel ESG-beleid aandacht voor wat betreft het kennisniveau en de te nemen vervolgstappen;

- Maak de consequenties voor de portefeuille van het niet-behalen van performance doelstellingen vooraf meer specifiek. Zorg dat de reviews van de beleggingscategorieën duidelijker aansluiten bij de te beantwoorden vragen;
- Zorg dat de reeds ingezette acties ter verbetering van de rapportages ertoe leiden dat deze inzage geven in de bijdrage van de uitvoering van het beleggingsbeleid aan de doelstellingen van het fonds.

De voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel

De RvT is positief over de tijdigheid en het adequaat agenderen van het nieuwe pensioenstelsel. Er zijn themasessies geweest om kennis te delen, stakeholders zijn betrokken en met DPS (faciliterend) vindt afstemming plaats. Het fonds heeft meegedaan met een proef van de Pensioenfederatie (modelberekeningen en consequenties) en heeft zo vingeroefeningen kunnen doen.

De RvT heeft als aanbeveling: de belanghebbenden op de hoogte te blijven houden van de ontwikkelingen, planning en stappen die genomen moeten worden en daar de verwachtingen goed bij te managen.

De scenarioanalyse inzake de toekomst van het fonds

Het bestuur heeft de toekomst van het fonds en de verschillende scenario's gefaseerd geagendeerd waarbij gestart is met een onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de uitvoeringsorganisatie. Daarbij ondersteund door PwC. Deel 1 is in 2020 afgerond en in het bestuur behandeld en besproken. In 2021 zal deel 2 worden uitgevoerd. De RvT ziet de grondige aanpak van deze analyse, de uitkomsten en de besluitvorming of conclusies van het bestuur met belangstelling tegemoet.

Algemene gang van zaken in het fonds, inclusief naleving Code Pensioenfondsen

De RvT constateert dat het bestuur 'in control' is. Het bestuur bewaakt de beheerste en integere bedrijfsvoering en de fondsdocumenten zijn op orde.

De bestuursondersteuning is kwalitatief en kwantitatief uitgebreid, maar de RvT vraagt aandacht voor de hoge werkdruk, die in de aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel verder toe zal nemen.

Het bestuur past de Code Pensioenfondsen toe op de meeste punten en legt uit, met redenen omkleed, waar het bestuur afwijkt.

De RvT heeft de volgende aanbevelingen:

- De werkdruk bij de ondersteuning kritisch te blijven volgen en tijdig, indien nodig, voor extra - tijdelijke- ondersteuning te zorgen voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.
- Het vinden van een geschikte bestuurder onder de 40 jaar (Norm 33 van de Code) vraagt een extra inspanning en opleiding. Nu het bestuur het aspirant lidmaatschap heeft ingevoerd zou het bestuur dit kunnen uitbreiden met een plek voor een potentiële 40- bestuurder. De RvT adviseert het bestuur dit nader te onderzoeken.

Evenwichtige belangenafweging

De RvT heeft vastgesteld dat in discussie de pariteit wel af en toe een rol speelt, maar in de besluitvorming de evenwichtigheid de doorslag geeft. De voorzitter speelt hier een belangrijke rol in en vervult deze goed. Bij de besluitvorming wordt de evenwichtigheid van alle belanghebbenden goed gemotiveerd vastgelegd. In de loop naar het nieuwe stelsel kunnen deelbelangen een rol gaan spelen en daarvan is het bestuur zich bewust.

Communicatie

De RvT is van oordeel dat het fonds de communicatie van het fonds op orde heeft.

Opvolging van eerdere aanbevelingen (2019)

De RvT is verheugd te constateren dat de aanbevelingen zijn opgevolgd of gepland staan voor opvolging, resp. uitvoering.

Samenvattende conclusie:

De RvT complimenteert het bestuur met de resultaten van zijn inspanningen en alle activiteiten die in 2020 zijn opgepakt en uitgevoerd. Zeker gelet op de COVID-19 beperkingen en extra acties die dat met zich mee heeft gebracht. De implementatie van de acties van het door DNB uitgevoerde beleggingsonderzoek, de vervulling van vacatures, verhelderde rolverdeling bestuur-commissies en ondersteuning, invoering van sleutelfunctiehouders, risicobewustzijn, nieuwe pensioenregeling vanaf 2021 en voorbereiding op het nieuwe pensioenstelsel zijn voortvarend ter hand genomen en/of afgerond. Het bestuur heeft als team adequaat gefunctioneerd. De RvT heeft er vertrouwen in dat het bestuur ook de complexiteit van de transitie naar het nieuwe stelsel aan zal kunnen.

Speerpunten 2021

De RvT zal zich, naast de wettelijke minimumtaken, in 2021 richten op de volgende speerpunten:

1. Eigen Risico Beoordeling (IORP II)
2. Voorbereidingen nieuwe pensioenstelsel
(Van Plan van Aanpak, planning, tot betrokkenheid sociale partners en deelnemerscommunicatie.)

Verklaring RvT

Op grond van onze waarnemingen hebben wij ingestemd met het besluit van het bestuur om het bestuursverslag 2020 en de jaarrekening 2020 goed te keuren.

De RvT dankt het bestuur en het verantwoordingsorgaan voor de open en constructieve samenwerking en ziet met belangstelling de reactie van het bestuur op zijn bevindingen tegemoet.

26 mei 2021

De raad van toezicht,

M. Teunissen

M. Hoekstra

J. Kragt

Reactie van het bestuur

Inleiding

Het bestuur heeft met interesse kennisgenomen van de bevindingen en aanbevelingen van de raad van toezicht (RvT) in het beoordelingsrapport over 2020. Als bestuur hechten we aan de input van de RvT. De RvT werkt met een helder en gestructureerd jaarplan en met inhoudelijke speerpunten. Dit maakt het toezicht door de RvT voor alle betrokkenen efficiënt en doelgericht. Naast de reguliere toezichttaken, vindt het bestuur het vooral ook waardevol dat de RvT raad kan geven aan het bestuur op belangrijke beleidsterreinen, gebaseerd op de ervaring van de RvT leden en de van buiten-naar-binnen blik. Deze vorm van samenwerking gaat meer invulling krijgen.

De bevindingen van de RvT zijn in mondeling overleg met het DB besproken en aan het voltallig bestuur ter beeld- en oordeelsvorming voorgelegd en in de jaarvergadering toegelicht. In dit jaarverslag is vervolgens een korte schriftelijke samenvatting op hoofdlijnen opgenomen van zowel de RvT inbreng als de bestuursreactie.

Samenvattend oordeel van de RvT

Wij zijn verheugd, dat de RvT constateert dat het bestuur ‘in control’ is, de beheerste en integere bedrijfsvoering bewaakt en dat de fondsdocumenten op orde zijn. Ook is het goed de bevestiging te vernemen, dat de RvT van oordeel is dat het bestuur in 2020 een aantal zaken voortvarend ter hand heeft genomen en/of heeft afgerond. Het als team adequaat functioneren, waarbij alle betrokkenen open, respectvol en kritisch constructief met elkaar omgaan, is iets dat we als bestuur blijven koesteren. De RvT heeft er vertrouwen in dat het bestuur de complexiteit van de transitie naar het nieuwe stelsel aan zal kunnen.

2020 was een bijzonder jaar gelet op de COVID-19 beperkingen en de extra acties die dat met zich mee heeft gebracht. De pandemie heeft ertoe geleid dat in het bestuurlijk proces vrijwel uitsluitend via digitale media werd vergaderd en besluiten werden genomen. Dit heeft, ondanks de volle bestuursagenda, nergens tot problemen geleid en wij danken de RvT voor het compliment hiervoor.

De RvT focust - conform de wettelijke taak - ook op de evenwichtige belangenafweging. Ook hier zijn wij verheugd te vernemen, dat ook de RvT heeft vastgesteld dat in discussies de pariteit wel af en toe een rol speelt, maar in de besluitvorming de evenwichtigheid de doorslag geeft. Bij de besluitvorming wordt de evenwichtigheid van alle belanghebbenden goed gemotiveerd vastgelegd. In de loop naar het nieuwe stelsel kunnen deelbelangen een rol gaan spelen en daarvan zijn wij ons als bestuur bewust.

De RvT constateert tenslotte, dat de RvT aanbevelingen allen zijn opgevolgd of gepland staan voor opvolging, resp. uitvoering. Het bestuur besteedt veel aandacht aan de monitoring van de opvolgingen van de aanbevelingen en houdt daartoe een overzicht bij.

Bevindingen, Aanbevelingen en Speerpunten 2021

Governance

De RvT heeft in 2020 een aantal inhoudelijke speerpunten beoordeeld. Een daarvan was de governance van het fonds, vooral de werking in de dagelijkse praktijk. Voor wat betreft de professionaliseringsslag, delen wij de visie van de RvT dat de in 2020 ingezette veranderingen in de governance hun vruchten hebben afgeworpen. Met behoud van de vruchtbare samenwerking, is de countervailing power van het bestuur ten opzichte van de uitvoeringsorganisatie vergroot. Tevens hebben de nieuwe beslisnota's hun meerwaarde bewezen in de

discussies op de bestuurstafel die hierdoor meer focus en relevantie kregen. De beheersing en het in goede banen blijven leiden van de omvangrijke stroom vergaderdocumenten is ook het komend jaar een aandachtspunt. De drie sleutelfunctiehouders functioneren goed in de nieuwe structuur. In 2021 zullen we de ingezette veranderingen - vooral ook de zuivere rolverdeling - verder doorzetten mede op basis van de nuttige inzichten uit de (zelf)evaluatie die we begin 2021 hebben gedaan. Daarbij zal ook de onderlinge samenwerking tussen de fondsorganen verder worden versterkt.

Wij herkennen ons goed in de aanbeveling van de RvT met betrekking tot het evalueren van het paritaire bestuursmodel. Enerzijds vanwege de uitdaging om binnen het huidige model geschikte kandidaten voor de bestuursfuncties (en de bemensing van commissies) tijdig te benoemen. In dat verband zal in 2021 het verkiezingsreglement voor de pensioengerechtigden geleding worden aangescherpt en een meer gestructureerd opleidings- en successionplan worden opgesteld. Ook zal de aanbeveling van de RvT worden meegenomen om te bezien - nu het bestuur het aspirant lidmaatschap heeft ingevoerd - of het mogelijk is een jongere 40-min aspirant bestuurder te betrekken.

Anderzijds herkennen we als bestuur de verder reikende aanbeveling van de RvT om het paritaire bestuursmodel te beoordelen op passendheid tegen de achtergrond van het nieuwe pensioenstelsel, zoals ook het VO heeft aanbevolen. Wij delen de portee van deze aanbeveling, maar willen dit oppakken als er meer duidelijkheid is over de impact van de implementatie van het pensioenakkoord voor PDN en voor onze partner DPS als pensioenuitvoeringsorganisatie. Dan kan vervolgens de optimale positionering van het fonds en de governancestructuur daarop worden aangesloten ("structure follows strategy").

Tenslotte, signaleert de RvT dat er steeds meer gevraagd wordt van bestuurders. Tevens het groeiende tijdsbeslag dat PDN legt op de uitvoeringsorganisatie DPS en de knelpunten die dit tot gevolg heeft. De RvT beveelt aan de hoge werkdruk kritisch te volgen, zowel bij bestuursleden, bestuursondersteuning als ook breder in de uitvoeringsorganisatie. Het bestuur heeft dit aandachtspunt reeds opgepakt en onderzoekt waar deze knelpunten zich nu reeds voordoen en daarnaast, vooral tegen de achtergrond van de stelselherziening, waar in de komende tijd extra capaciteit geleverd zal zijn.

Balansbeheer en risicomanagement

De RvT ziet een duidelijke verbetering van het balansbeleid. De raad waardeert de extra aandacht van het bestuur en de extra capaciteit die in 2020 is ingezet voor de vastlegging en actualisering van het beleggingsbeleid en voor de periodieke herijking. We zullen de aanbeveling van de RvT meenemen om vooraf de consequenties voor de portefeuille van het niet-behalen van performance doelstellingen meer specifiek te maken. Tevens pakken we de aanbeveling op om de beleggingsrapportage verder aan te scherpen zodat beter zichtbaar is (en een koppeling plaatsvindt tussen) hoe het beleggingsbeleid bijdraagt aan de bredere doelstellingen van het fonds. Een nieuw format voor de financiële maandrapportage zal medio 2021 worden ingevoerd.

Wij delen de visie van de RvT, die voor 2021 aandacht vraagt voor het duurzaamheidsbeleid en de verhoogde ambitie die PDN zich daarin heeft gesteld. De reeds ingezette vervolgstappen vergen meer kennis van ESG beleggingen binnen het bestuur en expertise en capaciteit in de uitvoering. Wij zullen als bestuur bij het opstellen van onze duurzaamheidsambitie oog hebben voor voldoende slagkracht en het daadwerkelijk waar kunnen maken van deze ambitie.

Nieuwe pensioenstelsel & Toekomst van het fonds

De RvT is positief over de tijdigheid en het adequaat agenderen van het nieuwe pensioenstelsel door het bestuur in 2020. Als bestuur zien wij 2021 als het jaar waarin de planning (“roadmap”) wordt vastgesteld en - op instigatie van de sociale partners - het overleg over het transitietraject gestructureerd wordt opgestart. Ook zal naar verwachting de besluitvorming rondom het transitie-ftk plaatsvinden. In samenwerking met DPS, zullen we de aanbeveling van de RvT volgen en continueren we ons beleid om de belanghebbenden binnen fonds - met name de fondsorganen, de (gewezen) deelnemers en de aangesloten ondernemingen - in 2021 op de hoogte te houden van de ontwikkelingen, planning en stappen die genomen moeten worden, en hebben we aandacht voor het goed managen van de verwachtingen bij de betrokkenen. Communicatie is voor ons een prioriteit.

Het nieuwe pensioenstelsel heeft voor het bestuur mede aanleiding gevormd om de positionering van het fonds en de flexibiliteit van pensioenuitvoering te bezien. Daarbij heeft het bestuur ook oog voor andere lange termijn ontwikkelingen die impact kunnen hebben op het fonds, zoals mogelijke veranderende wensen van de aangesloten ondernemingen en een veranderende externe omgeving. Door middel van scenario-analyses, bijvoorbeeld in de ERB 2021 (Eigen Risico Beoordeling), houden we als bestuur zoveel mogelijk grip op de toekomst.

Wij zullen de RvT nauw betrekken bij de uitkomsten van de analyses en de besluitvorming of conclusies van het bestuur, en verwelkomen de nuttige inbreng van de RvT. Dit sluit ook goed aan bij de beide inhoudelijke speerpunten die de RvT voor zijn beoordeling in 2021 heeft vastgesteld, te weten de ERB en de voorbereidingen op het nieuwe pensioenstelsel.

Tot slot

Wij bedanken de RvT voor het doen van hun bevindingen en voor de aanbevelingen. Het bestuur is de RvT-leden erkentelijk voor hun inzet in 2020, hun betrokkenheid en de waardevolle persoonlijke gesprekken. We kijken met veel vertrouwen uit naar de voortzetting van de open en nauwe samenwerking.

Het bestuur,

Mei 2021

10.2 Verslag van het verantwoordingsorgaan

Taak en functioneren van het Verantwoordingsorgaan

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft tot taak een oordeel te geven over het door het bestuur in 2020 gevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Het VO brengt op basis van zijn wettelijke bevoegdheden advies uit over voorgenomen besluiten van het bestuur. Zo heeft het VO advies uitgebracht over het premiebeleid, beloningsbeleid, (addendum op) uitvoeringsovereenkomst en aansluitingsovereenkomsten. Het VO is daarnaast in de gelegenheid zich een mening te vormen over niet adviesplichtige onderwerpen en daarover met het bestuur van gedachten te wisselen en op deze manier ook zijn inbreng te leveren.

In het verslagjaar werd 11 maal vergaderd waarbij in 7 vergaderingen overleg is gevoerd met het dagelijks bestuur van PDN. Daarnaast zijn er twee bijeenkomsten geweest waarbij overleg is gevoerd met de Raad van Toezicht over o.a. de wijze van uitvoering van taken en uitoefening van bevoegdheden van de Raad van Toezicht. Ook namen de VO leden eind augustus deel aan een ten behoeve van de leden van de fondsorganen georganiseerde themasessie over het nieuwe pensioenakkoord. Naast de overleggen met het dagelijks bestuur zijn specifieke onderwerpen door de inhoudsdeskundige bestuursleden toegelicht. Het VO besteedt op een gestructureerde manier aandacht aan het op peil houden van zijn benodigde deskundigheid.

Het VO bestaat uit 8 leden uit de gelederen van de pensioengerechtigden, werknemers en werkgever. Per 1 juli 2020 traden de leden Dirk van den Bos, John van Engelen en Henk Lukkezen af. In oktober nam Henk Bosch afscheid in verband met het beëindigen van zijn dienstverband bij DSM. Per 4 maart 2021 is Martin Aertsen afgetreden als vertegenwoordiger namens pensioengerechtigden. Het VO spreekt zijn erkentelijkheid uit voor de jarenlange bijdrage van deze teruggetreden leden.

Bevindingen

Het VO constateert dat de aanbevelingen over 2019, alsmede de speerpunten 2020 zoals benoemd in het VO verslag over 2019, in het lopend jaar in belangrijke mate zijn uitgevoerd.

Evaluatie van de bestuurlijke structuur en een externe benchmark van DPS heeft in 2020 echter nog niet plaatsgevonden. Wel zijn de besluiten genomen met betrekking tot de uitvoering van de (zelf)evaluaties, de evaluatie van de governance (IORPII)-structuur en het robuustheidsonderzoek in 2021.

Het bestuur heeft in 2020 voldoende aandacht gehad voor de governance aspecten. Desalniettemin is de urgentie om na te denken over de toekomstige positionering en governancestructuur van het fonds verder toegenomen.

Het bestuur heeft het VO uitvoerig betrokken bij de totstandkoming van het premiebeleid, de nieuwe Uitvoeringsovereenkomst en de aansluitingsovereenkomsten en de daarbij benodigde informatie over alle daarmee verbonden onderwerpen uitvoerig verstrekt en toegelicht. Rekening houdend met de tijdsdruk is het VO tijdig en adequaat geïnformeerd. De in de nieuwe Uitvoeringsovereenkomst afgesproken solidariteit tussen opgebouwde rechten en nieuwe opbouw is helder verwoord en verankerd in diverse fondsdocumenten. Het VO zal toezien op strikte naleving van deze afspraken. Het VO constateert dat het bestuur op het gebied van kortings- en toeslagenbeleid conform de wettelijke vereisten en het pensioenreglement gehandeld heeft.

Het bereiken van deelnemers en gepensioneerden zodanig dat deze zich echt verdiepen in hun pensioensituatie blijft een uitdaging. De door het bestuur in 2020 op het gebied van communicatie gezette stappen vormen een goede bijdrage aan het streven deze doelstelling te realiseren. Tegelijkertijd zal continue aandacht nodig blijven op dit gebied. Voor het nieuwe communicatiebeleidsplan 2021-2023 heeft het VO een aantal aandachtspunten gedefinieerd.

Het bestuur heeft adequaat gereageerd op de door COVID-19 ontstane volatiliteit op de financiële markten. Aanpassingen in het strategisch beleggingsbeleid zijn weloverwogen doorgevoerd, rebalancing als gevolg van de gewijzigde strategische beleggingsmix wordt actief gemonitord en er is aandacht voor de 2020 underperformance en voor het uitbouwen van het duurzaamheidsbeleid van het fonds.

Verder kreeg waarborging van de continuïteit van de operationele processen tijdens de COVID-19 pandemie specifieke aandacht. Hierbij zijn scenario's aan de orde geweest hoe te handelen in crisissituaties. Tijdens de afgelopen periode zijn er geen noemenswaardige verstoringen van de operationele processen geweest.

Door het bestuur wordt continu aandacht gegeven aan het onderkennen en beheersen van risico's. Als onderdeel van een in 2020 ontwikkelde Risk Vision heeft het bestuur ook zijn eigen beliefs op het gebied van risicobeheersing gedefinieerd. Het VO ondersteunt de aanpak van het bestuur.

Samenvattend oordeel

Het VO is van oordeel dat het in 2020 door het bestuur vastgestelde beleid en de genomen bestuursbesluiten in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden is. Bij het nemen van besluiten heeft het bestuur op evenwichtige wijze gehandeld door de belangen van alle belanghebbenden mee te nemen in zijn besluitvorming. Het bestuur heeft daarbij de formele en informele adviezen en aanbevelingen van het VO op adequate wijze meegenomen.

Aanbevelingen

Op basis van zijn bevindingen doet het VO volgende aanbevelingen:

- Evalueer het huidige bestuurlijke model om de voor de toekomst meest gewenste positionering en governance structuur te kunnen vaststellen.
- Maak de benchmarking van de pensioenuitvoeringsorganisatie DPS onderdeel van fase II van het robuustheidsonderzoek in 2021.
- Pas op basis van de huidige praktijk en rekening houdend met de uitkomsten van de evaluatie van de fondsgremia de diverse reglementen aan. Neem hierbij de door het VO voor te stellen wijzigingen in het VO reglement mee.
- Neem de door het VO voorgestelde aandachtspunten mee in het nieuwe communicatiebeleidsplan.

Speerpunten VO 2021

De belangrijkste speerpunten waarop het VO in 2021 wil focussen, zijn:

- Volgen van ontwikkelingen betreffende de invoering van de nieuwe Wet toekomst pensioenen (pensioenakkoord) en invulling geven aan de rol van het VO in dat kader.
- Het monitoren van de opvolging door het bestuur van de uitkomsten uit het robuustheidsonderzoek deel 2.

- Het volgen van de ontwikkelingen met betrekking tot de acties van het bestuur inzake de toekomstige positionering en governance structuur van het fonds.
- Bewaking van het in 2020 vastgestelde premiebeleid en de naleving van de daarin opgenomen solidariteitsafspraken.
- Het beoordelen van het Communicatiebeleidsplan 2021-2023 en het toezien op de uitvoering daarvan.
- Volgen van de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheidsbeleid.

26 mei 2021

Verantwoordingsorgaan PDN:

Wil Beckers, voorzitter

Laurine Lemon, plaatsvervangend voorzitter

Harry Govers

Albert Noteborn

Ruud van Ool

Peter Pasmans

Marc Silvertand

Etha van de Wiel

Reactie van het bestuur

Inleiding

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan (VO) voor het oordeel over 2020. Als bestuur hechten we aan en waarderen de goede verstandhouding met het VO en de open, transparante en prettige samenwerking. In het bijzonder gezien de strategische en pragmatische, op toegevoegde waarde gerichte, invalshoek die het VO toepast in zijn inbreng. In 2020 is de samenstelling van het VO ingrijpend veranderd, door met name regulier verloop, en zijn tevens een nieuwe voorzitter en plaatsvervangend voorzitter aangetreden. We danken de vertrekkende leden voor hun, vaak al jarenlange, inzet en betrokkenheid voor het fonds en kijken met veel vertrouwen uit naar de voortzetting van de open en nauwe samenwerking met het vernieuwde VO.

Over het kalenderjaar 2020 heeft het VO in zijn verslag een aantal bevindingen en aanbevelingen opgenomen. Eveneens heeft het VO inhoudelijke speerpunten voor 2021 geformuleerd. Deze inbreng van het VO is in mondeling overleg met het DB besproken en aan het voltallig bestuur ter beeld- en oordeelsvorming voorgelegd en in de jaarvergadering toegelicht. In dit jaarverslag is vervolgens een korte schriftelijke samenvatting op hoofdlijnen opgenomen van zowel de VO inbreng als de Bestuursreactie.

Samenvattend oordeel van het verantwoordingsorgaan

Het bestuur is verheugd te horen, dat het VO van oordeel is dat het in 2020 door het bestuur vastgestelde beleid en de genomen bestuursbesluiten in het belang van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn. Bij het nemen van besluiten heeft het bestuur op evenwichtige wijze gehandeld door de belangen van alle belanghebbenden mee te nemen in zijn besluitvorming en zijn de formele en informele adviezen en aanbevelingen van het VO op adequate wijze meegenomen. Als bestuur willen we daaraan graag toevoegen, dat we voor alle relevante bestuursbesluiten schriftelijk vastleggen en toelichten hoe de evenwichtige belangenafweging heeft plaatsgevonden. Op deze wijze kunnen we transparant verantwoording afleggen, nu en in de toekomst. En vooral ook iedereen meenemen in de soms moeilijke maatregelen die moeten worden genomen in een omgeving waarin de financiële positie van het pensioenfonds kwetsbaar is en solidariteit tussen deelnemersgroepen belangrijk is en nauw luistert.

2020 was een bijzonder jaar waarin iedereen werd geconfronteerd met de COVID-19 pandemie. Het bestuur is het VO erkentelijk voor het oordeel dat het fonds adequaat heeft gereageerd op de door COVID-19 ontstane volatiliteit op de financiële markten. De financiële en governance processen hebben gelukkig - en vooral ook door de inzet van de toegewijde medewerkers - zonder verstoringen plaatsgevonden.

Adviesaanvragen

Te midden van de COVID-19 pandemie en de aanloop naar de implementatie van het pensioenakkoord, stond 2020 in ons fonds in het teken van de vernieuwing van de uitvoeringsovereenkomst met de werkgever en de opdrachtaanvaarding van de nieuwe pensioenovereenkomst van de sociale partners. Het premiebeleid, het opbouwpercentage en de mate van solidariteit tussen deelnemersgroepen vormden belangrijke aandachtspunten, evenals de aansluitingsovereenkomsten met de aangesloten ondernemingen. In deze trajecten hebben het VO en het bestuur nauw samengewerkt en zijn de nieuwe contracten tijdig en zorgvuldig tot stand gekomen resp. geïmplementeerd. Ook in de toekomst, zal het bestuur goed bewaken dat de eenduidig vastgelegde solidariteitsafspraken worden nageleefd, zoals ook is opgenomen in de VO speerpunten 2021.

Bevindingen, Aanbevelingen en Speerpunten 2021

Het bestuur heeft in 2020 een gestructureerde en gebundelde (zelf-)evaluatie geïnitieerd van de drie fondsorganen. Hierin zijn ook de evaluaties meegenomen van de recent geïntroduceerde IORP II sleutelfunctiehouders- en de commissiestructuur, zoals eerder ook door het VO aanbevolen. In de actiepunten die volgen uit deze (zelf)evaluaties zullen we de aanbeveling van het VO voor de wijzigingen in het VO reglement uiteraard worden meegenomen.

Voor wat betreft de evaluatie van het paritaire bestuursmodel hebben wij deze aanbeveling van het VO in 2020 niet opgevolgd. Het bestuur deelt de analyse van het VO dat het paritaire model moet worden geëvalueerd en moet worden gezien of dit model nog wel het beste is voor de toekomst. De juiste fasering is ons inziens van belang. Wij zullen dit als bestuur ter hand nemen nadat er meer duidelijkheid is over de impact van de implementatie van het pensioenakkoord voor PDN en voor onze partner DPS als pensioenuitvoeringsorganisatie. Dan kan vervolgens de optimale positionering van het fonds en de governance structuur daarop worden aangesloten (“structure follows strategy”).

Daarnaast zijn we via de ERB (Eigen Risico Beoordeling) de risico's in kaart aan het brengen die samenhangen met de schaal van het fonds aan de hand van een aantal toekomstscenario's. Het benchmarken is daarbij verder reikend dan een kostenvergelijking met peers en behelst de brede vraag of PDN en DPS voldoende geëquipeerd zijn voor de toekomst. Het VO zal in 2021 zo nauw mogelijk worden aangesloten op de reikwijdte en de bevindingen.

Voor wat betreft het beleggingsbeleid hebben we als bestuur in 2020 het staande beleid nader gedocumenteerd en vervolgens geëvalueerd en bijgesteld waar nodig. In 2020 is een van de belangrijke focus-gebieden het verdiepen van het duurzaamheidsbeleid (ESG beleid). Als bestuur zullen we het VO informeren over de nieuwe initiatieven in het beleggingsbeleid en ook graag met het VO van gedachten blijven wisselen over ideeën die het VO heeft om het ESG beleid verder te versterken. De beleggingsperformance van PDN blijft uiteraard een belangrijk aspect in het beleggingsbeleid.

Het bestuur onderkent het belang van de deelnemerscommunicatie. Het bestuur dankt het VO voor het meedenken hierover en het formuleren van een aantal aandachtspunten voor het nieuwe communicatiebeleidsplan. In 2021 zal het bestuur het VO meenemen in de visie en communicatiestrategie zoals het bestuur dit zal gaan ontwikkelen inzake de beoogde Wet Toekomst pensioenen (pensioenakkoord) en het ESG beleid. Eventuele nadere suggesties en aanbevelingen van het VO in deze zal het bestuur graag blijven ontvangen.

Tenslotte, verwelkomt het bestuur het speerpunt 2021 van het VO over het pensioenakkoord en het invulling geven aan de rol van het VO in dat kader. Begin 2021 is het fonds benaderd door de sociale partners om samen te werken in het transitietraject en een gezamenlijke tripartiete overlegstructuur op te zetten en een “roadmap” op te stellen. We informeren het VO uiteraard over de beoogde nieuwe wetgeving en de impact voor PDN. Als bestuur zullen we met de fondsorganen nauw blijven samenwerken, waarbij de onderlinge rol- en taakverdeling verder invulling zal krijgen. We maken ook in 2021 graag weer gebruik maken van de inbreng van het VO.

Het bestuur,
Mei 2021

10.3 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds DSM Nederland te Heerlen is aan Triple A - Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2020.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Triple A - Risk Finance Certification B.V.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 57.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 2.850.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;

- de kostendeekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden).

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor 2 achtereenvolgende jaareinden.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds DSM Nederland is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 20 april 2021
 drs. Hen Veerman AAG RBA
 Verbonden aan Triple A - Risk Finance Certification B.V.

10.4 Rapportage Compliance Officer

Algemeen

De Compliance Officer adviseert het bestuur over integriteit en ondersteunt bij de borging van gedragsregels. De Compliance Officer houdt toezicht op naleving van de gedragsregels door het bestuur, externe adviseurs, leden van het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht (de ‘verbonden personen’). De gedragsregels van het fonds zijn vastgelegd in de gedragscode die het bestuur heeft opgesteld.

Het in 2019 vastgestelde compliance charter regelt de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de Compliance Officer. Tevens is een compliance jaarprogramma opgesteld dat goedgekeurd is door het dagelijks bestuur van PDN.

Activiteiten

In 2020 vonden activiteiten plaats in lijn met het compliance jaarprogramma. Een verdiepingssessie inzake integriteit is echter door het doorschuiven van de SIRA pas in februari 2021 uitgevoerd; in samenhang daarmee wordt ook een beoogde aanpassing in de insiderregeling later doorgevoerd. Er vonden diverse gesprekken met verbonden personen plaats inzake de verschillende elementen van de gedragscode. De gedragscode zelf is geactualiseerd in 2020.

Bevindingen 2020

Incidentmelding

Gedurende 2020 is één incident gemeld; deze is door de voorzitter van het bestuur in samenspraak met ondergetekende afgehandeld.

Oneigenlijke beïnvloeding

In 2020 zijn er geen meldingen gedaan dat zich pogingen tot oneigenlijke beïnvloeding van verbonden personen hebben voorgedaan. Er zijn geen meldingen gedaan van ontvangst van geschenken met een waarde boven de grens van €50 of van niet-passende of niet-aanvaardbare uitnodigingen of diensten.

Belangenverstrengeling

Inzake bestaande belangen in (potentiële) zakelijke relaties bij indiensttreding van bestuurders, zijn adequate afspraken vastgelegd. Verder zijn gedurende 2020 geen meldingen ontvangen betreffende (potentiële) belangenverstrengeling.

Voorwetenschap en insider meldingen

Ten aanzien van gemelde privé beleggingstransacties door insiders van het fonds zijn geen onregelmatigheden geconstateerd.

Nevenfuncties

Waar van toepassing zijn door verbonden personen gemelde nevenfuncties als acceptabel beoordeeld in het kader van de gedragscode. Een formele check op de VTE-score is begin 2020 uitgevoerd en er zijn geen overschrijdingen geconstateerd. Tussentijdse wijzigingen in nevenfuncties zijn ook beoordeeld op VTE score.

Naleving gedragscode

De aan het fonds verbonden personen hebben een schriftelijke verklaring tot naleving van de gedragscode over 2020 bij mij ingediend; uit analyse en waar nodig navraag zijn geen bijzondere aandachtspunten naar voren gekomen.

Ook is door de eerder genoemde verdiepingssessie inzake integriteit gebleken dat de bestuursleden het begrip integriteit voldoende doorleven en sensitief daarmee omgaan, hetgeen belangrijk is in het licht van de toegenomen aandacht voor dit onderwerp vanuit de maatschappij.

Heerlen, 23 maart 2021

F.C.G. Hermans
Compliance Officer

10.5 Personalia

(per 26 mei 2021)

Bestuur

Benoemd op voordracht van DSM Nederland B.V.

Mevrouw E.I. Schippers (voorzitter)
 Mevrouw M.E.P.J. van Heeswijk-Kuster
 Mevrouw M.E.A. van Boom
 De heer J.M.H. Op Heij

Benoemd op voordracht van de centrale ondernemingsraad DSM Nederland B.V.

De heer W.M.C. Reinartz
 De heer E.P. de Vries

Benoemd na verkiezing uit en door de Pensioengerechtigden

De heer A.M.J. de Boer (plv. voorzitter)
 De heer K.A. Pikaart

Raad van toezicht (RvT)

Mevrouw C.P.M. Teunissen (voorzitter)
 Mevrouw M.J. Hoekstra
 De heer J.C. Kragt

Sleutelfunctiehouders

De heer H.C.J. Veerman (Sleutelfunctiehouder Actuarieel)
 De heer J. Grooten (Sleutelfunctiehouder Interne Audit)
 De heer J.M.H. Op Heij (Sleutelfunctiehouder Risicobeheer)

Verantwoordingsorgaan (VO)

Aangewezen door DSM Nederland B.V.

Mevrouw L.E. Lemon (plv. voorzitter)
 De heer R. van Ool

Gekozen uit en door de actieve deelnemers

De heer M.W. Silvertand
 De heer P. Pasmans

Gekozen uit en door de Pensioengerechtigden

De heer W.N.C. Beckers (voorzitter)
 De heer H.P.N. Govers
 Mevrouw E. van de Wiel
 De heer A. Noteborn

Functies en nevenfuncties

Bestuur

Mevrouw E.I. Schippers (1964)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 25/4/2019) & Voorzitter (vanaf 22/5/2019)
President DSM Nederland
Lid Bestuur VNO-NCW
Lid Bestuur VNCI
Lid RvC Chemelot Ventures
Voorzitter bestuur Food Valley
Lid RvT Stichting PlanetB.io
Ambassadeur Stichting Hulphond

De heer A.M.J. de Boer (1953)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Plaatsvervangend voorzitter (bestuurslid vanaf 2010)
n.v.t.

Mevrouw M.E.A. van Boom (1966)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2018)
Lid beleggingscommissie Pensioenfonds Horeca & Catering
Voorzitter RvT Stichting Pensioenfonds Hoogovens
Lid RvT Pensioenfonds Vliegend Personeel KLM

Mevrouw M.E.P.J. van Heeswijk-Kuster (1970)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2013)
Senior Legal Counsel DSM
Voorzitter RvT Stichting Antidiscriminatie-voorziening Limburg

De heer J.M.H. Op Heij (1960)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 30/9/2019)
Senior Vice President COA DSM, Compliance Officer DSM
en Alert Officer DSM
Lid Advisory Board EMFC University Maastricht
Lid Bestuur Stichting DSM Brighter Living

De heer K.A. Pikaart (1952)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 21/1/2021)
Lid Pensioencommissie VDP (tot 1/1/2021)

De heer W.M.C. Reinartz (1961)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 7/12/2020)
Lid RvT Stichting Fonds voor Sociale Instellingen (FSI)
Treasurer / Board member Stichting Baandomein
Silent Partner Triple A Solutions

De heer E.P. de Vries (1964)

Functie in het bestuur:

Relevante nevenfuncties:

Bestuurslid (vanaf 2018)

Voorzitter Pensioenfonds Recreatie

Bestuurslid Pensioenfonds voor het Kappersbedrijf

Facilitator nieuwe pensioenovereenkomst 2022 pensioenfonds

Gasunie (vanaf 1/2/2021)

Docent SPO Stichting Pensioenopleidingen

Sleutelfunctiehouders**De heer H.C.J. Veerman (1977)**

Functie:

Relevante nevenfuncties:

Sleutelfunctiehouder Actuarieel (vanaf 22/1/2020)

(Certificerend) Actuaris diverse pensioenfondsen

Managing Consultant Triple A - Risk Finance

De heer J. Grooten (1952)

Functie:

Relevante nevenfuncties:

Sleutelfunctiehouder Audit (vanaf 13/8/2019)

Lid College Kwaliteitstoetsingen IIA Nederland (KIN)

De heer J.M.H. Op Heij (1960)

Functie:

Relevante nevenfuncties:

Sleutelfunctiehouder Risicobeheer (vanaf 30/9/2019)

Zie nevenfuncties beschreven bij bestuur

Raad van toezicht (RvT)**Mevrouw C.P.M. Teunissen (1956)**

Functie in de RvT:

Relevantie nevenfuncties:

Voorzitter (vanaf 19/9/2019)

Bestuursvoorzitter NUB De Nationale APF

Voorzitter Bestuur Stichting Pensioenfonds Openbare
BibliothekenLid RvT/Voorzitter Audit Commissie IrisZorg regio Oost-
Nederland (tot 31/12/2020)

Lid RvT Rijnbrink Groep

Directeur / bestuurder Centrale Discotheek Rotterdam

Mevrouw M.J. Hoekstra (1963)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Waarnemend voorzitter (15/2/2019 - 19/9/2019)

Lid RvT (vanaf 8/1/2019)

Lid RvT Pensioenfonds TNO

Voorzitter RvT Heineken Pensioenfonds

Bestuurslid Het Nederlandse Pensioenfonds

Voorzitter RvT Pensioenfonds Koopvaardij

Bestuurslid van de Vereniging voor intern toezicht
pensioensector (VITP)

Lid permanente professionele ontwikkeling VITP

Governance en Strategie met eenvoud (eigenaar)

De heer J.C. Kragt (1967)

Functie in de RvT:

Relevante nevenfuncties:

Lid RvT (vanaf 2014)

Docent Universiteit van Tilburg

Lid RvT Pensioenfonds TNO

Bestuurder Postcoderoos coöperatie

Voorzitter RvC OBAM Investment Management

Verantwoordingsorgaan (VO)**De heer W.N.C. Beckers (1949)**

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 1/7/2019) & Voorzitter (vanaf 1/7/2020)

n.v.t.

Mevrouw L. Lemon (1974)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Plv. voorzitter VO (vanaf 1/11/2020)

Director Accounting Policies & IFRS DSM

De heer H.P.N. Govers (1949)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 2016)

Lid RWB

Bestuurslid VDP

De heer R. van Ool (1983)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 2017)

Sr. Manager Global Mobility & Executive Reward DSM

De heer A. Noteborn (1954)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 1/4/2021)

n.v.t.

De heer P. Pasmans (1983)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 1/7/2019)

Application Developer DSM

De heer M.W. Silvertand (1968)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 2016)

Investor Relations Manager bij DSM

Mevrouw E. van de Wiel (1947)

Functie in het VO:

Relevante nevenfuncties:

Lid VO (vanaf 1/7/2019)

Bestuurslid VDP

Certificerend Actuaris

De heer H.C.J. Veerman; Triple A - Risk Finance

Accountant

De heer S.B. Spiessens; Ernst & Young Accountants LLP

Compliance officer

De heer F. Hermans; DSM COA

Functionaris gegevensbescherming

De heer W.W.G. Gaemers; DSM Pension Services

Pensioenuitvoerder

De heer G.M.A. Rutten; bestuurder DSM Pension Services

De heer B.P.H. Puijn; bestuurder DSM Pension Services

Adresgegevens PDN

Bezoekadres	Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen
Postadres	Postbus 6500, 6401 JH Heerlen
Telefoon	045 - 5782877 of 045 - 5782292
Fax	010 - 4590249
Website	www.PDNpensioen.nl
Email	info.PDN@dsm.com

SUMMARY IN ENGLISH

11 SUMMARY IN ENGLISH

Stichting Pensioenfonds DSM Nederland (PDN) is the pension fund of Royal DSM N.V. (DSM) in the Netherlands. In accordance with established regulations, it is PDN's objective to provide pensions and commensurate periodic payments to employees, former employees, and their surviving dependents who are associated with DSM and affiliated companies that have assigned the administration of their pension plan to PDN. PDN has outsourced all operational activities (pension administration, asset management, financial administration, communications, and board support) to DSM Pension Services B.V. (DPS). As a strategic partner of PDN, DPS also assists the board of PDN concerning advice on the overall strategy in the field of pensions, governance, risk management and asset management.

PDN manages 7.7bn Assets under Management for 27.462 plan members, of which 6.132 active members, 8.348 former members and 12.982 pensioners.

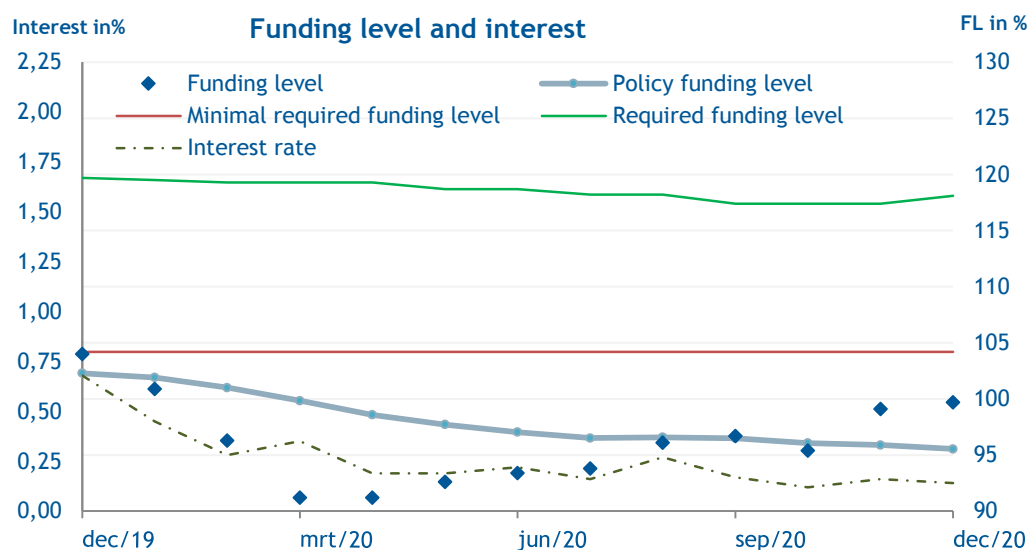
Governance

The pension fund is governed by a trustee board, a supervisory board and an accountability body. In 2020, two board members stepped down because their term of office expired. They have been succeeded by two newly appointed board members. Two existing board members have been reappointed.

In line with the EU IORP II regulation, in 2020 the three key function holders for risk management, actuarial services and Internal Audit were further embedded in the PDN governance structure. In 2020, the recently introduced committee structure was fully operational and both committees advised the trustee board on the topics within their remits.

Financial position

The DSM pension fund runs a DB plan. The nominal funding level represents the financial position of a DB pension fund. The nominal funding level is calculated as the total fund assets divided by the pension liabilities. The nominal funding level of the fund decreased from a level of 104.0% at the end of 2019 to a level of 99.7% at the end of 2020.

The nominal funding level is a point sensitive measurement and shows considerable volatility. For this reason, the fund employs the policy funding level, a 12-month moving average funding level, for strategic decision making. The policy funding ratio dampens the effects of movements in the actual funding ratio. The policy funding level decreased from a level of 102.3% to 95.5%. The financial position of the fund did not meet the required funding level. Therefore, the pension fund board revisited and renewed its ten-year recovery plan and submitted the plan to DNB, the Dutch pension regulator.

Pension Benefits and entitlements

Amid the COVID-19 pandemic, the pension fund paid out all benefits and managed the pension entitlements without any disruption.

In January 2021, the pension fund board unfortunately had to decide that, based on the financial position of the fund, no indexation could be granted to the plan participants' benefits-in-payment and accrued pension entitlements. On the other hand, the board was pleased that a curtailment of the accrued pension entitlements was not necessary as this would seriously impact the plan participants.

Asset management

Based on the fund's objective, risk appetite, and long-term economic base scenario, the strategic norms for the core (matching and return) portfolios are determined via an Asset Liability Management (ALM) study. In 2020, an ALM study was performed to renew the strategic investment policy.

The strategic hedging rates for nominal interest rate and currency risk are also determined in the ALM study. The fund applies a dynamic strategic interest rate policy. A dynamic strategic interest rate policy means that the level of interest rate hedging depends on the level of interest rates. The pension fund expects that in the long-term interest rates will return to a higher interest rate level than the current, low level. This higher level will be determined by long-term growth and inflation. If the interest rate is higher than the equilibrium level, it is more likely that the interest rate will fall and vice versa. When the investment plan was created, an optimization of return and risk was carried out by means of an extensive portfolio construction based on the new economic assumptions.

In the following table the market value and return of the assets of the fund over 2020 are shown. The delta in the following table shows the difference between the fund return and the benchmark return and is therefore a measure of the gross added value that PDN managed to realize in 2020.

<u>Value and Return 2020</u>	<u>Value</u>	<u>Portfolio</u>	<u>Benchmark</u>	<u>Delta</u>	<u>Contribution</u>
Matching portfolio	4.409	6,2	6,0	0,2	3,7
Government bonds	1.805	7,4	7,5	-0,1	1,8
Inflation-linked bonds	780	6,6	6,1	0,5	0,6
Investment grade credits	683	3,0	2,8	0,2	0,3
Mortgages	1.026	2,6	3,7	-1,1	0,3
Ground lease	115	27,2	11,8	15,4	0,7
Return portfolio	3.360	1,3	3,0	-1,7	0,5
Currency overlay (contribution)	26	1,9	1,9	0,0	0,8
Equity	1.756	1,1	4,3	-3,2	0,2
Bonds	582	-1,0	-1,5	0,5	-0,1
Real estate	365	-12,5	-13,7	1,2	-0,7
Alternative	631	3,5	2,4	1,1	0,3
Liquidity	-44	-	-	-	-
Total	7.725	4,0	4,5	-0,5	4,0

Administration costs

Costs have a material impact on the pension benefit outcomes of the members. For this reason, the pension fund board takes costs closely into account in strategic and operational decisionmaking. A cost analysis is performed every year in order to benchmark the operational costs of the fund in the field of investment management and pension administration. PDN contracted LCP in 2020 to conduct an independent, in-depth cost analysis. Based on this cost analysis it was concluded that the investment management fees (43 bp) were lower than the peer-group of comparable Dutch pension funds (47 bp). The pension administration costs per member (€219) were higher than the peer-group cost level (€204). These numbers are an average of the past three years (2017-2019).

The following table shows the key figures of PDN over the past five years.

(Ultimo year in € mln, unless stated differently)

	2020	2019	2018	2017	2016
PENSIONS					
Total number of members	27,462	27,792	28,011	28,081	28,393
Active members of pension schemes	6,132	6,284	6,384	6,393	6,513
Pensioners	12,982	13,100	13,184	13,329	13,657
Former members	8,348	8,408	8,443	8,359	8,223
Number of employers	17	18	18	18	14
Indexation					
Indexation Active members	-	-	-	-	-
Indexation Pensioners / Former members	-	-	-	-	-
Cumulative backlog Active members **	22.48%	17.73%	14.31%	10.98%	8.80%
Cumulative backlog Pensioners / Former members **	18.74%	17.42%	15.43%	13.52%	12.02%
Contributions and benefits					
Premiums	105	103	99	98	100
Cost-effective contribution (uncushioned)	154	124	117	125	114
Cost-effective contribution (cushioned)	98	84	80	82	84
Benefits	228	229	233	240	241
Pension management costs per participant (in €)	251	216	223	219	238
FINANCIAL POSITION					
Pension fund assets	7,718	7,541	6,818	7,086	6,862
Pension fund liabilities	7,741	7,253	6,494	6,435	6,674
Pension fund reserve	-23	288	324	651	188
Funding level PDN	99.7%	104.0%	105.0%	110.1%	102.8%
Policy funding level	95.5%	102.3%	109.3%	107.8%	98.8%
Minimum required funding level	104.2%	104.2%	104.2%	104.2%	104.2%
Required funding level	118.4%	118.1%	119.3%	119.7%	119.6%
Actuarial interest rate	0.1%	0.7%	1.3%	1.5%	1.3%
INVESTMENTS					
Total investment (IBM*)	7,725	7,560	6,835	7,102	6,874
Matching portfolio	4,409	4,131	3,857	3,842	3,654
Return portfolio	3,360	3,501	2,841	3,315	3,304
Other investments	0	0	0	-4	-11
Cash	-44	-72	137	-51	-73
Investment performance 1 year (net) *	4.0%	12.7%	-1.8%	5.6%	7.6%
Benchmark performance (1 year)	4.5%	11.6%	-1.6%	4.8%	7.0%
Investment management costs (in basis points)	41.0	38.0	35.0	32.0	29.0
Trading expenses (in basis points)	6.0	5.0	7.0	8.0	7.0

* The return on assets reduced by all investment management costs and trading expense any trading expenses (excluding DPS fee) incurred

** Cumulative maximum backlog%: only applies to pension beneficiaries / former participants insofar with that status from 2007, and applies only to the active years up to and including 2011.

BIJLAGEN

12 BIJLAGEN

A. Afkortingen en begrippen

AFKORTINGEN

AFM	Autoriteit Financiële Markten
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CDC	Collective Defined Contribution
CPI	Consumentenprijsindex
DNB	De Nederlandsche Bank
DPS	DSM Pension Services
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
ECB	Europese Centrale Bank
ERB	Eigen Risicobeoordeling
FTK	Financieel Toetsingskader
GIPS	Global Investment Performance Standards
IORP	Institutions for Occupational Retirement Provision
KPI	Key Performance Indicator
MVB	Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
MVEV	Minimaal Vereist Eigen Vermogen
NPR	Nettopensioenregeling
PDN	Stichting Pensioenfonds DSM Nederland
PF	Pensioenfederatie
PPS	Prepensioen spaarregeling
RCA	Risk & Control Assessment
RMYP	Risk Management Yearplan
RvT	Raad van toezicht
SER	Sociaal Economische Raad
SLA	Service level agreement
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
SIRA	Systematische Integriteitsrisicoanalyse
TV	Technische Voorziening (pensioenverplichtingen)
UFR	Ultimate Forward Rate
VEV	Vereist Eigen Vermogen
VO	Verantwoordingsorgaan

BEGRIPPEN

AFM	Autoriteit Financiële Markten
Benchmark	De maatstaf waarmee de gerealiseerde performance wordt vergeleken.
CDC	Een Collective Defined Contribution regeling kenmerkt zich met name door het feit dat de verplichting van de werkgevers beperkt is tot het betalen van een overeengekomen vaste premie aan het pensioenfonds van de onderneming.
Commodities	Beleggingen in grondstoffen zoals agrarische producten, mineralen, energie en delfstoffen.
Contante Waarde	De huidige waarde van toekomstige ontvangsten en uitgaven. Bij de berekening van de contante waarde wordt rekening gehouden met in de toekomst verwachte (of in het verleden gerealiseerde) disconteringsvoet.
COR	Centrale ondernemingsraad
Corporate Governance	Eind 2003 verscheen het rapport van de Commissie Tabaksblat over "Corporate Governance". Hierin werd pensioenfondsen onder andere geadviseerd zich actiever op te stellen bij het nemen van beslissingen tijdens aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin zij aandelen hebben. Op 10 december 2008 heeft de Monitoring Commissie de code geactualiseerd. In de gewijzigde code is meer nadruk komen te liggen op de manier waarop bestuurders, commissarissen en aandeelhouders hun taken in de praktijk uitoefenen, in plaats van op de wijze waarop zij hierover achteraf verantwoording afleggen. Deze geactualiseerde code is op 1 januari 2009 in werking getreden en per 1 januari 2010 in de wet verankerd.
Credits	Bedrijfsobligaties
Creditspread	Verschil tussen de risicovrije rente (staatsleningen) en risicovollere rente voor bedrijfsobligaties.
Credit rating	Beoordeling van de kredietwaardigheid van een lening. Ook wel de kans dat de uitgever van de lening zijn verplichtingen niet nakomt. Een Aaa rating is de hoogste waardering waarbij de kans op een faillissement het laagst is, terwijl een C of D rating het laagste is. Een rating van Baa of hoger wordt ook wel 'investment grade' genoemd.
Currency Overlay	Een strategie om op totaal portefeuilleniveau wisselkoersrisico af te dekken door valutatermijncontracten.

Custodian	De bewaarbank van de effecten.
Dekkingsgraad	De verhouding tussen de waarde van het vermogen enerzijds en de pensioenverplichtingen anderzijds. Het gaat hier om de dekking van de verplichtingen voor risico van PDN. Een dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat PDN evenveel bezittingen heeft als het in de toekomst aan zijn verplichtingen moet voldoen. De dekkingsgraad is te berekenen door het pensioenfondsvermogen voor risico fonds te delen door de pensioenverplichtingen voor risico fonds.
Derivaten	Bijvoorbeeld futures, opties, forwards en swaps. Dit zijn verplichtingen of rechten gebaseerd op een onderliggende waarde (zoals een index, aandeel of obligatie). Afgeleide instrumenten worden ook aangeduid als derivaten.
DNB	De Nederlandsche Bank
Duratie / Duration	Het gewogen gemiddelde van de looptijden van (een verzameling) obligaties (maatstaf voor de rentegevoeligheid van een obligatie) en Technische Voorzieningen.
Emerging Markets	Landen die volgens de Wereldbank worden geclassificeerd als ontwikkelingslanden, maar die een duidelijke groeipotentie hebben. Voorbeelden zijn onder andere Brazilië, Rusland, India en China.
Franchise	Het gedeelte van het salaris dat niet wordt meegeteld bij het berekenen van de pensioengrondslag.
FTK	Financieel Toetsingskader
FX Forwards	Valutatermijncontracten. Valutacontracten waarbij een bedrag in vreemde valuta over een vastgestelde termijn wordt geruild met een bedrag in eigen valuta. Hiermee kan valutarisico worden afgedekt.
Gecedeerde rechten	Gecedeerde rechten zijn door PDN overgenomen uitkeringsverplichtingen van andere fondsen voor pensioengerechtigden. PDN heeft een vordering op deze fondsen ter hoogte van de voorziening.
High Yield bonds	Obligaties van bedrijven met een hoger risicoprofiel.
Inflation-linked Obligaties	Obligaties waarvan de couponrente en hoofdsom wordt geïndexeerd voor inflatie.
Kritische dekkingsgraad	De kritische dekkingsgraad geeft het niveau van de dekkingsgraad aan waarbij het pensioenfonds extra maatregelen moet nemen om de financiële positie binnen de herstelperiode te herstellen.

Mixfonds	Beleggingsfonds dat belegt in verschillende beleggingscategoriën zoals aandelen, vastgoed en obligaties.
Nettorendement	Het nettorendement betreft het rendement op de basisregeling exclusief PPS kapitalen na verrekening van alle beheerkosten (inclusief de beheerkosten van DPS).
Outperformance	Een rendement dat hoger ligt dan de benchmark. Het tegenovergestelde is underperformance.
PF	Pensioenfederatie
Pension Fund Governance	Naam waaronder het traject om te komen tot een plan van aanpak voor goed pensioenfondsbestuur bekend is.
Renewable energy	Beleggingen in duurzame energie. Hieronder vallen windmolenparken en zonne-energie.
Rentewinst	Rendement dat wordt bijgeschreven op de spaarkapitalen.
RJ 610	Richtlijn van de Raad voor de jaarverslaggeving voor pensioenfondsen. De richtlijn heeft als doel om de jaarverslaggeving van pensioenfondsen te uniformeren.
Gewezen deelnemer	Ook wel slaper genoemd. Dit is een deelnemer die zijn deelnemerschap heeft beëindigd vóór het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en nog aanspraken heeft op PDN. Op grond van de pensioenwet worden deze afspraken aangepast conform de aanspraken van de pensioengerechtigde.
Swap (rente swap)	Een renteswap is een ruiltransactie die gebeurt op een internationale financiële markt, waarbij partijen de rentebetalingen gedurende de looptijd, of een deel van de looptijd, tegen elkaar ruilen.
Toeslag	Verhoging van de pensioenaanspraken aan bijvoorbeeld de inflatie of de algemene loonsverhoging.
Voorziening	De verplichtingen vanwege pensioenaanspraken van deelnemers en gewezen deel-
Pensioenverplichtingen	nemers en van nagelaten betrekkingen. Deze voorziening wordt berekend als de contante waarde van de door de verzekerden tot de balansdatum verkregen pensioenaanspraken. Daarbij is uitgegaan van de op de balansdatum geldende pensioenreglementen.

B. Checklist code Pensioenfondsen

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
1 Vertrouwen waarmaken		
1. Het bestuur voert de regeling naar beste vermogen uit, in een evenwichtige afweging van belangen, en heeft hiervoor de eindverantwoordelijkheid.	Ja	▪ Het bestuur voert de pensioenovereenkomst uit op basis van de met de werkgever gesloten uitvoeringsovereenkomst; ▪ Het bestuur is verantwoordelijk voor het beheer van het pensioenfonds in de meest ruime zin van het woord. In de governancestructuur van het fonds is deze verantwoordelijkheid van het bestuur geborgd, hetgeen is vastgelegd in diverse fondsdocumenten (ABTN en reglementen). ▪ Bij het uitvoeren van de regeling ziet het bestuur toe op een evenwichtige belangenafweging voor alle belanghebbenden. Het bestuur staat bij elk besluit stil bij de evenwichtigheid van de gevolgen van dat besluit. In het besluitvormingsproces is dit ook geformaliseerd in de wijze van voorleggen en de vastlegging van de besluiten.
2. Het bestuur is verantwoordelijk en zorgt voor de uitvoering van de pensioenregeling. Het heeft een visie op die uitvoering, stelt eisen waaraan deze moet voldoen en bepaalt welk kostenniveau aanvaardbaar is.	Ja	Er is sprake van goede afstemming tussen het bestuur en de sociale partners. De beleidsruimte en visie van het bestuur om de pensioenregeling uit te voeren is vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst. Tevens is de beschikbare beleidsruimte verwoord in de ABTN ten aanzien van premiebeleid, toeslagenbeleid, kwalitatieve en kwantitatieve risicohouding en beleggingsbeleid en zijn eenduidige grenzen terzake geformuleerd via sturingsparameters. Het huidige kostenniveau wordt door het bestuur als aanvaardbaar beschouwd. De voornoemde beleidsgebieden worden in het jaarverslag besproken.
3. Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Ook zorgt het voor een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. Daarnaast toetst het bestuur periodiek de effectiviteit van zijn beleid en stuurt zo nodig bij.	Ja	De doelstelling en missie zijn in diverse fondsdocumenten, waaronder de ABTN, vastgelegd. Tenminste jaarlijks wordt door het bestuur bezien of de ABTN herzien dient te worden. In paragraaf 1.1 van het jaarverslag wordt de doelstelling en missie van het pensioenfonds uiteengezet. De missie geeft hierbij aan wat PDN als pensioenfonds wilt bereiken en vervolgens wordt dit vertaald naar concretere doelstellingen (hoe, oftewel strategie). In verslag van het bestuur wordt vervolgens door het bestuur toegelicht in hoeverre het de gestelde doelen in het afgelopen jaar heeft bereikt. In paragraaf 5 van het jaarverslag worden de bijbehorende risico's verder toegelicht.
4. Bij alle besluiten legt het bestuur duidelijk vast op grond van welke overwegingen het besluit is genomen.	Ja	De overwegingen, waaronder de evenwichtige belangenafweging, de alternatieven en mogelijke gevolgen, kosten en risico's zijn opgenomen in de desbetreffende beleidsstukken (beslisnota's), voorzien van adviezen van de in aanmerking komende bestuurscommissies. Het

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
		besluitvormingsproces is vastgelegd in de verslagen van de bestuursvergaderingen.
5. Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Ja Incl. rapportage in bestuursverslag	Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag (als onderdeel van het jaarverslag). Het bestuur publiceert het jaarverslag op het openbare deel van de website van het pensioenfonds. Het (dagelijks) bestuur vergadert ca. 6 keer per jaar met het verantwoordingsorgaan en bespreekt daar de beleidsafwegingen, relevante besluiten en voorgenomen besluiten waarover het verantwoordingsorgaan adviesrecht heeft. Het verantwoordingsorgaan ontvangt een uitgebreid besluitenoverzicht inclusief de evenwichtige belangenafweging. In het bestuursverslag worden deze aspecten uitgebreid behandeld. In het jaarverslag geeft het bestuur tevens inzicht in de risico's van belanghebbenden op korte en lange termijn. Daarnaast wordt de impact van deze risico's beschreven en de in plaats zijnde beheersmaatregelen. In het PDN Duurzaamheidsverslag licht het bestuur het duurzaamheidsbeleid van het fonds toe en legt verantwoording af over de belangrijkste resultaten op het gebied van duurzaamheid.
6. Het bestuur houdt rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan en draagt daarbij zorg voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico.	Ja	Het beleggingsbeleid en de risicobeheersing van het pensioenfonds zijn afgestemd op de verplichtingen van het fonds door middel van integraal balans management. Minimaal een keer per drie jaar wordt een ALM studie uitgevoerd. Hierin wordt de Risicohouding van de deelnemers meegenomen die is getoetst in een deelnemersonderzoek. De resultaten hiervan worden verwerkt in een strategisch beleidsplan dat wordt vastgesteld door het bestuur. Naast de strategische beleggingsmix (normportefeuille) wordt hierbij ook de strategische afdekking voor het (nominaal) rente- en valutarisico vastgesteld. De uitkomsten dienen als toetssteen voor de beleidsrisico's die het fonds neemt. Dit proces wordt in paragraaf 2 en 5 samengevat in het jaarverslag.
7. Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.	Ja	Tijdens vergaderingen met de raad van toezicht en verantwoordingsorgaan staat verantwoord beleggen periodiek geagendeerd. Via deelnemersonderzoeken wordt de opinie van de deelnemers ten aanzien van verantwoord beleggen gemeten. In de besluitvormingen omtrent verantwoord beleggen worden de resultaten hiervan meegewogen. In de deelnemerscommunicatie wordt het duurzaamheidsbeleid toegelicht.
8. Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn	Ja	De SFH risicobeheer bewaakt en stimuleert vanuit zijn tweedelijns verantwoordelijkheid het

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.		risicobewustzijn in de eerste lijn. Met het ontwikkelen van een eigen visie op risicobeheer (Risk Vision) heeft het fonds zijn risicobeheer verder geprofessionaliseerd. Het vastgestelde risicomodel is opgebouwd uit principes ('risk beliefs'), een risicoraamwerk ('plan-do-check-act'), en een risicomanagement proces ('proces'). Binnen het proces neemt de RCA (Risk & Control Assessment), SIRA en de ERB een centrale plek in. De RCA wordt eens per 3 jaar in zijn volledige vorm doorlopen en jaarlijks ge-updatet.
9. Het bestuur zorgt voor een noodprocedure om in spoedeisende situaties te kunnen handelen.	Ja	▪ Het fonds heeft een noodprocedure in de vorm van een handleiding crisis-communicatie en een crisisplan. In het crisisplan (bijlage 2 ABTN) zijn de grenswaarden benoemd ten aanzien van de financiële positie van het fonds en zijn hier beleidsmaatregelen aan gekoppeld. Daarbij is de effectiviteit van de voornoemde maatregelen in kaart gebracht. ▪ Het bestuur heeft het DB gemandateerd om besluiten te nemen ten aanzien van bestuursaangelegenheden die normaliter ter besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd, maar die zeer dringend een besluit of actie behoeven. ▪ Het bestuur heeft in 2020 het plan "Bestuurlijke continuïteit" inclusief machtigingenschema vastgesteld dat een oplossing biedt voor de tijdelijke situatie dat bestuurlijke besluitvorming niet mogelijk is bij belet of ontstentenis van bestuurders ten tijde van de COVID-19 pandemie of vergelijkbare noodsituaties.
2 Verantwoordelijkheid nemen		
10. Het bestuur zorgt voor een heldere en expliciete taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering. Hierbij horen passende sturings- en controlemechanismen.	Ja	De specifieke verantwoordelijkheden, taken en bevoegdheden op de verschillende niveaus, dit wil zeggen van elk orgaan en commissie van het fonds en van de uitvoeringsorganisatie zijn vastgelegd in reglementen, charters en dienstverleningsovereenkomst (incl. SLA en KPI's). In de ABTN en het uitbestedingsbeleid zijn de uitgangspunten vastgelegd met betrekking tot uitbesteding, uitvoering van werkzaamheden en rapportage van de uitvoerder. Uitbesteding vindt plaats via formele dienstverlenings-overeenkomsten, mandaten en service-afspraken.
11. Bij uitbesteding van taken neemt het bestuur in de overeenkomst met de dienstverlener adequate maatregelen op voor als de dienstverlener of een door	Ja	In de verschillende contracten met derden zijn voorwaarden aan de dienstverlening en kwaliteit daarvan gesteld. Daarbij is vastgelegd wat de aansprakelijkheid van deze derden is en wanneer

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
hem ingeschakelde derde onvoldoende presteert, de overeenkomst niet naleeft, schade veroorzaakt door handelen of nalaten.		deze van toepassing is. Voorts zijn exit-artikelen en opzeggingstermijnen benoemd.
12. Het bestuur zorgt dat het zicht heeft op de keten van uitbesteding.	Ja	▪ Bij onderuitbesteding van beleggingsmandaten door DPS heeft het bestuur een right of refusal. Via diverse rapportages wordt het bestuur periodiek geïnformeerd over de prestaties van de externe managers. ▪ Uitbestedingsovereenkomsten worden door het (dagelijks) bestuur aangegaan. ▪ Periodiek worden uitbestedingen geëvalueerd.
13. Het bestuur zorgt ervoor dat het beloningsbeleid van partijen aan wie taken worden uitbesteed niet aanmoedigt om meer risico's te nemen dan voor het fonds aanvaardbaar is. Om dit te bereiken maakt het bestuur dit onderdeel van de contractafspraken bij het sluiten of verlengen van de uitbestedingsovereenkomst of - indien van toepassing - via zijn aandeelhouderspositie.	Ja	Het beloningsbeleid van het fonds is aangepast aan de eisen van IORP 2 en de EU verordening 2019/2088. Het fonds voert overeenkomstig de Pensioenwet, het Besluit uitvoering Pensioenwet en de Code Pensioenfondsen een beloningsbeleid dat niet aanmoedigt tot het nemen van meer risico's (waaronder duurzaamheidsrisico's) dan voor het fonds aanvaardbaar is. De algemene uitgangspunten van het beloningsbeleid van het fonds worden ook toegepast op de uitbestedingsrelaties van het fonds. Dit wordt getoetst en bewaakt in alle (onder)uitbestedingsrelaties die het fonds aangaat.
14. Het bestuur evalueert jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering en de gemaakte kosten kritisch en spreekt een dienstverlener aan als deze de afspraken niet of onvoldoende nakomt.	Ja	In het uitbestedingsbeleid is een uitgebreide taak- en rolverdeling opgenomen tussen bestuur en de dienstverlener en hoe een en ander wordt gemonitord. De kwaliteit van de uitvoering wordt doorlopend gemonitord. Ontvangen facturen worden getoetst aan de contractuele afspraken. Kosten van (incidentele) dienstverlening worden beoordeeld aan de hand van de uitgebrachte offertes.
3 Integer handelen		
15. Het bestuur legt de gewenste cultuur vast en stelt een interne gedragscode op.	Ja	▪ Door het uitvoeren van de SIRA (Systematische Integriteitsrisicoanalyse) geeft het bestuur aandacht aan de organisatiecultuur. ▪ Het bestuur heeft een gedragscode opgesteld die de gewenste cultuur van het fonds weerspiegelt. De gedragscode bevat regels en richtlijnen ter voorkoming van verstrengeling van belangen van het fonds en de privébelangen van de verbonden personen van het fonds. ▪ Hiernaast beschikt het fonds over een incidentenregeling en klokkenluidersregeling.
16. De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers ondertekenen de interne gedragscode van het fonds en een jaarlijkse nalevingsverklaring, en zij gedragen zich daarnaar.	Ja	Iedere verbonden persoon van het fonds (waaronder begrepen alle bestuursleden en alle leden van de fondsorganen), ondertekent bij aanvang van zijn functie bij het fonds de gedragscode, waarmee hij zich verbindt alle voor hem relevante regels uit deze gedragscode strikt na te leven. Aan het eind van ieder kalenderjaar of bij het niet langer verbonden zijn aan het fonds,

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
		ondertekent iedere verbonden persoon een verklaring over de juiste naleving van de geldende bepalingen in de gedragscode over het afgelopen (deel van het) jaar.
17. Alle nevenfuncties worden gemeld aan de compliance officer.	Ja	In de gedragscode is opgenomen dat alle nevenfuncties (ongeacht of deze bezoldigd zijn) worden gemeld aan de compliance officer. Daarnaast vraagt de compliance officer jaarlijks via een vragenformulier pro-actief aan de (mede)beleidsbepalers voor ondertekening van de gedragscode of nevenfuncties volledig zijn gemeld. Bij (her)benoeming van bestuursleden en leden van de raad van toezicht doet de compliance officer een uitvraag naar de nevenfuncties in verband met het bepalen van de VTE-score en de voor de functie beschikbare tijd.
18. Tegenstrijdige belangen of reputatierisico's worden gemeld. De leden van het bestuur, het VO of het BO, het intern toezicht en andere medebeleidsbepalers vermijden elke vorm en elke schijn van persoonlijke bevoordeling of belangenverstrengeling. Zij laten zich op hun functioneren toetsen.	Ja	Het fonds heeft een integriteitsbeleid (zie 1.5 van het jaarverslag). - Bestuursleden geven bij aanvang van een bestuursvergadering aan of er sprake is van tegenstrijdige belangen. In dat geval nemen zij niet deel aan de besluitvorming van het betreffende onderwerp. - Verbonden personen moeten op grond van de gedragscode (potentieel) tegenstrijdige belangen melden. In de jaarlijkse verklaring tot naleving van de gedragscode wordt expliciet aan (mede)beleidsbepalers de vraag voorgelegd of gedurende het jaar sprake is geweest van belangenverstrengeling. - Periodiek wordt het eigen functioneren van het bestuur en de leden van fondsorganen geëvalueerd. - Bij in functietreding ondertekenen het bestuur en alle leden van de fondsorganen de gedragscode van het fonds en jaarlijks ondertekenen de leden van de fondsorganen een verklaring over het naleven van de gedragsregels. De compliance officer rapportage is opgenomen in het jaarverslag.
19. Het lidmaatschap van een orgaan is niet verenigbaar met dat van een ander orgaan binnen het fonds of van de visitatiecommissie.	Ja	Dit is geborgd in de statuten en van toepassing zijnde reglementen. De samenstelling van de verschillende organen is opgenomen in het jaarverslag in de paragraaf Personalia.
20. Het bestuur zorgt dat onregelmatigheden kunnen worden gemeld en dat betrokkenen weten hoe en bij wie.	Ja	Fonds en uitvoerder beschikken over een incidentenregeling. Daarnaast is een compliance officer aangesteld als vraagbaak voor integriteit gerichte vragen. De compliance officer rapportage is opgenomen in het jaarverslag.
21. De organisatie kent een klokkenluidersregeling en bevordert dat ook externe dienstverleners een klokkenluidersregeling hebben. De organisatie zorgt ervoor dat men weet hoe en bij wie kan worden gemeld.	Ja	In de incidentenregeling van het fonds wordt verwezen naar de klokkenluidersregeling van het fonds en de wijze waarop een melding dient te geschieden. Het fonds heeft zich ten aanzien van de klokkenluidersregeling aangesloten bij de klokkenluidersregeling van DSM. De incidentenregeling is tevens te raadplegen op de website van het fonds.

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
22. Het bestuur kent de relevante wet- en regelgeving en interne regels, weet hoe het fonds daar invulling aan geeft en bewaakt de naleving (compliance).	Ja	Monitoring van wet en regelgeving is uitbesteed aan DPS. DPS informeert het bestuur en de vaste bestuurscommissies over op handen zijnde wijzigingen in de wet- en regelgeving. Daarnaast wordt het bestuur geadviseerd door de inbreng van sleutelfunctiehouders, accountant, actuaire en compliance officer. Het bestuur monitort onder andere op basis van SLA's op een adequate uitvoering. Alle bestuursleden hebben door middel van een Bestuurdersportal toegang tot alle fondsdocumenten. Hierin is een separaat boek ingericht waarin de belangrijkste uitingen van DNB en AFM worden opgenomen. Het bestuur heeft zorggedragen voor een adequate governancestructuur bij het fonds, waarbij het bestuur altijd de regie en de eindverantwoordelijkheid over alle werkzaamheden van het fonds heeft.
4 Kwaliteit nastreven		
23. Het bestuur is collectief verantwoordelijk voor zijn functioneren. De voorzitter is eerste aanspreekpunt; hij/zij is als eerste verantwoordelijk voor zorgvuldige besluitvorming en procedures.	Ja	Het bestuur evalueert jaarlijks het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden. Daarbij wordt uitdrukkelijk ook het functioneren van de voorzitter van het fonds betrokken. De voorzitter ziet toe op de volledigheid van de advies- en besluitvormings-procedure inclusief de vastlegging daarvan.
24. Het bestuur waarborgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.	Ja	De hiertoe benodigde competenties zijn opgenomen in het functieprofiel en vormen daarmee één van de selectiecriteria. Bestuursleden van het fonds zitten zonder last in het bestuur en maken geen onderdeel uit van de raad van toezicht of het verantwoordingsorgaan (zie paragraaf Personalita in het jaarverslag). In de jaarlijkse zelfevaluatie toetst het bestuur of de onafhankelijkheid en het kritisch opereren ook in de praktijk voldoende plaatsvindt. Hierbij betreft het bestuur een keer in de drie jaar een derde partij. Alle bestuursleden tekenen jaarlijks een gedragscode waarin de voornoemde punten zijn geadresseerd. Indien een bestuurslid zich op welke manier ook onder druk voelt staan dient hij dat te melden bij de compliance officer. Bij aanvang van de vergaderingen van het bestuur wordt door de voorzitter gevraagd aan te geven of er tegenstrijdige belangen zijn. Tevens vindt aan het einde van de bestuursvergadering een korte evaluatie plaats van de Board room dynamics (BRD).

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
25. Ieder bestuurslid heeft stemrecht.	Ja	De stemverhoudingen en de toekenning van stemrecht zijn vastgelegd in de statuten. Hierin is vastgelegd dat ieder bestuurslid stemrecht heeft. Een gewogen stemverhouding regeling is van toepassing bij afwezigheid van bestuursleden. Bij verhindering is een volmachtregeling beschikbaar.
26. Het bestuur zorgt voor permanente educatie van zijn leden.	Ja	Het Bestuur draagt zorg voor de permanente educatie voor de leden van het Bestuur. Onderdelen hiervan is het organiseren van specifieke thema- en verdiepingssessies. Daarnaast vindt educatie plaats via specifieke trainingen van SPO dan wel via deelname aan seminars en themabijeenkomsten van de Pensioenfederatie, DNB en andere organisaties. Per bestuurslid wordt de individuele opleidingsbehoefte vastgesteld en door het DB bewaakt. Daartoe worden persoonlijke gesprekken met individuele bestuursleden gevoerd.
27. Het bestuur staat open voor kritiek en leert van fouten.	Ja	Periodiek vindt overleg plaats met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. In het jaarverslag brengen het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht verslag uit over het functioneren van het bestuur inclusief (beleids)aanbevelingen. Door middel van zelfevaluaties (en periodiek samen met een externe partij) worden verbetermogelijkheden zichtbaar gemaakt en worden verbeteringen gemonitord. Bij toerbeurt monitoren bestuursleden de board room dynamics regels tijdens de bestuursvergadering en rapporteren hierover.
28. Het eigen functioneren is voor het bestuur en voor het intern toezicht een continu aandachtspunt. Het bestuur en het intern toezicht evalueren in elk geval jaarlijks het eigen functioneren van het orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betrekken het bestuur en het intern toezicht één keer in de drie jaar een onafhankelijke derde partij.	Ja	De evaluatie vindt jaarlijks plaats door bestuur, bestuurscommissies en raad van toezicht. In 2020 is daar geen externe partij betrokken. In het eerste kwartaal 2021 vindt een (zelf)evaluatie plaats van alle fondsorganen met medewerking van een externe partij en met gebruik van 360 graden feedback.
29. Het eigen functioneren is voor het BO een continu aandachtspunt. Het BO evalueert in elk geval jaarlijks het functioneren van het eigen orgaan als geheel en van de individuele leden. Hierbij betreft het BO één keer in de drie jaar een onafhankelijk derde partij.	Ja	Niet van toepassing. Het fonds heeft geen Belanghebbendenorgaan.
30. Het eigen functioneren is voor het VO een continu aandachtspunt. Het VO evalueert met enige regelmaat het functioneren van het eigen orgaan.	Ja	Het VO evalueert jaarlijks het eigen functioneren aan de hand van door het VO opgestelde functioneringscriteria. Periodiek wordt een evaluatie uitgevoerd met behulp van een derde onafhankelijke partij. De uitkomst van die evaluatie wordt besproken met het bestuur. Dit is ook zo vastgelegd in het Reglement Verantwoordingsorgaan. In het eerste kwartaal 2021 vindt een (zelf)evaluatie plaats van alle fondsorganen met

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
		medewerking van een externe partij en met gebruik van 360 graden feedback.
5 Zorgvuldig benoemen		
31. De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Ja Incl. rapportage in bestuursverslag (1.5)	De fondsorganen wegen de benoemde aandachtspunten uitdrukkelijk bij de aanstellingsprocedure (minimaal geschiktheidsniveau) en nemen deze mee in de jaarlijkse evaluaties. In het Beleidsplan Geschiktheid heeft het bestuur een ambitieniveau geformuleerd voor de geschiktheid van zijn bestuursleden. Er wordt onderscheid gemaakt tussen het gewenste geschiktheidsniveau bij aantreden en het op termijn gewenste niveau. Hierin zijn ook functieprofielen opgenomen van de verschillende functies in de organen. Het bestuur onderkent het belang van diversiteit en streeft dit na binnen de samenstelling van de verschillende fondsorganen. In het Beleidsplan Geschiktheid heeft het bestuur een diversiteitsdoelstelling en stappenplan diversiteit opgenomen. De voordragende partijen (werkgever en centrale ondernemingsraad) worden actief gevraagd rekening te houden met diversiteit. Met oog op continuïteit en succession planning hanteert het fonds de mogelijkheid van aspirant lidmaatschap van de fondsorganen. Tevens toevoerschap van de aspirant-bestuursleden in commissievergaderingen.
32. Het bestuur zorgt voor geschiktheid, complementariteit en continuïteit binnen het bestuur. Daarbij houdt het rekening met opleiding, achtergrond, persoonlijkheid, geslacht en leeftijd. Het bestuur toetst de geschiktheid van bestuursleden bij het aantreden en gedurende het bestuurslidmaatschap.	Ja	Bij de samenstelling en opvolging van het bestuur (inclusief bij toetreden commissies) wordt naast de vereiste deskundigheid, competenties en professioneel gedrag, rekening gehouden met diversiteit zoals beschreven in de Code en opgenomen in het Beleidsplan Geschiktheid.
33. In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er ten minste één vrouw en één	Nee,	Bij de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan wordt gestreefd om

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	wel toegelicht Incl. rapportage in bestuursverslag (1.5)	rekening te houden met diversiteit in termen van kennis en competenties enerzijds en leeftijd en geslacht anderzijds. In het bestuur hebben drie vrouwen zitting. In het verantwoordingsorgaan hebben twee vrouwen zitting. In het verantwoordingsorgaan hebben twee personen zitting met een leeftijd onder de 40 jaar. Binnen het bestuur heeft geen lid zitting met een leeftijd onder de veertig jaar. Het fonds heeft de afwijking van de norm toegelicht in het jaarverslag, zie paragraaf 1.5.
34. De zittingsduur van een lid van het bestuur, het VO, het BO en raad van toezicht is maximaal vier jaar. Een bestuurslid en een lid van het BO kunnen maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Leden van een visitatiecommissie zijn maximaal acht jaar betrokken bij hetzelfde fonds.	Ja	In de statuten is vastgelegd dat de zittingsduur van een bestuurslid, lid verantwoordingsorgaan of raad van toezicht maximaal vier jaar is. Een bestuurslid kan maximaal twee keer worden herbenoemd, een lid van de raad van toezicht maximaal één keer. Volgens de norm is de zittingsduur van een VO-lid gemaximeerd op 4 jaar en er wordt geen voorwaarde gesteld omtrent het aantal herbenoemingen. Een eventueel maximaal aantal herbenoemingen wordt door het VO reglementair vastgelegd. PDN hanteert voor een lid van het verantwoordingsorgaan een maximale zittingsduur van 12 jaar (dit wordt niet gezien als een afwijking van de Code). Het bestuur is van mening dat de begrenzing van de zittingstermijn van de leden van het verantwoordingsorgaan een goede zaak is en dat dit recht doet aan de intentie van vernieuwing zodat de samenstelling van het verantwoordingsorgaan diverser wordt.
35. Het bestuur, het BO en het intern toezicht houden bij het opstellen van de profielschets rekening met het diversiteitsbeleid. Het VO houdt hier rekening mee bij het opstellen van de competentievisie.	Ja	Benoeming van bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan gebeurt op basis van een profielschets. In de profielschets wordt rekening gehouden met het diversiteitsbeleid van het fonds. Bij het ontstaan van een vacature wordt de profielschets indien en voor zover noodzakelijk aangevuld met specifieke functie-eisen (kennis, ervaring, professioneel gedrag en diversiteit) waaraan op dat moment behoefte is.
36. Het bestuur, het VO of het BO en de raad van toezicht leggen bij de vacature de eisen voor de vacante functie vast. Hierbij wordt rekening gehouden met de in de normen 31, 32 en 33 opgenomen eisen.	Ja	Benoeming van bestuursleden, leden van de raad van toezicht en leden van het verantwoordingsorgaan gebeurt op basis van een profielschets met functievereisten. Dit is verankerd in de statuten en het Beleidsplan Geschiktheid van het fonds.
37. Bij de vervulling van een vacature wordt actief gezocht (en/of actief opgeroepen om te zoeken) naar kandidaten die passen in de diversiteitsdoelstellingen. Het bestuur neemt hierover tijdig contact op met degenen die betrokken zijn bij het voordragen of de verkiezing van kandidaten.	Ja	Het fonds heeft diversiteitsdoelstellingen vastgesteld en beschikt over een stappenplan diversiteit (onderdeel Beleidsplan Geschiktheid). Bij de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan wordt er gestreefd om onder andere rekening te houden met geslacht en leeftijd. Bij de vervulling van een vacature zal aan deze aspecten verhoogde aandacht worden besteed. In geval van gelijke geschiktheid genieten

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
		kandidaten die zorgen voor (meer) diversiteit in het bestuur de voorkeur.
38. Het bestuur en het BO toetsen voorgedragen kandidaten mede aan de hand van de diversiteitsdoelstellingen. Het VO bevordert dat in de procedure de competentievisie wordt meegenomen, inclusief de diversiteitsdoelstellingen.	Ja	Het Bestuur en het verantwoordingsorgaan toetsen de kandidaten aan het functieprofiel inclusief de daarin opgenomen diversiteitsdoelstellingen.
39. Een bestuurslid wordt benoemd en ontslagen door het bestuur, na het horen van de raad van toezicht over de procedure. Een lid van de raad van toezicht of visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan. Een lid van het verantwoordingsorgaan wordt benoemd door het bestuur en ontslagen door het verantwoordingsorgaan zelf. In uitzonderlijke situaties kan het bestuur in overleg met het intern toezicht een lid ontslaan.	Ja	De procedures omtrent benoeming, ontslag en schorsing zijn vastgelegd in de statuten, het Bestuursreglement, het Reglement Verantwoordingsorgaan en het Reglement Raad van toezicht. Deze procedures zijn in lijn met de Code Pensioenfondsen. In de benoemingsprocedure van het verantwoordingsorgaan is voorzien in een bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan (dit wordt niet gezien als een afwijking van de Code).
40. Het bestuur zorgt ervoor dat de statuten een schorsingsprocedure kennen.	Ja	In de statuten (en reglementen) van het fonds is een schorsingsprocedure opgenomen.
6 Gepast belonen		
41. Het pensioenfonds voert een beheerst en duurzaam beloningsbeleid. Dit beleid is in overeenstemming met de doelstellingen van het pensioenfonds. Ook is het beleid passend gelet op de bedrijfstak, onderneming of beroepsgroep waar voor het fonds de pensioenregeling uitvoert.	Ja	Het fonds heeft geen personeel in dienst. Het fonds beschikt als onderdeel van de beheersing van de integere bedrijfsvoering over een beloningsbeleid. Het beloningsbeleid beschrijft de wijze waarop het fonds invulling geeft aan zijn verantwoordelijkheid met betrekking tot het voeren van een beheerst en duurzaam beloningsbeleid met inachtneming van de wettelijke voorschriften (Pensioenwet, Besluit uitvoering Pensioenwet, de Code Pensioenfondsen en de Verordening (EU) 2019/2088). Het beloningsbeleid is van toepassing op leden van fondsorganen, de externe adviseurs die voor een langere tijd aan een van de fondsorganen zijn verbonden en op uitbestedingsrelaties. Het beloningsbeleid wordt via een samenvatting op hoofdlijnen openbaar gemaakt op de website van het fonds. Daarnaast worden de beloningen gepubliceerd in het jaarverslag onder paragraaf 6.5.4.
42. De beloningen staan in redelijke verhouding tot verantwoordelijkheid, functie-eisen en tijdsbeslag.	Ja	De hoogte van de vastgestelde beloning is conform de zwaarte van de functie en is niet variabel (niet afhankelijk van de realisatie van vooraf gedefinieerde doelen).
43. Het bestuur is terughoudend als het gaat om prestatiegerelateerde beloningen. Prestatiegerelateerde beloningen zijn niet hoger dan 20 procent van de vaste	Ja	Het bestuur en leden van fondsorganen kennen geen prestatiegerichte beloningen.

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
beloning. Ze zijn niet gerelateerd aan de financiële resultaten van het fonds.		
44. Het bestuur voorkomt dat door een te hoge beloning van de leden van het intern toezicht een financieel belang een kritische opstelling in de weg staat.	Ja	De hoogte van de vastgestelde beloning is conform de zwaarte van de functie en is niet variabel (niet afhankelijk van de realisatie van vooraf gedefinieerde doelen) en kan geen belemmering zijn voor een kritische opstelling.
45. Bij tussentijds ontslag van een bestuurslid zonder arbeidsovereenkomst of van een lid van het intern toezicht verstrekt het bestuur geen transitie- of ontslagvergoeding. Bij ontslag van een (andere) medebeleidsbepaler moet een eventuele transitie-of ontslagvergoeding passend zijn gelet op de functie en de ontslagreden.	Ja	Bestuurders en andere leden van fondsorganen hebben geen arbeidsovereenkomst met het fonds en ontvangen geen ontslagvergoeding.
7 Toezicht houden en inspraak waarborgen		
46. Intern toezicht draagt bij aan effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan beheerste en integere bedrijfsvoering.	Ja	De taken en bevoegdheden van de raad van toezicht zijn vastgelegd in diverse fondsdocumenten waaronder de statuten en het Reglement raad van toezicht. De raad van toezicht bestaat uit onafhankelijke derden en rapporteert jaarlijks onafhankelijk aan het bestuur over de gedane bevindingen en monitort tussentijds de voortgang. De leden van de raad van toezicht hebben toegang tot de bestuurs- en commissiestukken en wonen als toehoorder bestuurs- en commissievergaderingen bij. Periodiek overlegt de raad van toezicht met het dagelijks bestuur. De raad van toezicht staat het bestuur met raad ter zijde.
47. Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Ja zie verslag raad van toezicht in het jaarverslag	De raad van toezicht betreft de naleving van deze Code bij de uitvoering van zijn taak. Dit is vastgelegd in het reglement van de raad van toezicht. Daarnaast committeert de raad van toezicht zich aan de VITP Toezichtcode.
48. Leden van het intern toezicht zijn betrokken bij het pensioenfonds en moeten zich zodanig onafhankelijk opstellen dat belangentegenstellingen worden voorkomen. Ze hebben daarbij het vermogen en de durf om zich kritisch op te stellen richting het bestuur.	Ja	Dit is een van de selectiecriteria bij de werving en selectie van leden van de raad van toezicht. De reglementen en profielen van de leden zijn hierop ingericht. Bij in functie treden ondertekenen de leden van raad van toezicht een gedragscode en jaarlijks ondertekenen zij een verklaring over het naleven van de gedragsregels. De bevindingen hiervan worden door de compliance officer gerapporteerd in het jaarverslag.
49. De raad van toezicht stelt zich op als gesprekspartner van het bestuur.	Ja	Het bestuur (of het dagelijks bestuur namens het bestuur) en de raad van toezicht komen ten minste

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
		tweemaal per kalenderjaar in vergadering bijeen, en zoveel meer als dit nodig is. Dit is vastgelegd in de statuten en het Reglement Raad van Toezicht. In de huidige praktijk vergaderen de raad van toezicht en het (dagelijks) bestuur ongeveer vijf maal per jaar. Daarnaast wonen leden van de raad van toezicht regelmatig bestuurs- en/of commissievergaderingen bij.
50. Het bestuur weegt de aanbevelingen van de raad van toezicht of visitatiecommissie zorgvuldig en motiveert afwijkingen.	Ja	In het jaarverslag geeft het bestuur een reactie op de aanbevelingen van de raad van toezicht. Daarnaast worden alle aanbevelingen uit het jaarwerk (inclusief die van de raad van toezicht) opgenomen in een overzicht waarvan de voortgang door het bestuur wordt gemonitord. De voortgang met betrekking tot de aanbevelingen en de hierop gebaseerde acties bespreekt het (dagelijks) bestuur met de raad van toezicht in de periodieke vergaderingen.
51. Het BO voert zijn taak uit als 'goed huisvader' (m/v) voor alle belanghebbenden.	Ja	Niet van toepassing. Het fonds heeft geen Belanghebbendenorgaan.
52. Het BO zorgt dat de leden onafhankelijk en kritisch kunnen functioneren.	Ja	Niet van toepassing. Het fonds heeft geen Belanghebbendenorgaan.
53. Het BO bewaakt of het bestuur de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement en het pensioenreglement juist uitvoert. Ook bewaakt het BO of het bestuur de belangen van de verschillende groepen belanghebbenden evenwichtig afweegt.	Ja	Niet van toepassing. Het fonds heeft geen Belanghebbendenorgaan.
54. Het BO onderneemt actie als het van oordeel is dat het bestuur niet naar behoren functioneert.	Ja	Niet van toepassing. Het fonds heeft geen Belanghebbendenorgaan.
55. Het bestuur gaat een dialoog aan met het VO dan wel het BO bij het afleggen van verantwoording.	Ja	Het bestuur (of het dagelijks bestuur namens het bestuur) vergadert minimaal twee keer per jaar met het VO. Het voltallige bestuur vergadert rond de vaststelling van het jaarverslag met het VO. Huidige praktijk is dat het dagelijks bestuur ca. 6 keer per jaar vergadert met het VO. Bestuursbesluiten worden hierbij besproken alsmede voornemens voor de toekomst. Specifieke thema's worden door commissievoorzitters toegelicht. Het verantwoordingsorgaan geeft in het jaarverslag een oordeel over het handelen van het bestuur. Het oordeel van het verantwoordingsorgaan en de reactie van het bestuur hierop zijn opgenomen in het jaarverslag.
56. Het bestuur draagt de accountant of actuaire die controle uitvoert in beginsel geen andere werkzaamheden op dan controle. Geeft het bestuur wel een andere opdracht, dan vraagt dit zorgvuldige afweging en een afzonderlijke opdrachtformulering.	Ja	Het is de vaste regel dat het bestuur of DPS separate opdrachten verstrekt. Daarbij wordt, vanuit gedragscode en de DSM business code of conduct, voorgeschreven dat dit geen belangenverstrengeling mag opleveren. Indien er sprake is van andere werkzaamheden dan controle, wordt een afzonderlijke opdracht verstrekt. Voorbeeld is de invulling van de

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
		sleutelfunctiehouder actuaireel, die bij de waarmerkend actuaris is belegd.
57. Het bestuur beoordeelt vierjaarlijks het functioneren van de accountant en de actuaris en stelt het intern toezicht en VO of BO van de uitkomst op de hoogte.	Ja	De evaluatie van accountant en actuaris vindt jaarlijks plaats, waarbij de uitkomsten met betrokkenen worden besproken. Indien er bijzonderheden zijn worden de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan door of namens het bestuur hiervan op de hoogte gesteld. De accountant en waarmerkend actuaris worden jaarlijks door de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan uitgenodigd voor een gesprek.
8 Transparantie bevorderen		
58. Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Ja Incl. rapportage in bestuursverslag (1.1)	De doelstelling en missie zijn in de ABTN vastgelegd. In paragraaf 1.1 van het jaarverslag wordt de doelstelling en missie van het pensioenfonds uiteengezet. De missie geeft hierbij aan wat PDN als pensioenfonds wilt bereiken en vervolgens wordt dit vertaald naar concretere strategische doelstellingen. In het verslag van het bestuur van het jaarverslag wordt vervolgens toegelicht door het bestuur in hoeverre het de gestelde doelen in het afgelopen jaar heeft bereikt. In paragraaf 5 van het jaarverslag worden de bijbehorende risico's verder toegelicht.
59. Het bestuur geeft inzicht in het beleid, de besluitvormingsprocedures, de besluiten en de realisatie van het beleid.	Ja	Het vastgestelde beleid is met de overwegingen, de te verwachten dan wel beoogde gevolgen vastgelegd in beleidsstukken. In de ABTN zijn de hoofdpunten van het beleid en de kerntaken van de diverse organen vastgelegd. Het verslag van de bestuursvergadering en/of de besluitenlijst wordt na vaststelling integraal gedeeld met de raad van toezicht en verantwoordingsorgaan. In het bestuursverslag legt het bestuur verantwoording af over de realisatie. De belangrijkste besluiten inclusief de realisatie van het beleid zijn hierin opgenomen.
60. Het bestuur vervult zijn taak op een transparante (open en toegankelijke) manier. Dat zorgt ervoor dat belanghebbenden inzicht kunnen krijgen in de informatie, overwegingen en argumenten die ten grondslag liggen aan besluiten en handelingen.	Ja	In het jaarverslag legt het bestuur verantwoording af aan de belanghebbenden over het gevoerde beleid en de resultaten hiervan. Het jaarverslag wordt jaarlijks gepubliceerd op het openbare deel van de website. Het bestuur verstrekt aan de andere fondsorganen voldoende documentatie om hun taak adequaat uit te voeren. Van de bestuursvergaderingen wordt een verslag (inclusief evenwichtige belangenafweging) en uitvoerige besluitenlijst opgemaakt en gedeeld met de raad van toezicht en verantwoordingsorgaan. De toezichthouder ontvangt gedetailleerde fondsinformatie via maand-, kwartaal- en jaarstaten en andere (periodieke) uitvragen.

Normen uit de Code	Naleving 2020	Nadere toelichting en motivering
61. Het bestuur legt gemotiveerd vast voor welke wijze van uitvoering is gekozen. Deze informatie is beschikbaar voor de belanghebbenden.	Ja	Het bestuur is transparant over de keuzes die ten grondslag liggen aan de uitbestedingen en de daaraan verbonden kosten. In het jaarverslag (paragraaf 3.2) worden de kosten per deelnemer toegelicht. Ook wordt daar de verhouding met de pensioenuitvoeringsorganisatie DPS toegelicht, onder meer vanuit risicoperspectief.
62. Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Ja Incl. rapportage in bestuursverslag (zie duurzaamheidsverslag)	Verantwoord beleggen maakt deel uit van de investment beliefs die zijn vastgesteld door het bestuur en daarmee een integraal onderdeel van de beleggingsbeginselen. Het bestuur heeft een duurzaamheidsbeleid vastgesteld. In de verklaring inzake de beleggingsbeginselen (bijlage ABTN) is het standpunt over verantwoord beleggen opgenomen. Deze documenten zijn online beschikbaar op de website evenals de brochure maatschappelijk verantwoord beleggen en corporate governance. Over de resultaten op het gebied van verantwoord beleggen wordt tevens verslag uitgebracht in het jaarverslag onder een apart hoofdstuk "Duurzaamheidsverslag".
63. Het bestuur stelt beleid vast rond transparantie en communicatie. Het bestuur evalueert dit beleid periodiek en in ieder geval eens per drie jaar.	Ja	Het bestuur heeft een driejaarlijks Communicatiebeleidsplan (2018-2020) vastgesteld. Het Communicatiebeleidsplan 2021-2023 volgt hierna. In een jaarlijks Communicatie-actieplan zijn de communicatie activiteiten op korte termijn beschreven waarbij zowel landelijke ontwikkelingen op het gebied van pensioencommunicatie worden gevolgd alsook nadere invulling wordt gegeven aan het Communicatiebeleidsplan. De kernpunten van het communicatiebeleid zijn beschreven in paragraaf 2.5 van het jaarverslag.
64. Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Ja Incl. rapportage in bestuursverslag (1.5)	Het bestuur rapporteert in paragraaf 1.5 van het jaarverslag over de Code Pensioenfondsen, over de evaluatie van het functioneren van het bestuur en het integriteitsbeleid inclusief gedragscode. Tevens wordt de checklist Code Pensioenfondsen gedeeld met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht en integraal beoordeeld door de externe accountant. De checklist Code Pensioenfondsen is als bijlage opgenomen in het jaarverslag.
65. Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Ja Incl. rapportage in bestuursverslag (1.5)	Het fonds beschikt over een klachten- en geschillenprocedure welke toegankelijk is via de website van het fonds. In paragraaf 1.5 Klachten en geschillen van het jaarverslag wordt gerapporteerd dat een klachten en geschillenregeling van toepassing is en hoeveel klachten en geschillen in het afgelopen jaar in behandeling zijn genomen.

*De blauw gekleurde normen worden verplicht opgenomen in het jaarverslag. De overige normen zijn ter informatie toegevoegd.

Stichting Pensioenfonds DSM Nederland
Het Overloon 1, 6411 TE Heerlen
Postbus 6500, 6401 JH Heerlen

T +31 (0) 45 578 81 00
KvK nr. 41070481

E info.PDN@dsm.com
I www.PDNpensioen.nl